

T.C.

İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

HAMZANÂME

(33. CİLT)

(METİN-SÖZLÜK-İNCELEME)

Yüksek Lisans Tezi

**Hazırlayan: Serdar TARUN
155160140**

Tez Danışmanı

Muhammet YELTEN

İstanbul, 2018

T.C.
İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

07/03/2018

Enstitümüz **Türk Dili ve Edebiyatı** Yüksek Lisans Programı öğrencilerinden **155160140** numaralı **Serdar TARUN** "*Istanbul Arel Üniversitesi Lisansüstü Eğitim - Öğretim ve Sınav Yönetmeliği*"nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği "**HAMZANAME 33.CİLT (METİN-SÖZLÜK-İNCELEME)**" konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun **22.01.2018** tarih ve **2018/03** sayılı toplantısında seçilen ve Sefaköy Yerleşkesinde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, ilgili yönetmeliğin 39. maddesi gereğince **(70)** dakika süre ile savunmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında ~~oyçokluğu/oybirliği~~ ile **Kabul/Red veya Düşeltme** kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 3 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN
PROF.DR. MUHAMMET YELTEN

ÜYE
PROF.DR. MEHDİ ERGÜZEL

ÜYE
YRD.DOÇ.DR. ALİ TAŞTEKİN

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge ve şekillerin kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “**HAMZANÂME (33. CİLT) METİN-SÖZLÜK-İNCELEME**” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlâk ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmanın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Serdar TARUN

ONAY METNİ

Tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporum sadece İstanbul Arel yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumunyıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

Serdar TARUN

ÖZ

Hamzanâme, Hz. Muhammet'in amcası Hz. Hamza'nın menkıbevî hayatı ve savaşlarını konu alan destanî halk hikâyelerinin genel adıdır. Hz. Hamza'nın, İslamiyet'in başlangıcında Hz. Muhammet'i koruma ve Müslümanlığı yayma hususunda gösterdiği kahramanlıkları Hamzanâme adını alan destanî halk hikâyelerin oluşmasına zemin hazırlamıştır.

Türklerin İslamiyet'e girmeleriyle birlikte, Türklere İslamiyet'i anlatmak ve öğretmek amacıyla bazı destanî halk hikâyelerin oluştuğu görülür. Şüphesiz Türkler arasında İslamiyet'i anlatan ilk eserlerden biri de Hamzanâme'dir.

Hamzanâme, ilk olarak Araplar arasında anlatılıp kaleme alınmış, daha sonra İranlılar tarafından kendi mitolojik kahramanlarına da yer verilerek yeni isimlerle yazılmıştır. Türkler ise kendi düşlerindeki Hazreti Hamza'yı ve onun meziyetlerini yeni yeni formlar halinde vücuda getirmişlerdir.

14. yüzyılda şair Ahmedî'nin kardeşi Hamzavî tarafından kaleme alınan ilk Hamzanâme, söz varlığı ve halk edebiyatı açısından önem arz eden bir eserdir. Hamzanâme'nin ilk örnekleri yazıldığı dönemin dil hususiyetini yansıtmaktadır. Sade ve akıcı bir üsluba sahip olması sebebiyle eser, Eski Anadolu Türkçesi devresinin karakteristik bir örneğini temsil eder.

Oldukça geniş bir hacme sahip olan Hamzanâme 72 ciltten oluşmaktadır. Türkiye kütüphanelerinde çok sayıda mükerrer nüshası bulunan Hamzaname'nin en önemli nüshası İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Nadir Eserler bölümünde bulunmaktadır. Bizim üzerinde Yüksek Lisan çalışması yaptığımız Hamzanâme'nin otuz üçüncü cildinin iki ayrı kütüphanede iki nüshası bulunmaktadır. İncelemelerimiz sonunda İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496'da kayıtlı olan 47 varaklık nüshayı üzerinde çalışma yapmaya elverişli bulduk. Çalışmamızı bu nüshaya göre şekillendirdik. Öncelikle metnin transkripsiyonlu çevirisini yaptık. Ardından metnin özetini verdik. Daha sonra metnin tüm söz varlığını yansıtan kapsamlı bir sözlüğünü hazırladık.

Anahtar Kelimeler: Hamzanâme, Hamzavî, 14. Yüzyıl, Eski Anadolu Türkçesi.

ABSTRACT

Hamzanâme is the common name of the epic folk stories about Prophet Muhammad's uncle Hamzah's legendary life and battles. Hamzah's heroism through protecting Prophet Muhammad at the beginning of the Islam and spreading Islam has formed a basis for the creation of the epic folk stories named Hamzaname.

To tell Islam and teach Islam to Turks some epic folk stories had been formed as Turks join Islam. No doubt that Hamzaname is one of the first books to tell about Islam among the Turks.

At first Hamzaname was told and written among the Arabs, then it had been written with new romans by Persians including their own mythological heroes. Though Turks brought Hamzah of their dreams and his virtue into being with new forms.

The first Hamzaname, which has been written by the poet Ahmedi's brother Hamzavi in 14. century, is an important piece with regard to vocabulary and folk literature. The first examples of Hamzaname reflect the language character of the period they have been written. Because of the piece having a simple and flowing style.

The piece is representing an important characteristic example of the old Anatolian Turkish period because of having a simple and flowing style.

Hamzaname, having a very large volume, consist 72 of volumes. Having numerous repeated copies in the libraries of Turkey, Hamzaname's most important copy is in the rare works department of the literature faculty of Istanbul University. Hamzaname, which we have graduate studies on, is having it's 33. volume in two different copies in also two different libraries. At the end of our examinations we have found that 47 paged copy registered in the Nd. 2496 section of the rare works library in the literature faculty of Istanbul University is suitable to work on. We shaped our work according to this copy first, we made a transcriptional translation of the copy. Then we epitomised it. Later on we created a comprehensive dictionary that reflects all of the vocabulary.

Key Words: Hamzanâme, Hamzavî, 14th century, Old Anatolian Turkish

ÖN SÖZ

Hamzanâme, Hz. Muhammet'in amcası Hz. Hamza'nın menkıbevî hayatı ve savaşlarını konu alan destanî halk hikâyelerinin genel adıdır. Hz. Hamza, İslamiyet'in başlangıcında Hz. Muhammet'i koruma ve Müslümanlığı yayma hususunda gösterdiği kahramanlıklarıyla Hamzanâme adını alan destanî halk hikâyelerin oluşmasına zemin hazırlamıştır.

Türklerin İslamiyete girmeleriyle birlikte, Türklere İslamiyeti anlatmak ve öğretmek amacıyla bazı destanî halk hikâyelerin oluştuğu görülür. Türkler arasında İslamiyeti anlatan ilk eserlerden biri de Hamzanâme'dir.

Hamzanâme'nin ilk Araplar arasında anlatılıp oluştuğunu daha sonra İranlılar/Farslılar arasında yazıldığını daha sonra da Türkler arasında oluşmuştur. Türkler arasında yazılan Hamzanâmeler, İranlılar arasında yazılan Hamzanâmelerden esinlenerek yazılmıştır.

14. yüzyılda şair Ahmedî'nin kardeşi Hamzavî tarafından kaleme alınan Hamzanâme, gerek gramer gerek dil hususiyeti gerek de halk edebiyatı açısından içinde zenginlikler barındıran değerli bir eserdir. Hamzanâme, yazıldığı dönem olan Eski Anadolu Türkçesinin dil hususiyetini en güzel şekilde yansıtmaktadır. Hamzanâme'nin dili sade ve akıcı bir üsluba sahip olduğunu söyleyebiliriz.

Geniş hacme sahip olan Hamzanâme, 72 ciltten oluşmaktadır. Hamzanâme'nin otuz üçüncü cildinin iki nüshası bulunmaktadır. Nüshaların içinde okunaklı olan ve Eski Anadolu Türkçesinin dil hususiyetine bağla kalan İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496. kayıtlı nüsha olduğunu gördük. Çalışmamızı bu nüshaya göre yaptık. Üzerinde çalıştığımız nüsha toplam 47 varaktan müteşekkildir. Öncelikle metnin transkripsiyonlu çevirisini yaptık. Ardından metnin özetini hazırladık. Daha sonra metnin tüm söz varlığını yansıtan kapsamlı bir sözlük oluşturduk.

Çalışmamızı üç başlık altında inceledik:

Birinci bölümde şair Ahmedî'nin kardeşi ve Hamzanâme'nin yazarı Hamzavî'nin hayatı ve eseri ardından Hamzanâme hakkında genel bilgi verildi. Daha sonra Hamzanâme'nin 33. cildine ait nüshalar tanıtıldı. Üzerinde çalıştığımız Hamzanâme'nin 33. cildi tanıtılıp metnin dil ve anlatım özellikleri örneklerle açıklandı. Akabinde metnin geniş özeti verildi. Birinci bölümün sonunda ise metinde yer alan sözcüklerin dillere göre sayısal değeri ve oranları verildi.

İkinci bölümde Hamzanâme'nin otuz üçüncü cildi, Eski Anadolu Türkçesinin dil yapısına uyularak transkripsiyonlu şekilde yeni harflere aktarıldı.

Üçüncü bölümde söz varlığı yönünden zengin olan metnin sözlüğü yapıldı. Metnin sözlüğü oluşturulurken kelimelerin cümlede kullanıldığı anlamlarıyla verilmeye dikkat edildi. Eserin sözlüğü oluşturulurken her kelimenin hangi dile ait olduğu belirtildikten sonra metinde geçtiği yerler gösterildi. Sözlükten sonra metinde yer alan şahıs ve yer adlarından oluşan bir indeks hazırlanmıştır. Bu bölümün sonunda hikâyede geçen şahısların birbiriyle olan akrabalık durumları bir bir tespit edildi.

Kaynakça bölümünde yararlandığımız eserlerin künyeleri yer almaktadır. Ayrıca daha sonra araştırmacıların yapacak araştırmalar için karşılaştırma yapabilmeleri için eserin tıpkıbasımı verildi. Yaptığımız çalışmanın sonunda eserimizle ilgili nihai kararlar ve değerlendirmeler belirtilmeye çalışıldı.

Yaptığımız bu çalışmanın gayesi üzerinde bilimsel anlamda pek araştırılma yapılmamış olan Eski Anadolu Türkçesi Dönemine ait Hamzanâme külliyyatından otuz üçüncü cildi günümüz Türkçesine kazandırmaktır.

Çalışmamın her evresinde bilgi ve tecrübeleriyle bana destek olan ve yardımlarını hiç esirgemeyen değerli danışman hocam Prof. Dr. Muhammet YELTEN'e, lisans eğitimim sırasında bilgilerini ve desteklerini esirgemeyen değerli hocam Prof. Dr. Kerime ÜSTÜNOVA ve Yrd. Doç. Dr. Gülay DURMAZ'a, çalışmamın her aşamasında fikir ve yardımlarını esirgemeyen değerli arkadaşım Yavuz TATLI'ya ve Mahsun VARIŞ'a ve maddi manevi destekleri için aileme minnet ve şükranlarımı sunarım.

Serdar TARUN

2018

İÇİNDEKİLER

İÇ KAPAK	i
KABUL VE ONAY	ii
YEMİN METNİ	iii
ONAY METNİ.....	iv
ÖZ	v
ABSTRACT	vi
ÖN SÖZ.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ	x
KISALTMALAR.....	xi

BİRİNCİ BÖLÜM HAMZAVÎ VE HAMZANÂMELER

1. HAMZAVÎ.....	2
2. HAMZANÂMELER.....	2
2.1. HAMZANÂME (33. CİLT) NÜSHA TANITIMI	4
2.2. HAMZANÂME 33. CİLDİN DİL VE ANLATIM ÖZELLİKLERİ	6
2.3. HAMZANÂME (33. CİLT) METNİNİN HİKÂYESİ.....	16
2.4. METİNDE YER ALAN KELİMELERİN DİLLERE GÖRE SAYISAL DEĞERİ VE ORANLARI.....	28

İKİNCİ BÖLÜM

METİN.....	31
------------	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SÖZLÜK.....	56
ŞAHIS VE YER ADLARI İNDEKSİ.....	178
HAMZANÂME’NİN 33. CİLDİNDEKİ ŞAHISLARIN AKRABALIK DURUMLARI.....	183
Sonuç.....	186
KAYNAKÇA.....	188
TIPKIBASIM.....	190

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ا	a, ā, e	ص	ş
ء	ʾ	ض	ž, ɖ
ب	b, p	ط	t̤
پ	p	ظ	z̤
ت	t	ع	ʿ
ث	s	غ	g̤
ج	c	ف	f
چ	ç	ق	k̤
ح	ħ	ك	k, ñ, g
خ	ħ̣	ل	l
د	d	م	m
ذ	z̤	ن	n
ر	r	و	v, u, ü, o, ō, ö, ū
ز	z	ه	h, a, e
ژ	j	ی	y, ɿ, i, ī
س	s		
ش	ş		

KISALTMALAR

a.: Arapça

as.: Aleyhisselam

bkz.: Bakınız

c. : Cilt

Doç.: Doçent

Dr.: Doktor

f.: Farsça

Fr.: Fransızca

Hz.: Hazret

hzl.: Hazırlayan

İng.: İngilizce

r.: Rumca

Prof.: Profesör

s.: Sayfa

SBE.: Sosyal Bilimler Enstitüsü

T.C.: Türkiye Cumhuriyeti

TDK: Türk Dil Kurumu

TDV: Türkiye Diyanet Vakfı

vb.: Ve benzeri

yay.: Yayınları

y.: Yunanca

BİRİNCİ BÖLÜM

HAMZAVÎ VE HAMZANÂMELER

1. HAMZAVÎ

Hamzavî'nin hayatı, edebi şahsiyeti ve eserleri hakkında kaynaklarda detaylı bir bilgi bulunmamaktadır. Bundan dolayı kaynaklardaki bilgiler kısıtlıdır. Hamzavî'nin yaşamı ile ilgili olarak elimizde bulunan bilgiler, 14. yüzyılın ikinci yarısında yaşadığı ve Yıldırım Bayezid'in oğlu Emir Süleyman'ın musahiplerinden şair Ahmedî'nin kardeşi olduğudur. Hamzavî'nin gerçek adı da bilinmemekte, Hamzavî adını da yazıya geçirmiş olduğu Hamzanâmeler'den aldığı aktarılmaktadır.¹

Hamzavî'nin Hamzanâme dışında İskendernâme (Kıssa-i İskender) adlı eseri bulunmaktadır. Bu eserde Büyük İskender'in hikâyeleri anlatılmıştır. Bugünün araştırmalarına rağmen bu iki eser dışında bilinen başka bir eseri yoktur. Hamzavî'nin en önemli özelliği eserlerini sade bir dille yazmış olmasıdır. İlerleyen dönemlerde bu yönüyle eleştirilen Hamzavî'yi, Âşık Çelebi kaleme almış olduğu tezkirede, halk arasında okunmaya mahsus sade bir eser yazdığından dolayı şairler zümresinden saymamıştır.² Burada belirtmeliyim ki üzerinde çalıştığımız Hamzanâme'nin 33. cildi de sade ve akıcı bir üslupla yazılmıştır.

2. HAMZANÂMELER

Eski Anadolu Türkçesi'nin önemli kaynaklarından olan Hamzanâme 14. yüzyılın ikinci yarısında Hamzavî tarafından kaleme alınmıştır. Hz. Hamza hikâyelerinin anlatılmaya başlanması 9. yüzyıldan itibaren yaygınlık kazanmaya başlamış ve 14. yüzyılda yazıya geçirilmiştir.³ Hamzanâme'nin aslı Arap kaynaklıdır. Daha sonra Fars kültürün etkisiyle Türk Edebiyatı'na geçmiştir. Üzerinde çalıştığımız Hamzanâme'nin 33. cildinde yer alan şahıs ve kahraman isimleri İran'dan etkilendiğinin en büyük kanıtıdır.

Vasfi Mahir Kocatürk, daha önemli bir iddiada bulunarak, Anadolu'da oluşan ilk İslami kahramanlık destanlarının Hamzanâmeler olduğunu ileri sürer. Hz. Hamza hikâyelerinin anlatılmaya başlanması 9. yüzyıldan itibaren yaygınlık kazanmaya başlamıştır ve 14. yüzyılda yazıya geçirilmiştir.⁴

Ahmedî'nin kardeşi Hamzavî'nin Hz. Muhammet'in amcası Hz. Hamza'nın kişiliği etrafında oluşturup onun kahramanlıklarını anlattığı Hamzanâme'de bu asrın dinî-destânî

¹ Abdullah Uçman, "Hamzanâme", Büyük Türk Klasikleri: *Tarih, Antoloji, Ansiklopedi*, c. 1, Ötüken yay., İstanbul: 1985, s. 375.

² M. Fuad Köprülü, *Edebiyat Araştırmaları 1*, Akçağ yay., Ankara: 2004, s. 190.

³ Vasfi Mahir Kocatürk, "*Büyük Türk Edebiyatı Tarihi*", Edebiyat Kitabevi, Ankara: 1970, s. 191-192.

⁴ Vasfi Mahir Kocatürk, "*Büyük Türk Edebiyatı Tarihi*", Edebiyat Kitabevi, Ankara: 1970, s. 191-192.

mahiyette olan mensur eserlerindedir.⁵ Hamzanâme külliyyatı bir bütün halinde düşünüldüğünde merkezde Hz. Hamza ve çevresinde gelişen kahramanlık olayları anlatılmıştır. Fakat Hamzanâme'nin 33. cildinin merkezinde Rüstem'in etrafında gelişen kahramanlık olayları anlatılmıştır. Bu bağlamda belirtildiği üzere Hz. Muhammed'in amcası ve sütkardeşi, Müslümanların otuz dokuzuncusu olarak bilinen Hz. Hamza'nın hayatı ve kahramanlıklarının anlatıldığı "Hamzanâme" adlı destanî hikâyelerin Arap kaynaklı olduğu bilinmektedir. Daha sonra İranlılar aracılığıyla Türk Edebiyatına geçmiştir. Hz. Hamza'nın maceralarının anlatıldığı bu eser Araplar arasında Sîretü Hamza, Esmârü'l-Hamza; İranlılar'da Kıssa-i Emîr Hamza, Kitâb-ı Rümûz-ı Hamza, Dâstân-ı Emîr Hamza; Türkler'de ise Hamzanâme olarak bilinmektedir.⁶ Her ne kadar üzerinde çalıştığımız Hamzanâme'nin 33. cildi olmuş olsa da hikâyenin içinde daha çok Rüstem'in kahramanlıklarıyla karşılaşmaktayız.

Hamzanâmeler, Türklerin İslamiyeti kabulünden sonra Türk halkının yaşam şeklinde, kültüründe ve edebiyat dünyasında hak ettiği yeri almıştır. Hamzanâme'de Hz. Hamza'nın üstlendiği kahraman rolü Türk-İslam geleneğindeki "alp-eren" karakterini tamamıyla karşılamaktadır. Türk nesrinin sade ve güzel örneklerinden olan Hamzanâmeler, halk tarafından kahvehanelerde, yeniçeri ocaklarında ve kalelerde okutulmuştur.

Hz. Hamza'dan bahseden hikâyelerin ilk olarak Hz. Muhammed'in hikâyecisi Sahib-i Rûmî tarafından tertip edildiği, daha sonra da Ebü'l-Meâlî'nin bunu genişletip altmış cilde çıkardığı bilinmektedir.⁷

Yazılı bir metin haline gelmeden önce eserin Türkler arasında itibar görmeye başlaması ve eserin başkahramanı olan Hamza'nın millî bir karakter olmamakla birlikte Anadolu insanının İslamın sevgi ve hoş görüşüne büyük saygı beslemesi, hikâyelerin özünde yiğitlik, mertlik ve cihat anlayışının ön planda olması, Türklerin bu eserde kendi benliğini bulması zamanla yazılı metin hale gelmesini ve yaygınlaşmasını sağlamıştır.⁸ Türklerin, Araplarla hem dini hem de sosyal yaşamlarındaki benzerliklerden dolayı Hz. Hamza'nın hayatını ve kahramanlıklarını benimsemeye ve yazmaya vesile olmuştur. Bu sayede Türkler arasında hızla yayılmış ve Hamzanâme dediğimiz destanî halk hikâyesi bir tür ortaya çıkmış bulunmaktadır.

⁵Ahmet Kartal; "Anadolu'da Nesir edebiyatı (XII-XIX. Asırlar)", Klasik Dönem Osmanlı Nesri, Kesit yay., İstanbul 2011, s. 49.

⁶Muhammet Yelten, "Türk Edebiyatında 15. Yüzyıldan Bir Nesir Kesiti Olarak Hamzanâme'nin Hitap Ettiği Zümreler", *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 8/13Fall, 2013, p. 179-247, ANKARA-TURKEY

⁷Nurettin Albayrak, "Hamzanâme", *TDV İslam Ansiklopedisi*, c. 15, Diyanet yay., İstanbul: 1997, s. 517.

⁸Nurettin Albayrak, "Hamzanâme", *TDV İslam Ansiklopedisi*, c. 15, Diyanet yay., İstanbul: 1997, s. 517.

Hamzanâme, ilk yazıldığında kaç cilt olarak tertip edildiği bilinmemektedir. Muhammet Yelten eserin tamamının 72 cilt olduğunu tespit etmiştir. Yelten, makalesinde aynı zamanda eserin bütün Türkiye kütüphanelerdeki 70 cildin künyelerini kaydetmiş, bugün için elde olmayan yalnız 40 ve 42. ciltler kaldığını ifade etmiştir.⁹

2.1. HAMZANÂME (33. CİLT) NÜSHA TANITIMI

Araştırmalarımız sonucunda çeşitli kütüphanelerde Hamzanâme'nin 33. cildinin iki nüshası olduğunu gördük:

1. Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi, Y- 0149 numarada kayıtlı nüsha:

Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi, Y- 0149. numaralı nüshanın özellikleri şöyledir: Nesta'lik hatla, Türkçe, 185x135 mm. ölçüsünde, 1b'den başlayıp 51b'de bitip toplamda 51 varaktan oluşup 15 satırlı, âharlı krem kâğıda yazılmıştır. Cetvelleri kırmızı mürekkeple yazılıdır. 18. yüzyılda istinsah edilmiştir. Kahverengi bez cilt içindedir. Nüshanın tamamı harekesiz olup sayfaların bazılarında yazılar okunmayacak derecede siliktir.

Baş: *Hamza-yı bâ-şafānuñ otuz üçünci cildidür. (Bu arada yedi tane beyit vardır. Daha sonra şunlar yazılıdır.) Rāvīyān-ı aḥbār ve nāqilān-ı aṣār ve muḥaddiṣān-ı rūzgār böyle beyān iderler ki*

Son: *Haber gönderüp Zengāve hamle eylesün, didi. Aḥir cenge başladılar, bir zemān bunlar ceng itmede Daḥi bunlar karar anda temām oldı.*

2. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496 numaralı nüshalardır.

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nd. 2496 numarada kayıtlı cilt kül renginde ve meşin kaplıdır. Aharlı krem kâğıda siyah mürekkeple yazılmıştır. Cetvelleri de siyah mürekkeple yazılıdır. Cildin uzunluğu 21 cm, genişliği ise 16 cm olup 47 yapraklıdır. Harekesiz güzel bir el yazıyla yazılmış olan eserin her sayfasında farklı satır sayıları vardır. Nüsha tek bir bölümden ibaret olup hicri takvime göre 1219-1229 yılları arasında istinsah edilmiştir. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler

⁹ Muhammet Yelten, "Hamzanâme'nin Yeni Ciltleri Ve Okuma Mekânları", *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 8/9 Summer 2013, p. 151-165, ANKARA-TURKEY

Kütüphanesinde kayıtlı bulunan Nd. 2496 numaralı 33. cildin varaklarında bulunan satır sayıları aşağıda sıraladığımız düzendedir:

3 Satır: 29b.

11 Satır: 47b.

12 Satır: 30a.

13 Satır: 19a.

14 Satır: 1b, 6a, 10a, 10b, 16a, 17a, 18a, 19b, 21a, 22a, 36b, 44a, 46b.

15 Satır: 2a, 2b, 5b, 7a, 8b, 11a, 13a, 13b, 15a, 15b, 16b, 17b, 18b, 20b, 21b, 22b, 32b, 34b, 37a, 37b, 39b, 40a, 40b, 41a, 41b, 42a, 42b, 43a, 43b, 44b, 45b, 47a.

16 Satır: 3a, 3b, 4a, 4b, 5a, 6b, 7b, 8a, 9a, 9b, 11b, 12a, 14a, 14b, 20a, 23a, 23b, 24a, 25a, 26b, 27a, 28a, 28b, 30b, 32a, 33b, 35a, 35b, 36a, 38a, 38b, 39a, 45a, 46a.

17 Satır: 12b, 27b, 25b, 26a, 27b, 29a, 31a, 31b, 33a, 34a.

Baş: Hamza-yı bâ-şafānuñ otuz üçüncü cildi. Rāvīyān-ı aḥbārān ve nāqilān-ı aşārān ve muḥaddiṣān-ı rūzgār şöyle şu yüzden hikāyet iderler ki muḥaddemā ol araya degin naql ve beyān eylemiş idük ki çünkim Rüstem-i Cihāngīr, Bihrūz-ı ‘Ayyār’ı bārgāhdan bāde götürmege gönderdi idi.

Son: Şāvur Hān ‘azm-i meydān idüp tarīd-i cevelān idince beri tarafından Melik Kāsım ‘askerinden babası Rüstem-i ‘Aleṣāh beglerinden Zengāve-yi Gūristān’ı ricā idüp Melik Kāsım’dan meydāna girmege icāzet isteyüp Melik Kāsım da icāzet virecek zamān bu cilt de bunda tamām oldu.

İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, TY 018732 numarada kayıtlı eser *Tarih-i Katerina’dır*. Çeşitli çalışmalarda bu katalogdaki bilgiler kullanıldığı için yanlış olarak Hamzanâme’nin 33. cildi kaydedilmiştir.

Çalışmamızda iki nüshayı da inceledik. Ağırlıklı olarak Eski Anadolu Türkçesi dönemi dil hususiyetlerini taşıyan İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesinde kayıtlı bulunan 47 varaklık nüshayı esas aldık. İncelediğimiz iki nüsha da harekesiz yazı ile kaleme alınmıştır. Hamzanâme’nin on dördüncü yüzyılın sonu ile on beşinci yüz yılın başında yazıldığı tahmin edildiği için okuyuşta Eski Anadolu Türkçesi dönemi dil hususiyetlerine bağlı kalınmıştır.

Hamzanâme’nin 33. cildi geniş bir coğrafyada geçtiği için zengin bir sözcük dağarcığına sahiptir. Her ne kadar Türk coğrafyasında yazılmış olsa da bünyesinde Türkçeye

yakın oranda Arapça ve Farsça kelime barındırmaktadır. Hamzanâme, külliyyatının başkahramanı Hz. Hamza olmasına rağmen Hamzanâme'nin 33. cildinde olaylar Rüstem'in etrafında şekillenmiştir. Hikâyede Hz. Hamza'dan çok Rüstem'in kahramanlıkları dile getirilmiştir. Hikâyenin bütününde Rüstem'in kâfir ve Müslümanlarla yaptığı savaşlar anlatılmaktadır. Rüstem'in nihai amacı; kâfirleri Müslüman edip sahipkiranlığı Hz. Hamza'dan almaktır.

Hamzavî, eserini yazarken sade ve akıcı bir dil kullanma yolunu seçmiştir. Bu sayede eser geniş kitlelere ulaşır takdir toplamıştır.

2.2. HAMZANAME 33. CİLDİN DİL VE ANLATIM ÖZELLİKLERİ

Hamzanâme'nin elde bulunan 72 cildine bakıldığında genellikle aynı kalıplaşmış ifade ile başlamaktadır. Hikâyenin ilk satırında cilt sayısı belirtilir, sonra kalıplaşmış bir ifade ile devam edilir. Metnin başındaki kalıplaşmış formeller, halk hikâyelerin başındaki formellerle benzerlik göstermektedir.

(1) Hamza-yı bâ-şafānuñ otuz üçüncü cildi.(2) Rāvīyān-ı aḥbārān ve nāqilān-ı aşārān ve muḥaddiṣān-ı (3) rūzgār şöyle şu yüzden hikāyet iderler ki (4) muḥaddemā ol araya degin naql ve beyān eylemiş (5) idük ki çünkim Rüstem-i Cihāngīr, Bihrūz-ı (6) ‘Ayyār’ı bārgāhdan bāde getürmege gönderdi idi. 1b/1-6.

Hikâyedeki olaylara bakıldığında olaya dayalı tarzda sürüp giden ifadeler rivayetlerle daha da genişletilir. Yazar olayları ayrıntılı olarak açıklamak ve betimlemek istediği zaman “hikāyet ider ve rāvī eydür” vb. sözlerle konuyu uzatıp anlatma yolunu seçer.

(8) didiler. Bu kerre Rüstem-i Cihāngīr fikir idüp: “Ġālība Ṭahmūrās (9) daḥmesinde yazılan Hamza’dır.” diyüp fikir eyledi. Rāvī eydür (10) çünki Şīrvān Şāh muḥaddemā-i İslām vilāyetden bir kāmīl-i (11) ‘ālem getürdüp Rüstem’in tāl‘in tutdurmuşdı. 7a/8-11.

(11) Ammā Fazıl inanmadı lākin beri tarafda Bānū ile (12) ṭāye çoban kıyāfet giydüğün rāvī eydür ki (13) meger ol arada bir virān ḳal‘a var idi, beş (14) yüz miḳdārı Merdüm-Hūr-i Zengiler anda mekān (15) tutmuşlar idi. 23b/11-15.

(14) gitdiler. İrtesi gün bir derbende geldiler ammā rāvī (15) eydür meger ol derbende Reyhān nām bir pehlīvān (16) var idi, bunları görüp üzerlerine geldi. 24b/14-16.

(10) **Rāvī eydür:** “Rüstem-i Cihāngīr bu işi görüp hicāba (11) düşüp bozuldu ammā muḳaddem Ḥamza’nuñ vaşfi (12) olduḳda ‘Ömer dirler, bir ‘ayyārı var imiş, (13) şöyle imiş, böyle işler idermiş.” dirler idi. **41b/10-13.**

Hikâyede yazar, metnin içindeki olayları genişletmek ve okurlara olayları daha iyi betimlemek için “kışsayı dırāz itmek” vb. gibi formelleri kullanma yolunu tercih etmektedir.

(7) idüp **kışsayı dırāz idelüm** ve Aḫter Şāh’ı daḫı ‘askeriyle (8) Müslīmān idüp kızını Ṭabgam’a alıvirdi, ber-murād eyledi **20b/7-8.**

(14) muḳābil alup ceng idüp zebūn oldı. Ne **kışsayı dırāz (15) idelüm.** Ol gün çok pehlüvān yıḳup Şehsūvār-ı Şeddādī ve Şāmil-i **21b/14-15.**

(8) helāk oldı. Ne **kışsayı dırāz idelüm** ol (9) gün aḫşam olunca meydāna giren pehlüvānların (10) kimin helāk ve kimin zaḫmdār eyledi. Andan **27b/8-10.**

Hikâyedeki cümle yapılarına bakıldığında genellikle uzundur. Yazar, bu uzun cümleleri genellikle zarf fiil eki olan “-ip, -ıp, -up, -üp” ile sağlamaktadır. Metindeki cümleler uzun olmasına rağmen anlamda bozulmalar görülmemektedir.

(14) Bihrüz-ı ‘Ayyār şarābı **alup** “Ḳandasın Rüstem?” **diyüp gelüp** gördi ki **1b/14.**

(3) **virüp** Şāmil’i **alıp gelüp** yol üzerinde bir boğaz var **2a/3.**

(14) Ḳara Ḥān şād **olup** emr eyledi, vüzerāsı **karşulayup** (15) **getürüp** kondurdılar. İrtesi gün olduḳda Ḳara Ḥān’a **gelüp** **2a/14-15.**

(1) **görüşüp** ḫāl ḫātır sorışdılar. Ḳara Ḥān bunlara Rüstem’den **2b/1.**

(15) ḫarāca sürildi. Andan iki taraḫdan ḫarağollar ta‘yīn **olup** (16) Rüstem-i Cihāngīr bārgāhına **gelüp** yirinde ḫarār eyledi. Andan ta‘ām **3b/15-16.**

(1) **gelüp yiyüp** ‘işrete başladılar. Andan Rüstem emr eyledi, ol **4a/1.**

(14) cān **atup gelüp** ḫarağolda olan dilāvere ḫaber virdi. **4b/14.**

Ayrıca cümle başı edatı olan “ammā” cümlelerin uzamasını ve genişlemesini sağlayan bir görev üstlenir. Cümleler uzun olmakla birlikte kolay rahat anlaşılmalıdır. Çünkü hikâyede kullanılan dil sade ve anlaşılır bir yapıdadır.

(6) *Bihrūz-1* ‘*Ayyār*’ı *bārgāhdan bāde* getürmege gönderdi idi. ***Ammā*** (7) beride *Şāvur Hān*’uñ yanında olanlar *Şāvur Hān*’uñ *Müslīmān* olduğına (8) elem çeküp ta‘āmlarına *dārū* *katup bī-hūş* oldılar. **1b/6-8.**

(13) üç *biñ* ‘asker alup bunları getürmege gitdi. ***Ammā*** anlardan evvel (14) *Bihrūz-1* ‘*Ayyār*’ şarābı alup “*Qandasın Rüstem?*” diyüp gelüp gördi ki **1b/13-14.**

(9) ***Ammā*** bu haber *Qara Hān*’a varduğda *feryād* idüp “*Hālīmüz nice* **2a/9.**

(7) imiş. ***Ammā*** çokluk ile bir iş idebileydük diyüp *şabāh* da (8) olup bir ‘*azīm* ceng oldı ki *қыyāmetden* bir ‘*alāmet* oldı. (9) ***Ammā*** *Rüstem* ceng içinde *Şantūr*’a *rāst* gelüp bir *tīg* urup **5a/7-9.**

(4) ***ammā*** *benüm* de senden bir *murādım* vardır: “*Beni Gül*’*izār Bānū* ile (5) *bermurād* eyle.” didi. *Rüstem* gönlünden eyitdi: “*Bu pek bir müşkül* (6) *işdür.*” ***Ammā*** diyüp *eşkāra* eyitdi: “*N’ola server naşīb* ise (7) *alıvireyim ammā* *benüm* de senden *ricām* budur ki *beni* senden *su’āl* **13a/4-7.**

Halk arasında kullanılan “bre, iy (ey), hey, behey ve ya” gibi seslenme veya ünlem kavramları hikâyenin içinde yaygın bir biçimde kullanılmıştır.

(11) bir *ğalabalıq* oldı. “***Bre*** *nedür aşı?*” diyince *içerü* bir ‘*ayyār* **2a/11.**

(11) eyitdi: “*Ṭur bre nā-bekār hīlekār mel’ün*” diyüp *yürüdükde* **5a/11.**

(3) *men’* idüp *el gürze* urup eyitdi: “***İy*** *mel’ün tūt imdi* **3b/3.**

(11) var, ***iy*** *şāh bizüm cerrārlıgımızı* ne *çapak* **41a/11.**

(14) “***Hey*** *derdimend ömründe altun gömemişdir.*” **39b/14.**

(8) idemeyüp eyitdi: “***Behey*** *Qoca cerrār* **41a/8.**

(14) ***Yā*** *Kirman Şāh İslāmı kabül ider misin yoğsa vaqtına* **7b/14.**

Türkiye Türkçesinde hâlâ varlığını sürdüren bazı deyimler, hikâyede anlam derinliğini ve zenginliğini ortaya koymak amacıyla kullanılmıştır.

‘ <i>adāveti kal-</i> 047a/04.	<i>cān ağzına gel-</i> 15a/1, 41b/1.
‘ <i>afv eyle-</i> 025b/03.	<i>elem çek-</i> 1b/8,17a/7, 31a/10, 31b/13, 34b/13.
‘ <i>afv it-</i> 025a/13.	<i>eleme düş-</i> 14a/5, 27b/12, 33b/3.
‘ <i>aqd it-</i> 034b/12.	<i>fıkr it-</i> 7a/8, 25a/11, 31a/11.

‘aklı başına gel- 2b/05,17b/11.	fikre var- 12a/13, 14a/16, 26a/12, 38b/3.
‘aklı başına getir- 16a/7.	feth it- 7a/3, 36b/5.
‘aklı başından git- 8b/4.	gāfil ol- 12b/8, 12b/16.
amān vir- 5b/1, 17a/13.	hāl hātır soruş- 2b/1.
‘aleyk al- 032b/06.	tābi‘ ol- 7b/12, 21a/13.
başı şak ol- 36a/1.	zāyi‘ ol- 11a/2, 14b/4.

Hamzanâme'nin otuz üçüncü cildinde geçen *Ecelsiz kul olmaz (25b/10)* atasözü günümüzde “*Hatasız kul olmaz.*” şeklinde kullanılmaktadır.

Hamzanâme'nin otuz üçüncü cildinde dikkat çeken konulardan biri de metinde çok sayıda ikilemenin kullanılmasıdır. Bu ikilemeler bazen tek başına kullanılırken bazen de deyimle birleşerek kullanılmıştır.

<i>aşığı yukarı 30a/1.</i>	<i>hār hār şol- 12b/15.</i>
<i>dere tepe 34a/15.</i>	<i>hay huy it- 5a/2.</i>
<i>göte göt cenge başla-31a/2.</i>	<i>kemer kemere ol- 31b/15.</i>
<i>göte göt ceng it- 47a/7.</i>	<i>kol kola otur- 9b/1.</i>
<i>gürz gürzden sök- 35b/16.</i>	<i>yab yab 8b/6.</i>
<i>hāl hātır soruş- 2b/1.</i>	

Hamzanâme metni içinde başka dillerden alınmış çok sayıda kelime bulunmaktadır. Ağırlıklı olarak Arapça ve Farsça sözcükler yer alırken bunların yanında alıntı sözcükler arasında Rumca, İngilizce ve Fransızca sözcüklere de rastlanmaktadır. Fakat eserde bazı yabancı kökenli sözcüklerin yazılışlarında hatalar yapıldığı tespit edilmiştir. Tespit edilmiş hatalı örnekler şunlardır:

arzū (f) : *ma‘şūkasını ulaştırmağa niyyeti arzū idüp. 30b/11.*

halāş (a) : *kırup Bānū’yı halāş eyledi. Gül‘izār Bānū. 24a/10.*

hān (a) : *Ammā Şāvur Hān bunlara istimālet virüp eyitdi: “ 10b/10.*

harbī (a) : *ve dirisinden bir haber isterüm.” diyüp hemān ceng harbīlere. 16b/14.*

hātem (a) : *Kirman Şāh yemīn eyledi ki: “ Geldi nişānı hātemi taqup 16a/14.*

hayrān (a) : *oyunu birağup Rüstem’e hayrān oldılar. Andan ne haber. 9a/14.*

haz (a) : *isterüm ki haz eyledigüm kimse bana her vechle gālib olmalı.” didi. 12b/2.*

hoş (f) : *görüp qarşulayup hoş geldiñüz, diyüp bunları 23a/11.*

maşşūs (a): *maşşūsdir.” didükde Rüstem eyitdi: Bu bir güç nesne degöldürdir.”11b/15.*

zabt (a) : *zabt idüp oturur idi, ihtiyâr olmağla. 25a/6, 25a/11.*

ziyâde (a): *Rüstem çok ikdâm eyledi ammâ kal' a ziyâde metin olmağla. 8a/6.*

Eski Anadolu Türkçesi Dönem eserlerinde Türkçe kelimelerde yaygın şekilde görülen imladan farklı bir imla takip edilmiştir. Metin müstensih tarafından yazıya aktarılırken sözcüklerin yazılışlarına dikkat edilmemiş ve birçok kelime için ikili imla kullanılmıştır.

İkili yazılışı olan Türkçe kelimeler:

çoğ : 9b/2.	çoğ : 2b/2.
depe : 3a/14, 3b/6.	tepe : 34a/15.
doğrı : 45a/1.	toğrı : 4a/15, 31b/7.
dur- : 5a/15, 15a/10.	tur- : 5a/11, 10a/6.
duy- : 23b/7.	tuy- : 25a/5.
id- : 4b/7, 5a/7.	it- : 3b/9, 8b/10.
top : 9b/3.	toğ : 9a/9, 9b/2.

Bazı kelimelerin yazılışları da tek şekilli olarak görülmüştür:

damar : Yok	țamar : 35b/5.
dip : Yok	dib : 3a/15, 3b/8.
doğur- : Yok	toğur- : 43b/11.
doyumlık : Yok	toyumlık : 19b/9.
doyur- : Yok	toyur- : 23a/12.
oda : Yok	oța : 15a/2.

Bilimsel olarak üzerinde çalışılmış olan Hamzanâme ciltlerine bakıldığında şahıs isimleri oldukça fazladır. Hikâyede geçen isimlere genellikle şahısların konumları, memleketleri ve davranışlarıyla birlikte verilmiştir.

(5) *idük ki çünkim Rüstem-i Cihāngir, Bihrüz-ı* (6) *'Ayyār'ı bārgāhdan bāde getürmege gönderdi idi. Ammâ 1b/5-6.*

Emîr-i ‘Arab’a vâsıl olduğda nâme-yi alup okudu. 36b/2.

(3) kılındı, dimiş. **Hamza** okuyup güldi. **Melik Kâsım** (4) eyitdi: “ Devletümde dem-i nâmede bir gülecek (5) nesne olmak gerek.” didi. **Emîr-i Merdân** 37a/3-5.

(14) **Rüstem** eyitdi: “ Bana **Gâzanfer-i Şîr-i Ceng** dirler, **Kirman Şâh** (15) tarafına giderken **Bânû’nuñ haberin** alup anuñ 28b/14-15.

(7) çekin ve şâha **Hüsrev-i Şayyâd** gitdi.” diyüp haber virin didi. 15b/7.

(12) **Biraz cevelân idüp na‘ra** urup eyitdi: “ Benüm **Hüsrev-i Şayyâd-ı** (13) **Horasanî** meydânıma er gönderin didükde **Rüstem’in** beglerinden bir bir 13b/12-13.

(11) “Adıma **Hüsrev-i Seyf-i Şânî** dirler.” didi. Bir de gördiler ki karşıdan 18b/11.

(13) dağı na‘ra urup er diledi. **Rüstem** beglerinden **Kahtân-ı Zengi** (14) muqâbil alup ceng idüp zebûn oldu. Ne kışsayı dirâz idelüm. 21b/13-14.

(11) bir **tîr-endâz** oğlu var idi, **Kâmil-i Hün-rîz** dirler idi. 1b/11.

(3) çokdur, **Melik Kâsım** nâmında bir güzide-yi ‘âlem feth idüp (4) iki şâhın kızların almışdur.” didiler. **Rüstem** eyitdi: “ **Melik** (5) **Kâsım** kimin oğludur.” didi. Anlar da eyitdiler ki: “ **Hamza** nebiresidür.” 7a/3-5.

(10) ‘**Ayyâr** ile **Siyâh-püş-ı ‘Ayyâr’ı** alup aramağa gitdi. 23b/10.

(14) yüz miqdârı **Merdüm-Hür-i Zengiler** anda mekân (15) tutmuşlar idi. Bunların yolu ol araya uğrayup (16) **Zengiler** bunları görüp tutdılar. 23b/14-16.

(1) ve bunların başları olan **Sâmân-ı Zengi’ye** götürdiler. 24a/1.

(4) gönderüp da‘vet eylediler ve ‘**Ömer-i ‘Ayyâr’ı** dağı (5) **Rüstem-i Cihângîr** tarafına gönderdiler. ‘**Ömer-i ‘Ayyâr** 37b/4-5.

(2) taḥkîk öyledür andan **Reyhân-ı Dilâver’i**, **Rüstem’e** 33a/2.

(12) **Sultân Hâver** eyitdi: “ İy server ol divânece 45b/12.

(1) kendine benzer **Bihrüz ve Şehrüz-ı ‘Ayyârlar** oturmuşlar. 38b/1.

(13) dağı na‘ra urup er diledi. **Rüstem** beglerinden **Kahtân-ı Zengi** (14) muqâbil alup ceng idüp zebûn oldu. Ne kışsayı dirâz (15) idelüm. Ol gün çok pehlüvân yıkup **Şehsüvâr-ı Şeddâdî ve Şâmil-i** (1) **Tîr-endâz** gibi on nâmdâr pehlüvân esîr eyledi. 21b/13-15, 22a/1.

(16) **Fazıl bin Na‘met’i** ve **Şîr-püş’ı Müslîmân** idüp (17) andan pederi **Şîrvân** tarafına gidüp **Ṭahmürâs-ı 33b/1 Dîv-bend** bârgâhına gelüp karar eyledi ammâ. 33a/16-17, 33b/1.

Hamzâname'nin 33. cildinin içeriğine bakıldığında Rüstem'in gayrimüslimlere karşı yürüttüğü cihat politikası eserde; savaş, savaşçılık, savaşta kullanılan araçlar, kahramanlık ve yiğitlik gibi kavramların ağırlık kazanmasını sağlamıştır.

(2) çok şikâyetler eyledi. Bunlar da eyitdiler ki: “Şâhum yarın **ceng** (3) olsun sen de göresin ki biz anlara neler ideriz.” didiler. Kâra (4) Hân dahı yarın **cengdir** diyüp nidâ itdirdiler. 2b/2-4.

(4) yâ ben seni sağ mı çoram” diyüp bir **nîze** havâle eyledi. Rüstem men' (5) idüp bir **gürz** de Rüstem urdı. **Pelîd** kalkup hemân **dal** (6) **tîğ** olup depre tutup bir **tîğ** urınca Rüstem siper virüp (7) men' eyledi, andan el **gürze** urup eyitdi: İy mel'ün. 3a/4-7.

(9) girdi, elinde yalın **kılıç** anda olan Zengileri 24a/9.

(3) olur yâ **kılınçdan** geçürürüm.” diyüp haber gönderdi. 8a/3.

39a/16 ‘Ömer de oldukça **server** didi mukaddem 39b/1 ‘Ömer’i ‘**asker** içinde dinleyenler eyitdiler ki: “**Server** 39b/2 ziyâde hûb-ı âvâzı var.” diyüp medh eylediler.

3a/16 getürdi. Karındaşı Şâtür ol hâli görüp **rahşın** meydâna 3b/1 sürüp düşnâm iderek: “İy nâ-bekâr oğlan neyledin karındaşumu? 3b/2 Ben sana anuñ intikâmını çormıyam.” diyüp bir **tîğ** havâle eyledi. Rüstem 3b/3 men' idüp el **gürze** urup eyitdi: “İy mel'ün tut imdi 3b/4 bunu” diyüp öyle bir **gürz** urdı ki Şâtür **gürzin** berâber 3b/5 virüp arçaya aldukdâ arça olan siper târ-mâr olup **gürzi** 3b/6 elinden fırlayup bindügi **rahşın** belî kırılıp depesi.

(14) idi. Rüstem hayli şakladı ve çayret ile (15) Tûc Bânû'ya bir **gürz** urdı, **gürzin** berâber (16) virdükde **gürz gürzden** seküp **miğferin**. 35b/14-16.

(12) ibtidâ **oğ** atdılar. Rüstem cümlesini geçdi andan kemer tıtdılar. 18a/12.

(13) bend olup ağızından burnundan çan **tüfenk** gibi atılup 3a/13.

(14) Fazıl eyitdi: “Bağ a yigidüm eger sen bu tâzelikde bu pelengi **meşt** (15) ile helâk itdin ise gitdikce çok bahâdır olursun? 12a/14-15.

Müzikle ilgili terimlerin de eserde yer aldığı görülmektedir. Savaşlardan önce ya da sonra çalınan müzik aletleri savaşı başlatmak, savaşı sona erdirmek, askeri coşturmak ya da düşmana korku vermek için kullanılmıştır.

(13) Akşam yakın olmak ile **tabl-ārām** çalınup iki taraftan ‘ askerler dönüp yirlerine kındılar. 3b/13-14.

(3) ‘ ayyārlara teslīm eyledi, ‘ askeri bu hāli görüp **tabl-ārām** çaldılar. 5b/3.

(5) çıkup kendüni bir **palas-pūş-ı sazende** (6) şekline koyup ‘ askerin bir tarafında (7) **çalup çağırmağa** başladı. 38b/5-7.

(9) bir köşede oturup **sāzın perdelerine** (10) nizām virüp andan bir taķsım idüp (11) **peşreve** girüp bir **aheng-i şāzılık** eyledi. 39a/9-11.

(2) ziyāde **hüb āvāzı** var.” diyüp medh eylediler. (3) ‘ Ömer de **çalup çağırmağa** başladı ol kadar (4) **fen-i sāz agāz** eyledi ki anda olanlar hayrān (5) olup mest u medhūş oldılar. ‘ Ömer (6) meclisi tamām idüp **sāzın** yire koyup 39b/2-6.

(10) İrtesi gün ‘ Ömer gine **faşillar** idüp (11) Rüstem şafāsından ‘ Ömer’e birkaç üç altun (12) virdükde ‘ Ömer **sāzı** yire koyup dökülenleri 39b/10.

Hamzanāme metinlerinde çok sayıda hayvan adı kullanılmıştır. Kullanılan hayvanlar hikāyenin geçtiği coğrafyalara özgü hayvanlardır. Bunların bazıları gerçekten o hayvanı kastetmek maksadıyla, bazıları ise benzetme, lakap veya isim adı olarak kullanılmıştır. Eserde 9 hayvanın adı toplamda 63 kez kullanılmıştır. Yine eserde 3 defa anka, 4 defa dev, 1 defa gergedan, 1 defa koyun, 2 defa kuzu, 18 defa at, 14 defa peleng, 14 defa rahş ve 6 defa da şir (şer) sözcüğü geçmektedir. Bunların en önemli özelliği ise askerler tarafından savaş zamanında taşıt olarak kullanılmalarıdır.

(14) ‘**ankā-yı** ‘ālem dilāverler var ki olmaz bī-ihtiyār 38a/14.

(11) **sīneye yapışup sīne eyer hānesine başı at başına berāber** 3a/11.

(14) diyüp nice bir **tīg urdıysa atı** ile dört pāre eyledi. 5a/14.

(10) **Ṭahmūrās-ı Dīv-bend’in**, **tīg’in** ‘uryān idüp ol deryā mişāl 3b/10.

(1) **gergedānlarına** sūvār olup meydān kenārına 44b/1.

(10) bir **koyun** sürüsüne rāst geldiler. Ammā çobanlar bunları 23a/10.

(16) getirüp bir **kuzı** kebān idin şoñra kız sizindür.” 23a/16.

(1) didi. Çobanlar dañı n’ola diyüp bir **kuzı** püryān 23b/1.

(4) **pelenk tāzıyı** meydāna sürüp **tarīd-i cevelān** 44b/4.

(7) sürüp gitdi. Meger bir ‘**azīm müfret pelenk** idi şikār korgup 10a/7.

(14) Rüstem eyitdi: “ *Bana Ğazanfer-i Şîr-i Ceng dirler, Kirman 28b/14.*

Hamzanâme'nin otuz üçüncü cildinde olaylar geniş bir coğrafyada geçmektedir. Belh, Çin, Hicaz, Hint, Kirman-ı Zemin, Maveraünehir, Mekke, Nar-ı nur ve Türkistan gibi ülke ve şehirler yer almaktadır. Bu ülke ve şehirlerin büyük çoğunluğu gayrimüslimlerden oluşmaktadır.

(15) göçe dere tepe gice yiyüp içe birgün **Belh (16) vilâyetine** geldiler. 34a/15-16.

(4) bir dilâver zuhûr eyledi. **Vilâyet-i Çin'de** akrânı 36b/4.

(8) bulamadı. Haber aldı ki **Hind diyârlarına** düşüp Sa' davân 27a/8.

(4) güç idüp 'azm-i **Kirman-ı Zemîn** idüp gitdiler, kendiler birgün **Kirman-ı (5) Zemîn'e** irişdiler. Kirman Şâh'a haber virdiler. Ammâ bu 7b/4-5.

(11) “Server, **Mâverâünnehir diyârından** oluram ve 40a/11.

(7) Süleymânî çıkarup **Mekke şahrâsına** kurdılar. 37b/7.

(10) görüp ayağına düşüp eyitdi: “ Server **Nâr-ı nûr devletinde** 19b/10.

(1) **Türkistân** dirler.” didiler. Rüstem eyitdi: “ Bu **Türkistân'a** kim 7a/1.

Müstensihin en çok tekrarladığı hataların başında; “j: ze” ile yazılması gereken sözcükler “z: zel” ile yazılmıştır.

Ķara Hân şâd olup emr eyledi, vüzerâsı karşılayup 2a/14.

Ayrıca ñazal ñun “ك: ñ” ile yazılması gereken aña, baña ve saña sözcükleri ñazal ñunsuz “ك: ñ” yazılmıştır. Metni okuyup transkripsiyona aktarılırken bu tür hatalar bir bir tespit edilmiştir.

Hân var imiş ana da galebe itsem kuşûrı gelüp ser-fürü 14a/10.

İmdi bu tağda ne gezersin gel bana hizmet eyle sana çok 12a/16.

Metnimizde Arapça, Farsça ve Türkçe sözcüklerin orijinal metinde “-c” ile yazıldığı halde biz çalışmamızda Türkçeye çevirirken bazılarını “-ç” olarak kabul edip Latin harfine aktardık. Örnekleri aşağıda verdiğimiz şekildedir:

(1) Ħamza-yı bā-şafānuñ otuz **üçünci** cildi. 1b/1.

(Ħamza-yı bā-şafānuñ otuz **üçünci** cildi.)

(10) küffâr tarafına **kaçdılar**. Ammâ yolda qarâgola râst gelüp 4a/10.

(küffâr tarafına **kaçdılar**. Ammâ yolda qarâgola râst gelüp)

(2) olur yâ **kılınçdan** geçürürüm.” diyüp haber gönderdi. Kirman 8a/3.

(olur yâ **kılınçdan** geçürürüm.” diyüp haber gönderdi. Kirman)

(5) ol bir oğlanlara söyledi. Anlar da kimi **bağca** beli ve kimi çapa ve kimi 9b/5.

(ol bir oğlanlara söyledi. Anlar da kimi **bağca** beli ve kimi çapa ve kimi)

(14) **acıdırup** taşra çıqup ‘ askere qarşu bārgāhlar qurup 10b/14.

(**acıdırup** taşra çıqup ‘ askere qarşu bārgāhlar qurup)

(15) ile helāk itdin ise **gıtdikce** çok bahādır olursun? 12a/15.

(Kirman Şāh dağı süvār olup meydān **açıldı** beriden)

(3) Kirman Şāh dağı süvār olup meydān **acıldı** beriden Şīrvān 17a/2.

(Kirman Şāh dağı süvār olup meydān **açıldı** beriden Şīrvān)

(4) hücūm itdiler. Rüstem bunlara elindeki **ağac** ile girişüp 19b/3.

(hücūm itdiler. Rüstem bunlara elindeki **ağac** ile girişüp)

(5) Şāh gelen **elciye** cevāb virdi ki: “ N’ola hemān iş görsün.” 21a/6.

(Şāh gelen **elçiye** cevāb virdi ki: “ N’ola hemān iş görsün.”)

2.3 HAMZANÂME (33. CİLT) METNİNİN HİKÂYESİ

Hikâye ilk olarak şahların ve beylerin toplandığı bir mecliste başlar. Rüstem, savaşta Şavur Han'ı yenip onu İslama davet eder. Şavur Han da bu teklifi kabul edip Müslüman olur. Şavur Han'ın Müslüman olmasından rahatsız olan adamları Şavur Han'ı öldürmek isterler. Bundan dolayı Şavur Han'ın şarabına zehir katarlar. Bunu öğrenen Şavur Han, Rüstem'i yanına çağırır. Kara Han'a durumu izah etmek için adam gönderir. Bunun üzerine Kara Han da oğlu Kamil-i Hünriz'i üç bin kişilik orduyla Rüstem'in üzerine yollar. Bunun haberini alan Bihruz-ı Ayyar durumu Şirvan Şah'a haber verir. Şirvan Şah da bunu engellemek için Bihruz-ı Ayyar, Şehruz-ı Ayyar ve Şamil'i gönderir. Bunlar da yol üzerindeki bir boğazda Kamil-i Hünriz ve ordusuna pusu kurarlar. Kamil-i Hunriz ve ordusunu bozguna uğratıp Rüstem-i Cihangir ile Şavur Han'ı Şirvan Şah'ın huzuruna getirirler. Bu durumdan dolayı Kara Han ümitsizliğe kapılır. Adamlarından biri Kara Han'a müjde verir. Şahım, Şantur ile Şatur kardeşler kırk bin ordu ile imdada gelirler. Kara Han, kardeşleri güzel bir şekilde ağırlar. Onlara durumu izah eder. Bunlar da yarın savaş meydanında intikamını alırlar, derler. Ertesi gün er meydanı açılıp Şantur hüner gösterip Rüstem'den er ister. Rüstem de birkaç adam gönderir. Şantur bunlardan bazılarını yaralayıp bazılarını da öldürür. Şavur Han durumu görüp er meydanına girmek ister. Rüstem, Şavur Han'a izin vermeyip kendi meydana girer. Şatur'a selam verir: "Bu dilâverleri niçin öldürürsün?" der. Şatur, "Bre hilibaz oğlan seni sağ mı bırakırım." deyip bir hamle yapar. Rüstem hamlesini önler. Hamle dediğin böyle olur deyip bir kılıç darbesi vurur. Şatur, attan düşüp ağızından burnundan kan fişkirir. Bihruz-ı Ayyar, Şatur'u er meydanından kenara çeker. Bunu gören kardeşi Şatur, atını meydana sürer: "Ey hilebaz oğlan kardeşime ne yaptın, ben kardeşimin intikamını senin yanına bırakır mıyım?" deyip bir kılıç darbesi vurur. Rüstem kılıç darbesini önler. Rüstem, "hamle dediğin böyle olur." deyip bir kılıç darbesiyle Şatur'u atından yere düşürür. Bihruz-ı Ayyar, Şatur'u da kenara getirir. Kâfir askerleri durumu görünce Rüstem'in üzerine hücum ederler. Rüstem, Tahmuras-ı Div bend'in kılıç darbesini önleyip kâfir askerlerine saldırır. Şirvan Şah'ın emri ile İslam ordusu Rüstem'e yardım etmek için hücum eder. Savaş, akşama doğru davulun çalınmasıyla sona erer. Kara Han'ın askerlerinden bazıları esir edilir. Esir edilen askerler çadıra getirilir. Çadıra getirilen askerler arasından iki pehlivan Rüstem'in huzuruna çıkarılır. Rüstem de bu iki pehlivanı İslama davet eder. Pehlivanlar da şaşkın bir şekilde birbirlerine bakarak kendi aralarında bir plan yaparlar. Yalan söyleyip Müslüman olduklarını söylerler. Geceleyin bu iki pehlivan kaçarken nöbetçilere rast gelirler. Nöbetçi kim olduklarını sorar. Onlar da Müslüman olan Şentur ile Şenatur'uz. Askerimizin konakladığı yere gidip onlara

Müslüman olduğumuzun haberini vermek isteriz. Ve askerimizi alıp buraya gelmeye niyet ederiz, derler. Nöbetçi gerçek sanıp onlara izin verir. Şentur ile Şenatur doğruca Kara Han'ın yanına gidip durumu anlatırlar. Kara Han, "nasıl kurtuldunuz?" diye sorar: Onlar da hile ile Müslüman olduklarını ve nöbetçilerin dahi kanıp bıraktıklarını söyleyip Rüstem'i nasıl öldüreceklerini Kara Han'a anlatırlar. Kara Han, bu planı beğenip gerekli hazırlıkların yapılması için emir verir. Karakoldaki nöbetçiler bunların gelmediğini görünce bir casusu bilgi almak için yollarlar. Casus, karakola gelip Kara Han askerleri saldırmak için hazırlık yaptığını söyler. Karakoldaki nöbetçi de gelip Şirvan Şah ve Rüstem'e durumu bildirir. Şirvan Şah ve Rüstem de beylerini ve askerlerini hazır edip yola koyulurlar. İslam askerleri ile Küffar askerleri karakolda karşı karşıya gelirler. Ve iki ordu arasında savaş başlar. Rüstem savaş meydanında Şantur ile karşılaşır ve onu bir kılıç darbesiyle öldürür. Bunu gören Şatur, Rüstem'e saldırır. Rüstem, kılıç darbesiyle Şatur'u atıyla birlikte dört parçaya böler. Bu durumu gören Kara Han tahtan atlayıp kaçayım derken Rüstem onu yakalar. Kara Han, "beni öldürme" diye yalvarmaya başlar. Rüstem, Kara Han'ı askerlerine teslim eder. Kara Han'ın askerleri durumu görünce davul çalıp savaşa ara verirler. Rüstem, Kara Han'ı hapse atar. Şirvan Şah da habiste olan Kara Han'ı İslama davet eder. Bu davet üzerine Kara Han: "Müslüman olacağıma ölürüm, daha iyidir." der. Şirvan Şah, durumu Rüstem'e söyler. Rüstem de : " Öyleyse getirin başını keselim ve oğlu Şavur'u şah yapalım." der. O gece Kara Han, rüya görüp oğlu Şavur'u çağırıp rüyasını anlatır ve Müslüman olduğunu söyler. Kara Han, oğluna Rüstem'e gidip haberi vermesini ister. Bu haberi duyan Rüstem ve Şirvan Şah sevinirler. Gelip Kara Han'ı hapisten çıkarıp tekrar tahtına oturturlar. Kara Han, bütün askerlerini ve halkını İslama davet eder. Ve bütün halkı Müslüman olurlar.

Rüstem, bir müddet sonra Kara Han'a bu vilayetlerin birinde Mariz Şah vardı. Onu da İslama davet edelim, der. Kara Han, benim Bar Han ve Barış Han adında iki kardeşim vardır. Rüstem, mektup yazarak onları da İslama davet eder. Bar Han ve Barış Han, Rüstem ile mücadele edemeyeceklerini anlayıp İslamı kabul ederler. Rüstem, babası Şirvan Han ve Kara Han'a sorar: " Buradan sonra hangi vilayet vardır?" der. Şirvan Han ile Kara Han cevap verir: "Buradan sonra Kirman-ı Zemin vardır, ulu bir sultan hükmeder. Ondan sonra Türkistan vardır, Melik Kasım hükmeder. Melik Kasım, Hamza'nın torunudur, Hamza ise zamanın sahipkıranıdır."derler. Bunun üzerine Rüstem-i Cihangir, ordusunu hazırlayıp Hamza'dan sahipkıranlılık unvanını almak için Mekke'ye doğru sefere çıkar.

Rüstem ve askerleri ilk önce Kirman-ı Zemine varır. Kirman Şah'a haber verirler. Kirman Şah birçok vilayete hükmetmesine rağmen güçlü pehlivanları olmadığı için korkuya

kapılır. Rüstem, Kirman Şah'a bir mektup gönderir. Rüstem, mektupta Kirman Şah'ı İslama davet eder. Eğer İslamı kabul etmezse onu öldüreceğini söyler. Kirman Şah, Müslümanlığı kabul etmeyip savaşmayı tercih eder ve savaş başlar. Kirman Şah'ın ordusu yenilir. Kirman Şah kalesine kapanır. Kalenin etrafı sağlam surlarla çevirili olduğu için fethetmek mümkün olmaz. Bunun üzerine Rüstem kaleyi kuşatır. Rüstem, birgün ava çıkarken surlarla çevrilmiş bir bağa gelir. Bağda biraz dinlenirken uyuya kalır. Bu bağ Kirman Şah'ın kızı Gülizar Banu'nun bağıymış. Gülizar Banu, bağda gezerken uyuyan yakışıklı bir delikanlı görüp ona âşık olur. Gülizar Banu, Rüstem'in yanına yaklaşır ve onu yanağından öper. İkinci defa öpmeye çalışırken Rüstem uyanır ve Gülizar Banu kaçıp gider. Ertesi gece Rüstem'in rüyasına bir evliya girer. Evliya, Rüstem' bağda gördüğü kızın onun nasibi olduğunu söyler. Rüstem de Gülizar Banu'ya âşık olur. Rüstem, sabah adamıyla birlikte bağa gider ama Gülizar Banu'yu orada göremez. Rüstem, birkaç gün sonra yeniden bağa gitmek ister. Ama adamları Bihruz-ı Ayyar ile Şehruz-ı Ayyar acele etmemesini söyler. Bunun üzerine Rüstem, yanına Şamil'i alıp tekrar bağa giderler. Karanlık çökünce yollarını kaybedip yanlış tarafa giderler. Rüstem: "Şamil sen burada kal, ben etrafa bakıp gelirim." der. Rüstem, etrafı kolaçan ederken karşısına bir kaplan çıkar. Kaplanı gören Rüstem'in atı kaçıp gider. Rüstem, hemen hamle yaparak bir kılıç darbesiyle kaplanı öldürür. Şamil de atın yalnız geldiğini görünce Rüstem'in öldüğünü düşünerek askerlerin konakladığı yere gelir ve durumu anlatır. Bunun üzerine Şirvan Şah, Rüstem'i bulmaları için adamlar yollar. Ama askerler Rüstem ile ilgili bir iz bulamazlar. Rüstem'in kaybolduğunu öğrenen Kirman Şah, kale kapılarını açtırıp Şirvan Şah'a mektup yollar. "Benim korkum Rüstem'dendi. Rüstem olmadığına göre benim topraklarımdan çıkıp gidin yoksa sizleri öldürürüm." der. Şavur Han, Kirman Şah'a gitmeyeceklerini söyleyip savaş hazırlıklarına başlar. Bu arada Rüstem, kaplanı öldürüp Şamil'in olduğu yere gelir. Şamil'i göremeyince kaplanın postunu soyup postu sırtına alıp yola düşer. Askerlerin konakladığı yere giderken yine yolu karıştırıp yanlış bir yere gelir. Rüstem yorulup bir ağacın dibinde otururken yolda atmış bin askerinin geçtiğini görür. Askerlerden biri Rüstem'in yanına gelip selam verir. Rüstem'e "kimsin, burada ne yapıyorsun? Omzundaki kaplanın postu nedir? Onu sen mi öldürdün?" diye sorar. Rüstem, cevap verir: " Adıma Hüsrev derler. Evet, kaplanı ben öldürdüm." der. Meğer bu asker Kirman Şah'ın kızı Gülizar Banu'ya talip olup almaya giden Fazıl bin Namet'miş, Rüstem'i çadırına davet eder. Rüstem, bu dilâvere kim olduğunu ve burada ne yaptığını sorar. Dilaver, kendisinin Fazıl bin Namet olduğunu, Kirman Şah'ın kızı Gülizar Banu'ya âşık olduğunu ve üzerlerine düşman geldiği için yardım etmeye geldiğini söyler. Üzerlerine gelen düşmanın ismi Şirvan Şah'mış ve Rüstem-i Cihangir namında bir oğlu varmış. Fazıl bin Namet,

“Rüstem’e güçlü bir dilâversin, gel yanımda benim için savaş, sana çok para veririm.”der. Rüstem de bir şartı olduğunu söyler. Eğer benimle güreşirsen senin adamın olurum. Fazıl bin Namet ile Rüstem güreşirler. Rüstem, Fazıl’ı güreşte yenip birlikte Kirman-ı Zemine gelirler. Bihruz-ı Ayyar, ikisini birlikte görünce bu Rüstem’dir, benim efendimdir. Bihruz-ı Ayyar, gelen askerlere; “kaplan postu giyen dilâver kimdir?” diye sorar. Askerler bu dilâver küçüklükten beri Fazıl’ın kuludur. Rüstem ile Fazıl, Kirman Şah’ın yanına gelirler. Ertesi gün Rüstem, savaş meydanına girip “ ben Hüsrev-i Sayyad-ı Horosani’yim. Benimle savaşacak askerler gönderin.” der. Rüstem’in beylerinden birkaçı meydana girer. Rüstem, bunları yener. Bu durumu gören Şavur Han, Şirvan Şah ve Kara Han ümitsizliğe düşerler. Fazıl ise Rüstem’in yaptıklarından dolayı onu kutlar ve ona hürmetler gösterir. Rüstem, Gülizar Banu’yu uzun zamandır göremediği için özlemi artar. Rüstem, Gülizar Banu’yu görebilmek için Fazıl’a Gülizar Banu’nun talipleri çokmuş. Eğer Kirman Şah, kızı sana verecekse nişan takmak icap eder. Fazıl, bir mektup yazıp Rüstem ile Kirman Şah’a yollar. Rüstem bu sayede Gülizar Banu’yu görür. Rüstem, Gülizar Banu’nun sevgisinden emin olmak için onu teste tabi tutar. Rüstem, Gülizar Banu’ya Şirvan Şah’ın oğlu Rüstem’e âşık olduğunu, Rüstem’in kaybolduğunu ve ondan ümidini kesip Fazıl ile evlenmesini söyler. Gülizar Banu ise Rüstem’den asla ümit kesmeyeceğini söyler. Bunun üzerine Rüstem kendini tanıtır ve Gülizar Banu ile hasret giderirler. Gülizar Banu, hizmetçilerine Rüstem’in atını ağıra götürüp saklayın ve Kirman Şah’a Hüsrev-i Sayyad’ın gittiğini bildirin. Hizmetçilerden biri Hüsrev-i Sayyad namıyla gelenin aslında Rüstem olduğunu Kirman Şah’a söyler. Kirman Şah, hizmetçiye onlara belli ettirmeden içeceklerine zehir koymasını emreder. İlaçlı şarapları içtikleri için kendinden geçerler. Kirman Şah, Rüstem’i bir sandığa koyup nehre atar. Fazıl, Hüsrev-i Sayyad’ın dönmediğini duyar. Bunun üzerine Kirman Şah’a bir mektup yazıp gönderir. Hüsrev-i Sayyad’a ne yaptıkları neden dönmediğini sorar. Kirman Şah da Hüsrev gelip nişanı takip döndüğünü söyler. Bunun üzerine Fazıl, eğer Hüsrev’e bir şey yaptıysanız kalenizi başınıza yıkarım. Bunun üzerine Kirman Şah, Fazıl’a senin Hüsrev dediğin aslında Şirvan Şah’ın oğlu Rüstem’miş, der. Fazıl da ister Rüstem olsun, ister Hüsrev olsun ben gönderdiğim adamdan bir kötülük görmedim. Fazıl, altmış bin askeri ile Kirman Şah’ın üzerine saldırır. Bu durumu gören Şirvan Şah ile Şavur Han olayın aslını sorarken Bihruz-ı Ayyar gelip Hüsrev-i Sayyad’ın kaybolduğunu aslında Hüsrev’in, Rüstem olduğunu söyler. Diğer taraftan Fazıl meydana girip Kirman Şah’dan asker ister. Kirman Şah’ın askerlerinden her kim meydana girdiyse Fazıl onları öldürür. Hem Fazıl’ın askerleri hem de Şirvan Şah’ın askerleri saldırınca Kirman Şah tekrar kaleye kapanır. Bunlar birlikte kaleyi kuşatırlar. Bunlar birlikte kaleyi kuşata dursunlar, biz Rüstem’in başından geçen maceralara dönelim.

Sandık, nehirde ilerlerken sular sandığı bir kenara getirir. Tabgam isminde bir harami sandığı bulup açar. Açıkları sandığın içinde elleri ve ayakları bağlanmış bir delikanlı çıkar. Tabgam, “Rüstem’e sen kimsin? Niçin seni nehre attılar?” der. Rüstem, “ben bir bezirgândım, ticaretle uğraşırdım ama haramiler beni soyup mallarıma el koyup beni de nehre attılar.” der. Tabgam, “biz de haramiyiz. Keşke biz sana denk gelip mallarını alsaydık.” der. Rüstem, gülüp “ben harami başının oğluydum. Babam öldü, beni yerine geçirdiler. Benim başa geçmemi istemeyenlerle güreştim ve hepsini yendim. Benimle baş edemeyeceklerini anladıkları için hile ile yakaladılar. Beni sandığa koyup nehre attılar.” der. Tabgam ve haramileri buna inanmadılar ve güldüler. Rüstem, “bana inanmıyorsanız, benimle güreşin.” der. Rüstem, hepsini güreşte yener. Tabgam, “Rüstem’e gel harami başımız ol.” der. Tabgam, “ben Ahter Şah’ın payitaht pehlivanıydım. Kızına âşık oldum, istedim vermedi. Beni öldürmek istedi, ben de harami olmaya karar verdim.” der. Rüstem, “bana Hüsrev-i Seyf-i Sani derler. Ahdım olsun, o kızı sana alıp seni yine payitaht pehlivanı yapacağım.” der. Bir de baktılar ki uzaktan askerler görünür. Haramilerden biri varıp haber alır. Bunlar Mahan Şah’a yardıma gelirlenmiş. Başlarında Behman ve Behram adında iki kardeş varmış. Rüstem, bir ağaç koparır ve yolun üzerinde durur. Askerlere çabuk soyunun yoksa sizleri öldürürüm, der. Askerler gülüşüp tek başına otuz bin askeri nasıl öldüreceksin. Bu lafa kızan Rüstem, tek başına iki yüz adamı öldürür. Askerle durumu Behman ve Behram’a iletirler. Onlar da gelip Rüstem’e saldırırlar. Rüstem, iki kardeşi bir ağaç darbesiyle öldürür. Durumu gören askerler mallarını bırakıp kaçarlar. Tabgam ve haramileri malları ele geçirirler. Rüstem’in bu erliğini gören Tabgam, sen bu erlikle Narnur devletinde kuvvetini artırırısın. Rüstem ben Müslüman’ım sizler kâfirsiniz, sizlerin de İslamı kabul etmenizi isterim. Haramilerin hepsi Müslüman olurlar. Birlikte Ahter Şah’ın kalesine yakın bir yere konaklarlar. Rüstem, bir mektup yazar ve Ahter Şah’ın kızını Tabgam’a ister. Rüstem, mektubu kendi eliyle Ahter Şah’a verir. Ahter Şah, mektubu okur. Mektupta şunlar yazılıdır: “ Bana Hüsrev-i Seyf-i Sani derler. Benim namım sana kadar geldi mi? Benim arzum kızını eski payitaht pehlivanın olan Tabgam’a istemektir.” Ahter Şah, mektubu okuduktan sonra kızar. Ve mektubu getiren elçiye dönüp sorar: “ Hüsrev-i Seyf-i Sani kimdir, nasıl bir adamdır ki benim gibi birine böyle bir mektup gönderir?” Rüstem şöyle cevap verir: “ Benim gibi bir adamdır, beni görüyorsan onu da görmüşsün demektir. Ahter Şah, Rüstem’i küçük görüp senin gibiyse işi yaştır.” der. Bunun üzerine Rüstem, Ahter Şah’a beni bu mecliste bulunan pehlivanlarla güreştir, eğer beni yenerlerse Hüsrev-i Seyf-i Sani’yi de yenmiş olurlar. Bunun üzerine Ahter Şah izin verip ve güreşirler. Rüstem, teker teker pehlivanları yener. Rüstem, Ahter Şah ve askerlerini İslama

davet eder. Hepsi Müslüman olmayı kabul ederler. Ahter Şah da kızını Tabgam'a verir. Daha sonra hükmü altında bulunan bütün halkını İslama davet eder.

Rüstem, başından geçenleri Ahter Şah'a anlatır. Kirman Şah'ın kızı Gülizar Banu'ya âşık olduğunu, bundan dolayı Kirman Şah'ın onu bir sandığa koyup nehre attığını söyler. Bunun üzerine Ahter Şah, yanına Rüstem'i ve kırk bin askerini alıp Kirman-ı Zemine yürürler. Kirman-ı Zemine yaklaşırken Fazıl bin Namet'in casusları onları görür. Casuslar gelip Fazıl bin Namet'e haber verirler. Ahter Şah'a yanında pehlivanlığını kanıtlamış ve onun güvenini kazanmış, bir dilâver var. Bu yiğit dilâvere Rüstem derler. Rüstem, üç ordunun başındaki şahlara birer mektup yollar. İlk önce Kirman Şah'a mektup yollar. Mektupta şunlar yazılıdır: “ Kızın Gülizar Banu'yu bana verirsen ve İslamı kabul edersen seni düşmanlarından kurtarırım.” der. Kirman Şah da Rüstem'in teklifini kabul eder. Ve Rüstem'in hemen harekete geçmesini ister. Fazıl bin Namet, casusun verdiği bilgilerden sonra Rüstem'e hemen bir mektup gönderir. Mektupta şunlar yazılıdır: “ Ey dilâver duydum ki Gülizar Banu'yu istemişsin. Gülizar Banu'yu alabilmen için ilk önce benimle güreşmen gerekir. Eğer sen kazanırsan Gülizar Banu senin olur ve kulun olurum. Şayet ben kazanırsam Gülizar Banu benim olur ve kulum olursun.” der. Rüstem, ikinci mektubu Şirvan Şah'a yollar. Mektupta şunlar yazılıdır: “Duydum ki oğlun Rüstem kaybolmuş. Bende Müslümanım sen de Müslümansın, gelip bana tabi olasın. Yoksa seni öldürürüm.” der. Bunun üzerine Şavur Han savaş için gerekli hazırlıkları yapmaya başlar. Ve Rüstem'e elçi gönderip yarın savaşa hazır olmasını söyler. Ertesi gün Rüstem savaş meydanına atıyla girer. Rüstem'i görenler onun Hüsrev-i Sayyad'a benzetirler. Ama ona Hüsrev-i Sani derler. Şavur Han, meydanda Hüsrev-i Sani'yi görünce Rüstem olduğunu anlar. Gelip babası Şirvan Şah'a müjdeyi verir. Bu haberi alan Şirvan Şah'ın sevinçten gözleri dolar. O gün savaş meydanında Hüsrev-i Sani, ilk önce Kahtan Zengi'yi, daha sonra sırasıyla Şehsuvar-ı Şeddadi ve Şamil-i Tir-endaz gibi on pehlivanı esir alır. Davulun çalınmasıyla savaş sona erip herkes çadırına döner. Şirvan Şah'ın emriyle Rüstem'in dilâverleri olan Bihruz-ı Ayyar ile Şehruz-ı Ayyar, Ahter Şah ve Hüsrev-i Sani'nin buldukları yere casusluğa gelir. Ahter Şah'ın dilâveri olan Siyah-puş, Bihruz-ı Ayyarı yakalayıp Hüsrev-i Sani'nin huzuruna çıkarır. Hüsrev-i Sani, huzura getirilen Bihruz-ı Ayyarı ona tabi olmasını ister. Ama Bihruz-ı Ayyar, Rüstem'den başkasına kul olmayacağını söyler. Bunun üzerine Hüsrev-i Sayyad, kendisinin Rüstem olduğunu söyler.

Ertesi gün Hüsrev-i Sayyad üç bölük asker ile meydana gelir. Tam Şavur Han meydana girecekken Fazıl bin Namet meydana girer ve Hüsrev-i Sayyad'a selam verir.

Hüsrev-i Sayyad ile Fazıl bin Namet akşama kadar dövüşürler. Hüsrev-i Sayyad ile Fazıl, dövüşe dursun biz Gülizar Banu'nun başından geçen maceralara dönelim.

Diğer taraftan Gülizar Banu, Rüstem'i görmek için dadısını ikna edip yola düşerler. Akşam öyle bir yağmur yağar ki bunlar yollarını kaybedip sabaha kadar dolanıp dururlar. Sabah olunca bir koyun sürüsüne denk gelirler. Çobanlar bunları obalarına getirirler. Çobanlar, Gülizar Banu'ya göz dikerler. Bunu fark eden dadısı çobanların şarabına ilaç koyup onları uyutup öldürür. Gülizar Banu ve dadısı çobanların kıyafetlerini giyip yola düşerler. Kirman şah, Gülizar Banu'nun kaybolduğunu duyunca hemen Fazıl ve Rüstem'e haber gönderir. Kirman Şah: "Banu kayboldu, hanginiz Banu'yu bulursanız, kızımı ona veririm." der. Rüstem hemen yanına Bihruz-ı Ayyar ile Siyah-puş Ayyarı alıp aramaya gider. Ama Fazıl, Gülizar Banu'nun kaybolduğuna inanmaz.

Bu sırada Gülizar Banu ve dadısı, yıkılmış bir kaleye gelirler. Meğer bu kale Hur Zengiler'in mesken tuttuğu yerdir. Zengiler, Gülizar Banu ile dadıyı yakalayıp başları olan Saman-ı Zengi'ye getirirler. Saman-ı Zengi, dadıyı öldürüp etinden kavurma yapılmasını söyler. Olanları gören Gülizar Banu, hayrete düşüp hayatından endişe eder. Bu esnada yüzü kapalı bir kişi içeri girip bütün adamları öldürür. Ve Gülizar Banu'ya kendini tanıtır. "Saman-ı Merdum Hur'un kızı Sünbüle Banu olduğunu, rüyasında Hz. İbrahim'i görüp İslamı kabul edip seni kurtarmamı emretti." der. Sünbüle Banu, babası Saman-ı Zengi'yi öldürüp Gülizar Banu ile kaçıp giderler. Ertesi gün bir geçite gelirler. Geçiti mesken tutan Reyhan pehlivan onları görüp üzerlerine saldırır. Reyhan pehlivan, Sünbüle Banu'yu öldürüp Gülizar Banu'yu esir alır. Reyhan, Gülizar Banu'yu görünce ona âşık olur. Fakat Reyhan pehlivan yaşlı olduğu için onu sürgüne yollayan Baran Şah'ın onu affetmesi için Gülizar Banu'yu hediye eder. Baran Şah, bu güzel hediye karşılığında Reyhan pehlivanı affeder. Baran Şah, hemen düğün hazırlıklarına başlar. Dertli ve kederli Gülizar Banu, hiç düşünmeden kendini kalenin penceresinden aşağı bırakır. Atların birikmiş dışkısının üstüne düştüğü için hiçbir yerine zarar gelmez. Hemen kalkıp hazır olan bir ata binip kaçır. Sabaha kadar epey yol alıp bir şehrin yakınına gelir. Ava çıkmış olan Sadavan Şah ve kardeşi Sadan Şah, Gülizar Banu'yu görüp ona âşık olurlar. Sadavan Şah ve Sadan Şah, Gülizar Banu için güreşirler. Güreşi kazanan Sadavan Şah, Gülizar Banu'yu alıp sarayına getirir. Sadavan Şah, Gülizar Banu'ya yakınlık kurmak ister. Gülizar Banu, buna müsaade etmez. Ve bir ulu şahın kızı olduğunu, Rüstem adında bir pehlivanın nişanlısı olduğunu söyler. Sadavan Şah, ona dokunmadan gider. Sadavan Şah, rüyasında Hz. İbrahim'i görür. Hz. İbrahim, Sadavan Şah'a Gülizar Banu'ya dokunmamasını söyler. Çünkü Gülizar Banu, kendi neslinde Rüstem-i Cihangir'in nişanlısı

olduğunu söyleyip Sadavan Şah'ı İslam'a davet eder. Gördüğü rüyanın telesiyla kalkıp Banu'nun yanına gider. Gördüğü rüyayı Banu'ya anlatır. İslamı kabul ettiğini ve Banu'yu da Rüstem'e götüreceğine dair söz verir. Sadavan Şah, meclisi toplar, gördüğü rüyayı onlara anlatır. Meclistekiler de aynı rüyayı gördüklerini söyleyip ve Müslüman olduklarını ifade ederler. Sadavan Şah, otuz bin askeriyle Gülizar Banu'yu Rüstem'e götürmek için yola çıkar.

Bir müddet sonra Baran Şah'ın diyarına gelirler. Baran Şah, Gülizar Banu'yu çok aramıştır nitekim bulamamıştır. Gülizar Banu'nun, Hint diyarında Sadavan Şah'ın devletinde olduğunu haberini alır. Ve Sadavan Şah'ın Müslüman olduğunu ve Gülizar Banu'yu Rüstem'e götürmek için yola çıktığı haberini alır. Bu haber üzerine Baran Şah, Gülizar Banu'yu ellerinden alırım ümidiyle önlerini kesip Gülizar Banu'yu ister. Bunu kabul etmeyen Sadavan Şah, savaş meydanına çıkar ve teke tek dövüşür. Sadavan Şah, o gün boyunca karşısına çıkan bütün pehlivanları yener. Baran Şah, korku ve ümitsizliğe kapılır. Reyhan pehlivanı çağırır. Reyhan pehlivanın buraya gelebilmesi için Sadavan Şah'dan savaşa altı gün ara verilmesini ister. Bunlar savaşa ara veredursun biz Rüstem'in başından geçenlere dönelim.

Öte taraftan Rüstem-i Cihangir, Bihruz-ı Ayyar ile Gülizar Banu'yu aramaya çıkmışlardı. Banu'yu ararken Merdum Hurların olduğu yere gelirler. Banu'nun burada esir tutulduğunu öğrenince herkesi kılıçtan geçirir. Yola devam ederken Reyhan'ın olduğu yere varırlar. Reyhan'ın adamları Rüstem ile baş edemeyince Reyhan'a haber verirler. Reyhan gelip Rüstem ile dövüşür. Rüstem, Reyhan'ın iyi bir savaşçı olduğunu anlayıp onu öldürmek istemez. Rüstem, onu esir edip İslama davet eder. Reyhan, bu teklifi kabul eder ve Rüstem'e kim olduğunu sorar. Rüstem, bana Gazanfer-i Şir-i Cenk derler. Kirman Şah'ın kızı Gülizar Banu'yu ararım.

Bu esnada Baran Şah'ın mektubu Reyhan'ın eline ulaşır. Reyhan, mektubu okuyup Gazanfer-i Şir-i Cenk'e verir. Gazanfer-i Şir-i Cenk mektubu okuduktan sonra Gülizar Banu'nun sadakatinden emin olup Sadavan Şah'ın yiğit ve cesur bir pehlivan olduğunu anlar. Reyhan pehlivan Gazanfer-i Şir-i Cenk ile yola çıkar. Baran Şah'ın bulunduğu yerin yakınına gelince Baran Şah onları karşılar. Daha sonra Gazanfer-i Şir-i Cenk savaş meydanına çıkıp asker ister. Bunun üzerine Sadan Şah, atını meydana sürüp Gazanfer-i Şir-i Cenk'in karşısına çıkar. Uzun süren mücadelenin ardından Sadan Şah yenilir. Bu durumu gören Sadavan Şah atını meydana sürüp Gazanfer-i Şir-i Cenk'in karşısına çıkıp ona şöyle seslenir: "Bu yaptığın edepsizliktir, bir Müslümanın nişanlısını alıp nasıl bir kâfire vermek istersin." diyip cenge başlarlar. Birbirlerine üstünlük sağlayamayınca cenge ara verirler. Ve çadırlarına geri

dönerler. Baran Şah, Gazanfer-i Şir-i Cenk'i karşılayıp ziyafetler sunar. Diğer tarafta Sadavan Şah, ümitsizliğe kapılıp rakibini nasıl yenebileceğini düşünür. Bu esnada Gülizar Banu, çadıra girip Gazanfer-i Şir-i Cenk'in aslında nişanlısı Rüstem olabileceğini söyler. Ertesi gün savaş meydanında karşı karşıya gelince Sadavan Şah, Gazanfer-i Şir-i Cenk'e sen Banu'nun sevgilisi Rüstem-i Cihangir değil misin, neden bu gerçeği saklarsın, der. Bunun üzerine Gazanfer-i Şir-i Cenk, Sadavan Şah'a beni yenemeyeceğini bildiğin için böyle bir şey söylersin, der. Ve dövüşmeye başlarlar. Gazanfer-i Şir-i Cenk, Sadavan Şah'ı yener ve ona Rüstem olduğunu söyler. Rüstem ve Sadavan Şah, Gülizar Banu'nun yanına çadıra gelirler. Rüstem ve Banu sarılıp hasret giderirler. Bu durumu gören Baran Şah, bir anlam veremeyip Reyhan'a sorar. Reyhan, Gazanfer-i Şir-i Cenk dediğin aslında Rüstem'dir. Rüstem, beni yenip Müslüman olmamı sağladı, ben de onun kulu oldum. Sen Rüstem ile baş edemezsin. Gel sen de Müslüman ol. Bunun üzerine Baran Şah da Müslüman olur. Baran Şah'ın Müslüman olduğunu Rüstem'e haber verirler.

Rüstem, Sadavan Şah'ı, Baran Şah'ı, Gülizar Banu'yu ve askerleri yanına alıp Şirvan Şah'ın bulunduğu Kirman-ı Zemine doğru yola koyulurlar. Kirman-ı Zemine gelip Gazanfer-i Şir-i Cenk adıyla hem Şavur Han ile hem de Fazıl bin Namet'le cenk edip hepsini yener. Ve kendini tanıtip Fazıl bin Namet ile Şir-puş Ayyarı Müslüman eder. Ondan sonra babası Şirvan Şah'ın tarafına geçip Tahmuras-ı Div-bend'in çadırına gelir. Kirman Şah, Rüstem'in geldiğini ve herkesi Müslüman yaptığı haberini alıp korkuya kapılır. Rüstem, Kirman Şah'a mektup yazıp Bihruz-ı Ayyar ile gönderir. Kirman Şah, mektubu alıp okur. Rüstem şöyle demiş: “ Kızın Gülizar Banu yanımdadır, Müslüman olup kızını bana vermeni isterim.” Başka çare olmadığını anlayan Kirman Şah ve adamları Müslüman olurlar. Kirman Şah, vezirlerini de yanına alıp Şirvan Şah ve Rüstem'in yanına gelir. Rüstem, ona şahlar tarafında yer verir. Rüstem ve Gülizar Banu'nun düğün hazırlıkları başlar, düğünleri tam kırk gün sürer.

Bir müddet sonra Rüstem; şahlarına, beylerine, pehlivanlarına ve dört yüz bin askerine Hamza'dan sahipkıranlığı almak istediğini söyler. Rüstem, dört yüz bin askeriyle yola koyulur. Uzun ve meşakkatli bir yolculuktan sonra Belh şehrine ulaşırlar. Belh şehrinin hanı olan Erzenk Han'a bir mektup yazıp Bihruz-ı Ayyar ile gönderir. Erzenk Han, mektubu alıp okur. Mektupta şöyle der: “ Ey Erzenk Han, sen de Müslümansın ben de Müslümanım, Hamza'dan sahipkıranlığı almaya giderim, gelip bana biat et.” der. Erzenk Han, kendi vezirleriyle bu konuyu istişare ederken Erzenk Han'ın kızı Tuc Banu bu teklifi kabul etmez. Elçi gelip durumu Rüstem'e haber verir. Rüstem, bir kadının erkeklere sözünü dinletmesi karşısında şaşkınlık içinde kalır. Bunun üzerine Bihruz-ı Ayyar, Tuc Banu'nun Türkistan'da

bilindiğini, defalarca pehlivanlarla dövüşüp kanlarını akıttığını söyler. Melik Kasım, Tuc Banu'yu zar zor yenerek kendine eş olarak almıştır. Tuc Banu'nun bir oğlu olup üç günlükken kaybolmuştur. Ertesi gün savaş meydanı açılıp Rüstem meydana girer. Hemen ardından Tuc Banu da atını meydana sürer ve Rüstem'in karşısına çıkar. Tuc Banu, Rüstem'i görünce kanı kaynar, yakınlık hisseder ve onun kaybolan oğlu olduğunu düşünür. Rüstem'e selam verip dövüşmeye başlarlar. Aslında ikisi de birbiriyle dövüşmek istemezler. Dövüş sırasında yanlışlıkla Tuc Banu'nun başı yarılınca dövüşmeyi bitirirler. Erzenk Han'ın adamlarından biri iki Müslüman devletin savaşmaması için anlaşma önerir. İki tarafta kabul edip dost olurlar. Rüstem, Hamza'dan sahipkıranlığı almak için Hicaz'a doğru yola koyulur. Bu esnada Erzenk Han, sahipkırana bir mektup yazıp durumu izah eder. Mektup Emir-i Arap'a ulaşır. Emir-i Arap, mektubu okur. Mektupta şöyle der: “ Ey sahipkırın, Çin vilayetinde Rüstem-i Cihangir adında bir dilâver ortaya çıkmış. Ve bu vilayette onun gibi güçlü hiç kimse yoktur. Dört yüz bin askeriyle Hamza'dan sahipkıranlığı almak için gelirken yolu bizim şehre düşer. Biz onu madarâ edelim derken eşiniz Tuc Banu, ortaya çıkıp bu dilâverle dövüşmek istediğini belirtir. Dövüşün sonunda Tuc Banu'nun başı yarılır. Bu mektubu siz hazırlığınızı yapın diye yazdım.” Hamza mektubu okuyup güler. Emir-i Merdan; Çin'de bir sahipkıranın ortaya çıktığını, Türkistan'da nam saldığını ve ortalığı velveleye verdiğini söyler. Mektubu Melik Kasım'a uzatır. Melik Kasım, mektubu gözden geçirdikten sonra Tuc Banu'nun başının yarıldığı için üzülür. Melik Kasım, Hamza'ya dönerek Rüstem ile dövüşmek için izin ister. Hamza, Melik Kasım'a Rüstem'in karşısına çıkıp kılıç çekmemesini emreder. Ondan sonra halife; beylere, pehlivanlara ve ayarlara mektup yazıp savaşa hazırlık yapmalarını emreder. Ve Ömer-i Ayyar'ı da Rüstem-i Cihangir'in geldiği yöne doğru gönderirler. Ömer-i Ayyar, Mekke sahrasına otağını kurar. Ömer-i Ayyar, keşif yapmak amacıyla Rüstem-i Cihangir'in ordusunun kurulduğu yere gelir. Daha sonra Rüstem'in çadırına girip hayran kalır. Payitaht makamında oturan genci görünce Melik Kasım'a benzediğini fark eder. Rüstem'in divanında bulunan şahısları incelemeye devam ederken ayyarlar tarafında bulunan Bihruz-ı Ayyar ile Şehruz-ı Ayyar'ın kendisine benzediğini ve bunları nerede bulduğunu merak eder. Daha sonra Ömer Ayyar, Rüstem'i daha iyi tanımak ve bilgi toplamak için ozan kılığına girip askerlerin içine karışarak saz çalmaya başlar. Sadavan Şah, Rüstem'in çadırına giderken saz çalan Ömer-i Ayyar'ı görür. Çadırdaki yapılan toplantı bittikten sonra Sadavan Şah, Rüstem'e ozandan bahseder. Bunun üzerine Rüstem adam gönderip ozanı huzura getirmelerini söyler. Ömer-i Ayyar, çadıra girip selam verir ve saz çalar. Çadırdaki herkes Ömer'in saz çalışmasına hayran olur. Rüstem: “ Teşekkür eder. Ve şarkı söylemeyi de bilir misin?” der. Ömer-i Ayyar, öyle güzel sazı çalıp şarkı söyler ki orada olanlar hayran olup kendinden

geçerler. Mecliste bulunan herkes teşekkür eder ve Rüstem, Ömer'i bırakmaz ve çadırında misafir eder. Ertesi gün meclis kurulur, Ömer yine saz çalıp şarkılar söyler. Karşılığında şahlar Ömer'e hediye olarak üçer üçer altın verirler. Ama Sadavan Şah, Ömer'in bu aç gözlülüğüne karşı altın vermek istemez. Ömer'in ısrarı üzerine Sadavan Şah, Ömer'e tokat atmaya çalışır. Ömer tokattan kurtulmak için kendini çekince Sadavan Şah yüz üstü yere düşerken Ömer yerinden zıplayıp Sadavan Şah'ın ensesine bir tokat vurup kaçar.

Bu durumu gören Rüstem, şüphelenmeye başlar. Çünkü Hamza'nın, Ömer-i Ayyar adında kılıktan kılığa girip casusluk yaptığı bir adamının olduğunu duymuştur. Rüstem, bunu beyleri ve şahlarıyla paylaşır. Bu saz çalan "Hoş kelim" kişinin Ömer-i Ayyar olabilme şüphesi üzerine harekete geçerler. Ömer-i Ayyar, Mekke'ye gelir ve Hamza'nın huzuruna çıkıp edindiği malumatları Hamza'ya anlatır. Rüstem'in, Melik Kasım'a benzediğini ve Rüstem'in iki adamının da kendisine benzediğini söyler. Bu bilgi üzerine Hamza, Melik Kasım'ın o diyarlarda iki sene casusluk yaptığını söyler. Ve Melik Kasım'a sorar: "Tuc Banu'dan olan oğluna ne oldu, bir haber alabildin mi?" der. Melik Kasım cevap verir: "Tuc Banu'dan bir oğlu olduğunu, üç günlükken kaybolduğunu ve on beş, on altı yıldır haber alamadıklarını söyler." Bunun üzerine Ömer-i Ayyar, Melik Kasım'a dönerek müjde şahım; bu Rüstem denilen kişi de on beş, on altı yaşlarındadır. Ömer-i Ayyar'ın anlattıklarından heyecanlanan Melik Kasım, Hamza'dan izin ister ve yanına kırk bin asker alıp yola düşer. Melik Kasım, ordusuyla bir bölgeye gelirken karşılarında Rüstem-i Cihangir'in ordusuyla konakladığını görüp o da tam karşılarına konaklar. Diğer taraftan Tuc Banu, Rüstem ile dövüştüğü günden beri bu benim oğlumdur fikri aklından çıkmaz. Bundan ötürü Tuc Banu, Rüstem'in peşine casuslar takar. Bu casuslardan biri gelip Tuc Banu'ya; Melik Kasım'ın ordusunun Rüstem'in ordusunun konakladığı yerin karşısına konakladığını söyler. Tuc Banu, bu haber üzerine babasından izin alır ve kılık değiştirip iki yüz askeriyle Melik Kasım'ın konakladığı yere gelir. Tuc Banu, Melik Kasım ile görüşerek Rüstem dedikleri kişinin kendi oğulları olduğundan emin olduğunu söyler. Bunun üzerine Melik Kasım, Rüstem-i Cihangir'e bir mektup yazar. Ve şöyle der: "Siz de Müslümanınız biz de Müslümanız gel, seni sahipkırana götüreyim, sen de bu sevdadan vazgeç." Rüstem: "Bu teklifi kabul etmez. Şayet yolumdan çekilmezsen seninle de dövüşürüm." der. Ertesi gün savaş meydanı açılır. Rüstem, atını meydana sürüp Melik Kasım'dan asker ister. Tuc Banu, Rüstem'in kim olduğunu öğrenebilmek için savaş meydanına girmek isteyip Melik Kasım'dan izin ister. Tuc Banu, atını meydana sürüp Rüstem'in karşısına çıkar. Rüstem: "Ey dilâver kimsin?" der. Tuc Banu: "Melik Kasım'ın dilâverlerindenim." der. Tuc Banu, Rüstem'e: "Siz Şirvan Şah'ın öz oğlu

musunuz?” der. Rüstem de evet, der. Ve savaşmaya başlarlar. Rüstem, topuzuyla öyle bir darbe vurur ki Tuc Banu'nun bindiği atın boynu kırılır. Ve Tuc Banu yere düşüp peçesi açılır. Rüstem, daha önce dövüştüğü kadın olduğunu anlayınca dövüşmek istemez. Melik Kasım'ın emriyle Üstür Malaberdi, Tuc Banu'yı meydandan çıkarır. Bunu gören Melik Kasım atını meydana sürüp Rüstem'in karşısına çıkar. Aynı anda hamle yaparak akşama kadar dövüşmeye başlarlar. Davulun çalmasıyla dövüşmeye ara verip çadırlarına dönerler. Ertesi sabah Şavur Han, meydana girmek için Rüstem'den izin ister. Diğer taraftan da Melik Kasım'ın askerlerinden Âlem Şah Beyler'inden Zengave'yi Guristan meydana girmek için izin ister. Melik Kasım da izin verir. Durum böyleyken otuz üçüncü cilt böylece tamamlanmış olur.

2.4 HAMZANÂME’NİN OTUZ ÜÇÜNCÜ CİLDİNDE YER ALAN KELİMELERİN SAYISAL DEĞERLERİ VE ORANLARI

Hamzanâme’nin 47 varaktan müteşekkil olan 33. ciltte aşağıda görüldüğü üzere çeşitli dillere ait 1718 kelime yer almaktadır. Sözlüğün kelime ağırlığı Türkçe, Arapça ve Farsçadan oluşmaktadır. Bunların yanında 2 Rumca, 1 Yunanca, 1 Fransızca ve 1 de İngilizce menşeli kelime bulunmaktadır.

HARF	TÜRKÇE	ARAPÇA	FARŞÇA	DİĞER DİLLER	YEKÜN
A	86	42	20	-	148
B	88	15	30	1 (r)	134
C	11	14	11	-	36
Ç	21	1	8	-	30
D	54	18	24	-	96
E	19	21	5	1 (y)	46
F	9	14	1	1 (r)	25
G	61	14	14	-	89
Ğ	-	-	-	-	-
H	46	69	23	-	138
I	-	3	-	-	3
İ	59	35	-	-	94
J	-	-	-	-	-
K	87	35	11	1 (Fr.)	134
L	2	4	-	-	6
M	48	84	12	-	144
N	17	21	15	-	53
O	26	-	-	-	26
Ö	8	2	-	-	10
P	10	-	21	-	31
R	11	12	6	-	29
S	69	41	14	-	124
Ş	18	12	8	1 (İng.)	40
T	65	47	17	-	129
U	14	2	1	-	17
Ü	7	-	2	-	9
V	9	20	2	-	31
Y	62	3	4	-	69
Z	15	14	8	-	37
YEKÜN	923	543	247	5	1718
NİSPET	% 53,78	% 31,60	% 14,31	% 0,0029	% 100

Hamzanâme, Eski Anadolu Türkçesi Dönemi eseri olmasına rağmen içinde Türkçeye yakın sayıda Arapça sözcükler barındırmaktadır. Arapça sözcüklerin bu kadar fazla olmasının sebebi; hikâyenin Arap kaynaklı olmasındandır. Fars kökenli kelimelerin çok olmasının sebebi ise Farslarla uzun süre aynı coğrafyada yaşamış olmaktan kaynaklandığını söyleyebiliriz. Yardımcı eylem, ad soylu sözcüğün eylem gibi kullanmasını sağlayan, kendi

anlamını yitirmiş eylemdir. Türkçede en çok “*etmek, olmak, eylemek ve kılmak*” sözcükleri yardımcı eylem olarak kullanılmaktadır. “*Buyurmak, görmek, atmak, yapmak, gelmek, gitmek, kalmak, bulmak ve kaçmak*” sözcükleri de yardımcı eylem olarak kullanılabilir. Biz de çalışmamızda metnimizin sözlüğünü oluştururken Arapça ve Farsça kökenli kelimeler Türkçe yardımcı fiillerle çekime girdikleri için bu tür sözcükleri Türkçe olarak kabul ettik.

İKİNCİ BÖLÜM

METİN

[1b] (1) Ḥamza-yı bā-şafānuñ otuz üçüncü cildi. (2) Rāvīyān-ı aḥbārān ve nākīlān-ı aşārān ve muḥaddiṣān-ı (3) rūzgār şöyle şu yüzden ḥikāyet iderler ki (4) muḥaddemā ol araya degin naql ve beyān eylemiş (5) idük ki çünkim Rüstem-i Cihāngīr, Bihrūz-ı (6) ‘Ayyār’ı bārgāhdan bāde getürmege gönderdi idi. Ammā (7) beride Şāvur Ḥān’uñ yanında olanlar Şāvur Ḥān’uñ Müslīmān olduğına (8) elem çeküp ta‘āmılarına dārū kıatup bī-hūş (9) oldılar. Andan Şāvur Ḥān ile Rüstem’i bende çeküp andan Qara (10) Ḥān’a adam gönderüp aḥvāli ḥaber virdiler. Qara Ḥān’uñ daḥı (11) bir tīr-endāz oğlu var idi, Kāmīl-i Ḥūn-rīz dirler idi. Ana (12) emr eyledi ki: “Var tīz şunları alup bunda getür.” didi. Ol da (13) üç biñ ‘asker alup bunları getürmege gitdi. Ammā anlardan evvel (14) Bihrūz-ı ‘Ayyār şarābı alup “Qandasın Rüstem?” diyüp gelüp gördi ki [2a] (1) ḥāl ğayrı olmış, ḥaber aldı ki Qara Ḥān’a ḥaber göndermişler. (2) Andan girüye dönüp Şīrvān Ḥān’a varup aḥvāli ḥaber (3) virüp Şāmīl’i alıp gelüp yol üzerinde bir boğaz var (4) idi, ol bu boğazı alup tırdılar. Kāmīl-i Ḥūn-rīz üç (5) biñ ‘askeriyle geldükde Bihrūz-ı ‘Ayyār ve Şehrūz-ı ‘Ayyār, Şāmīl (6) ile üç biñ ‘askerin içine girüp bozup Qara Ḥān’uñ (7) oğlu Kāmīl’i helāk idüp ‘askeri tağıdup Rüstem-i Cihāngīr (8) ile Şāvur Ḥān’ı alup Şīrvān Ḥān dīvānına geldiler. (9) Ammā bu ḥaber Qara Ḥān’a vardukda feryād idüp “Ḥālīmüz nice (10) olur?” diyüp ğāyet elem üzere iken dīvān kıapusında (11) bir ğalabalık oldu. “Bre nedür aşlı?” diyince içerü bir ‘ayyār (12) girüp “Müjde şāhum, ḥālā Şantūr Şāh ile kıarındaşı (13) Şatūr Şāh kıırkı biñ ‘askeriyle imdāda geldi.” didiler. (14) Qara Ḥān şād olup emr eyledi, vüzerāsı kıarşulayup (15) getürüp kıondırdılar. İrtesi ğün olduğda Qara Ḥān’a gelüp [2b] (1) ğörüşüp ḥāl ḥatır sorışdılar. Qara Ḥān bunlara Rüstem’den (2) çok şikāyetler eyledi. Bunlar da eyitdiler ki: “Şāhum yarın ceng (3) olsun sen de ğöresin ki biz anlara neler ideriz.” didiler. Qara (4) Ḥān daḥı yarın cengdir diyüp nidā itdirdiler. Bu kıarıfdan (5) Rüstem’in ve Şāvur Ḥān’uñ ‘akılları başına geldi. Ammā Rüstem (6) kendüni bende çekdiklerine ziyāde ğücine geldi. İki kıarıfdan (7) cenge ḥāzır olup şabāḥ olduğda iki ‘asker süvār olup (8) alaylar bağlayup tırdılar meydān açıldukda Qara Ḥān, kıarıfdan (9) Şantūr-ı Çin-i ‘azm-i meydān idüp biraz ‘arz-ı hüner ğösterüp (10) andan şoñra na‘ra urup eyitdi: “Yā Rüstem meydānuma er ğönder (11) yā sen gel” didükde Rüstem meydāna ğirmek diledi. Birkaç dilāverler (12) kıomayup biri meydāna girüp Şantūr’a muķābil oldu. (13) Ammā Şantūr bunlara vüçüd virmeyüp kıimin zāḥm-dār idüp (14) kıimin helāk eyledi. Şāvur Ḥān ol ḥālī ğörüp meydāna ğirmek (15) istedi. Rüstem kıomayup kendi girüp Şantūr’a muķābil [3a] (1) olup selām virdi ve eyitdi ki: “Bu dilāverleri niçün (2) helāk eyledin, erlik yüzünden ğalebe idüp bende çeksin, (3) olmaz mı idi?” didi. Şantūr eyitdi: “Baķ a nā-bekār oğlana (4) yā ben seni şağ mı kıoram” diyüp bir nīze ḥavāle eyledi. Rüstem men‘ (5) idüp bir ğürz de Rüstem urdı. Pelīd kıalkup hemān dāl (6) tīğ olup depre tıutup bir tīğ urınca Rüstem siper virüp (7) men‘ eyledi, andan el ğürze urup eyitdi: İy mel‘ün (8) tıt imdi işte ḥamle böyle olur.” diyüp öyle bir (9) ğürz urdı ki mel‘ün ğürzin berāber virdi. Ammā kıolları (10) tāķat ğetüremeyüp arķaya indükde siperi tār-mār idüp arķa (11) sīneye yapışup sīne eyer ḥānesine başı at başına berāber (12) olup ğözleri süzilüp ğöti bozulup dem ü nefesi (13) bend olup ağzından

burnından kan tüfenk gibi atılıp (14) ayakları rikâbdan boşanup depesi üzerine mu‘allâk (15) yıkıldı. Bihrûz-ı ‘Ayyâr segirdüp bende çeküp ‘alem dibine (16) getürdi. Qarındaşı Şâtür ol hâli görüp rahşın meydâna [3b] (1) sürüp düşnâm iderek: “İy nâ-bekâr oğlan neyledin qarındaşımı? (2) Ben sana anuñ intikâmını qormıyam.” diyüp bir tîğ havâle eyledi. Rüstem (3) men‘ idüp el gürze urup eyitdi: “ İy mel‘ün tut imdi (4) bunu” diyüp öyle bir gürz urdı ki Şâtür gürzin berâber (5) virüp arqaya alduqda arqada olan siper târ-mâr olup gürzi (6) elinden fırlayup bindügi rahşın belî kırılıp depesi (7) üzerine mu‘allâk yıkıldı. Bihrûz-ı ‘Ayyâr irişüp bende çeküp (8) anı dağı alup ‘alem dibine götürdi. ‘Asker-i küffâr ol hâli gördükde (9) Rüstem’in üzerine hücum itdiler. Rüstem-i Cihângîr dağı (10) Tahmûrâs-ı Dîv-bend’in, tîğın ‘uryân idüp ol deryâ mişâl (11) küffârın içine girdi. Şîrvân Şâh dağı ‘askere qul şalduqda (12) İslâm serverleri dağı yürüyüp bir ‘azîm ceng eylediler. Aşşam (13) yakın olmak ile tabl-ârâm çalınup iki taraftan ‘askerler dönüp (14) yirlerine qondılar. Ammâ Qara Hân ‘askerinden çok kâfir (15) harâca sürildi. Andan iki taraftan qarağollar ta‘yîn olup (16) Rüstem-i Cihângîr bârgâhına gelüp yirinde qarâr eyledi. Andan ta‘âm [4a] (1) gelüp yiyüp ‘işrete başladılar. Andan Rüstem emr eyledi, ol (2) esîr olan iki pehlüvânı getürdiler. Rüstem-i Cihângîr İslâm’a (3) teklîf eyledi ammâ harâm-zâdeler birbirine baqıp söyleşüp (4) dil ucıyla Müslîmân olalım soñra bir tedbîr dağı ideriz (5) diyüp Rüstem huzûrında dil ucıyla Müslîmân oldılar. Rüstem (6) haz idüp bunlara hil‘at giydirüp bir yir gösterdi. Bunlar (7) dağı geçüp oturdular biraz ‘işret dağı olup yatacağ (8) vaqit geldükde bunlara yatağ çadırı virilüp bunlar (9) dağı yatup ‘âlem-i ağıyardan hâli olduqda uşul ile qalkup (10) küffâr tarafına qaçdılar. Ammâ yolda qarağola râst gelüp (11) kimsin diyüp su‘âl eylediler bunlar eyitdiler ki: “Beni Müslîmân (12) olan Şentür ile Şenâtür’iz murâdımız varup ‘askerimize (13) bildirüp âgâh idüp bârgâhlarımızı alup bunda gelmekdür.” (14) didiler. Qarağolda olan beg dağı gerçek şanup yol virdiler. (15) Bunlar toğrı Qara Hân’a varup du‘â eylediler. Qara Hân (16) eyitdi: “Sizler Rüstem’in elinden nice halâş oldıñuz?” didi. [4b] (1) Bunlar eyitdiler: “Hîle ile Müslîmân olduqda halâş olduğ.” diyüp (2) naql eylediler ve eyitdiler ki: “Şâhum şimdi murâdımız budur ki Rüstem (3) ‘askeri şimdi gâfillerdir ve qarağol dağı bizlere mâni‘ olmazlar. (4) Bizleri ‘askerimiz alup ol tarafa gider qunpas iderler zirâ (5) öyle söyledük hemân ol tarafa varduqda şeb-hûn idüp (6) cümlesini kıyalım didiler ve hem ola ki şaşkunlık arasında (7) Rüstem’i helâk idebileydük.” didiler. Qara Hân bu tedbiri begenüp (8) cümle ‘askere haber idüp süvâr olınup tedârik görince qadar (9) şabâhda qarîb olmaqda qarağolda olan dilâver gördi ki (10) bunlar gelmedi. Hemân bir çâsûs gönderdi ki var bağ nice oldılar (11) gelmediler, didi. Bir de çâsûs gidüp gördi ki küffâr (12) ‘askeri hâzır âmâde birinden su‘âl eyledi ol herîf eyitdi: “ (13) İslâm ‘askerin şeb-hûn itmege gidecekler.” didi. Çâsûs hemân (14) cân atup gelüp qarağolda olan dilâvere haber virdi. (15) Hemân qarağolda olan dilâver gelüp Rüstem’e ve Şîrvân Şâh’a (16) haber virdi. Anlar dağı cümle beglere ve ‘askerlere haber idüp hâzır [5a] (1) oldılar. Ol taraftan Qara Hân ‘askeri yürüdüp geldükde (2) qarağoldan biraz hay hüy idüp önlerinden şavlıvirdiler. (3) ‘Asker-i İslâm’a yakın

geldükde Rüstem-i Cihāngīr na' ra urup (4) eyitdi: “ İy nā-bekārlar bizler gāfil iken şeb-hūn itmek (5) istersinüz? “İy çilekār la' ineler yā ben size bunı qormıyam.” diyüp (6) yürüdükde bunlar şaşup hay meded bunlar gāfil degül (7) imiş. Ammā çoklık ile bir iş idebileydük diyüp şabāh da (8) olup bir 'azīm ceng oldı ki kıyāmetden bir 'alāmet oldı. (9) Ammā Rüstem ceng içinde Şantūr'a rāst gelüp bir tīg urup (10) helāk eyledi. Andan gözi Şātūr'a düş olup (11) eyitdi: “ Tūr bre nā-bekār hīlekār mel' un” diyüp yürüdükde (12) mel' un, Rüstem'e bir tīg havāle eyledi. Rüstem men' idüp eyitdi: “ (13) Bre mel' un öyle tīg urulmaz işte böyle urulur.” (14) diyüp nice bir tīg urdıysa atı ile dört pāre eyledi. (15) Andan Qara Hān'ın 'alemlerine sorup 'alem 'alemdār dört (16) pāre idüp Qara Hān ol hāli görünce kendüni tahtından aşağı [5b] (1) atup kaçayum dirken Rüstem irişdükde Qara Hān eyitdi: “ Amān server (2) kıyma bana diyüp yalvarmağa başladı.” Rüstem dağı amān virüp (3) 'ayyārlara teslīm eyledi, 'askeri bu hāli görüp tabl-ārām çaldılar. (4) Andan iki 'asker dönüp kondılar māl-ı gānanım zabt idüp (5) Qara Hān'ı habs eylediler. Rüstem gelüp bārgāhında qarār eyledi. (6) Şīrān Şāh'da yirinde oturdu. Rüstem, Şīrvān Şāh'a eyitdi: (7) “Qara Hān'a varup biraz naşihat itsen” didükde Şīrvān Şāh (8) dağı vūzerāsıyla kalkup Qara Hān'a gelüp hāl hātırın şordukdan (9) sonra Qara Hān hicābından bir söz söylemeyüp Şīrān Şāh (10) eyitdi: “ İy Şehriyār bunca zamāndur bizler size muṭī' idük (11) ammā ol vākit siz de ve biz de küffār dālāletde idük imdi (12) Hāq ta'ālā bize bir oğul virüp anun sebebiyle tarīk-i hidāyete (13) vāşıl olduk size dağı ricā iderim ki küffārı dālāletden (14) çıkup rāh-ı sā' adete vāşıl olup dünyāda ve āhiretde sā' adete (15) vāşıl olasın.” didi. Qara Hān eyitdi: “ Baq a iy şehriyār [6a] (1) ben sencileyin ahmaq degülüm şimden girü bana sağ olmağdan ölmek (2) yegdür.” diyüp Şīrvān Hān her ne kadar söz söyledi ise söz (3) kabül itmeyüp red eyledi. Anlar da gelüp Rüstem'e cevāblarını (4) söyledi. Rüstem eyitdi: “ Getürsünler baş keselim.” didi. Ve (5) oğlu Şāvur'ı birine şāh idelim didükde Şīrvān Şāh (6) eyitdi: “Oğlum birkaç gün şabr eyle görelüm şāyet inşāfa (7) gele.” didi. Rüstem eyitdi: “ n'ola sen bilürsin.” diyüp (8) kendi 'alemlerinde oldılar. Çünkü ol gice Qara Hān vāq' a (9) görüp irtesi gün olduğda eyitdi ki : “ Varın oğlum Şāvur'ı (10) bana çağırın.” didi. Andan gelüp oğlu Şāvur'a haber (11) virdiler. Şāvur gelüp babasına vāşıl olduğda Qara Hān (12) vāq' asın söyleyüp eyitdi: “ Var oğlum Rüstem'e haber (13) vir. Ben İslām'ı kabül eyledim, bana telkīn imān (14) ide.” didi. Oğlu Şāvur Hān şād olup gelüp Rüstem'e [6b] (1) haber virdi. Rüstem dağı pederi Şīrvān Hān'ı vezīrleri ile alup (2) geldiler. Qara Hān'ı habsden çıkarup gine tahtına cülūs itdirdiler. (3) İslāmın şartını ta' līm idüp andan vūzerāsı ve cümle 'askeri dīne (4) da' vet olunup cümlesi Müslīmān oldılar. 'Azīm şenlikler olup (5) Qara Hān'a ziyāfetler eylediler. Ba' de 'askere izin alup hemān Qara Hān (6) kırk biñ 'asker alıqodı. Andan birkaç gün şafāda olup (7) birgün Rüstem eyitdi: “ 'Aceb bu vilāyetlerde bir M' ariz Şāh dağı (8) var mıydı? Eger var ise anı dağı İslāma da' vet idem.” didi. (9) Qara Hān eyitdi: “ Benüm iki hemşīrem zādelerüm vardır, birine Bār Hān (10) birine Bārış Hān dirler gāyet bahādırlardır.” didi. Rüstem anlara (11) dağı nāme yazup dīne da' vet eyledi, anlar da bunların cenglerini (12) işidüp ve muqāvemet idemeyeceklerini bilüp imāna

geldiler. (13) El-kıŝŝa Rüstem bu vilâyetleri cümle kabŝa-yı taŝarrufuna alup andan (14) babası Ŗîrâvân Hân ile K̇ara Hân'a eyitdi: “ Dağı bundan ilerüde (15) kaŝğı vilâyet vardır.” diyü su'âl eyledi. Eyitdiler ki: “ Bundan (16) ötede Kirman-ı Zemîn vardır, bir ulu sultân hüküm ider. Andan öte [7a] (1) Türkistân dirler.” didiler. Rüstem eyitdi: “ Bu Türkistân'a kim (2) hüküm ider.” didi. Anlarda eyitdiler ki: “ Türkistân'da ŝâhlar (3) çokdır, Melik K̇asım nâmında bir güzide-yi 'âlem fetđ idüp (4) iki şâhın kızların almışdur.” didiler. Rüstem eyitdi: “ Melik (5) K̇asım kimin oğludur.” didi. Anlar da eyitdiler ki: “ Ḣamza nebîresidür.” (6) didiler. Ḣamza kimdür, didi. Anlar eyitdiler: “ Biz görmedük (7) ammâ 'aşrın şâhib-kırânıdır.” diyüp çok vaŝ iderler (8) didiler. Bu kerre Rüstem-i Cihâŝgîr fikir idüp: “ Ğâliba Tahmürâŝ (9) dağmesinde yazılan Ḣamza'dır.” diyüp fikir eyledi. Râvî eydür: (10) Çünkü Ŗîrvân Ŗâh muqaddemâ-i İslâm vilâyetden bir kâmil-i (11) 'âlem getürdüp Rüstem'in tâl' in tutdurmıŝdı. Ol da Rüstem'e (12) Ḣamza'dan ĝayrı kimse ĝâlib olmaz, dimiş idi. Rüstem iŝitmiŝ (13) idi 'ağlına gelüp 'acebâ ol Ḣamza' mıdır? Bana ĝalebe idecek (14) diyüp bir kerre Ḣamza ile imtiĥân olurum, fikrine düşüp eyitdi: (15) “ Tedârik görün ben Ḣamza üzerine giderüm eger ĝâlib olursam [7b] (1) evlâd-ı şâhib-kırânı elinden alurum eger ol bana ĝâlib olursa hem (2) ihtiyâr ve hem ehl-i İslâm yanındaki begler gibi bende kulluğın kabûl (3) iderüm.”diyüp tedârike başladılar. Tamâm tedâriklerin görüp birgün (4) güç idüp 'azm-i Kirman-ı Zemîn idüp gitdiler, kendiler birgün Kirman-ı (5) Zemîn'e irişdiler. Kirman Ŗâh'a haber virdiler. Ammâ bu (6) Kirman Ŗâh, çok vilâyetlere hüküm iderdi lâkin bahâdır (7) pehlüvânı yok idi. Bu haberi işidüp ĥavfa düşdi andan (8) vezîrlerin cem' idüp eyitdi ki: “ Ŗimdi buna tedbîr nedür bir (9) çâre didükde” vezîrleri ittifağ idüp didiler ki: “ Bu Rüstem (10) K̇ara Hân gibi bir ulu pâdiŝâha karŝu koyup darb-ı dest-ile (11) kendüne tâbi' eyledi. Hemân bizüm dağı 'arzımız yirinde iken çıkup (12) tâbi' olurız yâ ĥarâcı kabûl ideriz.”didiler. Bunlar bu (13) müŝâverede iken Rüstem dağı bir nâme yazup gönderdi, dimiş ki: “ (14) Yâ Kirman Ŗâh İslâmı kabûl ider misin yoğsa vağtına (15) ĥâzır olup ceng ider misin?” dimiş. Kirman Ŗâh gelen 'ayyâra (16) ikrâm idüp eyitdi ki: “ Ana ĥazına vireyüm ĥarâcı kabûl ideyüm.” didi. [8a] (1) 'Ayyâr gelüp Rüstem'e ĥaber virdi “ Ĥazîne virüp ĥarâcı virecek (2) oldu.” didi. Rüstem eyitdi: “ Ĥaber istemem yâ Müslîmân (3) olur yâ kılınçdan geçürürüm.” diyüp ĥaber gönderdi. Kirman (4) Ŗâh 'inâd idüp yarın cengdir, didiler. İrtesi gün olduğda (5) ceng idüp Kirman Ŗâh bozulup kal'aya kapandı. (6) Rüstem çok ikdâm eyledi ammâ kal'a ziyâde metin olmağla (7) fetĥi mümkün olmadı andan kal'ayı muĥâŝara eylediler. Birgün (8) Rüstem ŝikâra çıkup gezerken bir ĥiŝâr gibi dîvârı var bir (9) bağa geldi. Bağ kapusından içerü girdi, bağı gezerken (10) bir müferriĥ yirde bir şuffe gördi, temâŝâ iderek anda vardı. (11) Bağdı ki ĥiçbir kimse yok biraz şunda oturayum diyüp (12) raĥŝımı öte şalup kendi çıkup oturdu, etrafı temâŝâ (13) iderken uykusı ĝalebe idüp biraz uyudu. Meger bu (14) bağ Kirman Ŗâh'ın kıızı Gül' izâr Bânü'nuñ idi, ĝâhice bir (15) gelür biraz teferruc ider gine gider idi. Ol gün Bânü (16) dağı bağa gelüp seyr idüp gezerken bir de gördü ki şuffe [8b] (1) üzerinde bir adam yatup uyur. “ 'Aceb benüm bağımda böyle bî-perva (2) yatup uyuyan

kindür.” diyüp yalnūzça ol şuffeye gelüp (3) bir de Rüstem-i Cihāngiri gördü ki mücevher cāmeler giymiş bir hüsn ü (4) cemāl şāhını bir nevcivān uyur. ‘Aklı başından gidüp (5) biñ cān ile ‘aşık oldu. “Bu benüm babamın ‘askerinden degüldür (6) var ise Kāra Hān ‘askerinden bir şāh oğludur.” diyüp yab yab (7) yanına gelüp şabrı kalmayup uşul ile egilüp yanağından (8) öpdi. Bir dağı öpeyüm dirken Rüstem uyanup Bānū’yı gördükde (9) hicāba düşüp yüzün öte tarafa çevirüp ‘ayyārı (10) çağırup “ ‘Ayyār gel bunda hārām var imiş, haṭā itdük yūri (11) gidelüm.” didi. Gül‘ izār Bānū dağı hicābından alup yürüyü (12) viridi. ‘Ayyār da atı götürüp Rüstem süvār olup gıtdiler. (13) Bārgāhına gelüp yirinde karar eyle bu kışşayı açmaz kıyup (14) bir kimseye söylemedi. Üçüncü gice vāk‘ a görüp bir pīr (15) gelüp “ Yanında bir niķāb-dār var.” Ol pīr eyitdi: “ Oğlum bu niķāb-dār [9a] (1) senüñ naşībındür.” didi. Yā niçün kaçarsın ol bağıda gördüğün (2) nigārdur diyüp niķābın kaldurdi. Rüstem, nigarı görüp (3) ‘aşık oldu, bir de ol şokuyula uyanup bağıdı ki yanında (4) ne nigār var ve ne ol pīr var. Bir kerre ah idüp şabāha (5) şabrı kalmayup giyinüp Bihrūz-ı ‘Ayyārı çağırup eyitdi: “ (6) Raḥşımı getir geçen vardığımız bağıda gidelim.” didi. Andan (7) ‘ayyār raḥşı getirüp süvār olup ‘ayyār ile kuşlık zamānı (8) olduğda bağı geldiler, gördiler ki vāfir delūkanlılar (9) bağı kapusu önünde çelmece tobo oynarlar. Rüstem, ‘Ayyāra (10) bağıp “Bugün ortalık hāli degül nice idelüm.” didi. (11) Ammā atı sürüp selām viridi, bunlar da ‘aleyk alup (12) gördiler ki bir tāze civān altında bir tuvānā at var ki görülmüş (13) degül. Muraşşā‘ rahatlı mülūkāne tonlar giymiş bunlar (14) oyunu birağıp Rüstem’e hayrān oldılar. Andan ne haber (15) yigidüm kimsin, didiler. Rüstem ilerü gelüp hemān ‘ayyār eyitdi: “ (16) Misāfiriz gezmege çıkdık, bu yigit benüm efendimdir.” Sizin [9b] (1) içerü girüp gördüğü çelebi, Bānū ile kol kola oturup (2) muşāhabet iderler gördükde çoḥ çoḥ āferīn çelebi bizler tob (3) begleriz. Merḥabā topı eyü nişān alup urmuşsun dirken Rüstem (4) dağı nigāra vedā‘ idüp giderken bu gören oğlan taşra çıkpup (5) ol bir oğlanlara söyledi. Anlar da kimi bağıca beli ve kimi çapa ve kimi (6) şopa bağıp Rüstem’in üzerine yürüdiler. Rüstem gördü (7) iş ğayrı oldu hemān birinüñ elinden çıkpup bir çapa alup (8) bunlara girişdi kimin başın yarup kimin kolun kırup bunları (9) çil yavrusı gibi tağıdup Rüstem dağı raḥşına süvār olup (10) ‘azim-i leşker idüp gitdi. Andan bārgāhına gelüp yirinde karar (11) eyledi. İki üç günden şoñra Rüstem, Bihrūz-ı ‘Ayyār ile Şehrūz-ı (12) ‘Ayyār’a eyitdi: “ Atı hāzır idin bağıda gidelüm.” didi. Bihrūz-ı (13) ‘Ayyār eyitdi: “ ‘Acele itme server Bānū ne zamān olsa senüñdir.” (14) didi. Rüstem darılıp yalnūz gitdi ve hem eyitdi ki : “Eger (15) ardımca gelürseñüz sizi katlı iderüm.” diyüp gitdi. ‘Asker (16) kenārına geldükde Şāmil’e rāst gelüp buyurun server senüñ ile [10a] (1) bir yire gidelüm. Şāmil n’ola server diyüp ikisi çekilüp (2) gittiler. Ammā gice olmağı münāsebet ile bunlar bağı yolunu bulamayup (3) hilāf semte düşüp bir tağı geldiler. Bir de gördiler ki (4) bir gürüldi peydāh oldu Şāmil eyitdi: “ Buna şadā (5) ola” didükde Rüstem eyitdi: “ Yā Şāmil yol azutduk ammā görelim (6) bu şadānuñ aşlı nedir sen bunda tur.” diyüp Rüstem raḥşın (7) sürüp gitdi. Meger bir ‘azīm-i müfret-i pelenk idi şikār koğıp (8) giderken Rüstem üzerine uğradı, Rüstem’in raḥşı ürküp (9) gitmedi. Gördü ki olmaz piyāde olup pelenk üzerine (10) yürüdükde

pelenk daḥı Rüstem'e hücum eyledi hemān Rüstem şıçrayup (11) pelengin başına nice bir meşt urduysa helāk eyledi. (12) Ammā raḥş pelengi gördükde Şāmil'in yanına geldi. Şāmil daḥı Rüstem'i (13) göremeyüp atı gördükde “ ‘ Aceb bu ne ḥaldür Rüstem helāk mı (14) oldu?” diyüp raḥşı yidegine alup ‘ askere geldi. Bihrüz-ı ‘ Ayyār [10b] (1) Şāmil'i görüp ‘ aceb ne ḥāl oldu diyüp karşı varup eyitdi ki: (2) “Ḳanı Rüstem” didükde Şāmil eyitdi: “Bilmem bana rāst gelüp berāber (3) gitdük.” şöyle oldu diyüp naḥl eyledi. Bihrüz-ı ‘ Ayyār (4) ne ḡam-ḡin olup gelüp beglere ḥaber virdi. Cümlesi gelüp Şāmil'e (5) ṭa' n eylediler ki: “ Bre sen ne ḳorḳaḳ imişsin?” didiler. ‘ Asker (6) içine ‘ aẓīm-i ḡulḡule düşdi. Şīrvān Şāh şaşup eṭrāfa (7) ‘ ayyārlar şalup bir nām-ı nişānuñ bulamadılar. Bunlar bir yire cem' (8) olup eyitdiler ki: “ Bizler bu ḳadar ‘ asker ile böyle çoḳlık ‘ askere (9) nice cevāb virebiliriz.” diyüp daḡı olup gitmek murād eylediler. (10) Ammā Şāvur Ḥān bunlara istimālet virüp eyitdi: “ Sizler mehānet (11) olman elbetde bir ṭarafdan zuhūr ider inşā'allāh anlara ben cevāb (12) virirüm.” diyüp yirinden ḥareket itmedi. Ammā ḳal' a Kirman Şāh (13) daḥı Rüstem'in ḡā'ib olduḡın ḥaber alup emr eyledi: “ Ḳal' a ḳapuların (14) açdırup ṭaşra ḳıḳup ‘ askere karşı bārgāhlar ḳurup [11a] (1) ḳarār eyledi.” Andan bir nāme yazup gönderdi ki benüm ḥavfum Rüstem'den (2) idi. Çünkü Rüstem zāi' oldı size ne ī'tibār hemān ḳalḳup (3) gidesiñüz yoḥsa sizi dil ḳıḳarmam ḳarārım dimiş. Şāvur Ḥān (4) nāmede bu cevābı işitdükde hemān ḥaber gönderdi ki bildüḡinden (5) ḳalmasun “İnşā'allāh Rüstem ḳanda ise gelür.” didi. Andan ceng (6) tedārikine başladılar ammā sen ḳışşayı Rüstem-i Cihāngīr'den dinle. (7) “Rüstem, pelengi helāk idüp Şāmil'in olduḡı yire geldi, gördi ki (8) Şāmil anda yoḳ, ḥayf bana şimdi piyāde ‘ askere nice (9) gideyüm.” diyüp pelenk postunu şoyup postı omuzına urup (10) ‘ askere gideyüm dirken gine ḥilāf semte düşüp bir şu kenārına (11) geldi. Postı yıḳayup ḳuruladı ḳaftan-vārī arḳasına girüp (12) vāfir gitdi, bir şahrāya geldi ve ḡāyet yoruldı bir ağaca (13) dayanup oturdu. ‘ Acebā ne cānibe gitsem bir adam daḥı yoḳ (14) ki ḳulaḡuz idem dirken bir ṭabl-ı niḡāra şadāsı zāhir (15) oldı. Ol ṭarafa naẓar idüp gördi ki vāfir ‘ asker zāhir [11b] (1) oldı. Altmış biñ ‘ asker ḳadar gelüp geçdiler. Rüstem ayak üzere ṭurup (2) temāşā iderdi. Ol ‘ askerler Rüstem'i görüp eyitdiler ki: “ Zāhir (3) bu adam bir merd-i ḡarīb adamdur iḥsān için ṭurur didiler, gitmede (4) idirler idi ki yoḳ.” intisāb için ṭurur dirlerdi. Bir de (5) ‘ askerın salladı Rüstem'in önüne geldükde selām virdi. Rüstem daḥı (6) ‘ aleyk aldı andan Rüstem'e eyitdi: “ Sen kimsin ve bu arḳandaki pelenk (7) postı nedür bu pelengi sen mi öldürdin?” didi. Rüstem eyitdi: “ Belī ben (8) öldirdüm.” didi. Ne ismiyle yād olursın, didi. Rüstem eyitdi: “ (9) Nāmıma Ḥüsrev dirler.” didi. “Bu pelengi oḳ ile mi öldürdin?” didi. (10) Rüstem eyitdi: “ Ḥayır, öyle şayyād degülem, ḳarşuma ḳıḳdı bende bir (11) meşt urup helāk eyledüm.” didi. Meger bu dilāvere Fazıl bin (12) Na' met dirlerdi. Kirman Şāh ḳızı ḡül' izār Bānū'ya ṭālib idi (13) almaḡa giderdi. Çünkü Fazıl, Rüstem'den bu cevābı işidüp (14) eyitdi: “ Yigidüm bu da' vā ḳanı büyük da' vādır bu iş şāhib-ḳırān (15) olana maḥşüsdır.” didükde Rüstem eyitdi: “ Bu bir güç nesne degüldürdir.” (16) didi. Fazıl bin Na' met emr eyledi ol evvel arada ḳondılar. [12a] (1) Fazıl, Rüstem'i bārgāhına da' vet kendi taḥtına ḳıḳup Rüstem'i taḥta (2) teklīf eyledi.

Rüstem eyitdi: “Şāhum taht bizüm yirimüz degüldür.” diyüp (3) geçüp pāy-i taht şandālyesinde qarār eyledi. Ta‘ām çıkup (4) yendi şarāb gelüp meclis quruldı, biraz keyifler kerem olduqda (5) Rüstem eyitdi: “ İy şehriyār cenābıñuz qandan gelüp qanda gidersiñüz?” (6) didi. Fazıl eyitdi: “ Yigidüm bana Fazıl bin Na‘met dirler, Kirman (7) Şāh kıızı Gül‘izār’a ‘āşıkam şimdi üzerine düşmān gelmiş, (8) Şīrvān Şāh dirler imiş, bir oğlu var imiş, Rüstem-i Cihāngīr nāmında. (9) Kirman Şāh’ı qal‘ aya qapanmış bu def‘ a bana nāme geldi ki (10) kıızını bana virecek olmuş, ben daħı imdāda altmış biñ ‘asker (11) ile giderüm, düşmānın haqqından gelüp kıızını almak isterüm.” didi. (12) Rüstem eyitdi: “ Pek güzel kolay gele.” didi. Ammā gönlinden eyitdi: “ (13) Hay nā-bekār sen de bize raqīb imişsin?” diyüp fikre vardı. (14) Fazıl eyitdi: “ Baq a yigidüm eger sen bu tazelikte bu pelengi meşt (15) ile helāk itdin ise gitdikçe çok bahādır olursun? (16) İmdi bu tağda ne gezersin gel bana hizmet eyle sana çok [12b] (1) ri‘āyet ideyüm.” didi. Rüstem eyitdi: “ N’ola canuma minnet ammā ben (2) isterüm ki haq eyledigüm kimse bana her vechle gālib olmalı.” didi. (3) Fazıl eyitdi: “ Pek ma‘kūl ammā bir pelenk öldürmekle kimseleri (4) beñzemezsin, imdi gel senūñ ile pençe tatalum gālib mağlūb (5) bellü ola.” didi. Rüstem ma‘kūl diyüp pençesin tıttı. (6) Fazıl çok ikdām eyledi aşlā pençesin bükemedi āħir (7) şalvirüp Rüstem’in yüzüne bakmağa başladı. Rüstem görüp nedir? (8) Dilāver sen de gāfil olma diyüp Fazıl’ın pençesin tıttı bir zorda (9) tā arqasına çevirüp şalviridi. Fazıl eyitdi: “ Dilāver (10) pençede mähirsin atmanūñ olmak gerek bir de kemer tatalum.” didi (11) Rüstem n’ola diyüp ayak qalkup kemerin Fazıl’a teslīm eyledi. Fazıl (12) daħı Rüstem’in kemerine şarılıp şöyle zor eyledi ki ağızından burnundan (13) qan gelüp hicābindan tüküremeyüp yutdı. Üç kerre (14) zor eyledi, qabūl olmayup yirinden debredemedi, āħir şalvirüp (15) hār hār şolumağa başladı. Bir zamān şoluğın alıdırup andan (16) Rüstem’e kemerin teslīm eyledi. Rüstem daħı Fazıl’ın kemerin muhkem tıttı gāfil (17) olma diyüp bir zor şöyle eyledi ki bir zor da qapup koluna alup [13a] (1) başı üzerinden çevirüp aheste aheste yire qodı. Fazıl, (2) Rüstem’in kuvvetine hayrān olup pesdur server çünki ben sana (3) mağlūb oldum. ‘Ar itmeme şimden girü senūñ kulun oldum (4) ammā benüm de senden bir murādım vardır: “ Beni Gül‘izār Bānū ile (5) ber-murād eyle.” didi. Rüstem gönlünden eyitdi: “ Bu pek bir müşkül (6) işdür.” Ammā diyüp eşkara eyitdi: “ N’ola server naşīb ise (7) alivireyim ammā benüm de senden ricām budur ki beni senden su‘āl (8) iderler ise eski emekdārımdur çokdan bana hizmet ider (9) diyesin.” didi. Zīrā Rüstem’in murādı beglerini imtiħān itmek için (10) idi bunlar böyle kul qarār eyitdiler. Andan Fazıl, Rüstem’e kendi (11) bed-kārından bir at virüp andan süvār olup göç idüp (12) gitdiler. Birgün Kirman-ı Zemin’e geldiler. Ammā bu taraftan Bihrūz-ı (13) ‘Ayyār bu ‘askeri görüp yol üzerinde temāşā idüp gördi ki (14) iki dilāverler gelür biri pelenk derileri giymiş on sekiz (15) arış qad çıkar, biri uzun boylu. Rüstem’i gördükde ‘aqlı gidüp [13b] (1) taħkīk “Bu benüm efendümdür ammā bundan murād nedir, diyüp birinden (2) su‘āl eyledi ki bu kimdür.” didi. Anlar da eyitdiler ki: “ Fazıl bin (3) Na‘met’ün kulıdır, küçükden berü yanındadır, kendü gibi erdir, belkim (4) daħı ziyāde pehlüvāndur, düşmān içinde yüzün ağıardan budur.” (5) didiler.

‘Ayyār eyitdi: “Sübhāna’l-lāh adam adama ne pek benzer imiş, (6) diyerek ‘askere gelüp beglere haber virdi ki altmış biñ ‘asker ile (7) Fazıl bin Na‘met nāmında bir dilāver geldi.” didi. Çünkü bunlar (8) gelüp kondılar, Kirman Şāh’a buluşup Kirman Şāh bunlara ‘izzet (9) idüp ziyāfetler eyledi. İrtesi gün ceng olup üç bölük (10) ‘asker süvār olup meydān açıldıķda ‘aceb meydāna kim gire (11) dirken Rüstem-i Cihāngīr, Fazıl’dan izin alup ‘azm-i meydān eyledi. (12) Biraz cevelān idüp na‘ra urup eyitdi: “ Benüm Hüsrev-i Şayyād-ı (13) Hōrasānī meydānıma er gönderin didükde Rüstem’in beglerinden bir bir (14) meydāna girüp Rüstem bunların kimin gürz ile ve kimin sille ile (15) yıķdı ammā hiç bağlamaģa muķayyed olmadı ammā meydāna gelen pehlüvānlar [14a] (1) sen Rüstem’e benzersin.” dirler idi. Rüstem daķı “ dir idi ki adam (2) adama benzer keşke Rüstem daķı bunda olaydı ana da miķdārın (3) bildürür.” idüm dir idi. İşte Rüstem ol gün aķşam olunca (4) ceng idüp yigirmi üç pehlüvān yıķdı. Dönüp kondılar ammā (5) Şāvur Hān ve Kara Hān ve Şīrvān Hān bu hāli görüp eleme (6) düşdiler. Ammā yirinden Fazıl bin Na‘met, Rüstem’i karşılayup ziyāde (7) ‘izzet raģbet idüp eyitdi ki: “ Dilāver niçün yıķdığınız pehlüvānları (8) bende çekmediñüz?” didi. Rüstem eyitdi: “ Anlara ne i‘tibār (9) hep miķdārların bilüp ma‘lüm oldılar ancak içlerinde Şāvur (10) Hān var imiş ana da ğalebe itsem kuşūrı gelüp serfūrü (11) iderler.” didi. Fazıl eyitdi: “ N’ola siz bilürsiñüz.” didi. Ammā (12) Rüstem ol günden berü Bānū’yı görmemiş idi, Bānū’nuñ hasretiyle (13) dīvāneye dönmişdi. Meger Kirman uzun kulaķdan Rüstem’in baģa (14) geldüğün haber alup Bānū’yı ğal‘aya götürmüş idi. Rüstem daķı (15) Bānū’nuñ ğal‘aya geldüğün haber almış idi. ‘Acebā Bānū’yı ne (16) tārīķ ile görebilsem diyüp fikre vardı. Hemān ‘aķlına bir şey [14b] (1) gelüp dönüp Fazıl’a eyitdi: “ Yā Fazıl işitdüm Gül‘izār Bānū’nuñ (2) tālībleri çok imiş, Kirman Şāh’a bir nāme yaz, kızını (3) virecek ise bir hātem-i nişān taķalım zīrā Rüstem daķı ‘aşıķ (4) imiş, Bānū’nuñ yolunda zāyi‘ olmuş, imdi ğayrı tālībleri (5) daķı kať‘-i ümīd ideler.” didi. Fazıl ma‘kūl görüp bir (6) nāme yazdı ve bir elmās-ı hātem çıkarup didi ki kimin ile (7) gönderelim, didi. Rüstem eyitdi: “ Server beni gönderin varayum (8) Kirman Şāh’a nāmeyi vireyüm ve hem kendü elim ile hātemi taķayum.” (9) didi. Fazıl daķı nāmeyi ve hātemi Rüstem’e virüp gönderdi. (10) Çün Rüstem nāmeyi alup gidüp Kirman Şāh’a virdi, (11) şāh okuyup anladıķda vezīrlerin cem‘ idüp müşāvere eylediler. (12) Vezīrleri eyitdi: “ Ma‘kūldır şāhum izin virin taķsın.” (13) didiler. Bu haber Bānū’ya varup ğam-ğīn olup helāk mertebesine (14) vardı ammā neylesün varmam dimege de atasından korķar (15) bu maħalde işte nişān geliyor, diyü haber geldi. Bānū ‘aceb (16) kimdür nişānı getüren diyüp penciresinden baķup Rüstem’i gördükde [15a] (1) cānı aģzına gelüp yüregi oynamaģa başladı. vaķta ki (2) Rüstem oťa ğapısından içerü girüp selām virdi. Bānū (3) ‘aleyk alup hoş geldin, didi. Rüstem’in altına bir mücevherli (4) şandalye koğılar ve şükür şerbetleri getirüp virdiler, içdi (5) ammā anda olan hādimler Bānū’nuñ hādimleri idi. Rüstem ile (6) olan aħvālleri bilürler idi. Rüstem hedāyesin virüp (7) hātemi taķup eyitdi: “ İy Bānū ortalıģı hālvet eyle Fazıl’ın (8) size gizli sözleri vardır, söyleyeyüm.” didi. Bānū n’ola (9) diyüp hādimleri taşra eyledi. Andan Rüstem eyitdi: “ İy Bānū (10) hele Fazıl’ın sözleri dursun

ben işitdim ki sen (11) Şīrvān Şāh'ın oğlu Rüstem'e 'āşık olmuşsın ol gâ'ib (12) olmuş hemān andan ümīd kesüp Fazıl'a ol daḥı." didi. (13) Bānū eyitdi: " Allāh ol günü bana göstermeye ben Rüstem'den ayrılmam (14) ve ümīdüm kesmem." didi. Rüstem eyitdi: " İy Bānū, Rüstem helāk (15) olmuş ğayrı Rüstem'i gönlünden çıkar, Fazıl'ı kabūl eyle." [15b] (1) diyüp Fazıl'ı çok medḥ eyledi. Bānū ašlā sözinden dönmedi, (2) Rüstem, Bānū'nuñ bu şadākatına ziyāde şafā idüp Bānū'ya (3) kendüni bildürdi. Bānū ile şarılıp biraz büsekārlik eylediler (4) ve ḥasret yaşların döktiler ḥādimler taşradan bunları görüp (5) içerü girdiler, bu Şayyād nāmıyla gelen Rüstem olduğın bilüp (6) ayağına düşdiler. Bānū emr eyledi: " Varın Rüstem'in atın aḥūra (7) çekin ve şāha Ḥüsrev-i Şayyād gitdi." diyüp ḥaber virin didi. (8) Ḥādimler daḥı Kirman Şāh'a gelüp bu güne ḥaber virdiler. Kirman (9) Şāh eyitdi: " Ne 'aceb aḥmaḳ adam imiş gelüp bunda ḥil' at (10) giyse ve ikrāmın itsek andan gitse idi." diyüp vāfir (11) te'essüf eyledi. Ammā beri taraftan nigār meclis kırdurup (12) şafāya dem urdılar, cilve şöḥbet idüp Rüstem, Fazıl'ın yanına (13) ne sebep ile geldüğün naḳl idüp şafāda iken ḥādimin (14) biri Kirman Şāh'a gelüp bunların aḥvāllerini bildirüp (15) Şayyād nāmıyla gelen Rüstem olduğın ḥaber virdiler. Kirman [16a] (1) Şāh'ın 'aklı gidüp hemān ol ḥādime tenbīh idüp (2) ve dārū virüp var imdi ikisini daḥı dārūdan geçür (3) diyüp çok va'adler eyledi, ḥādım daḥı gelüp bir taḳrīb (4) ile bunların şarāblarına dārū ḳatup bunlar şafāda iken (5) bī-hūş oldılar. Hemān ḥādım segirdüp Kirman Şāh'a (6) gelüp ḥaber virdi. Şāh yirinden ṭurup gelüp Rüstem'i bende (7) çeküp Bānū'nuñ 'aḳlın başına getürdiler. Bānū gözün açub (8) ol ḥālī gördükde sükūtdan ğayrı çāre yok Bānū'ya. (9) Vāfir ta'zīr idüp Rüstem'i ḳatlı itmek murād eyledi ammā bir (10) vezīrleri var idi, rızā virmeyüp bir şanduk içine ḳoyup (11) şehrin önünden geçen nehre atdılar. Ol gice oldı şabāḥ (12) olduğda Fazıl baḳdı ki Rüstem gelmedi. Fazıl adam gönderdi ki (13) Kirman Şāh'a "Niçün Ḥüsrev-i Şayyād gelmedi." didi. (14) Kirman Şāh yemīn eyledi ki: " Geldi nişān-ı ḥātemi taḳup [16b] (1) gitdi." diyüp cevāb virdiler. Andan gelüp Fazıl'a bu ḥaberi virdiler. (2) Fazıl gine adam gönderdi ki bu ne dimekdir gelse ḳanda gider idi, (3) diyüp ğazaba gelüp tiz Ḥüsrev-i Şayyād'ı neylediler ise elbetde (4) ḥayātından ve memātından bir esīr isterüm, bir 'özr bahāne iderler ise (5) anuñ kızına Ḥüsrev'in bir kılinı değişmem, eger 'inād iderler ise ben (6) kızından geçdüm, anuñ dār-ı diyārın başına dar iderüm, diyüp (7) ḥaber gönderdi. Zīrā Fazıl'ın, Rüstem'e ziyāde muḥabbeti var idi. Çünki (8) bu ḥaberi Kirman Şāh'a geldükde Kirman Şāh eyitdi: " Anuñ Ḥüsrev-i (9) Şayyād didügi Rüstem imiş, bu sevdādan fariğ olsun ve elinden (10) gelürse benüm düşmānlarıma cevāb virsün." didi. Andan gelüp (11) bu cevābları Fazıl'a söylediler. Fazıl eyitdi: " Ḥüsrev olsun, Rüstem (12) olsun, ben ana gönderdigim adamı isterüm, neyledi ben andan (13) bir kemlik görmedüm, gerek Rüstem olsun gerek ğayrı olsun ölüsünden (14) ve dirisinden bir ḥaber isterüm." diyüp hemān ceng ḥarbīlere (15) ṭurrehler urdırup altmış biñ 'asker ile süvār olup yürüdükde [17a] (1) Kirman Şāh gördi iş yanlış oldı. Nā-çār olup (2) Kirman Şāh daḥı süvār olup meydān açıldı beriden Şīrvān (3) Şāh ve Şāvur Ḥān bu ğavğayı görüp aşlı ne ola (4) dirken Bihrüz-ı 'Ayyār çıkageldi. Bunların ğavğaların ḥaber (5) virdi ki Ḥüsrev-i Şayyād'ı gâ'ib eylemişler meger

Rüstem imiş (6) diyüp hikâyet eyledi. Şîrvân Hân vesâ'ir begler haṭâ (7) eylediler ammâ gâ'ib olduğına elem çekdiler ammâ bu taraftan (8) iki 'asker muḳâbil olup Fazıl bin Na'met meydâna girüp (9) na'ra urup er taleb eyledi. Kirman Şâh tarafından bir pehlüvân (10) muḳâbil olup biri biri ardınca üç ḥamle eyledi. Nevbet Fazıl'a (11) geldükde bir ḥamlede âlûde eyledi velḥâşıl ol gün Kirman (12) Şâh pehlüvânlarından kim meydâna girdiyse kimin bende çeküp (13) kimin helâk idüp amân virmedi. Kirman Şâh baḳdı (14) olmaz bir uğurdan 'askere ḳol şalup ol deryâ mişâli 'asker [17b] (1) yürüyüp Fazıl'ın 'askeri daḫı yürüp beriden İslâm 'askeri (2) daḫı Fazıl'ın erligine taḫsin idüp buna imdâd lâzımdır (3) diyüp bir uğurdan anlar daḫı yürüdiler. Kirman Şâh, ṭâḳat (4) getüremeyüp gine ḳal'aya ḳapandı, ḳapıların bend eylediler. Bunlar (5) daḫı ḳal'ayı muḫâşara idüp elbetde Rüstem'i isteriz diyüp (6) bunlar da bu ma'rekede sen ḳışşayı Rüstem-i Cihāngîr'den dinle şanduk (7) ile ol nehirde giderek şular şandukı bir kenâra getürdi. (8) Ammâ ol arada Ṭabḡam nâmında bir ḫarâmî var idi, kırk nefer ile (9) ḫarâmîlik iderdi, bu şandukı görüp mâl bulduk diyüp (10) şandukı açub gördiler ki bir tâze yigit bağlamışlar. Rüstem'in (11) daḫı henüz 'aḳlı başına gelmişdi. Bunlar Rüstem'i görüp eytdiler: “ (12) Yigidüm sen kimsin ve seni niçün böyle suya atdılar.” didiler. Rüstem (13) eyitdi: “ Bir bâzîrgân-zâde idüm ticâret ile giderken ḫarâmîler (14) yoldaşlarımı ḳatlı idüp beni şoyup atdılar hele (15) ecelüm yok imiş.” siz ḳurtardıñuz diyüp bunlara du'â eyledi. [18a] (1) Bunlarda Rüstem'i şandukdan çıkarup bendin aldılar ve eytdiler (2) ki: “ Bizler de ḫarâmîlerimiz keşke sana biz râst geleydük mâlın (3) biz alurdık.” didiler. Rüstem güldi bunlar eytdiler ki: “ Ne gülersin (4) yigidüm.” didiler. Rüstem eyitdi: “ Bende ḫarâmî başıñ (5) oḒlu idüm, babam öldi beni yirine geçürdiler, sâ'irleri (6) ḫased idüp dün ki oḒlanı ne demekdir ki bizüm üst yanımıza (7) geçürmek.” didiler. Bende bunlar ile imtiḫân oldum, cümlesine (8) ḡalebe eyledüm. Gördiler ki olmaz âḫîr ḫîle ile beni bende (9) çeküp deryâya atmışlar, didi. ḫarâmîler bu söze gülüşüp (10) “Ne yavuz kendüni medḫ idersin.” didiler. Rüstem eyitdi: “ Eger (11) i'timâd itmezseñüz imtiḫân olalum.” didi. Bunlar n'ola diyüp (12) ibtidâ oḒ atdılar. Rüstem cümlesini geçdi andan kemer ṭutdılar, (13) bunları ikişer ikişer ḳapup ḳoluna aldı. Bunlar eytdiler: “ (14) Yigidüm sözün gerçekmiş, imdi bize gel ḫarâmî başı ol.” didiler. [18b] (1) Rüstem eyitdi: “ N'ola olayım ammâ sizler de ḫarâmîlik nişanı (2) yok, yakında mey-hüş eylediñüz, zîrâ siz erkân-ı devlete (3) ḫizmet itmişe benzersiñüz.” didi. Ṭabḡam eyitdi: “Bâreke'l-lâh (4) ferâsatiñüze bunda bir ḳal'a vardır, şâhına Aḫter Şâh (5) dirler, ben anuñ pây-i taḫt pehlüvânı idüm, kızına 'aşıḳ oldum, (6) istedim, virmedi, beni öldirmek istedi, bende ḳarâr (7) idüp ḫarâmî oldum.” didi. Rüstem eyitdi: “ İmdi sen benüm (8) ḫayâtıma sebep oldun, 'ahdım olsun bende ol kızını sana (9) alıvireyüm ve hem gine seni şâhına pây-i taḫt pehlüvânı ideyüm.” (10) didi. Ṭabḡam du'â idüp “Server adın nedür.” didi. Rüstem eyitdi: (11) “Adıma Ḥüsrev-i Seyf-i Şânî dirler.” didi. Bir de gördiler ki ḳarşudan (12) biraz 'asker göründi biri varup ḫaber alup geldi. (13) “Bu 'asker Mâhân Şâh'a imdâda giderler imiş, başları (14) iki ḳarındaşlar imiş, birine Behmân ve birine Behrâm dirler miş.” (15) didi. Ṭabḡam eyitdi: “ Server gel şol taḒa ḳıḳalum şâyed [19a] (1) bu 'asker bizi

incidiler.” didi. Rüstem eyitdi: “ Yâ Tabğam sen (2) nice pây-i taht pehlüvânluğı eyledin, otuz biñ ‘askerden havf (3) idersin, ben ol kadar ‘askerden yüz çevirmem.” didi. Tabğam (4) eyitdi: “ Ne diyelüm server böyle erlik görmedük.” didi. Rüstem (5) eyitdi: “ Gör imdi” diyüp bir ağacı kıparup dalların kesüp (6) omuzına urup ‘askerin önüne varup tırdı. Anlar da (7) bunları gördükde eyitdiler ki: “ Bre adamlar yol üzerinde ne tıurursıñuz?” (8) didiler. Rüstem ilerü gelüp eyitdi: “ Bizler harāmīyüz (9) tız şoyunuñ yoğsa cümleñüzi helāk ideriz.” didiler. (10) Anlar da gülüşdiler, eyü siz otuz biñ ‘askeri harāmī şoyacak (11) harāmī başı sen misin?” didiler. Rüstem eyitdi: “ Belī benüm begenmediñüz (12) mi?” didi. Anlar da “Begendük ammā omuzundaki dıraht (13) nedür?” didiler. Rüstem eyitdi: “ Bunca ‘askeri kılınc ile ne zamān [19b] (1) düketmeli ammā bu ağaç ile çabuğ dükenür.” didi. Bunlar (2) eyitdiler: “ Ne yabana söyler bu oğlan” diyüp üzerine (3) hücüm itdiler. Rüstem bunlara elindeki ağaç ile girişüp (4) derhāl iki yüz adamdan ziyādesin helāk eyledi. Behrām (5) ile Behmān’a haber virdiler. Anlar da gelüp “Bre nedür bu.” diyüp (6) ikisi birden hücüm eylediler. Rüstem ikisine dağı birer dıraht (7) çarpup helāk eyledi, şā’ir ‘asker anı görüp karar eylediler. (8) Bunlar da bunca māl alup zabt eylediler. Rüstem eyitdi: “ Tabğam (9) işte toyumlık böyle olur.” didi. Tabğam, Rüstem’in bu erligin (10) görüp ayağına düşüp eyitdi: “ Server Nār-ı nūr devletin de (11) kuvvetin artura şübhem kalmadı, şimden girü kıızı bana alıvırsın.” (12) didi. Rüstem eyitdi: “ N’ola alıvıreyüm.” ammā Nār-ı nūr didüğün nedür? (13) Ol Bağılıdır ve ben Müslīmānum sizler de Müslīmān olasıñuz (14) diyüp İslāmın, şerefın, küfrin kabāhatün beyān idüp bunlar da [20a] (1) Müslīmān oldılar. Andan sürüp Ahter Şāh’ın kal’asına yakın (2) geldiler. Rüstem bir nāme yazup Ahter Şāh’ın kızın Tabğam’a istedi (3) ve nāme dağı kendüsi alup getirüp Ahter Şāh’a (4) virdi. Ahter Şāh dağı alup okudu dimiş ki: “ Ben ki Hüsrev-i (5) Seyf-i Şānī’yem sen ki Ahter Şāh’sın nāmum sana vuşul bulduğda (6) ma’lüm ola ki kızın için pây-ı pehlüvānuñ Tabğam’ı kabül itmek (7) murād eylemişsin, lākin kızını gine viresin ve hem gine pây-i taht (8) pehlüvānı idesin.” dimiş. Ahter Şāh eyitdi: “ Eger ol harām-zāde (9) elime girürse gine katl iderüm.” didi. “ Ve hem ol Hüsrev-i Seyf-i (10) Şānī kimdür ve ne şekil adamdur ki böyle nāme yazup göndere” (11) didi. Rüstem eyitdi: “ Benüm gibi bir adamdır hemān beni gör anı görmiş (12) olursın.”didi. Ahter Şāh, Rüstem’i gözine şalandırmayup (13) “Senün gibi ise iş āsāndur.” didi. Rüstem eyitdi: (14) “Beni begenmedün mi?” didi. Ahter Şāh eyitdi: “ Senün ne vücūdın (15) olacağdur bir sille ile yıqılursın.” didi. Rüstem eyitdi: “ İmdi (16) şol dīvānunda olan pehlüvānların ile imtiħān olalum eger bana [20b] (1) ğalebe iderler ise ana da ğālib olurlar.” didi. Oldum da, hemān (2) pây-i taht pehlüvānı eyitdi: “ Şāhum icāzet vir şuna haddini (3) bildireyüm.” didi. Ahter Şāh dağı izin virdi. Hemān bunlar pençe (4) tıtdılar, Rüstem ğālib geldi. Kemer tıtdılar gine Rüstem ğālib geldi, (5) bir pehlüvān dağı yirinden tırup gelince ana da ğalebe idi. Vesā’ireleri (6) dağı yirinden kalkup el-kışsa bunların cümlesine ğalebe (7) idüp kışsayı dırāz idelüm ve Ahter Şāh’ı dağı ‘askeriyle (8) Müslīmān idüp kızını Tabğam’a alıvirdi, ber-murād eyledi (9) ve hükümünde olan vilāyet kavmi ne kadar var ise cümlesini (10) ĩmāna getürdi. Andan Rüstem,

Kirman Şâh'ın kızına 'âşık (11) olup başına gelen serencâmını hikâyet eyledi. Bunlar da hemân (12) gidelüm diyüp kırk biñ 'asker ile 'azm-i Kirman idüp (13) gitdiler. Birgün Kirman-ı Zemîn'e yakın geldiler. Çäsûslar gelüp (14) haber alup gidüp haber virdiler ki: "Bir pehlüvân geliyor, kırk (15) biñ 'asker ile ammâ Ahter Şâh'a 'aceb iş idüp nâm taḥşîl [21a] (1) eylemiş." didi. Rüstem daḥı alayın düzüp gelüp bir cânibe (2) ḳondı, andan üç bölük 'askerin şâhlarına birer nâme (3) yazup evvelâ Kirman Şâh'a demiş ki: "Ḳızın Gül'izâr Bânü'yı (4) bana viresin ve İslâmı ḳabûl idesin ve üzerinde olan (5) düşmânlarını def' iderüm." diyüp ḥâtm-i kelâm eylemiş. Kirman (6) Şâh gelen elçiye cevâb virdi ki: "N'ola hemân iş görsün." (7) didi. Fazıl bin Na'met öyle yazdı ki: "İy dilâver işitdüm (8) Gül'izâr Bânü'yı ister imişsin, evvel meydânuma gelüp imtiḥân (9) olup bana ğâlib olursan, sana ḳul olurum, ḳızı ben (10) istemem, sen alursın valla ben sana ğâlib olursam, ḳızdan (11) el çeküp bana serfürü idersin." demiş. Ve Şîrvân Şâh'a (12) yazmış ki: "Rüstem ğâ'ib olmuş, imdi ben de ehl-i (13) İslâm sen de ehl-i İslâmsın gelüp bana tâbi' olasin, (14) demiş eger yok diyüp 'inâd idersen vaktına ḥâzır olasin." [21b] (1) demiş. Şāvur Ḥân, pür-ateş olup ortaya ḳılınç ḳodı (2) ve cevâb gönderdi ki irtesi gün ceng-i muḳarrer olup ḥâzır (3) oldılar, şabâḥ olduğda üç bölük 'asker süvâr olup meydân (4) açıldıkda Kirman Şâh ḳal'asından seyirci oldu. Çünki (5) alaylar bağlanup meydân açıldı, 'aceb meydâna kim gire dirken (6) Rüstem rahşın sürüp meydâna girdi. Bunlar görüp "Bu Ḥüsrev-i (7) Şayyâd'a benzer, Ḥüsrev-i Şânî olmuş." dirler idi. Şāvur Ḥân (8) gördükde "Şâhum müjde olsun, bu senüñ oğlun Rüstem'e benzer." (9) didi. Rüstem'in adın işitdükde Şîrvân Ḥân'uñ gözleri yaş ile (10) dolup eyitdi: "İy şehzâde inşâ'allâh ola ki sözin çıḳa (11) idi." didi. Gül'izâr Bânü da ol gice vâḳ'asında görüp (12) tâc-ḥâne üzerinden seyr idüp gördükde Rüstem'i bildi. Rüstem (13) daḥı na'ra urup er diledi. Rüstem beglerinden Ḳaḥḥân-ı Zengi (14) muḳâbil alup ceng idüp zebûn oldu. Ne ḳışsayı dırâz (15) idelüm. Ol gün çok pehlüvân yıḳup Şehsüvâr-ı Şeddâdî ve Şâmil-i [22a] (1) Tir-endâz gibi on nâmdâr pehlüvân esîr eyledi. Ṭabl-ârâm çalınup (2) dönüp ḳondılar, birinden Şîrvân Şâh: "Bu Rüstem'dür ammâ (3) böyle itmekden ber-murâd var oladır." idi. Andan Rüstem (4) bârgâhına gelüp ḳarâr eyledi. Ahter Şâh'ın Siyâh-püş (5) nâm bir 'ayyârı var idi. Rüstem'in kendi 'ayyârları Şehrüz (6) ile Bihruz çäsüsluĝa gelmiş idi. Siyâh-püş-ı 'Ayyâr (7) bunları görüp ğâfilen Bihruz-ı 'Ayyâr'ı ele getürüp bende (8) çekdi. Şehrüz-ı 'Ayyâr kaçup gitti, çünki Rüstem esîrleri (9) ḳarşusına getürdüp ḳulluĝa da'vet eyledi. Bunlar da: (10) "Bizler Rüstem'den ğayrıya ḳul olmayuz." didiler. Rüstem bunların (11) şadâḳatlerine şafâ idüp bendlerin alup bunlara (12) birer at virüp azâd eyledi. Ammâ Bihruz-ı 'Ayyâr'ı ala ḳodı (13) gice olduğda kendüni bildürdi Bihruz şafâ idüp (14) du'â eyledi, şabâḥ oldu, 'ayyârı tekrâr ḳulluĝa da'vet [22b] (1) idüp Bihruz daḥı ḳulluĝın ḳabûl idüp yanında ḳaldı. (2) İrtesi gün gine üç bölük 'asker süvâr olup Rüstem meydâna (3) girdi. Şāvur Ḥân meydâna gireyüm dirken Fazıl bin Na'met (4) meydâna girdi, muḳâbil olduğda Rüstem'e selâm virdi. (5) Rüstem 'aleyk alup "Sen kimsin? didi. Ve hem ben Rüstem 'askeri ile (6) ayırd olmadum, "Sen niçün bu 'askerin cengine girdin." didi. Fazıl (7) eyitdi: "Server bizi nice tîz unuttıñuz,

evvel Hüsrev-i Şayyād (8) idiñüz, şimdi Hüsrev-i Seyf-i Şānī olmağdan murādñuz nedür?” (9) didi. Rüstem eyitdi: “Subhāna’l-lāh bizi bu diyārlarda ne ğarīb (10) seyrāna uğradıķ beni kimisi Rüstem’dir ve kimisi Hüsrev-i Şayyād (11) dirler yanlış gōrdiñüz dilāver.” didi. Fazıl eyitdi: (12) “Yā Hüsrev hele kim bilmez ise bilmez ben bilürim ki sen Hüsrev-i (13) Şayyād’sın saklama diyüp çünki başladılar aħşama kadar (14) ceng idüp aħşam olduķda dönüp kōndılar. Ammā (15) beri tarafdan Bānū, t̄ayesine yalvarup “Beni Rüstem’in [23a] (1) bārgāhına götürin.” didi. T̄aye nişānlusun, hātırın (2) fedā idemeyüp ve Rüstem de olan muħabbetini görüp (3) merħamet eyledi, hemān ğice ķal’a ķapusını açdırup (4) Bānū t̄ayesiyle Rüstem’üñ bārgāhı diyüp gıtdiler. (5) Ammā Hıķmet-i Hūdā bir yağmur ve bir zulümāt oldu ki bunlar (6) yol yanılıp bārgāhı bulamayup şabāha kadar (7) yürüyüp gezdiler. Bir de şabāh olup gördiler ki (8) ne çadır var ne ķal’a var. Bunlar eyitdiler: “ Bre (9) meded hāl şimdi nice olur, ķanda ğidelüm.” dirken (10) bir ķoyun sürüsüne rāst geldiler. Ammā çobanlar bunları (11) görüp ķarşulayup hoş geldiñüz, diyüp bunları (12) obalarına getirüp ķarınlarını t̄oyurup ve esbābların (13) ķurutdılar. Ammā çobanlar Bānū’yı kenāra çekmek murād (14) eylediler, t̄aye ol hālī görüp eyitdi: “ Bānū daħı (15) bākiredir, hıķāb ider, böyle olmaz imdi biraz bāde (16) getirüp bir ķuzı kebān idin soñra ķız sizindür.” [23b] (1) didi. Çobanlar daħı n’ola diyüp bir ķuzı püryān (2) eylediler ve biraz bāde getirüp yiyüp içmege başladılar. (3) T̄aye bunların şarābına dārū ķatup bunlar (4) daħı bī-hūş olduķda bunlar da ķatl idüp (5) bunların esbābların ğiyüp çoban ķıyāfet yola (6) revān oldılar. Ammā Kirman Şāh, Bānū’nuñ ğā’ib (7) olduğın duyup t̄iz Fazıl’a ve Rüstem’e haber gönderdi. (8) “Bānū ğā’ib oldu, ķanğıñuz bulursa (9) ana virdüm.” didi. Hemān Rüstem bī-ķarār olup Bihrüz-ı (10) ‘Ayyār ile Siyāh-pūş-ı ‘Ayyār’ı alup aramağa gıtdi. (11) Ammā Fazıl inanmadı lākin beri tarafda Bānū ile (12) t̄aye çoban ķıyāfet ğiydigün rāvī eydür ki (13) meger ol arada bir virān ķal’a var idi, beş (14) yüz mıķdārı Merdüm-Hūr-i Zengiler anda mekān (15) t̄utmışlar idi. Bunların yolu ol araya uğrayup (16) Zengiler bunları görüp t̄utdılar [24a] (1) ve bunların başları olan Sāmān-ı Zengi’ye getürdiler. (2) Sāmān emr eyledi: “ t̄iz t̄ayeyi boğazlayup ‘aşçıya (3) virüp çoķdan adam atı yimeden bunı (4) ķavırma eylediler.” aślā niğārın yüzine ve hüsline (5) baķmayup boğazı derdilerine düşdiler. (6) Derd-mend Bānū bu hālī görüp ‘aķlı gıtdi, (7) ğayrı hayātından ķaṭ’-i ümīd idüp Cenāb-ı Hāķķ’a (8) münācāta başladı. Nāğāh ķapudan içerü bir niķāb-dār (9) girdi, elinde yalın ķılıç anda olan Zengileri (10) ķırup Bānū’yı hālāş eyledi. Gül’izār Bānū (11) yirinden t̄urup eyitdi: “ İy ķiři sen kimsin, benüm (12) hayātıma sebep oldun.” didi. Ol niķāb-dār eyitdi: (13) İy Bānū sen kimsin ve bunda nereden geldin, beni (14) şorarsan ben Sāmān-ı Merdüm-Hūr’un ķızıyım, (15) adıma Sünbüle Bānū dirler, vāķ’a gördüm (16) bu ğice Hāzret-i İbrāhim -‘aleyhi’s-selām- bana dīn-i [24b] (1) İslāmı ta’līm idüp ve sen de bunda geldiğin bana (2) haber virdi, ben de ğelüp seni hālāş eyledüm.” didi. (3) Gül’izār Bānū bunuñ ayağına düşüp ğorişdi andan (4) Sünbüle Bānū babasına bir hādım gönderdi. “Var babamı (5) çağır ğelsün, kebāb pişdi, yisün” didi. Ve Gül’izār (6) Bānū’yı bir yire gizledi. Hādım varup Sāmān-ı Merdüm-Hūr’a (7) haber virdi,

anuñ daħı iřtiħāsı kemālinde (8) idi, diřlerin bile berk geldi, ħādım řofra urup (9) kebābı ortaya oyup Sāmān hemān yimege (10) bařladı, ızı Sūnbūle Bānū arasında dal tīĝ (11) olup ĝāfilen Sāmān'a bir tīĝ öyle urdı ki (12) kellesi yire dūřdı. Andan iki yarar at getürdüp (13) süvār olup Gül' izār Bānū ile ıup (14) gitdiler. İrtesi ĝün bir derbende geldiler ammā rāvī (15) eydür: Meger ol derbende Reyħān nām bir pehlüvān (16) var idi, bunları ĝörüp üzerlerine geldi. (17) Sūnbūle, Reyħān ile cenge bařladı, āħir Sūnbūle'yi helāk [25a] (1) idüp Gül' izār Bānū'yı esīr eyledi. Reyħān, Bānū'yı (2) ĝörüp 'āřık oldu, ammā Reyħān pehlüvān iħtiyār (3) kimse idi ve bu Reyħān pehlüvānuñ bir řāħı var idi, (4) adına Bārān řāħ dirler idi. Bir ħuřuř iın (5) bu Reyħān'ı atlı itmek murād eyledükde Reyħān uyup (6) adamlarıyla arār idüp ve ĝelüp bu derbendi zābı (7) idüp iskān itmiř idi. Bārān řāħ bira (8) def 'a ' asker ĝönderdi lākin bir olayını bulamayup (9) ve Reyħān pehlüvāna bir mu'ādil pehlüvān bulamadıĝından (10) ħayli vatı idi ki ol derbendi (11) zābı idüp oturur idi, iħtiyār olmaĝla (12) gerı ıza 'āřık oldu. Ammā bir iře ādir olmadıĝından (13) fikr idüp eyitdi ki: "Bārān řāħ zenāne (14) mā'ildir ben bu Bānū'yı, Bārān řāħ'a hedāye (15) ĝöndersem benüm řuumdan ĝeüp 'afv ider" diyüp (16) Bānū'nuñ yanına adamlar ořup bir 'arzuħāl yazup [25b] (1) Gül' izār'ı, Bārān řāħ'a ĝönderdi." řāħ Bānū'yı (2) ĝörince ziyāde řafā idüp "Ĥaıat Reyħān bize (3) ĝüzel ħizmet eyledi." diyüp ĝünāhun 'afv eyledi. (4) Hemān beglerin da'vet idüp düĝün tedārikin (5) ĝörmeye bařladı. Gül' izār Bānū-yı derd-mend neylesün (6) fikir deryāsına dalup aldı bir ĝice (7) 'Ālem-i 'ayyār'dan ħālī iken sarāyın penciresinden (8) ölür müyüm, alır muyum dimeyüp kendüni ařaĝa (9) biradı. Ĥikmet-i Ĥudā pencirenüñ altında at (10) fiřısı yıĝılmıř idi, zīrā ecelsiz ul (11) olmaz, ol fiřınuñ üzerine dūřup bir yirine (12) ħaā ĝelmedi. Bānū ħamd-i firāvān idüp ilerü (13) yürüdi, bir de ĝördi bira siyasiler meclis (14) urup 'iřret iderler, daħı ilerü de bira (15) eĝerlü at urur ilerinden birin beĝenüp (16) hemān süvār olup bertaraf utup ıup gitdi. (17) řabāħ olunca bir ħayli yol alup bir řehre yaın [26a] (1) ĝelüp ĝördi ki bir alay 'asker řıkāra ımıřlar idi, (2) meĝer anlar ol řehrin řāħları idi. İki arındař (3) idiler; birine Sa' davān řāħ birine Sa' dān řāħ (4) dirler idi. Bānū'ya rāst ĝelüp 'āřık oldılar (5) ammā Sa' davān řāħ, Sa' dān řāħ'a ĝālib olmaĝla (6) Bānū'yı alup sarāyına getürdi ve Bānū'ya yaınlı (7) itmek murād eyledi. Ammā Bānū yanına yalařdırmayup (8) eyitdi: "Kendümi veyāħud seni helāk iderüm zīrā (9) ben bir ulu řāħuñ ızıyım ve Rüstem nām bir řehzādenüñ (10) nām-zedelisiyüm ve bā-ħuřuř 'ālemüñ řāħib-ırānınuñ (11) nebiresidür, zālīm sen beni cebren tařarruf itmek (12) murād idersin." didi. Sa' davān řāħ fikre varup (13) řabr eyledi ammā ol ĝice Sa' davān řāħ vā'asında (14) Ĥazret-i İbrāħim 'Aleyhi's-selāmi ĝörüp eyitdi: (15) "Yā Sa' davān, Gül' izār Bānū benüm neslimden Rüstem-i Cihāngir'in (16) nařibidür, ana ziyān iriřdirmeyesin." (17) diyüp İslāmı ta'lim eyledi. Sa' davān ol [26b] (1) deĝet ile bidār olup yirinden alkup Bānū (2) olduĝı yire ĝelüp ĝördi ki Bānū durmayup (3) aĝlar. Sa' davān řāħ eyitdi: "İy Bānū bilmezlik (4) ile bir ħaādır eyledüm, estaĝfurullāħ imdi bundan (5) řoñra dūnyā ve āħiret arındařım ol ve bundan (6) böyle küffārı terk idüp dīn-i İslāmı abul (7) eyledüm ve 'ahdım

olsun, seni Rüstem'e götürüp (8) teslîm ideyüm." didi. Bânû şād olup du'ā eyledi (9) andan şabâh oldu çünkü dīvân olup (10) Sa' davân Şâh tahtda oturup Sa' dān Şâh (11) vesâ'ir begler dağı gelüp yirli yirinde qarâr (12) eylediler. Gördüler ki Sa' davân Şâh'a bir gayrı (13) hâlet zuhûr eylemiş yüzünde nûr-i îmân berķ (14) urur meger bunlar dağı vâķ' a görüp İslâma (15) gelmişler idi. Sa' davân Şâh vâķ' asın (16) bunlara söyledi, anlar da söylenüp kendüleri [27a] (1) dağı gördükleri vâķ' aları söyleyüp şād (2) oldılar andan Bânû'yı dağı da' vet idüp altına (3) şandâlye koyup ve serencâmuñ su'âl eylediler. Bânû (4) dağı tefşîlen naķl eyledi, andan şâh otuz biñ (5) ' asker alup Bânû'yı tahte'r-revâna bindirüp (6) ' ahdı üzere ' izzet ile gitdiler. Birgün Bārân (7) Şâh diyârına geldiler ammâ Bārân Şâh, Bânû'yı çok aradı, (8) bulamadı. Haber aldı ki Hind diyârlarına düşüp Sa' davân (9) Şâh' uñ iline girdigin ma' lûm olmuşdı (10) ve ister idi ki ' asker çeküp üzerine gide ammâ (11) haber aldı ki Sa' davân Şâh Müslîmân olup kıızı (12) Rüstem'e getüre bir de haber geldi ki "Sa' davân Şâh geliyor," (13) didiler. Bārân Şâh hemân gayrete gelüp bunların (14) elinden alurum kıyâsıyla ' asker alıp qarşu varup (15) Sa' davân Şâh'dan Bânû'yı taleb eyledi. Sa' davân (16) Şâh eyitdi: " İy nâ-bekâr hiç kabûl olur mı?" diyüp [27b] (1) birbirine qarşu alaylar şâflar bağlayup tûrdılar. (2) Hemân Sa' davân Şâh meydâna girüp er taleb (3) eyledi. Bārân Şâh tarafından bir pehlüvân meydâna (4) girüp Sa' davân Şâh'a muķâbil olup hamle (5) eyledi. Sa' davân bunuñ hamlelerin men' idüp (6) öyle bir nîze urdu ki yalmanı arķasından çıkup (7) cân virdi. Anuñ ardınca biri dağı girdi (8) helâk oldu. Ne kışşayı dırâz idelüm ol (9) gün aħşam olunca meydâna giren pehlüvânların (10) kimin helâk ve kimin zaħm-dâr eyledi. Andan (11) taĭl-ārâm çalınup dönüp ķondılar. Bārân (12) Şâh eleme düşüp eyitdi: " Bu nâ-bekâra bu ' askerde (13) bir kimse ğarim olamaz. Bunuñ çâresi hemân bizüm (14) Reyĥân-ı Dilâver'e haber gönderelim. Ol geldükde (15) buna cevâb virir." diyüp. Sa' davân Şâh'a (16) haber gönderüp eyitdi: " Ba' zı muzâyaķamuz (17) olmaĝla altı gün cengimüz bu ķadar." diyüp [28a] (1) adam gönderdi. Ol gelen adam Sa' davân Şâh'a (2) söyledükde n'ola altı gün mühlet dirdi. Ol da (3) gelüp Bārân Şâh'a söyledükde ol da bir nâme yazup (4) didi ki: " Yâ Reyĥân tîz gelesin zîrâ Sa' davân Şâh, (5) Bânû'yı Rüstem-i Cihāngîr'e götürüp teslîm itmege ' ahd (6) eylemiş, yolu bunda uğradı. Ben de nigârı taleb (7) eyledüm, virmeyüp ' inâd idüp ceng eyledük ammâ (8) hâzırda olan pehlüvânlardan Sa' davân'a cevâb (9) virir. Pehlüvânım olmaduğından nâ-bekâr-ı Hindiyye ancaķ (10) seni cevâb virir olduğını ma' lûmum olduğundan (11) iş bu da' vet nâmum irsâline bâ' iş oldu. (12) Biminne vuşûlünde altı günden iķdâm bu tarafa (13) gelmege sa' y u gayret idüp gelesin diyüp nâmeyi (14) taĥrîri tām idüp ' aceleten gönderdi. Nâme (15) gitmekde ammâ ol tarafından Rüstem-i Cihāngîr, Bihrûz-ı (16) ' Ayyâr ile Bânû'yı aramaĝa gitmişdi. Bunlar gezerek [28b] (1) Merdûm-Hûrlar olduğı yire gelüp nigârı haber (2) alup ve cümlesin tîĝden geçürüp andan Reyĥân (3) dilberin olduğı yire gelüp ĥarâmîler bunları qarlayup (4) cenge tûrdılar. Rüstem'i bunlar gözlerine (5) şalandırmadılar ammâ Rüstem bunlara ķanavirince (6) Reyĥân'a haber oldu. Hemân alâtuñ giyinüp süvâr (7) olup Rüstem'e qarşu vardı. Rüstem ile cenge tûruşup (8) Rüstem gördi bu bir bahâdır pehlüvândur, (9) helâkına ķaşd itmeyüp bir gürz urup bende (10)

çekdi. Andan bunları dağıdup Reyhân'ı dîne (11) da'vet eyledi. Reyhân dağı muhâlefet itmeyüp İmânı (12) kabûl idüp Rüstem'e muhâbbet eyledi, andan eyitdi: “ İy server (13) kimsin bunda gelüp böyle erlikler eyledin.” didi. (14) Rüstem eyitdi: “ Bana Ğazanfer-i Şîr-i Ceng dirler, Kirman (15) Şâh tarafına giderken Bânû'nun haberin alup anuñ (16) için geldüm.” didi. Bunlar bunda biraz muhâbbet [29a] (1) iderken nâgâh Bârân Şâh tarafından bir atlu zuhûr idüp (2) ve Reyhân, dilber'in önünde yir öpüp Bârân Şâh'ın (3) nâmesin şundi. Reyhân nâmeyi okuyup minvâl-i (4) meşrûh üzere maddeyi bilüp altı güne mühlet aldum. (5) Tîz gelüp kıızı bana alivresin dimiş çünkü Reyhân (6) işitdi, gülüp Rüstem'e eyitdi: “ Server sana müjde olsun (7) istediğin ayağına geldi ammâ kızın Rüstem nâmında bir (8) ‘aşıkı var imiş siz ise adîñuz Ğazanfer-i Şîr-i Ceng (9) didiñüz, aşlı nedir?” didi. Rüstem gülüp eyitdi: “Dilâver (10) aşlı vardır.” didi. Andan nâmeyi Rüstem'e viridi. (11) Rüstem nâmeyi alup gözden geçürdi. Nigârın şadâkatına (12) ve Sa'davân Şâh'ın erligine ve şadîklığına (13) taḥsîn ve âferîn idüp andan Reyhân cevâbnâme (14) yazup eyitdi: “ İşte vardum ammâ yanımda Ğazanfer (15) nâm bir dilâver vardır berâber getürsem gerek diyüp (16) vâfir medḥ eyledi.” ve pây-i taḥt şandalyesin (17) Ğazanfer-i Şîr-i Ceng'e ricâ iderüm diyüp gelen adamı [29b] (1) gönderdiler. Kendileri dağı tedârik görüp ‘azm-i (2) Bârân Şâh idüp gitdiler. Birgün yakın geldükde (3) Bârân Şâh'a haber oldu ol da bunları qarşuladup [30a] (1) sürüp kondurup kıparup aşığı yukarı (2) biraz ‘arz-ı hüner gösterüp andan na'ra urup (3) er taleb eyledi. Birinden Sa'davân'ın qarındaşı (4) Sa'dân Şâh at sürüp Rüstem'e muḳâbil olup (5) selâm viridi. Rüstem ‘aleyk alup biraz mukâlemeden (6) sonra Rüstem'e bir nîze ḥavâle eyledi. Rüstem (7) siperin berâber virüp men' eyledi. Rüstem dağı (8) bir nîze urdı. Sa'dân Şâh'ın men' idüp (9) yekâyek cenge başladılar. Bunların aralarından on (10) sekiz ḥamle ḥaḫası geçüp âḫîr Rüstem bir gürz (11) urup sernigün eyledi. Ammâ bende çekmeye muḳayyed (12) olmayup meydân başına çıḳdı. Sa'davân [30b] (1) Şâh ol ḫâli gördükde hemân atın meydâna sürüp (2) altmış beş arş ḳaddıyla muḳâbil olup eyitdi: (3) İy nâ-bekâr nedür bu senün itdüğün bî-edeblik (4) bir Müslîmân serverin ma'sûḳasın alup bir (5) kâfire dünyâ ḫama' ile alivirmege ceng-i cidâl idüp (6) böyle bednâmlığı irtikâb idersin, eger Bânû'yı (7) almaḳ lâzım gelse ben alırdum lâkin ol dilâverin (8) mertebesini bana vâḳ'amda maddeyi beyân eylediler, (9) ve ol sebebdan bana hidâyet olup Müslîmân oldum, (10) ve ol dilâvere ḡ'ibâne iştiyâḳ ve muhâbbet idüp (11) ma'sûḳasını ulaştırmağa niyyet arzû (12) idüp bu ḳadar maşârîfden sonra şiddet-i raḫl (13) idüp geldüm bu sevdâdan vazḡel ferâḡat eyle (14) yoḫsa sana kıyarım.” didi. Rüstem eyitdi: “ İy (15) nâ-bekâr bildüğinden ḳalma ben Bârân Şâh'ın (16) bu ḳadar ni' metün yidüm, şimdi ben de ana muḳâbilesinde [31a] (1) ḫaz iderüm.” didi. Sa'davân Şâh ḡazaba gelüp (2) bunlar göte göt cenge başladılar, ammâ Rüstem gördi ki (3) bu qarındaşıdan ziyâde bahâdır dilâverdir. Gönlünden (4) eyitdi: “Dağı böyle bir ḫasma râst gelmedüm (5) yâ Rabb sen beni utandırma” diyüp aḫşam olunca (6) ceng eylediler. Rüstem eyitdi: “ Dilâver yüri var, (7) yarın gine görüşelüm.” diyüp döndiler. Bârân (8) Şâh, Rüstem'i qarşulayup ḳaḫra ḫil'at giyürdi, (9) andan meclis ḳurup ‘işrete başladılar. Ammâ beri (10)

tarafından Sa‘ davān elem çeküp bārgāhında oturup (11) fikr iderken Bānū, Sa‘ davān Şāh’uñ hātırın (12) şormağa geldi. Didi ki: “ Baḡ a pehlūvān (13) elem çekme taḡḡīḡ belki bu senūñ ceng itdūgin (14) Ġazanfer benüm efendüm Rüstem-i Cihāngīr’dir.” didi. (15) Sa‘ davān eyitdi: “ Bunuñ adı Ġazanfer-i Şīr-i Ceng (16) dirler, yā sen neden bildin, sen ise adı Rüstem’dir (17) dirsın yā niçün kendini ‘ıyān itmez.” didi. **[31b]** (1) Bānū eyitdi: “ Bundan bir murādı olmaḡ gerek diyüp (2) bunlar bu ḡāl üzere çok söyleşdiler çünki şabāḡ (3) oldı gine meydān açılıp Rüstem meydāna girüp (4) Sa‘ davān Şāh’ı da‘ vet eyledi.” Sa‘ davān Şāh (5) daḡı at sürüp muḡābil olup Rüstem’e selām virdi. (6) Rüstem ‘aleyk aldūḡda Sa‘ davān eyitdi: “ Baḡ a (7) dilāver sana bir sözüm var toḡrı söyle.” didi. (8) Rüstem eyitdi: “ Söyle görelüm.” didi. Sa‘ davān eyitdi: “ (9) Sen Bānū’nuñ ‘aşığı Rüstem-i Cihāngīr imişsin şaklama?” (10) didi. Rüstem gülüp eyitdi: “ Yā Sa‘ davān ḡālība bana (11) cevāb viremeyecegin bilüp anuñ için böyle (12) söylersin.” didi. Sa‘ davān Şāh neylesün gine cenge (13) başladılar beyne’ş-şalāteyn olunca ceng itdiler. Āḡır (14) Rüstem bir gürz urup Sa‘ davān’ı raḡşından indirüp (15) kemer kemere oldılar. Sa‘ davān üç kerre zor eyledi. Bir (16) iş idemeyüp nevbet Rüstem’e geldükde Sa‘ davān’uñ (17) kemerinden ḡapup bir kerre yā ma‘būd diyüp bir zor **[32a]** (1) idüp ḡolunuñ üzerine alup ve başı üzerinden (2) devīr itdirüp yire ḡodı ve eyitdi ki: (3) “Yā Sa‘ davān işte nigārın ‘aşığı olan Rüstem (4) didükleri dilāver benüm lākin bundan murādum (5) senūñ ile imtiḡān olmaḡ idi ammā āferīn senūñ (6) erligine ve şadāḡatına ki başımı benüm yoluma fedā (7) idüp ma‘şūḡımı ayaḡıma getürdūgin bu ḡuşuşda (8) benden ziyāde er imişsin.” diyüp alnından öpdı. (9) Sa‘ davān daḡı bu cevābları işidüp ayaḡına (10) düşdi. Bānū daḡı temāşā iderdi, işte gördiñüz (11) mi Rüstem kendüni āşikār idüp bildirdi, (12) dirken Bihrūz-ı ‘Ayyār segirdüp Bānū’ya müjde (13) eyledi. Andan Bānū’da tevābī’iyle Rüstem’e ḡarşu (14) varup ayaḡına düşdi. Rüstem daḡı Bānū’ya (15) şarılıp birbirinūñ başlarına gelen serencāmuñ (16) ḡikāyet eylediler. Andan Sa‘ davān Şāh’uñ **[32b]** (1) bārgāhına geldiler ammā Bārān Şāh gördi. Şimdi (2) Bānū’yı alup bunda getürür dirken aḡvāl (3) ḡayrı yüzden zuḡūr eyledi. Reyḡān-ı Dilāver’in (4) yüzine baḡup eyitdi: “Yā Reyḡān bunlar ne aşladılar, (5) Ġazanfer, Sa‘ davān Şāh’ı başdı bunda (6) getürecek iken anlar Ġazanfer’i alup öte ḡarafa (7) götürdiler güyā kırḡ yıllık āşinā imişler.” didi. (8) Reyḡān-ı Dilāver eyitdi: “Şāhum ol gördiḡin Rüstem-i (9) Cihāngīr’dir.” diyüp naḡl eyledi el-ḡışşa Bārān Şāh (10) gördi olmaz ḡavfa düşdi. Reyḡān eyitdi: “ Şāhum, (11) Rüstem māl ve salḡanat arzūsında degüldir ve bunuñ (12) ile muḡāvemet mümkün degüldir, lākin beni Müslīmān (13) idüp ve ben de ḡulluḡın ḡabül idüp yarı (14) ḡarındaş olduḡ, eyüsi ben araya gireyüm sen de (15) Müslīmān olup Nigārın sevdāsından geḡ. **[33a]** (1) Sa‘ davān ḡadar olamaz mısın? didi.” Bārān Şāh gördi (2) taḡḡīḡ öyledür andan Reyḡān-ı Dilāver’i, Rüstem’e (3) gönderdi, müslīmān olup Rüstem’e ve Sa‘ davān’a (4) ziyāfetler eyledi. Üç beş günden soñra Rüstem (5) eyitdi: “ İy şāhum bize destūr vir zīrā pederüm (6) Şīrvān Şāh ve ‘askerüm cümlesi bana müntazırlardır (7) tā’ssuf çekerler.” didi. Bunlar da: “ N’ola server (8) lākin bizler de sizden ayrılmayız berāber gideriz.” (9) didiler. Andan tedāriklerin görüp Bārān (10) Şāh daḡı yirine ḡaymaḡam

koyup on iki biñ (11) ‘ asker alup andan göç idüp ‘ azim-i Kirman-ı (12) Zemīn idüp gitdiler. Birgün Kirman-ı Zemīn’e (13) gelüp Ğazanfer-i Şīr-i Ceng nāmıyla konup Şāvur (14) Hān ile ve Fazıl bin Na‘met ile ceng idüp cümlesine (15) ğalebe idüp ba‘de kendini bildirdi. (16) Fazıl bin Na‘met’i ve Şīr-pūş’ı Müslīmān idüp (17) andan pederi Şīrvān tarafına gidüp Tahmūrās-ı [33b] (1) Dīv-bend bārgāhına gelüp qarār eyledi ammā (2) Kirman Şāh, Rüstem’ün geldügin ve cümlesini Müslīmān (3) idüp birlikde oldukların bildükde ğāyet elem (4) ıztırāba düşdi. Ammā Rüstem, Şīrvān Şāh ile (5) görüşüp üç gün ziyāfetler olup ārām eyitdükden (6) soñra Kirman Şāh’a bir nāme yazup Bihrūz-ı (7) ‘ Ayyār ile gönderdi. Bihrūz-ı ‘ Ayyār dañı gelüp (8) Kirman Şāh dīvānına girüp du‘ā idüp nāmeyi (9) virdi anlar da nāmeyi alup okudukda (10) dimiş ki: “Kızın Gül’izār Bānū ğa benüm yanımdadır sen (11) dañı Müslīmān olup rızān ile Bānū’yı bana (12) ‘ aqđ-i nikāh idüp düğün idelüm.” dimiş. (13) Kirman Şāh vezīrleriyle müşāvere idüp gördiler (14) ki çāre yok hemān cümlesi Müslīmān olup (15) vezīrleri alup gelüp Şīrvān Şāh ve Rüstem (16) ile görüşüp ve kızı ile dañı görüşüp [34a] (1) şād oldılar. Rüstem buna şāhlar şāfında yir (2) gösterüp qarār eyledi. Andan Rüstem, Gül’izār’ı (3) vālidesine günde andan kırk gün düğün tamām (4) olup zīfāf eylediler. Andan Rüstem ile Gül’izār (5) murād virüp murād aldılar ba‘de Rüstem bir eyyām (6) Bānū ile şāfā idüp dururken birgün (7) Rüstem gördi. Tahmūrās-ı Dīv-bend bārgāhında (8) idi şāh ve bu kadar pehlūvānlar ve dört kerre yüz (9) biñ ‘ asker cem‘ olmiş cümlesi tamām. Rüstem birgün (10) eyitdi: “ İy şāhlar ve iy begler ve iy0 pehlūvānlar benüm (11) murādım şimden soñra varup Hāmza’dan şāhib-kırānlığı (12) almaqđdur.” didi. Ve cümlesi ma‘kūl görüp (13) yol tedāriki gördiler. Rüstem, Gül’izār Bānū’ya (14) vedā‘ idüp cümle ‘ askeriyle göç idüp kona (15) göçe dere tepe gice yiyüp iče birgün Belğ (16) vilāyetine geldiler. Erzenk Hān’a bir nāme (17) yazup Bihrūz-ı ‘ Ayyār ile gönderdi. [34b] (1) Bihrūz-ı ‘ Ayyār, Erzenk Hān’a gelüp nāmeyi virdi, (2) nāmeyi alup okuyup gördi. Dimiş ki: “ Yā Erzenk Hān (3) işitdüm, Müslīmān imişsin, ben Hāmza’dan alāt-ı (4) şāhib-kırānayı almağa giderüm, gelüp bana itā‘ at (5) idesin.” dimiş. Çünkü Erzenk Hān nāmeyi (6) okuyup vezīrleriyle müşāvere idüp madārā (7) itmek murād eylediler. Ammā Melik Kāsım’un ehl-i (8) Tūc Bānū, Erzenk Hān’uñ kızıdır. Rāzı (9) olmayup ğayret yok mıdır? Elbetde anuñ ile (10) bir kerre devlet şataşmadıkça yol virmek (11) olmaz, diyüp ortaya kılıç kodı gelen ‘ ayyāra (12) cā’izesin virüp: “ Yarın cengdür.” didiler. (13) ‘ Ayyār gelüp aħvāli ğaber virdükde Rüstem elem (14) çeküp bir ‘ avrat nedür ki bunca vezīrlerin (15) sözləri red ola. Bir ‘ avratuñ söziyle ceng [35a] (1) murād oluna diyüp ğazaba gelince Bānū’yı bilenler (2) eyitdiler ki: “ Server, ana Tūc Bānū dirler, (3) bu Türkistān’da meşhūrdır ve bunca qanlar (4) döküp erenler şāfında şandālye çeker ve Melik (5) Kāsım ile bunca gün ceng idüp āñir (6) Melik Kāsım zor pāzu ile başup kendine (7) rām idüp almışdır ve bir evlādı olup (8) birkaç günden soñra çocuk ğā’ib olmuşdır.” (9) didiler. Rüstem başın şalup ““ Avratlar da bu (10) mertebe bahādırlık olur mı?”didi. Ta‘rif (11) idenler “Belī, server olur.” didiler. Birinden Erzenk (12) Hān dañı nā-çār olup kırk biñ ‘ asker (13) ile alaylar şāflar bağlayup tırdılar. ‘ Aceb (14) meydāna kim gire

dirken hemān Rüstem-i Cihāngīr (15) rahşın sürüp meydāna girüp na'ra (16) urup er taleb eyledi. Birinden Tūc Bānū [35b] (1) dağı rahşın sürüp Rüstem'e muqābil oldu. (2) Ammā Rüstem'ün yüzün gördükde hemān yüregi (3) oynayup kıanı kıaynadı. Gönlünden eyitdi: (4) “Bre bu oğlan benüm oğlum olmasun zīrā (5) ne ziyāde buna muḥabbet ṭamarlarım ḥareket ider (6) ammā babası da yanında ve bir müte'ayyin şāhdur, (7) 'acebā benüm oğlum bu şāhuñ eline girüp (8) kendine evlād itmeye.” didi. Ammā Rüstem dağı (9) Bānū'nuñ selāmuñ alup Rüstem'ün dağı (10) Tūc Bānū'ya muḥabbeti zuḥūr idüp aşlā ceng (11) itmege eli varmayup hele niḥāl ise cenge (12) başladılar. Tūc Bānū, Rüstem'e zarblar urdu ki (13) dağı kimseden böyle zarblar yimiş degül (14) idi. Rüstem ḥayli şakladı ve ğayret ile (15) Tūc Bānū'ya bir gürz urdu, gürzin berāber (16) virdükde gürz gürzden seküp miğferin [36a] (1) bir kenārına ṭokunup Tūc Bānū'nuñ başı (2) şak olınca Rüstem muqayyed olmayup meydān (3) başına varup hemān dönüp bārgāhına (4) gitdi. Tūc Bānū dağı dönüp bārgāhına (5) gelüp başın şardılar ve Erzenk Ḥān (6) tarafından ortaya adam girüp iki taraftan (7) İslām olmağla dost oldılar. Andan (8) iktizā iden Rüstem'e zaḥīre vesā'ire levāzımātını (9) görüp andan eyitdiler ki: “Sizler (10) yoluñuza gidin şāḥib-kırān ile bir taraf (11) olduğıñuzda bizler dağı ana göre ḥareket (12) ideriz.” didiler. Rüstem eyitdi: “Pek güzel (13) bir kerre Ḥamza ile ṭaḫuşalum siz bunda ḥazırsıñuz.” (14) diyüp andan 'azm-i Ḥicāz diyüp (15) gitmekde ammā ol gice şāḥib-kırāna bir mufaşşal (16) nāme yazılıp Rüstem'in zuḥūrın Ḥamza'ya [36b] (1) bildirdiler. Birgün Erzenk Ḥān'ın nāmesi (2) Emīr-i 'Arab'a vāşıl olduğda nāmeyi alup okudu. (3) Dimiş ki: “Yā şāḥib-kırān, Rüstem-i Cihāngīr nām (4) bir dilāver zuḥūr eyledi. Vilāyet-i Çin'de akrānı (5) yokdur ve Ṭahmūrāş-ı Dīv-bend daḥmesin fetḥ (6) idüp başındaydı. Mu'azzam pādīşāḥ ve dört (7) kerre yüz biñ 'askeriyle ve sizin nām şanıñuzı (8) işidüp alāt-ı şāḥib-kırānayı aluram, da'vāsiyla (9) üzeriñuze giderken yolu vilāyetimuze uğrayup (10) bizler madārā idelüm didükse ammā Tūc Bānū (11) cāriyeñüz serkeşlik idüp meydānda ceng (12) eylediler. Tūc Bānū'nuñ başın yarup bağlamağā (13) tenezül eylemeyüp ziyāde bahādır nevcivāndur (14) ve İslāmdan olmağla bir ferde ziyānı olmayup [37a] (1) ol cānibe gitmişdir. Ğāfil olmamañuz için ḥāşşaten (2) du'ā-nāme taḥrīr ve irsāl şavup şāḥib-kırāna (3) kılandı, dimiş. Ḥamza okuyup güldi. Melik (4) Ḳāsım eyitdi: “Devletümde dem-i nāmede bir gülecek (5) nesne olmağ gerek.” didi. Emīr-i Merdān (6) eyitdi: “Gözüm nūrı Türkistān'da bir şāḥib-kırān (7) peydāḥ olmuş, Çin'den zuḥūr eylemiş, 'āleme (8) velvele şalmış, hele sen de gör.” diyüp nāmeyi (9) Melik Ḳāsım'ın eline virdi. Ḳāsım gözden (10) geçürüp Tūc Bānū'nuñ başı yarıldığā (11) ziyāde elem çekdi ve eyitdi ki: “Devletümde (12) bana icāzet vir varup ol nā-bekārın (13) miqdārın bildireyüm.” didi. Ḥamza eyitdi: (14) “Ciger-küşem serā-perdeyi çıkaralum ve ḥalīfeye ḥaber (15) virelüm ve cümle begler cem'olsunlar üzerimuze [37b] (1) gelür imiş geldükde ol zāmān meydāna gir (2) icrā eyle lākin kılıç çekme rızām bu kadar.” didi. (3) Andan ḥalīfe vesā'ir beglere 'ayyārlar ile nāmeler (4) gönderüp da'vet eylediler ve 'Ömer-i 'Ayyār'ı dağı (5) Rüstem-i Cihāngīr tarafına gönderdiler. 'Ömer-i 'Ayyār (6) dağı ṭaban kıldırup gitdi. Ba' de serā-perde-yi (7) süleymānī

çıkarup Mekke şahrāsına kırdılar. (8) Hālīfe-yi İslām vesā'ir pehlüvānları ve şehzādeler (9) gelmekte çünkü 'Ömer-i 'Ayyār gidüp bir şahrāda (10) gördi ki bir 'azīm leşker kınmış. 'Ömer-i 'Ayyār sürüp (11) orduya vardı. Birinden su'āl idüp (12) Rüstem-i Cihāngīr ordusu olduğın bilüp (13) sürüp Rüstem'ün bārgāhına girüp hayrān (14) oldu. Dīvānı gözden geçürüp taht (15) üzerinde yedi dāne hutbe ve sikke şahibi [38a] (1) pādīşāhlar oturmuş ve sağ şol sandāliyyelerde (2) begler pehlüvānlar oturmuşlar ve pāy-i taht (3) şandāliesinde on yedi arış kıdd kıamet çeker. (4) Bir nevcivān oturmuş simāsı hemān Melik (5) Kāsım'a benzer. 'Ömer görüp hayrān oldu, (6) be canum bu Melik Kāsım'a ne pek benzer hemān (7) burnundan düşmüş ammā Melik Kāsım'ın Çin (8) diyārında 'alākası yokdur eger olaydı (9) elbetde evlādıdır, idüm, dirdüm. Ammā bu nereden (10) hāşıl oldu hāşā ki bu Şīrvān Şāh'ın (11) oğlu ola elbetde bunda bir hāl vardır: (12) "Hele göreyüm ne zühür ider." diyüp (13) eṭrāfa nazar idüp gördi ki ol kıadar (14) 'ankā-yı 'ālem dilāverler var ki olmaz bī-iḥtiyār (15) Rüstem-i Cihāngīr'e taḥsīn ve āferīn eyledi. (16) Andan 'ayyār kıarafına bakup gördi, [38b] (1) kendine benzer Bihrūz ve Şehrūz 'Ayyārlar oturmuşlar (2) bunları kıandan peydāh eylemiş. Eyü temāşā (3) diyüp fikre vardı. Andan şol civānuñ (4) bir şehāsın göreyim, nicedir, diyüp taşra (5) kııkup kendüni bir palas-ı pūş-ı sazende (6) şekline kıoyup 'askerin bir kıarafında (7) çalup çağırmağa başladı. Başına ol (8) kıadar adam cem' oldu ki kıyāsa gelmez ammā Sa' davān (9) Şāh'ın bārgāhı ol araya yakın idi, (10) Sa' davān bārgāhından kııkup dīvāna (11) gelürken gördi, bir kıoca adam oturmuş, (12) sāz çalar ammā gāyet ma' rifet ve kemāl (13) şahibidir. Dīvāna gelüp eşnā-yı kelāmdan (14) şonra Rüstem'e ta' rif eyledi. Rüstem-i Cihāngīr (15) daḥı adam gönderüp 'Ömer-i 'Ayyār'ı bulup (16) "Müjde iy kıoca başına devlet kıondı." [39a] (1) didiler. 'Ömer tecāhülden gelüp başını yoklamağa (2) başladı. Görenler gülüşüp eyitdiler ki: (3) "Bre bre öyle kıonma degül seni şahib-kıırān-ı (4) Çin'e ta' rif eylediler ol da seni ister." diyüp (5) alup götürdiler. 'Ömer bārgāhdan içeri (6) girüp Rüstem'e du' ā idüp Rüstem gördi: (7) "Bir pīr-i fakīr sāzında hoş geldin, pīrüm." (8) didükde 'Ömer de "Hoş bulduk server." diyüp (9) bir kıoşede oturup sāzın perdelerine (10) nızām virüp andan bir taḥsīm idüp (11) peşreve girüp bir aheng-i şazılık eyledi ki (12) cümlesi hayrān oldılar. Rüstem, 'Ömer'e (13) taḥsīn ve āferīn idüp 'Ömer-i 'Ayyār'a vāfir (14) iḥsān eylediler. Rüstem-i Cihāngīr eyitdi: (15) "İy kıoca çağırmağa bilür misin?" didi. (16) 'Ömer de olduğça server didi muḳaddem [39b] (1) 'Ömer'i 'asker içinde dinleyenler eyitdiler ki: "Server (2) ziyāde hūb-ı āvāzı var." diyüp medḥ eylediler. (3) 'Ömer de çalup çağırmağa başladı ol kıadar (4) fen-i sāz u aḡāz eyledi ki anda olanlar hayrān (5) olup mest u medḥūş oldılar. 'Ömer (6) meclisi tamām idüp sāzın yire kıoyup (7) bunlara du' ā eyledi ki gide Rüstem-i Cihāngīr çok (8) iḥsān idüp şahlar daḥı iḥsān eylediler. (9) 'Ömer'i, Rüstem ol gice ele kıoyup bārgāhda yaturdı. (10) İrtesi gün 'Ömer gine faşillar idüp (11) Rüstem şafāsından 'Ömer'e birkaç üç altun (12) virdükde 'Ömer sāzı yire kıoyup dökülenleri (13) düşürmeğe başladı. Eṭrāfdā olanlar eyitdiler: (14) "Hey derdimend ömründe altun gömemişdir." (15) didiler. 'Ömer bunlara eyitdi: "Ne söylersinüz bana [40a] (1) bunu çok mı gördinüz?" didi. Bunlar eyitdiler: (2) Bre adam sāzın çal şonra düşür kimse

almaz.” (3) didiler. ‘Ömer eyitdi: “ Niçün dursun göz ile (4) yirsiñüz?” didi. Bunlar gülüşüp “Ne tuhfе adam (5) olur.” dirler idi andan ‘Ömer altunları (6) enbāna şalup gine sāz çalmağa başladı. (7) Andan biraz çalup sāzın yire koyup ihsān (8) ümīdi ile du‘ā eyledi. Rüstem gine ihsān (9) idüp didi ki: “ Pīrüm sen kaᅅı diyārdan (10) olursun ve adın nedir?” didi. ‘Ömer eyitdi: (11) “Server, Māverāünnehir diyārından oluram ve (12) adıma Hoş kelām dirler.” didi. Rüstem eyitdi: (13) “Güzел ammā böyle ma‘rifet ile pek faķırlıge (14) giriftār olmışsın.” didi. ‘Ömer eyitdi: (15) “Server kırk hātūnum var yüz kadar evlādum [40b] (1) vardır, heb benüm elime baķarlar.” didi. Begler (2) gülüşüp eyitdiler: “ Sen kırk hātūna nice (3) hızm̄et idersin.” didiler. ‘Ömer eyitdi: “ Daᅅı (4) olsa hızm̄etümde kuşūr itmem.” didi. Bunlar (5) gine gülüşüp eyitdiler: “ Yā nafaķaların ve kisvelerin (6) nice idersin.” didiler. ‘Ömer eyitdi: “ İşte (7) beni bu çuvallara koyan anlar degül mi?” didi. (8) Bunlar ‘Ömer’e daᅅı ikrām eylediler. Andan Sa‘davān (9) Şāh eyitdi: “ Pīrüm bize du‘ā eyle, sana sebep olduᅅ (10) ve gāhice bizi gine yoᅅla.” didi. ‘Ömer eyitdi: (11) “Zāhir kişi ‘ināyet gördi ki ve tuz, etmek (12) yedügi yiri hiç unudur mı ammā daᅅı (13) ihsāncıᅅ olsa hātūnlara gögüs gererek (14) giderdüm.” didi. Sa‘davān Şāh eyitdi: “ Bre (15) ne tama‘kār adam olursun?” didi. ‘Ömer eyitdi: [41a] (1) “Zāhir fuķaraya ihsān olduᅅdan sonra bir daᅅı (2) faķırlık görmemeli zīrā yedi şāh bir serversiñüz (3) ve bu kadar daᅅı begleriñüz var anlardan daᅅı (4) ihsān isterem, göreyüm, kaᅅıᅅı cömerddir.” (5) diyüp başından külāhını çıkarup taᅅt (6) önüne gelüp tutdı. Şāhlar üç üç altun (7) virdiler ammā Kirman Şāh önüne geldükde şabr (8) idemeyüp eyitdi: “ Behey Koca cerrār (9) dünden berü her birimüz ᅅālīmüzden zıyāde (10) sana ihsān eyledik.” didi. ‘Ömer eyitdi: “ Ne (11) var, iy şāh bizüm cerrārılıᅅımız ne çapaᅅ (12) yüzümüze urursın, biraz da siz (13) kerem idin.” didi. Kirman Şāh eyitdi: (14) “Altunları bize emānet mi virdin? İşte (15) virmem.” didi. ‘Ömer eyitdi: “Elbetde vir, [41b] (1) gideyüm işüm var.” didi. Kirman Şāh’ın cāni (2) şıķılıp ‘Ömer’in bu güne sözl̄erinden sevdāsi ᅅalebe (3) idüp “Bre ᅅerif var, git.” diyüp bir sille urayım (4) dirken ‘Ömer kendini bir taraᅅa şavunca (5) Kirman Şāh’uñ eli boşa gidüp yüzi (6) üzerine düşdüᅅde ‘Ömer hemān şıᅅrayup (7) eñsesine bir sille urup alup yürüyi (8) virdi. Kirman Şāh bre tutun kaᅅuñ diyüp (9) yirinden kaᅅıncıa kadar ‘Ömer çıkup gitdi. (10) Rāvī eydür: “Rüstem-i Cihāᅅgīr bu işi görüp ᅅicāba (11) düşüp bozuldı ammā muᅅaddem ᅅamza’nuñ vaşᅅı (12) olduᅅda ‘Ömer dirler, bir ‘ayyārı var imiş, (13) şöyle imiş, böyle işler idermiş.” dirler idi. (14) Rüstem i‘timād itmez idi. Hemān (15) ‘Ömer-i ‘Ayyār ᅅatırına gelüp eyitdi: “İy begler [42a] (1) ‘Ömer-i ‘Ayyār’ın vaşᅅını iderler idi şaᅅıñ bu koca (2) ‘Ömer-i ‘Ayyār olsun.” şāyet ᅅamza bize çāsūsluᅅa göndermek (3) gerekdir. Diyüp eyitdi: “ Hemān bizler gidelüm, şimden (4) girü turmaᅅ olmaz.” diyüp irtesi gün kaᅅkup (5) kandasın ᅅamza-yı Şāᅅib-ķırān diyüp gitdiler. Ammā (6) ‘Ömer-i ‘Ayyār sürüp Mekke-yi Mūkerremiye gelüp şāᅅib-ķırāna (7) du‘ā idüp didi ki: “ Server ‘azīm ᅅāller müşāᅅede (8) eyledüm.” Rüstem didükleri dilāver “Hemān (9) Melik ᅅāsım’a benzer kendüsüdür ve iki ‘ayyārı (10) var tıᅅᅅı bana benzer taᅅᅅıᅅ bunlar yabāndan degüldür.” (11) didi. ᅅamza eyitdi: “ Bizüm Melik ᅅāsım ol diyārlarda (12) iki seneden tecāvüz gezdi yā

anuñ (13) evlâdı nice oldı.” didi. Melik Kâsım (14) hemân idi ki: “ Devletüm ata benüm Tüc Bânü’den (15) bir oğlum olmuş ammâ üç günden sonra gâ’ib [42b] (1) olmuş, on beş, on altı yıldır bir eşeri (2) zühür itmedi.” didi. ‘Ömer eyitdi: “ Öyle ise (3) sana müjde olsun bu da on beş, on altı (4) yaşında ancak var.” didi. Melik Kâsım, (5) Rüstem-i Cihāngir’i görmeğe müştāk olup eyitdi: “ Yâ şāhib-kırān (6) bana icāzet vir varup göreyüm eger (7) oğlum çıkarsa ne güzel eger degül ise (8) bir küşmāl vireyim.” didi. Hamza da eyitdi: (9) “ N’ola izin vireyüm ammâ zinhār kılıç çekmeyesin.” (10) didi. Melik Kâsım eyitdi: “ Devletlü (11) şāhib-kırān ol bana çekerse bile ‘ahdım olsun (12) ben ana çekmeyüm.” didi. Andan biraz begler ile (13) kırk biñ ‘asker alup yola revān oldılar. (14) Bir gün bir şahrāya gelüp gördiler ki Rüstem-i (15) Cihāngir’in ‘askeri konmuşlar. Melik Kâsım dağı emr eyledi: [43a] (1) Anlar da Rüstem-i Cihāngir ‘askerine karşı konup (2) karar eylediler ammâ ol tarafından Tüc Bânü (3) Rüstem-i Cihāngir ile ceng ideliden berü (4) Rüstem’ün muhabbeti derünundan çıkmayup bu benüm (5) elbetde evlādım olmağ gerekdür.” diyüp arkasında (6) cāsūslar gönderdi. Ve Hamza tarafına (7) dağı ‘ayyār gönderdi ki bir haber ele viren ‘ayyār (8) Melik Kâsım’uñ, Rüstem-i Cihāngir üzerine gitmeğe (9) şāhib-kırāndan icāzet aldığın görüp (10) gelüp Tüc Bânü’ya haber virdi. Bânü’nuñ (11) kararı kalmayup bu benüm şübhesiz evlādımdır. (12) Şāyed Melik Kâsım bir hatā itmeye sonra (13) acısı kıyāmete kadardı ve nemden çıkmaz diyüp (14) atasından izin alup şüreti tebdil (15) idüp bir iki yüz adam alup ol dağı [43b] (1) gelüp bir tarafa kondı. Ve Melik Kâsım haber (2) gönderüp tenhāsına gelüp Kâsım ile görüşüp (3) eyitdi: “ Server bu nevcivān bizüm evlādımız (4) olduğına şübhem yokdur ammâ birliğe (5) getürüp taḥkik ide idin, zira sizler dağı (6) gördükde muhabbet derüniñuzda zühür ider. (7) Bolayki bir sehl-i tariḫ ile getüre idinüz.” didi. (8) Melik Kâsım eyitdi: “ Yaşamadı senün ‘acele ile (9) bunda gelmeden murādın nedir?” didi. Bânü eyitdi: (10) “Valla server sizden hāmile olup bir oğlan (11) doğurdum üç günden sonra gâ’ib oldı (12) ol zamāndan berü on altı yıldır bu Rüstem dağı (13) on altı yaşında var ve hem gördüğüm gibi (14) kanum kaynadı, memelerim sızladı, derünuma (15) muhabbeti düşdi ve ašlā gümānum kalmadı, bende [44a] (1) şimdi cān atup bunda geldüm.” didi. Melik (2) Kâsım ol gice zevki şuna ve ‘işret şöhet (3) idüp sabāḥ olduğda Melik Kâsım, Rüstem-i Cihāngir’e (4) bir nāme yazup didi ki: “ Sizler de Müslimān (5) bizler de Müslimān gel seni şāhib-kırāna alup (6) götüreyim, şāhib-kırān ile cengden vazgel ve bu (7) sevdādan fāriğ ol.” didi. Rüstem nāmede (8) bu sözleri işidüp eyitdi: “ Böyle şey olmaz, (9) elbetde bir devlet şataşmam vardır, eger yol virmem (10) dirsen ben ol arzū ile geldüm senün ile (11) dağı ceng iderem ve ḥaḫkından gelüp sonra Hamza’yı (12) dağı bulurum.” diyüp gelen ‘ayyāra cevāb virdi. (13) İki taraftan çünkü ceng-i muḳarrer (14) oldı. İrtesi gün iki taraftan at, fil, [44b] (1) gergedānlarına süvār olup meydān kenārına (2) gelüp alaylar ve şāflar bağlayup tūrdılar. (3) ‘Aceb meydāna kim gire dirken hemân Rüstem-i Cihāngir (4) pelenk-tāzıyı meydāna sürüp tarid-i cevelān (5) idüp na’ra urup er diledi. Tüc (6) Bânü, Melik Kâsım önünde yir öpüp: “ Server (7) şunuñ meydānuñ bana ihsān eyle, bir taḫrib (8) ile şunuñ kim olduğımı haber alayım.” didi. Melik (9)

K̄asım rızā virmemek diledi ammā Bānū ziyāde (10) niyāz idüp icāzet alup Tūc Bānū sürüp (11) Rüstem'ün öñün alup selām virdi. Rüstem (12) 'aleyk alup gördi ki bir niķāb-dārdır: " Dilāver (13) kimsin?" didi. Bānū eyitdi: " Melik K̄asım (14) dilāverleründenüm." didi. Rüstem-i Cihāngīr eyitdi: (15) " De imdi ḥamle eyle." didi. Bānū eyitdi: [45a] (1) " Server sana bir su'ālim var, dođrı söyle." (2) didi. Rüstem-i Cihāngīr eyitdi: " Buyurun görelüm." (3) didükde, Bānū eyitdi: " Server sizler bu Şīrvān (4) Şāh'ın öz evlādı mısıñuz?" didi. Rüstem elem (5) çeküp eyitdi: " Göre Őu nā-bekāri yā beni ḥammām (6) ḳapusunda mı buldılar?" didi. Bānū eyitdi: (7) " Behey server bunda elem çekecek nesne yoķ (8) su'ālimüzden bir ḳaşdıruz vardır." didi. (9) Rüstem-i Cihāngīr eyitdi: " Hele ḥamle eyle gör ḥālını." (10) didükde Bānū gördi, olmaz, ḥamle idüp (11) cenge başladılar. Ammā Rüstem ğayret ile Bānū'ya (12) bir ğürz urdu ki at boynuna ḳoca (13) dūŐdi. Rüstem at baŐın çevirüp kemerine (14) el urayım dirken yüzünden niķāb bertaraf (15) olduķda kākülleri görününce (16) Rüstem-i Cihāngīr eyitdi: " Baķ a Őol nā-bekāra [45b] (1) iki def' adır yoluma ḳıķar." diyüp Bānū'yı (2) bilüp yüzün öte çevirdi. Melik K̄asım (3) ol ḥāli görünce ÜŐtür Mālāberd'i sürüp (4) meydāna gelüp Bānū'ya eyitdi: " İy nā-bekār (5) Mekke'de eyü mi eyledin, bizüm 'arızımıza ḥelāl (6) getürdin?" didükde Bānū kendüni cem' idüp (7) niķābuñ yüzine çeküp meydāndan ḳıķup (8) gitdi. Andan Rüstem-i Cihāngīr'e muķābil olup (9) Rüstem-i Cihāngīr, Melik K̄asım'a eyitdi: " Yā K̄asım, (10) senün 'askerinde bir bahādır server yoķ mıdır, (11) bir 'avratı meydāna gönderirsin?" didi. (12) Sultān Hāver eyitdi: " İy server ol dīvānece (13) bir 'avratdır ammā Rüstemler'e yol virmez, (14) Őehzādelerin baŐın zemine ğalģān (15) idüp bahādırlıķları zāhir olmuŐdur, [46a] (1) lākin āferin sana ki yaķanı elinden ḳurtardın." (2) diyüp vāfir Őoḥbet eylediler. Melik K̄asım eyitdi: (3) " Gel imdi sen de İslām biz de İslām birbirimize (4) 'adāvet idecek bir nesne yoķ, seni dedem (5) Őāḥib-ķırāna götüreyim, sana ri'āyet idüp mertebenden (6) ziyāde sana Őandālye alıvire böyle (7) senün gibi anda nice 'ankālar vardır." didi. (8) Ammā K̄asım, Rüstem'i gördükde ziyāde muḥabbeti derūnunda (9) berķ urdı, lākin Rüstem-i Cihāngīr eyitdi: (10) " Server benüm murādum varup Ḥamza'dan dōñe (11) dōñe alāt-ı Őāḥib-ķırānayı almaķdır." didi. (12) Melik K̄asım ğülüp eyitdi: " Senün Ḥamza diyüp 046a/13 adın iŐitdiğin Ḥamza öyle bir 'anķā-yı cihāndır ki (14) senün gibi ḳoķ Őāḥib zuḥūr 046a/15 iden delūķanluların burnuñ ḳırmıŐdur, (16) bizler daḥı birķaķ kerre alāt-ı Őāḥib-ķırānaya ṭālib olduķ [46b] (1) ammā nāfile 'ırzımızı yıķdırdıķ." didi. (2) Rüstem-i Cihāngīr eyitdi: " Yā Melik K̄asım yā sen (3) benden bahādır mısın?" didi. Melik K̄asım eyitdi: (4) " Orayı meydān bilür." didükde, Rüstem eyitdi: (5) " De imdi ḥamle eyle görelüm." didi. K̄asım eyitdi: (6) " Yoķ dilāver bizler de evvel ḥamle itmeñ olmaz, (7) zīrā bizler evlād-ı Őāḥib-ķırānız ve daḥme-kūŐāyız." (8) didi. Rüstem-i Cihāngīr eyitdi: " Server ben daḥı bunca (9) zamāndur evvel bir kimseye ḥamle itmedüm ve ben daḥı daḥme-kūŐāyım (10) gine evvel ḥamle itmem." didi. Eger sen evvel (11) ḥamle ider isen eyle, eger evvel ḥamle itmez isen (12) benüm senün ile cengim yoķ. Ben Ḥamza'ya gitsem, (13) gerekdir. Ḥamza'ya ğālib olursam " Ba' de sen de (14) bana serfūrū idersin var imdi sağlıķ ile" [47a] (1) didi. Ammā

Melik K̄āsım, H̄amza'dan izin alup (2) gitdükden şoñra H̄amza, 'Ömer-i 'Ayyār'a eyitdi: “Yā 'Ömer (3) var, şunlar ile biyle bulun h̄alleri nice (4) olur, gör.” didi. 'Ömer de taban kaldırıp (5) gitmekde çünkü Melik K̄āsım, Rüstem-i Cihāngīr ile (6) söyleşerek berāber h̄amleye rāzı oldılar. (7) Aḥşam olunca göte göt ceng idüp (8) aḥşam olduḡda ṭabl-ārām çalınup dönüp (9) ḡondılar. Melik K̄āsım beglerine Rüstem'i ziyāde (10) medḡ eyledi. Rüstem daḡı Melik K̄āsım'ı medḡ u (11) şenā eyledükde Şāvur H̄ān ayāḡa durup (12) eyitdi: “Server kerem eyle, yarın meydāna ben (13) girüp K̄āsım ile imtiḡān olalum.” didi. (14) Rüstem daḡı n'ola diyüp icāzet virdi. (15) Çünkü şabāḡ oldı iki ṭarafdan süvār [47b] (1) olup alaylar şāflar baḡlayu meydān açıldıḡda (2) Şāvur H̄ān 'azm-i meydān idüp ṭarīd-i cevelān (3) idince beri ṭarafdan Melik K̄āsım 'askerinden (4) babası Rüstem-i 'Aleḡşāh beglerinden Zengāve-yi (5) Ġūristān'ı ricā idüp Melik (6) K̄āsım'dan meydāna girmeḡe (7) icāzet isteyüp (8) Melik K̄āsım da icāzet (9) virecek zāmān (10) bu cilt de bunda (11) tamām oldı.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SÖZLÜK

-A-

a Ünlem, emrin ikinci teklik şahsına gelerek seslenme, uyarma, dikkat çekme bildirir: 3a/3, 5b/15, 12a/14, 31a/12, 31b/6, 45a/16.

‘**aceb (a)** Acaba: 6b/7, 10a/13, 10b/1, 13b/10, 14b/15, 15b/9, 20b/15, 21b/5, 35a/13, 44b/3.

‘**acebā (a)** Merak, kararsızlık veya kuşku anlatan bir söz, acep: 7a/13, 11a/13, 14a/15, 35b/7.

‘**acele (a)** Hızlı yapılan, çabuk, tez, ivedi: 9b/13, 43b/8.

‘**a. it-** Çabuk olmak: 9b/13.

‘**aceleten (a)** Çabucak: 28a/14.

acı Keder, elem: 43a/13.

aç- Kapalı olan bir şeyi açık duruma getirmek: 16a/7, 17b/10.

açdır- Açma işini yaptırmak: 10b/14, 23a/3.

açıl- Kapalı iken açık hale getirmek: 2b/8, 13b/10, 17a/2, 21b/4, 21b/5, 31b/3, 47b/1.

açmaz İçinden çıkılması zor hal: 8b/13.

ad Bir kimseyi, bir şeyi anlatmaya, tanımlamaya, açıklamaya, bildirmeye yarayan söz, isim, nam: 31a/15, 31a/16, 18b/11, 18b/10, 21b/9, 24a/15, 25a/4, 29a/8, 40a/10, 40a/12, 46a/13.

adam (a) Erkek kişi: 1b/10, 8b/1, 11a/13, 11b/3, 13b/5, 14a/1, 15b/9, 16a/12, 16b/2, 24a/3, 28a/1, 36a/6, 38b/8, 38b/11, 38b/15, 40a/2, 40a/4, 40b/15, 43a/15, 13b/5, 14a/2, 19b/4, 16b/12, 029a/17, 19a/7, 25a/16, 25a/6, 20a/11, 11b/3, 20a/10.

‘**adāvet (a)** Düşmanlık: 46a/4.

‘**a. it-** Düşmanlık etmek: 46a/4.

āferin (f) Övme, takdir, beğenme vb. duyguları belirtmek için söylenen söz: 9b/2, 29a/13, 32a/5, 38a/15, 39a/13, 46a/1.

‘**afv (a)** Bir suçu, bir kusuru veya bir hatayı bağışlama: 25a/15, 25b/3.

‘**a. eyle-** Bağışlamak: 25b/3.

‘**a. it-** Affetmek, bağışlamak: 25a/15.

aġaç Meyve verebilen, gövdesi odun veya kereste olmaya elverişli bitki: 19b/1, 19b/3, 11a/12, 19a/5.

āġāh (f) Haberdar, haberi olan, bilen, bilgili: 4a/13.

ā. it- Haberdar etmek: 4a/13.

aġar Beyaz, ak: 13b/4.

aġāz (f) Başlama, başlangıç: 39b/4.

a. eyle- Başlamak: 39b/4.

aġız Yüzde, avurtlarla iki çene arasında bulunan organ, ağız: 3a/13, 12b/12, 15a/1.

aġla- Üzüntü, acı, sevinç, pişmanlık vb.nin etkisiyle gözyaşı dökmek: 26b/3.

aġyār (a) Yabancılar, başkaları: 4a/9.

ah Sesin tonuna göre pişmanlık, öfke, özlem, beğenme, sevgi, acı vb. duygular anlatan bir söz: 9a/4.

a. it- İnleyip sızlamak, feryat etmek: 9a/4.

aġbārān (a) Haberler: 1b/2.

‘ahd (a) 1. Sözleşme: 27a/6; 2. Bir işi üstüne alarak söz verme: 28a/5, 18b/8, 26b/7; 3. Allah’a karşı verilen söz, ant: 42b/11.

‘a. eyle- Söz vermek: 28a/5.

‘a. it- Söz vermek:

‘a. ol- Söz vermek: 26b/7, 43b/11, 18b/8.

ahenk (f) Uyum, ahenk: 39a/11.

aheste (f) Yavaş, ağır bir biçimde: 13a/1.

aheste aheste Yavaş yavaş: 13a/1.

āġir (a) Son, sonra, en sonra, sonunda: 12b/6, 12b/14, 18a/8, 24b/17, 30a/10, 31b/13, 35a/5.

āhîret (a) Öbür dünyâ, öteki dünyâ: 5b/14, 26b/5.

aħmak (a) Aklını gereği gibi kullanamayan, bön, budala, aptal: 6a/1, 15b/9.

aħşam Akşam vakti, akşamleyin: 3b/12, 14a/3, 22b/13, 22b/14, 27b/9, 31a/5, 47a/7, 47a/8.

Aħter Şâh Özel isim: 18b/4, 20a/1, 20a/2, 20a/3, 20a/4, 20a/5, 20a/8, 20a/12, 20a/14, 20b/3, 20b/7, 20b/15, 22a/4.

aħūr (f) Evcil büyükbaş hayvanların barındığı kapalı yer, hayvan damı: 15b/6.

aħvâl (a) Haller, durumlar: 1b/10, 2a/2, 15a/6, 15b/14, 32b/2, 34b/13.

aka Bir şeyin temel tutulan yüzünün tam ters yanı, ön karşıtı: 11a/11.

‘**aqd (a)** Sözleşme, antlaşma: 33b/12.

‘**a.-i nikâh it-** Nikâh yapmak: 33b/12.

‘**a.it-** Sözleşmek, anlaşmak: 33b/12.

‘**aqıl bkz. ‘aql**

‘**aql, ‘aqıl (a)** Düşünme, anlama ve kavrama gücü: 2b/5, 7a/13, 8b/4, 13a/15, 14a/16, 16a/1, 16a/7, 17b/11, 24a/6.

‘**aqlı başına gel-** Davranışların yanlışlığını sezerek doğru yolu bulmak: 2b/05, 17b/11.

‘**aqlı başına getir-** Davranışların yanlışlığını sezdirerek doğru yolu buldurmak: 16a/7.

‘**aqlı başından git-** Çok sevinçten veya çok korkudan ne yapacağını şaşırarak: 8b/4.

aħrân (a) Yaş, meslek, toplumsal durum vb. bakımından birbirine eşit olanlardan her biri: 36b/4.

al- 1. Selâmlaşmak, selâm almak: 31b/6. 2. Bir şeyi veya kimseyi bulunduğu yerden ayırmak: 2a/3, 27a/14, 1b/11, 1b/12, 1b/13, 2a/4, 2a/8, 3b/8, 4a/13, 4b/4, 6b/1, 6b/5, 6b/13, 8b/11, 9a/11, 9b/3, 9b/7, 10a/14, 10b/13, 12b/17, 13b/11, 14a/14, 14b/10, 15a/3, 18b/12, 19b/8, 20a/3, 20a/4, 20b/14, 21b/14, 22a/11, 22b/5, 23b/10, 25b/17, 26a/6, 27a/5, 28b/2, 29a/11, 30a/5, 30b/4, 32a/1, 32b/2, 32b/6, 33a/11, 33b/9, 33b/15, 34b/2, 35b/9, 36b/2, 39a/5, 41b/7, 42b/13, 43a/14, 43a/15, 44a/5, 44b/10, 44b/11, 44b/12, 47a/1. 3. Engel olmak, önüne geçmek: 40a/2. 4. Bağlı olan bir şeyi çözmek: 5. Kazanmak, elde etmek: 3b/5, 7a/4, 7b/1, 36b/8. 6. Bir kimseden zorla bir şey almak: 27a/14, 11b/13, 34b/4, 18a/3. 7. Bir şeyi elle veya başka bir

araçla tutarak bulunduğu yerden ayırmak, kaldırmak: 001b/14, 18a/1, 34a/5, 46a/6. **8.** Öğrenmek, duymak, haber almak: 44b/8, 2a/1, 11b/6, 18a/13, 27a/8, 27a/11, 028b/15, 14a/15, 35a/07. **9.** Bir kimseyi himayesi altında bulundurmak: 11b/2, 11a/19. **10.** Ele geçirmek: 6b/6, 46a/11, 34a/12, 30b/7, 21a/10. **11.** Evlenmek: 20b/8, 29a/5, 13a/7, 18b/9, 19b/12, 30b/5, 19b/11. **12.** İzin almak: 43a/9, 29a/4, 12a/11, 31b/7.

alako- Al- fiilinin süreklilik hâli: 22a/12.

alıko- Al- fiilinin süreklilik hâli: 6b/6.

alıvir- Al- fiilinin tezlik hâli: 20b/8, 46a/6, 29a/5, 13a/7, 18b/9, 19b/12, 30b/5, 19b/11.

alışdır- Uyar duruma getirmek, dengelemek: 12b/15

‘**alâka (a)** İlgi, yakınlık: 38a/8.

‘**alâmet (a)** Belirti, işaret, iz, nişan: 5a/8.

‘**a. ol-** İz olmak, nişan olmak: 5a/8.

alât (a) Aletler, silahlar: 28b/6, 34b/3, 36b/8, 46a/11, 46a/16.

a. giyin- Kuşanmak, silahlanmak: 28b/6.

a.-ı Şâhibkırân Sahipkıranın aletleri, silahları: 34b/3, 36b/8, 46a/11, 46a/16.

alay Asker topluluğu: 2b/8, 21b/5, 21a/1, 26a/1, 27b/1, 35a/13, 44b/2, 47b/1.

a.-lar bağla- Asker saf saf olup dizilmek: 2b/8, 27b/1, 21b/5, 35a/13, 44b/2, 47b/1.

a.-lar düz- Asker saf saf olup savaş düzenine girmek: 21a/1.

‘**alem (a)** **1.** Sancak, bayrak. **2.** Biyolojik sınıflandırmanın en üst sınırı, yüksek mertebeye sahip adamlar: 3a/15, 5a/15, 3b/8, 5a/15.

‘**âlem (a)** Dünyâ, cihân: 4a/9, 6a/8, 7a/3, 7a/11, 25b/7, 26a/10, 37a/7, 38a/14.

‘**â. -i ağıyar** Yabancılar âlemi: 4a/9, 25b/7.

‘**â.-i Şâhibkırân** Dünyaya hükmeden kimse: 26a/10

‘**alemdâr (f)** Sancaktar: 5a/15.

‘**alemşâh (f)** Cihan hükümdarı, hükümdarlık nişanı: 47b/4.

‘ **Alem Şāh** Özel isim: 47b/4.

‘ **Aleyhis-selām (a)** Selam onun üzerine olsun: 24a/16, 26a/14.

‘ **aleyk (a)** Selām, selâmlama, Selam verildiğinde karşılık olarak söylenen söz: 9a/11, 11b/6, 15a/3, 22b/5, 30a/5, 31b/6, 44b/12.

‘ **a. al-** Verilen selâmı almak, selâmlaşmak: 9a/11, 11b/6, 15a/3, 22b/5, 30a/5, 31b/6, 44b/12.

alın Yüzün, kaşlarla saçlar arasındaki bölüm: 32a/8.

alış- Yadırgamaz duruma gelmek: 12b/15.

alışdur- Alışmasına yol açmak: 12b/15.

Allāh (a) Her şeyin yaratıcısı olan tek ve mutlak varlık, Tanrı, Hudā: 15a/13, 22b/9, 13b/5, 18b/3.

alt Bir şeyin yere bakan yanı, üst karşıtı: 9a/12, 15a/3, 25b/9, 27a/2.

altı Beş ile yedi arasındaki rakamın adı: 27b/17, 28a/2, 28a/12, 29a/4, 42b/1, 42b/3, 43b/12, 43b/13.

altmış Elli dokuzdan sonra gelen sayının adı, altı kere on: 11b/1, 12a/10, 13b/6, 16b/15, 30b/2.

altun Bilinen kıymetli mâden: 39b/11, 39b/14, 41a/6, 40a/5, 41a/14.

ālūde (f) Bulanmış, bulaşmış: 17a/11.

a. eyle- Bulaştırmak: 17a/11.

āmāde (f) Hazır: 4b/12.

amān (a) Bir suçun bağışlanmasının istendiğini anlatan bir söz: 5b/1, 5b/2, 17a/13.

a. vir- Fırsat vermek, rahat bırakmak, bağışlamak, bağışlanmak: 5b/1, 17a/13.

ammā (a) Ama, fakat, lakin: 1b/6, 1b/13, 2a/9, 2b/5, 2b/13, 3a/9, 3b/14, 4a/3, 4a/10, 5a/7, 5a/9, 5b/11, 7a/7, 7b/5, 8a/6, 9a/11, 10a/2, 10a/5, 10a/12, 10b/10, 10b/12, 11a/6, 12a/12, 12b/1, 12b/3, 13a/4, 13a/6, 13a/7, 13a/12, 13b/1, 13b/15, 14a/4, 14a/6, 14a/11, 14b/14, 15a/5, 15b/11, 16a/9, 17a/7, 17b/8, 18b/1, 19a/12, 19b/1, 19b/12, 20b/15, 22a/2, 22a/12, 22b/14,

23a/5, 23a/10, 23a/13, 23b/6, 23b/11, 24b/14, 25a/2, 25a/12, 26a/5, 26a/7, 26a/13, 27a/7, 27a/10, 28a/7, 28a/15, 28b/5, 29a/7, 29a/14, 30a/11, 31a/2, 31a/9, 32a/5, 32b/1, 33b/1, 33b/4, 34b/7, 35b/2, 35b/6, 35b/8, 36a/15, 36b/10, 38a/7, 38a/9, 38b/8, 38b/12, 40a/13, 40b/12, 41a/7, 41b/11, 42a/5, 42a/15, 42b/9, 43a/2, 43b/4, 44b/9, 45a/11, 45b/13, 46a/8, 46b/1, 47a/1.

ana Ona, ol işâret zamirinin datif hâli: 1b/11, 7b/16, 14a/2, 14a/10, 16b/12, 20b/1, 20b/5, 23b/9, 26a/16, 30b/16, 35a/2, 36a/11, 42b/12.

ancağ Yalnız, sadece: 14a/9, 28a/9, 42b/4.

anda Orada, o yerde: 8a/10, 11a/8, 15a/5, 23b/14, 24a/9, 39b/4, 46a/7.

andan Sonra, ondan sonra, ondan, oradan: 1b/9, 2a/2, 2b/10, 3a/7, 3b/15, 3b/16, 4a/1, 5a/10, 5a/15, 5b/4, 6a/10, 6b/3, 6b/6, 6b/13, 6b/16, 7b/7, 8a/7, 9a/6, 9a/14, 9b/10, 11a/1, 11a/5, 11b/6, 12b/15, 13a/10, 13a/11, 15a/9, 15a/12, 15b/10, 16b/1, 16b/10, 16b/12, 18a/12, 20a/1, 20b/10, 21a/2, 22a/3, 24b/3, 24b/12, 26b/9, 27a/2, 27a/4, 27b/10, 28b/2, 28b/10, 28b/12, 29a/10, 29a/13, 30a/2, 31a/9, 32a/13, 32a/16, 33a/2, 33a/9, 33a/11, 33a/17, 34a/2, 34a/3, 34a/4, 36a/7, 36a/9, 36a/14, 37b/3, 38a/16, 38b/3, 39a/10, 40a/5, 40a/7, 40b/8, 42b/12, 45b/8.

anı Onu ol zamirinin akkuzatif hâli: 3b/8, 6b/8, 8b/12, 19b/7, 20a/11.

‘**anğā** (a) Kaf dağında bulunduğu inanan, ismi olup cismi olmayan efsanevi kuş, Simurg: 38a/14, 46a/7, 046a/13.

‘**anğā-yı** ‘**ālem** Dünyanın efsanevi kuşu: 38a/14.

‘**anğā-yı cihān** Dünyanın efsanevi kuşu: 46a/13.

anla- Bir şeyin ne demek olduğunu, neye işâret ettiğini kavramak: 14b/11.

anlar Onlar: 1b/13, 2b/3, 4b/16, 6a/3, 6b/10, 6b/11, 7a/2, 7a/5, 7a/6, 9b/5, 10b/11, 13b/2, 14a/8, 17b/3, 19a/6, 19a/10, 19a/12, 19b/5, 26a/2, 26b/16, 32b/6, 33b/9, 40b/7, 41a/3, 43a/1.

anın bkz. anuñ

anuñ Onun ol zamirinin genitif hâli: 3b/2, 5b/12, 16b/5, 16b/6, 16b/8, 18b/5, 24b/7, 027b/07, 28b/15, 31b/11, 34b/9, 42a/12.

‘**ār** (a) Utanma, utanma duygusu: 13a/3.

a. it- Utanmak: 13a/3.

ara¹ Bir şeyin ortası veya arası, yer belirtmek, iki şey arasındaki mesâfe: 1b/4, 4b/6, 11b/16, 17b/8, 23b/13, 023b/15, 32b/14, 38b/9.

a.-ya kon- Ortasına konmak: 11b/16.

ara² Kişilerin veya toplulukların birbirine karşı olan durumu veya ilgisi: 30a/9.

ara- Birini veya bir şeyi bulmaya çalışmak: 27a/7, 23b/10, 28a/16, 14b/7.

‘**Arab (a)** Arap kavmi, Arap: 36b/2.

ārām (f) Dinleme, eğlenme: 3b/13,5b/3, 22a/1, 27b/11, 33b/5, 47a/8.

ard Arka, geri: 9b/15, 17a/10, 27b/7.

ardıl- Sataşmak, çatmak, musallat olmak, asılmak, takılmak, birinin ardından gelip onun yerine geçen kimse, arda, halef, öncel karşıtı: 21b/13.

arış (f) Eski dokumacıların kullandıkları bir uzunluk ölçüsü, arşın: 13a/15, 30b/2, 38a/3.

arķa Bir şeyin temel tutulan yüzünün tam ters yanı, ön karşıtı: 3a/10, 3b/5, 3a/10, 3b/5, 11b/6, 12b/9, 24b/10, 27b/6, 43a/5.

artır- 1. Artmasını sağlamak, çoğaltmak. 2. Herhangi bir davranışta ileri gitmek: 19b/11.

‘**arż (a)** Büyük bir kişiye anlatma, bildirme, gösterme, sunma: 2b/9, 7b/11, 30a/2.

‘**arż-ı hüner göster-** Yeteneğini sergilemek, maharetini göstermek: 2b/9, 30a/2.

arżū (f) Dilek, istek: 30b/11, 32b/11, 44a/10.

a. it- İstemek, arzu etmek: 30b/11.

arżuhāl (a) Mektup, dilekçe: 25a/16

a. yaz- Mektup yazmak: 25a/16.

āsān (f) Kolay: 20a/13.

aşārān (a) Eserler: 1b/2.

‘**aşır (a)** Yüzyıl, çağ: 7a/7.

aşıl (a) Asıl, gerçek, bir şeyin kendisi, örnek, kopya karşıtı: 2a/11, 10a/6, 17a/3, 29a/9, 29a/10.

‘asker (a) Er, ordu: 1b/13, 2b/7, 5b/4, 6b/6, 9b/15, 10b/5, 10b/8, 11a/15, 11b/1, 12a/10, 13b/6, 13b/10, 16b/15, 17a/8, 17a/14, 18b/12, 18b/13, 19a/1, 19b/7, 20b/12, 20b/15, 21b/3, 22b/2, 25a/8, 26a/1, 27a/5, 27a/10, 27a/14, 33a/11, 34a/9, 35a/12, 39b/1, 42b/13, 2a/7, 3b/8, 4b/3, 4b/12, 5a/1, 5a/3, 5b/3, 6b/3, 13a/13, 17b/1, 19a/10, 19a/13, 22b/5, 42b/15, 27b/12, 19a/2, 19a/3, 3b/11, 6b/5, 10a/14, 10b/8, 10b/14, 11a/8, 11a/10, 13b/6, 17a/14, 4b/4, 4a/12, 2a/6, 4b/13, 11b/5, 19a/6, 21a/2, 22b/6, 38b/6, 45b/10, 3b/14, 8b/5, 8b/6, 47b/3, 43a/1, 2a/5, 2a/13, 20b/7, 34a/14, 36b/7, 3b/13, 11b/2, 4b/16, 33a/6.

‘asker -i küffar Kâfir askeri: 3b/8.

‘asker-i İslâm İslam askeri: 5a/3.

aşlâ (a) Hiçbir zaman, hiçbir şekilde, katiyen: 12b/6, 15b/1, 35b/10, 43b/15.

aşağı Bir şeyin alt bölümü, zir, yukarı karşıtı: 5a/16, 25b/8, 30a/1.

‘aşçı Yemek pişirmeyi meslek edinen kimse: 24a/2.

‘âşık (a) Bir kimseye veya bir şeye karşı aşırı sevgi ve bağlılık duyan, vurgun, tutkun kimse: 8b/5, 9a/3, 12a/7, 14b/3, 15a/11, 18b/5, 20b/10, 25a/2, 25a/12, 26a/4, 29a/8, 31b/9, 32a/3.

âşikâr (f) Açık, belli: 32a/11.

â. it- Açık etmek, belli etmek, ifşa etmek: 32a/11.

âşinâ (f) Dost, tanıdık, bildik: 32b/7.

â. it- Dost olmak: 32b/7.

aşla- Katmak, karıştırmak: 32b/4.

at Atgillerden, binme, yük çekme, taşıma vb. hizmetlerde kullanılan, tek tırnaklı hayvan, beygir, düldül: 3a/11, 9a/12, 13a/11, 22a/12, 24b/12, 25b/9, 25b/15, 30a/4, 31b/5, 44a/14, 45a/12, 45a/13, 5a/14, 9a/11, 9b/12, 10a/13, 15b/06, 30b/1, 24a/3.

at- Bir cismi bir yöne doğru fırlatmak: 3a/13, 4b/14, 5b/1, 16a/11, 17b/12, 17b/14, 18a/12, 18a/9, 44a/1.

ata Dedelerden ve büyükbabalardan her biri: 14b/14, 42a/14, 43a/14.

ateş (f) Yanıcı cisimlerin tutuşmasıyla beliren ısı ve ışık, od, nâr: 21b/1.

atlu Ata binmiş kimse, süvâri: 29a/1.

aṭaman Ata kişi, başkan, önder: 12b/10.

āvāz (f) Yüksek ses, nara, âvâze: 39b/2.

‘**avrat** Kadın, eş: 34b/14, 45b/13, 45b/11, 034b/15, 035a/09.

ayaḡ Bacakların bilekten aşağıda bulunan ve yere basan bölümü: 3a/14, 11b/1, 12b/11, 15b/6, 19b/10, 24b/3, 29a/7, 32a/9, 32a/14, 32a/7, 47a/11.

a.-ı dur- Ayakta beklemek: 47a/11.

a.-a düş- Saygı göstermek, eğilmek: 15b/6, 19b/10, 32a/9, 24b/3, 32a/14.

a.-a getir- Yanına getirmek: 32a/7.

a.-ına gel- Yanına gelmek: 29a/7.

a. kalk- Ayağı kalkmak: 12b/11.

a. üzre dur- Ayakta beklemek: 11b/1.

ayırđ Faydalı: 22b/6.

a. ol- Faydalı olmak: 22b/6.

ayrıl- Birbirinden uzaklaştırmak, bir bütünden bir parçayı herhangi bir amaçla bir tarafa koymak, saklamak, bölmek: 15a/13, 33a/8.

‘**ayyār (a)** Hilekār, dolandırıcı, zeki, kurnaz, çevik, yiğit: 1b/14, 2a/5, 2a/5, 7b/15, 9a/7, 9a/9, 9b/12, 10b/7, 38b/15, 41b/15, 43a/7, 2a/11, 3a/15, 3b/7, 8a/1, 8b/10, 8b/12, 9a/7, 9b/11, 9b/13, 10a/14, 10b/3, 13a/13, 13b/5, 17a/4, 22a/8, 23b/10, 28a/16, 32a/12, 33b/7, 34a/17, 34b/1, 34b/13, 37b/5, 37b/9, 37b/10, 38a/16, 41b/15, 42a/2, 42a/6, 43a/7, 7b/15, 9a/9, 9b/12, 34b/11, 39a/13, 44a/12, 47a/2, 25b/7, 1b/6, 8b/9, 9a/5, 9a/15, 22a/5, 22a/6, 22a/7, 22a/12, 22a/14, 23b/10, 37b/4, 38b/15, 41b/12, 42a/9, 42a/1, 10b/7, 37b/3, 38b/1, 5b/3, 22a/5.

azād (f) Serbest bırakma: 22a/12.

a. eyle- Serbest bırakmak: 22a/12.

‘**azīm (a)** 1. Büyük, ulu: 6b/4, 10a/7, 29b/1, 42a/7; 2. Çok fazla: 3b/12, 5a/8, 10b/6, 37b/10.

‘**azm (a)** Kesin karar ile yola girme, hareket etme, yüz tutma, kast niyet: 2b/9, 7b/4, 9b/10, 13b/11, 20b/12, 33a/11, 36a/14, 47b/2.

‘a. eyle- Gitmeye çalışmak: 13b/11.

‘azm-i **Ḥicâz** Hicâz’a gitme: 36a/14.

‘azm-i **Kirmân** Kirman’a gitme: 20b/12.

‘azm-i **meydân** Meydâna gitme: 2b/9, 13b/11, 47b/2.

‘a. it- Gitmeye çalışmak, gitmek için çaba harcamak: 20b/12, 2b/9, 47b/2.

azut- Yoldan çıkmak, yoldan uzaklaşmak: 10a/5.

-B-

bâ (a) İle, birlikte: 1b/1, 26a/10.

bâ- şafâ (f) Sefâlı, sefâ süren ile: 1b/1.

bâ - ḥuşûş (f) Hepsinden çok, hele, en çok: 26a/10.

baba Çocuğu olan erkek, baba, peder: 6a/11, 6b/14, 8b/5, 18a/5, 24b/4, 24b/4, 35b/6, 47b/4.

bâde (f) Şarap: 1b/6, 23a/15, 23b/2.

ba‘ de (a) Sonra: 6b/5, 33a/15, 34a/5, 37b/6, 46b/13.

bağ (f) Bahçe: 8b/1, 8a/9, 8a/9, 8a/9, 8a/14, 8a/16, 9a/1, 9a/6, 9a/8, 9a/9, 9b/12, 10a/2, 14a/13.

bağça (f) Bahçe, bağ: 9b/5.

bağla- 1. İp ya da ipe benzeyen bir cismin iki ucunu birleştirmek: 13b/15, 17b/10, 36b/12. 2. Sıraya dizilmek, sıralanmak: 2b/8, 21b/5, 27b/1, 35a/13, 36b/12, 44b/2, 47b/1.

bahâdır (f) Yiğit, kahraman: 006b/10, 007b/06, 012a/15, 028b/08, 031a/03, 036b/13, 045b/10, 046b/03

bahâdırılık Yiğitlik, kahramanlık: 35a/10, 45b/15.

bahâne (f) Sebep, vesîle: 16b/4.

b. it- Herhangi bir şeyi sebep olarak ileri sürmek: 16b/4.

bā' iş (a) Sebep, neden: 28a/11.

b. ol- Sebep olmak: 28a/11.

bağ- 1. Görmek için gözleri bir şeye yöneltmek: 4a/3, 4b/10, 8a/11, 9a/3, 9a/10, 12b/7, 16a/12, 17a/13, 32b/4, 38a/16. 2. Anlamak, farkına varmak, fark etmek, dikkat çekmek: 3a/3, 5b/15, 9a/10, 12a/14, 31a/12, 31b/6, 45a/16. 3. İlgilenmemek, aldırmamak: 24a/5. 4. Seyretmek: 14b/16. 5. Sorumluluk, himaye etmek: 40b/1.

bākire (a) El sürülmemiş, cinsel ilişkide bulunmamış (dişi), kızıoğlan, kızıoğlankız: 23a/15.

bana Ben zamirinin yönelme eki almış hâli: 5b/2, 6a/1, 6a/10, 6a/13, 7a/13, 7b/1, 10b/2, 11a/8, 12a/6, 12a/9, 12a/10, 12a/16, 12b/2, 13a/8, 15a/13, 19b/11, 20a/16, 21a/4, 21a/9, 21a/11, 21a/13, 24a/16, 24b/1, 28b/14, 29a/5, 30b/8, 30b/9, 31b/10, 33a/6, 33b/11, 34b/4, 37a/12, 39b/15, 42a/10, 42b/6, 42b/11, 44b/7, 46b/14.

bānū (f) Bayan, büyük hanım: 8a/15, 8b/11, 9b/1, 9b/13, 13a/4, 14b/15, 15a/2, 15a/7, 15a/8, 15a/9, 15a/13, 15a/14, 15b/1, 15b/3, 15b/6, 16a/7, 21b/11, 22b/15, 23a/4, 23a/14, 23b/8, 23b/11, 24a/6, 24a/10, 24a/13, 24a/15, 24b/3, 24b/4, 24b/10, 24b/13, 25b/12, 26a/7, 26a/15, 26b/1, 26b/2, 26b/3, 26b/8, 27a/3, 31a/11, 31b/1, 32a/10, 33b/10, 34a/6, 34b/8, 35a/2, 35a/16, 35b/12, 36a/4, 36b/10, 43a/2, 43b/9, 44b/6, 44b/9, 44b/10, 44b/13, 44b/15, 45a/3, 45a/6, 45a/10, 45b/6, 8b/8, 14a/12, 14a/14, 14a/15, 21a/3, 21a/8, 23a/13, 24a/10, 24b/6, 25a/1, 25a/14, 25b/1, 25b/5, 26a/6, 27a/2, 27a/5, 27a/7, 27a/15, 28a/5, 28a/16, 30b/6, 32b/2, 33b/11, 35a/1, 45b/1, 32a/13, 42a/14, 8a/14, 14a/12, 14a/15, 14b/1, 14b/4, 15a/5, 15b/2, 16a/7, 23b/6, 25a/16, 28b/15, 31b/9, 35b/9, 36a/1, 36b/12, 37a/10, 43a/10, 11b/12, 14b/13, 15b/2, 16a/8, 26a/4, 26a/6, 32a/12, 32a/14, 34a/13, 35b/10, 35b/15, 43a/10, 45a/11, 45b/4, 8a/14, 8b/11, 11b/12, 13a/4, 14b/1, 21a/3, 21a/8, 21b/11, 24a/10, 24b/3, 24b/6, 24b/13, 25a/11, 25b/5, 26a/15, 33b/10, 34a/13, 24a/15, 24b/4, 24b/10, 34b/8, 35a/2, 35a/16, 35b/10, 35b/12, 35b/15, 36a/1, 36a/4, 36b/10, 36b/12, 37a/10, 42a/14, 43a/2, 43a/10, 44b/6, 44b/10.

Bār Hān Özel isim: 6b/9.

Bārān Şāh Özel isim: 25a/4, 25a/7, 25a/13, 25a/14, 25b/1, 27a/6, 27a/7, 27a/13, 27b/3, 27b/11, 28a/3, 29a/1, 29a/2, 29b/2, 29b/3, 30b/15, 31a/7, 32b/1, 32b/9, 33a/1, 33a/9.

Bāreke'l-lāh (a) Allah mübârek etsin. Beğenme ve şaşakalma durumunda 'mâşallah' ve 'levhaşallah' "Allah irak etmesin, âferin" gibi söylenen bir duâ sözüdür: 18b/3.

bārgāh (f) Girmek için izin almak lâzım gelen, girilebilecek yer, çadır, yüksek dîvân: 1b/6, 4a/13, 10b/14, 39a/5, 39b/9, 23a/4, 23a/6, 38b/9, 3b/16, 8b/13, 9b/10, 12a/1, 22a/4, 23a/1, 32b/1, 33b/1, 036a/3, 36a/4, 37b/13, 5b/5, 31a/10, 34a/7, 38b/10.

Bārış Hān Özel isim: 6b/10.

berk (a) Şimşek: 46a/9.

b. ur- Şimşek çakmak: 46a/9.

baş- Bir şeyi, üzerine kuvvet vererek itmek: 32b/5, 35a/6.

baş 1. İnsan vücûdunun beyin, göz, kulak, ağız, burun gibi organlarının toplandığı en mühim kısmı: 6a/4, 3a/11, 13a/1, 18a/14, 19a/11, 36a/1, 37a/10, 9b/8, 35a/9, 36a/5, 36b/12, 45a/13, 2b/5, 10a/11, 16a/7, 38b/16, 16b/6, 17b/11, 20b/11, 38b/7. **2.** Bir kişinin etrafında toplanmak, lider, önder: 18a/4, 36b/6, 18b/13, 24a/1. **3.** Bir şey uğruna ölmeyi göze almak, kendini fedâ etmek: 32a/6, 39a/1. **4.** İki kişinin gizli bir şekilde konuşması: 32a/15. **5.** Mantıksız ve ölçüsüz davranışlardan bulunmak: 8b/4, 41a/5. **6.** Bir şeyin en yukarısı, tepe: 30a/12, 36a/3.

b. çevir- başından savmak, ilgilenmemek, umursamamak: 13a/1, 45a/13.

b. kes- Başını omzundan ve boynundan ayırmak: 6a/4.

b. ol- Önde gelmek, lider olmak: 18a/14.

b.-ı şak ol- Kafası yarılmak, başı ikiye bölünmek: 36a/1.

b.-ı yar- Başı kırılmak: 9b/8, 36b/12, 37a/10.

b.-ına kon- Şansı yaver gitmek: 38b/16.

b.-ına var- Menzilin başına ulaşmak: 36a/3.

b.-ına vur- Bir cisimle başına vurmak: 10a/11.

b.-ını feda it- Biri için canından vazgeçmek: 32a/6.

b.-ını sar- Başına toplanmak: 36a/5.

b.-ını yokla- Başını kontrol etmek: 39a/1.

başla- Bir işe girişmek, kalkışmak, ilk adımı atmak, davranmak: 5b/2, 12b/7, 12b/15, 15a/1, 24a/08, 24b/10, 24b/17, 25b/5, 38b/7, 39a/2, 39b/3, 39b/13, 40a/6, 4a/1, 7b/3, 11a/6, 22b/13, 23b/2, 30a/9, 31a/2, 31a/9, 31b/13, 35b/12, 45a/11.

Batıl (a) İnançlar bakımından gerçek olmayan, geçersiz: 19b/13.

ba' zı (a) Birkaç, bazı: 27b/16.

bāzīgān (f) Alış-verişte kâr gayesi güden, tüccar: 17b/13.

bāzīrgān-zāde (f) Tüccarın oğlu: 17b/13.

be (f) Ey, hey, yahu anlamlarında bir seslenme sözü: 38a/6.

bed (f) Kötü: 13a/11.

bed-kār (f) Kötü mal:13a/11.

bednamlık Adı kötüye çıkmak: 30b/6.

beg Hükümdâr ailesi mensupları ile paşa çocuklarına, askeriyede kaymakam (yarbay) ve miralay (albay) rütbelerini taşıyanlara ve yüksek rütbeli yabancı devlet temsilcilerine verilen unvan: 4a/14, 7b/2, 17a/6, 26b/11, 34a/10, 37a/15, 38a/2, 40b/1, 41b/15, 42b/12, 4b/16, 10b/4, 13b/6, 37b/3, 25b/4, 13b/13, 21b/13, 47b/4, 13a/9, 9b/3, 41a/3, 47a/9.

begen- İyi bulmak, güzel bulmak, hoşlanmak: 19a/12, 19a/11, 20a/14, 4b/7, 25b/15.

behey Öfke ve kızgınlık hâlinde kullanılan bir ünlem: 41a/8, 45a/7.

Behmān Özel isim: 18b/14, 19b/5.

Behrām Özel isim: 18b/14, 19b/4.

bel¹ (f) 1.Bedenin ortası, göğüsle karın arasındaki daralan kısmı: 2. Hayvanlarda omuz başı ile sağrı arası: 3b/6.

bel² (f) Toprağı aktarmaya veya işlemeye yarayan, uzun saplı, ayakla basılacak yeri tahta, ucu sivri kürek veya çatal biçiminde bir tarım aracı: 9b/5.

belī (a) Evet, hay hay: 11b/7, 19a/11, 35a/11.

Belḡ (a) Afganistan'da bulunan bir şehir, Belh şehri: 34a/15.

belki (f) Olabilir, umulur: 31a/13.

belkim (f) Belki: 13b/3.

bellü Açık, ortada, meydanda olan, belli, net: 12b/5.

ben Teklik birinci şahıs zamiri: 3a/4, 3b/2, 5a/5, 6a/1, 6a/13, 7a/15, 10b/11, 11b/7, 12a/10, 12b/1, 13a/2, 15a/10, 15a/13, 16b/5, 16b/12, 18b/5, 19a/3, 19b/13, 20a/4, 21a/9, 21a/10, 22b/5, 22b/12, 24a/14, 25a/14, 26a/9, 28a/6, 30b/7, 30b/15, 32b/13, 32b/14, 34b/3, 42b/12, 44a/10, 46b/8, 46b/9, 46b/12, 47a/12, 32a/8, 46b/3, 4a/11, 13a/4, 13a/7, 14b/7, 17b/14, 18a/5, 18a/8, 18b/6, 20a/11, 20a/14, 22b/10, 22b/15, 24a/13, 26a/11, 31a/5, 32b/12, 40b/7, 45a/5,

6b/9, 8b/1, 8b/5, 9a/16, 11a/1, 13a/4, 13a/7, 13b/1, 13b/12, 16b/10, 18b/7, 19a/11, 20a/11, 24a/11, 25a/15, 26a/15, 31a/14, 32a/4, 32a/6, 33b/10, 34a/10, 35b/4, 35b/7, 40b/1, 42a/14, 43a/4, 43a/11, 46a/10, 46b/12, 7b/2, 11b/10, 18a/4, 18a/7, 18b/6, 18b/8, 21a/12, 30b/16, 43b/15.

bend (f) 1. Bağ, yular, düğüm: 1b/9, 2b/6, 3a/2, 3a/13, 3a/15, 3b/7, 14a/8, 24b/2, 28b/9, 16a/6, 17a/12, 18a/8, 22a/7, 28b/1, 30a/11, 17b/4, **2.** Kendi emri ve tesiri altına alma, ayrılmayacak ve her şekilde kendisine bağlı kalacak şekilde kendisine çekme:22a/11. **3.** Kenar, yan, taraf: 18a/1, 22a/11, 24b/2.

b.eyle- Bağlamak: 17b/4.

b.-e çek- Bağlamak:1b/9, 2b/6, 3a/2, 3a/15, 3b/7, 16a/6, 17a/12, 18a/8, 22a/7, 28b/1, 30a/11.

b. ol- Bağlanmak: 3a/13.

bende (f) Köle: 22a/11.

beñze- Bir şeye benzer ve onu andırır olmak, benzemek: 12b/4, 13b/5, 14a/2, 21b/7, 21b/8, 38a/5, 38a/6, 38b/1, 42a/9, 42a/10, 14a/1, 18b/3.

ber-murād (f) Arzusuna kavuşan, dileğine eren: 13a/5, 20b/8, 22a/3, 10b/9, 13b/1, 16a/9, 20a/7, 23a/13, 25a/5, 26a/7, 26a/12, 34a/5, 34b/7, 35a/1, 13a/9, 31b/1, 13a/4, 34a/11, 4a/12, 4b/2, 43b/9, 22b/8, 32a/4, 46a/10.

b. eyle- Dileğine kavuşmak: 20b/8.

berāber (f) Birlikte bulunan, karşılıklı davranan: 3a/9, 3a/11, 3b/4, 10b/2, 29a/15, 30a/7, 33a/8, 35b/15, 47a/6.

b. getir- Ortak davranmak: 29a/15.

b. git- Birlikte hareket etmek: 10b/2, 33a/8.

b. ol- Birlikte olmak, birlikte bulunmak: 3a/11.

b. vir- Karşılıklı davranmak, hareket etmek: 3a/9, 3b/4, 30a/7, 35b/15.

berķ Parlak, nurlu, yansımak: 26b/13.

berk Sert, katı, sağlam: 24b/8.

b. gel- Sertleşmek, sağlamlaşmak: 24b/8.

beri, berü Daha yakın tarafta olan, söz söyleyene göre yakın olan yer, bu taraf, ötenin zıttı: 1b/7, 15b/11, 17a/2, 17b/1, 22b/15, 23b/11, 31a/9, 47b/3, 13b/3, 14a/12, 41a/9, 43a/3, 43b/12.

berü bkz. beri

ber̄taraf (f) Bir yana bırakılmak, giderilmek, ortadan kaldırılmak: 45a/14.

b. ol- Ortadan kaldırmak: 45a/14.

beş Dörtten sonra gelen rakam, beş: 30b/2, 33a/4, 23b/13, 42b/1, 42b/3.

beyān (a) Anlatma, açık söyleme, açıklama: 1b/3, 19b/14, 30b/8.

b. eyle- Açıklama yapmak: 1b/3, 30b/8.

b. it- Anlatmak, izâhta bulunmak: 19b/14.

beyn (a) Ara, aralık, orta: 3b/13.

beyne'ş-şalāteyn (a) İki namaz arası: 3b/13.

bırak- Elde bulunan bir şeyi tutmaz olmak, koymak: 9a/14, 25b/9.

bī (f) Başına eklendiği kelimenin manasını olumsuz yapan Farsça ön ek: 1b/8, 16a/5, 23b/4, 23b/4, 30b/3, 38a/14, 8b/1, 23b/9.

bī-edeblik (f) Edepsiz, terbiyesiz: 30b/3.

bī-hūş (f) Akılsız, deli, şaşkın, sersem: 1b/8, 16a/5, 23b/4.

b. ol- Şaşkın olma, sersem olma: 1b/8, 16a/5, 23b/4.

bī-ihtiyār (f) Kendi istemeksizin, irâdesini katmaksızın: 38a/14.

b. ol- Kişinin iradesi dışında olmak: 38a/14.

bī-pervā (f) Korkusuz, yürekli: 8b/1.

b. yat- Korkusuzca yatmak: 8b/1.

bī-ķarār (f) Kararsız, yerinde kalıcı ve durucu olmayan: 23b/9.

b. ol- Kararsız olmak: 23b/9.

bidār (f) Uyanık, uyumayan, uykusuz: 26b/1.

b. ol- Uyanık olmak: 26b/1.

Bihrūz-ı ‘Ayyār Özel isim: 1b/5, 2a/5, 3b/7, 13a/12, 3a/15, 9a/5, 9b/11, 9b/12, 10a/14, 10b/3, 17a/4, 22a/7, 22a/12, 23b/9, 28a/15, 32a/12, 33b/6, 33b/7, 34a/17, 34b/1, 1b/14, 22a/6, 22a/13, 22b/1, 38b/1, 1b/5, 1b/14, 2a/5, 3a/15, 3b/7, 9a/5, 9b/11, 9b/12, 10a/14, 10b/3, 13a/12, 17a/4, 22a/7, 22a/12, 23b/9, 28a/15, 32a/12, 33b/6, 33b/7, 34a/17, 34b/1.

bil- 1. Bir şey hakkında bilgi sâhibi olmak, anlamak: 6a/07, 14a/11, 21b/12, 31a/16, 33b/3, 10b/2, 22b/12, 22b/12, 15a/6, 39a/15, 6b/12, 14a/9, 29a/4, 31b/11, 37b/12, 46b/4. 2. Tanımak, hatırlamak: 15b/5, 35a/1, 45b/2. 3. Zannetmek, inanmak, düşünmek, öyle saymak, sanmak: 11a/4, 30b/15.

bildir- Herhangi bir şeyi haber vermek, bildirmek: 4a/13, 15b/14, 32a/11, 36b/1, 15b/3, 22a/13, 33a/15, 20b/3, 37a/13, 14a/3.

bile Dahi, da, de: 24b/8, 42b/11.

bile Birlikte, beraber: 47a/3.

bilmez Bilmeyen, cahil: 22b/12.

bilmezlik Bilmez olma hâli: 26b/3.

biminne (a) Allah’a karşı minnet borcu ifade eder: 28a/12.

biñ On kere yüz, onluk sistemde dördüncü sırada yazılan sayı: 1b/13, 2a/5, 2a/6, 2a/13, 6b/6, 8b/5, 11b/1, 12a/10, 13b/6, 16b/15, 19a/2, 19a/10, 20b/12, 20b/15, 27a/4, 33a/10, 34a/9, 35a/12, 36b/7, 42b/13.

bin (a) [‘ibn’den kısaltılmış] Oğul: 11b/11, 11b/16, 12a/6, 13b/2, 13b/7, 14a/6, 17a/8, 21a/7, 22b/3, 33a/14, 33a/16.

bin- Yüksek bir şeyin veya bir hayvanın üstüne çıkıp ayaklarını sallandırarak oturmak: 3b/6.

bindür- Bir kimseyi bir şeyin üzerine çıkartmak, oturtmak: 27a/5.

bir En küçük sayı, ilk rakam: 1b/11, 2a/3, 2a/11, 3a/4, 3a/5, 3a/6, 3a/8, 3b/2, 3b/4, 3b/12, 4a/4, 4a/6, 4b/10, 4b/11, 5a/7, 5a/8, 5a/9, 5a/12, 5a/14, 5b/9, 5b/12, 6b/7, 6b/16, 7a/3, 7a/10, 7a/14, 7b/8, 7b/10, 7b/13, 8a/8, 8a/10, 8a/16, 8b/1, 8b/3, 8b/4, 8b/6, 8b/8, 8b/14, 8b/15, 9a/3, 9a/4, 9a/12, 9b/5, 9b/7, 10a/1, 10a/3, 10a/4, 10a/7, 10a/11, 10b/7, 10b/11, 11a/1, 11a/10, 11a/12,

11a/13, 11a/14, 11b/3, 11b/4, 11b/10, 11b/15, 12a/8, 12b/3, 12b/8, 12b/10, 12b/15, 12b/17, 13a/4, 13a/5, 13a/11, 13b/7, 13b/13, 14a/16, 14b/2, 14b/3, 14b/5, 14b/6, 15a/3, 16a/3, 16a/9, 16a/10, 16b/4, 16b/5, 16b/13, 16b/14, 17a/9, 17a/11, 17a/14, 17b/3, 17b/7, 17b/8, 17b/10, 17b/13, 18b/4, 18b/11, 19a/5, 20a/2, 20a/11, 20a/15, 20b/5, 20b/14, 21a/1, 22a/5, 23a/5, 23a/7, 23a/10, 23a/16, 23b/1, 23b/13, 24a/8, 24b/4, 24b/6, 24b/11, 24b/14, 24b/15, 25a/3, 25a/4, 25a/8, 25a/9, 25a/12, 25a/16, 25b/6, 25b/11, 25b/13, 25b/16, 25b/17, 26a/1, 26a/9, 26b/4, 26b/12, 27a/12, 27b/3, 27b/6, 27b/13, 28a/3, 28b/8, 28b/9, 29a/1, 29a/7, 29a/15, 30a/6, 30a/8, 30a/10, 30b/4, 31a/4, 31b/1, 31b/7, 31b/14, 31b/15, 31b/17, 33b/6, 34a/5, 34a/16, 34b/10, 34b/14, 34b/15, 35a/7, 35b/6, 35b/15, 36a/1, 36a/10, 36a/13, 36a/15, 36b/4, 36b/14, 37a/4, 37a/6, 37b/9, 37b/10, 38a/4, 38a/11, 38b/4, 38b/5, 38b/6, 38b/11, 39a/7, 39a/9, 39a/10, 39a/11, 41a/1, 41a/2, 41b/3, 41b/4, 41b/7, 41b/12, 42a/15, 42b/1, 42b/8, 42b/14, 43a/7, 43a/12, 43a/15, 43b/1, 43b/7, 43b/10, 44a/4, 44a/9, 44b/7, 44b/12, 45a/1, 45a/8, 45a/12, 45b/10, 45b/11, 45b/13, 46a/4, 46a/13, 46b/9.

biraz Az miktarda, bir parça, çok veyâ yeterince değil: 002b/09, 005a/02, 005b/07, 004a/07, 008a/11, 008a/13, 008a/15, 012a/04, 013b/12, 015b/03, 018b/12, 023a/15, 023b/02, 028b/16, 030a/02, 030a/05, 040a/07, 041a/12, 042b/12.

birbiri Karşılıklı olarak bir diğeri: 4a/3, 27b/1, 32a/15, 46a/3.

birden Aniden: 19b/6.

birer Teker, bir sayısının üleştirme almış hali: 19b/6, 21a/2, 22a/12.

birgün Herhangi bir gün: 6b/7, 7b/3, 7b/4, 8a/7, 13a/12, 20b/13, 27a/6, 29b/2, 33a/12, 34a/6, 34a/9, 34a/15, 36b/1.

bir Bir tanesi, bilinmeyen bir kimse: 2b/12, 13a/14, 13a/15, 15b/14, 17a/10, 18b/12, 27b/7, 41a/9, 25b/15, 4b/12, 13b/1, 22a/2, 30a/3, 6a/5, 6b/9, 6b/10, 18b/14, 26a/3, 9b/7, 35a/11, 35a/16, 37b/11.

birkaç Az sayıda kimse veyâ şey: 2b/11, 6a/6, 6b/6, 25a/7, 25b/13, 25b/14, 35a/8, 39b/11, 46a/16.

birlik Tek, bir olma durumu, vahdaniyet, bir arada olma durumu: 33b/3, 43b/4.

biz Çokluk birinci kişiyi gösteren söz: 2b/3, 4b/3, 4b/4, 7a/6, 18a/2, 18a/3, 46a/3, 5b/11, 5b/12, 12a/13, 18a/14, 25b/2, 33a/5, 40b/9, 41a/14, 42a/2, 19a/1, 22b/7, 22b/9, 40b/10, 5a/4, 5b/10, 9b/2, 10b/8, 18a/2, 19a/8, 22a/10, 33a/8, 36a/11, 36b/10, 42a/3, 44a/5, 46a/16, 46b/6, 46b/7.

bizüm Birinci çokluk şahıs zamiri “biz”in tamlayan şekli: 7b/11, 12a/2, 18a/6, 27b/13, 41a/11, 42a/11, 43b/3, 45b/5.

boğaz¹ İki kara arasındaki dar deniz: 2a/3, 2a/4.

boğaz² Boynun dış tarafı, boynun önü, gerdan: 24a/5.

boğazla- Boğazın keserek öldürmek, boğazlamak: 24a/2.

bolayki Bari, keşke, hiç olmazsa, öyle ise: 43b/7.

boş Dolu olmayan, gösterilen gayret ve çaba işe yaramamak, olumlu sonuca varamamak: 41b/5.

boşan- Hayvanın koşum takımından veya bağından kurtulmak, serbest bırakılmak, çözülmek: 3a/14.

boy Uzunluk, boy: 13a/15.

boyun Vücûdun başla gövde arasındaki kısmı: 45a/12.

boz- Bozguna uğratmak, yenmek, mağlup etmek: 2a/6.

bozul- Bir şeye kızmak, içerlemek: 3a/12, 8a/5, 41b/11.

bölük Takımlardan meydana gelen, bir tabur teşkil eden birlik, kısım, parça: 13b/9, 21a/2, 21b/3, 22b/2.

böyle Bunun gibi, buna benzer: 3a/8, 5a/13, 8b/1, 10b/8, 13a/10, 17b/12, 19a/4, 19b/9, 20a/10, 22a/3, 23a/15, 26b/6, 28b/13, 30b/6, 31a/4, 31b/11, 35b/13, 40a/13, 41b/13, 44a/8, 46a/6.

bre (r) Ey, hey anlamında kullanılan bir seslenme sözü: 2a/11, 5a/11, 5a/13, 10b/5, 19a/7, 19b/5, 23a/8, 35b/4, 39a/3, 40a/2, 40b/14, 41b/3, 41b/8.

bu Bu, işaret zamiri ve sıfatı: 2a/4, 2a/9, 4b/2, 2b/4, 3a/1, 4b/7, 5b/3, 6b/7, 6b/13, 7a/1, 7a/8, 7b/5, 7b/7, 7b/9, 7b/12, 8a/13, 8b/5, 8b/13, 8b/15, 9a/16, 9b/4, 10a/6, 10a/13, 10b/8, 11a/4, 11b/3, 11b/6, 11b/7, 11b/9, 11b/11, 11b/13, 11b/14, 11b/15, 12a/9, 12a/14, 12a/16, 13a/5, 13a/12, 13a/13, 13b/1, 13b/2, 13a/7, 13b/4, 14a/5, 14b/13, 14b/15, 15b/2, 15b/5, 15b/8, 16b/1, 16b/2, 16b/8, 16b/9, 16b/11, 17a/3, 17a/7, 17b/6, 17b/9, 18a/9, 18b/13, 19a/1, 19b/1, 19b/2, 19b/5, 19b/9, 21b/6, 21b/8, 22a/2, 22b/6, 22b/9, 24a/6, 24a/16, 25a/3, 25a/5, 25a/6, 25a/14, 27b/12, 27b/17, 28a/11, 28a/12, 28b/8, 30b/3, 30b/12, 30b/13, 30b/16, 31a/3, 31a/13, 31b/2, 32a/7, 32a/9, 34a/8, 35a/3, 35a/9, 35b/4, 35b/7, 37b/2, 38a/6, 38a/9, 38a/10, 40b/7, 41a/3, 41b/2, 41b/10, 42a/1, 42b/3, 43a/4, 43a/11, 43b/3, 43b/12, 44a/6, 44a/8, 45a/3, 47b/10.

bugün İçinde bulunulan gün: 9a/10.

bul-1. Kaybolmuş bir şeyi arayarak tekrar ele geçirmek: 10b/7, 20a/5, 23b/8, 10a/2, 23a/6, 25a/8, 17b/9, 39a/8, 25a/9, 27a/8, 38b/15, 44a/12, 45a/6, 47a/3.

→ **bārgāhı bul-**: 23a/6.

māl bul-: 17b/9.

nām u nişānuñ bul-: 10b/7.

pehlüvān bul-: 25a/9.

vuşül bul-: 20a/5.

buluş- Karşılaşmak, rastlaşmak, buluşmak: 13b/8.

buna Buraya, bunu: 7b/8, 10a/4, 17b/2, 27b/15, 34a/1, 35b/5.

bunca Bu kadar, bu denli, epey: 5b/10, 19a/13, 19b/8, 34b/14, 35a/3, 35a/5, 46b/8.

bunda Buraya, burada: 1b/12, 4a/13, 8b/10, 10a/6, 14a/2, 15b/9, 18b/4, 24a/13, 24b/1, 28a/6, 28b/13, 28b/16, 32b/5, 36a/13, 38a/11, 43b/9, 44a/1, 45a/7, 47b/10.

bundan Bu nedenle, buradan: 6b/14, 6b/15, 13b/1, 26b/4, 26b/5, 31b/1, 32a/4.

bunu Bunu: 3b/4, 5a/5, 24a/3, 24b/3, 27b/5, 27b/13, 31a/15, 32b/2, 32b/11, 40a/1.

bunlar Bu zamirinin çokluk biçimi: 2b/2, 4a/6, 4a/8, 4a/11, 4a/15, 4b/1, 4b/10, 5a/6, 7b/12, 9a/11, 9a/13, 10a/2, 10b/7, 13a/1, 13b/7, 16a/4, 17b/4, 17b/6, 17b/11, 18a/3, 18a/7, 18a/11, 18a/13, 19b/1, 19b/8, 19b/14, 20b/3, 20b/11, 21b/6, 22a/9, 23a/5, 23a/8, 23b/3, 23b/4, 26b/14, 28a/16, 28b/4, 28b/16, 31a/2, 31b/2, 32b/4, 33a/7, 4a/1, 4a/4, 4b/4, 4b/8, 42a/1, 2b/1, 2b/13, 4a/6, 4a/8, 9b/8, 10b/10, 13b/8, 17b/15, 19b/3, 22a/11, 26b/16, 28b/5, 39b/7, 39b/15, 18a/1, 1b/13, 9b/8, 15b/4, 18a/13, 19a/7, 22a/7, 23a/10, 23a/11, 23b/16, 24b/16, 28b/3, 28b/10, 29b/3, 38b/2, 6b/11, 13b/14, 15b/14, 16a/4, 17a/4, 20b/6, 22a/10, 23b/3, 23b/5, 23b/15, 24a/1, 27a/13, 30a/9.

bura Bu yer: 15a/1.

burun Yüzün ortasında iki kaşın arasından ağzın üstüne dek ve iki yanak ile gözün arasına uzanan, nefes almaya ve koklamaya yarayan iki delikli ve çıkıntılı organ: 3a/13, 12b/12, 38a/7, 46a/15.

büsekarlık öpüşme, koklaşma, hasret giderme işi: 15b/3.

b. eyle- Öpüşmek, koklaşmak: 15b/3.

buyur- Bir şeyin yapılmasını veya yapılmamasını kesin olarak söylemek, emretmek: 9b/16, 45a/2.

bük- Yenmek, eğilmek: 12b/6.

büyük Hacimce çok yer tutan; en, boy ve yüksekliği çok olan, iri, ulu: 11b/14.

-C-

câ'ize (a) Armağan, hediye, para: 34b/12.

c. vir- Hediye vermek: 34b/12.

câme (f) Elbise, çamaşır, giysi: 8b/3.

c. giy- Elbise giymek: 8b/3.

cân (f) Gönülden istemek, samimiyetle arzu etmek, yaşama, hayat, ruh: 4b/14, 8b/5, 27b/7, 44a/1, 15a/1, 41b/1, 38a/6, 12b/1, 12b/1, 38a/6.

c. ağzına gel- Çok korkmak, heyecanlanmak: 15a/1, 41b/1.

c. at- Çok isteyerek, ciddî bir sevgi ile istemek: 4b/14, 8b/5, 27b/7, 44a/1.

cānib (a) Taraf: 11a/13, 21a/1, 37a/1.

cāriye (a) Zevce muâmelesi yapılmak üzere alınan kız, kadın hizmetçi, köle: 36b/11.

cebren (a) Zor, zorla: 26a/11.

cem^c(a) Toplama, biriktirme, devşirme, yığma: 7b/8, 10b/7, 14b/11, 34a/9, 37a/15, 38b/8, 45b/6.

c.it- Toplamak: 7b/8, 14b/11, 45b/6.

c.ol- Toplamak: 10b/7, 37a/15, 38b/8, 34a/9.

cemāl (a) Güzellik, yüz güzelliği: 8b/4.

cenāb (a) Hazret: 12a/5, 24a/7.

Cenab-ı Hakka Hazreti Allah: 24a/7.

ceng (f) “Savaş”: 2b/2, 3b/12, 5a/8, 5a/9, 7b/15, 8a/5, 11a/5, 13b/9, 14a/4, 16b/14, 21b/14, 22b/14, 28a/7, 28b/14, 29a/8,31a/2, 31a/6, 31a/13, 31a/15, 31b/13, 33a/13, 33a/14, 34b/15, 35a/5, 35b/10, 36b/11, 43a/3, 44a/11, 47a/7, 21b/2, 30b/5, 44a/13, 44a/6, 2b/4, 8a/4, 34b/12, 2b/7, 24b/17, 28b/4, 28b/7, 29a/17, 30a/9, 31a/2, 31b/12, 35b/11, 45a/11, 27b/17, 22b/6, 6b/11, 46b/12.

c. eyle- Savaşmak, dövüşmek: 3b/12, 28a/7, 31a/6, 36b/11.

c. it- Savaşmak, dövüşmek: 7b/15, 8a/5, 13b/9, 14a/4, 21b/14, 22b/14, 31a/13, 31b/13, 33a/14, 35a/5, 35b/10, 35b/11, 44a/11, 47a/7.

c. ol- Savaşmak: 2b/2,5a/8.

c ü cidāl it- Ateşli savaşmak: 30b/5.

c.-e baş- Savaşa başlamak: 24b/17, 30a/9, 31a/2, 31b/12, 45a/11.

c.-e tur- Savaşmak: 28b/4, 28b/7.

c.-i mükarrer Kararlaştırılmış, bildirilmiş savaş: 21b/2, 44a/13.

cerrār (a) Arsız, kovulduğu hâlde gitmeyen dilenci: 41a/8.

cerrārlik Cerrār olan kimsenin işi, dilencilik: 41a/11.

cevāb (a) Bir soruya karşı söylenen söz: 6a/3, 10b/9, 10b/11, 16b/1, 16b/10, 21a/6, 21b/2, 27b/15, 28a/8, 28a/10, 31b/11, 44a/12, 29a/13, 11a/4, 11b/13, 16b/11, 32a/9.

c. gönder- Yanıt yollamak: 21b/2.

c.-ı işit- Cevabı almak: 11b/13, 32a/9.

c. vir- Karşılık vermek, cevap vermek: 10b/9, 10b/11, 16b/1, 16b/10, 21a/6, 21b/2, 27b/15, 28a/8, 28a/10, 31b/11, 44a/12.

cevāb-nāme (f) Mektup: 29a/13.

cevelān (a) Dolaşma, gidip gelme: 13b/12, 44b/4, 47b/2.

c. it- Dolaşmak, gezmek: 13b/12, 44b/4, 47b/2.

cidāl (a) Kavga, muharebe, ceng, mücadele: 031b/05.

c. it- Mücadele etmek: 30b/5.

ciger (f) İç, yürek, ciğer: 37a/14.

ciger-küşem (f) Ciğerimin köşesi, çok sevgili, çok yakın: 37a/14.

cihân (f) Yeryüzü, dünyâ: 46a/13.

cihāngîr (f) Dünyaya egemen olan, dünyayı zapt eden kimse: 1b/5, 2a/7, 3b/9, 3b/16, 4a/2, 5a/3, 7a/8, 12a/8, 13b/11, 31b/9, 35a/14, 36b/3, 37b/5, 37b/12, 38b/14, 39a/14, 39b/7, 41b/10, 43a/1, 43a/3, 43a/8, 44b/3, 44b/14, 45a/2, 45a/9, 45a/16, 045b/09, 46a/9, 46b/2, 46b/8, 47a/5, 8b/3, 28a/15, 42b/5, 11a/6, 17b/6, 31a/14, 32b/9, 28a/5, 38a/15, 44a/3, 45b/8, 26a/15, 42b/15, 001b/04, 002a/07, 003b/09, 003b/16, 004a/02, 005a/03, 007a/08, 012a/08, 013b/11, 032b/09, 036a/14, 037b/03, 038b/05, 038b/12, 039b/14, 040a/14, 040b/07, 042b/10, 044a/01, 044a/03, 044a/08, 045b/03, 045b/14, 046a/02, 046a/09, 046a/16, 047a/09, 047b/02, 047b/08, 048a/05, 46b/09, 011a/06, 017b/06, 032a/14, 033b/09, 028a/05, 039a/15, 045a/03, 46b/08, 008b/03, 043b/05, 026a/15, 043b/15, 028a/15.

cild (a) Bir büyük kitabın bölündüğü kısımların her biri: 1b/1, 47b/10.

cilve (f) Hoşa gitmek için yapılan davranış, kırıma, naz: 15b/12.

civân (f) Yakışıklı genç erkek veya güzel genç kadın: 9a/12, 38b/3.

cömerd (f) Eli açık: 41a/4.

cülüs (a) Hükümdarlık tahtına oturma, tahta çıkma: 6b/2.

c. itdir- Tahta oturtmak: 6b/2.

cümle (a) Bütün, hep: 4b/16, 6b/3, 6b/13, 34a/14, 37a/15, 4b/8, 19a/9, 6b/4, 10b/4, 33a/6, 33b/14, 34a/9, 34a/12, 039a/12, 28b/2, 18a/7, 20b/6, 33a/14, 4b/6, 18a/12, 20b/9, 33b/2.

-Ç-

çabuğ Çabuk, tez: 19b/1.

çadır (f) Göçebelerin, ordunun konakladığı yerlerde, askerlerin, bekçi ve korucu gibi kimselerin de geçici olarak kullandıkları barınak: 4a/8, 23a/8.

çağır- Herhangi birinin bir yere gelmesini istemek, davet etmek: 6a/10, 8b/10, 9a/5, 24b/5, 38b/7, 39b/3, 39a/15.

çal- Vurarak, sürterek veya üfleyerek ses çıkartmak, çalmak: 3b/13, 5b/3, 22a/01, 27b/11, 38b/12, 38b/7, 39b/3, 40a/7, 40a/2, 40a/6, 47a/8.

çapa Tarlalarda toprağı işlemek için kullanılan ağaç veya demir saplı kazı aracı: 9b/5, 9b/7.

çapak Göz pınarında ve kirpiklerde birikerek pıhtılaştıran veya kuruyan akıntı: 41a/11.

çäre (f) Çıkar yol, çözüm yolu, kurtuluş vâsıtası: 7b/9, 16a/8, 27b/13, 33b/14.

çarp- Şiddetle vurmak: 19b/7.

çāsūs (a) Düşman tarafından bir devletin askeri durumunu, kuvvetini ve sırlarını öğrenmek üzere kılık değiştirerek onu ülkesine veyâ ordusuna sokulmuş veyâ kendi vatani aleyhinde böylesine hâince bir görevde bulunmak üzere düşman tarafından kazanılmış (kişi): 4b/10, 4b/11, 4b/13, 20b/13, 43a/6.

çāsūsuluk Casus olma niteliği ve casus olanın yaptığı iş: 22a/6, 42a/2.

çek- 1. Bir şeyi tutup kendine veya başka bir yöne doğru yürütmek: 1b/9, 14a/8, 16a/7, 22a/8, 35a/4, 23a/13, 15b/7, 30a/11, 2b/6, 28b/10, 37a/11, 17a/12, 3a/2, 1b/8, 3a/15, 3b/7, 18a/9, 27a/10. 2. Bir silahla saldırmak için davranmak: 42b/11, 37b/2, 42b/9. 3. Bir duyguyu içine atmak, sıkıntı, zorluk, dert ve kederle iç içe olmak: 17a/7, 45a/7, 31a/13, 33a/7, 31a/10, 34b/14, 45a/5, 45b/7. 4. Dayanmak, katlanmak: 21a/11. 5. Boy uzunluğunu belirtmek: 38a/3. 6. Benzemek, andırmak: 42b/12. 8. Kapatmak, örtmek: 45b/7.

çekil- Kendini geriye veya bir yana çekmek: 10a/1.

çelebi Görgülü, terbiyeli, olgun: 9b/1, 9b/2.

çelmece Birini yere düşürmek için ayağının önüne ayak uzatma: 9a/9.

çevir- Bir şeyin yönünü değiştirmek, döndürmek: 8b/9, 12b/9, 13a/1, 19a/3, 45a/13, 45b/2.

çık-1. İçeriden dışarıya varmak: 17a/4, 22a/8, 30a/12, 18b/15, 18a/1, 37b/7, 41a/5, 6b/2, 14b/6, 11b/10, 10a/1, 9a/16, 5b/14, 8a/12, 17a/04, 11a/3, 7b/11, 8a/8, 9b/4, 9b/7, 10b/14, 12a/1, 12a/3, 16a/7, 25b/16, 27b/6. **2.** Yükselmek, yukarı doğru gitmek: 13a/15. **3.** Sefere gitmek: 26a/1. **4.** Bulunduğu yerden ayrılmak, yön değiştirmek: 24b/13, 38b/5, 38b/10, 41b/9, 45b/07. **5.** Üstesinden gelmek, başarı ile sonuçlanmak: 37a/14. **6.** Gerçekliğini ve doğruluğunu ıspatlamak: 21b/10, 42b/7. **7.** Mücadele etmek: 11b/10. **8.** Vazgeçmek: 15a/15, 45b/1, 43a/4, 43a/13, 14a/8.

çıkagel- Çık- fiilinin süreklilik hâli, beklenmedik bir anda gelmek: 17a/4.

çil Ormanda yaşayan ve tüyünde küçük benekler bulunan bir kuş: 9b/9.

çil yavrusu gibi dağıl- Toplu hâlde bulunan insanların her biri, herhangi bir sebeple bir yana dağılmak: 9b/9.

çile (f) Zahmet, sıkıntı çekmek: 5a/5.

çilekâr (f) Zahmet ve sıkıntıyı kendine iş etmek: 5a/5.

Çin Uzak Doğu Asya ülkesidir, Çin Devleti: 2b/9, 36b/4, 37a/7, 38a/7, 39a/4.

çoban (f) Sürülerini otlatan kimse: 23a/10, 23a/13, 23b/1, 23b/5, 23b/12.

çocuk Küçük yaştaki oğlan veya kız: 35a/8.

çoğ Az olmayan, çok, pek çok: 9b/2.

çok Az olmayan, çok, pek çok: 2b/2, 3b/14, 7a/3, 7a/7, 7b/6, 8a/6, 12a/15, 12a/16, 12b/6, 14b/2, 15b/1, 16a/3, 21b/15, 27a/7, 31b/2, 39b/7, 40a/1, 46a/14.

çokdan Çok zaman önce, çok zamandan beri, öteden beri, uzun süreden beri: 13a/8, 24a/3.

çoklık Kalabalık, fazlalık, çokluk: 5a/7, 10b/8.

çuval (f) Pamuklu dokumadan yapılmış büyük torba: 40b/7.

çün (f) Gibi, mademki, nasıl, için, çünkü, nice: 14b/10.

çünkü (f) ‘Olduğu için, olduğundan’ anlamında sebep bildirir, çünkü: 1b/5, 6a/8, 7a/10, 11a/2, 11b/13, 13a/2, 13b/7, 16b/7, 21b/4, 22a/8, 22b/13, 26b/9, 29a/5, 31b/2, 34b/5, 37b/9, 44a/13, 47a/5, 47a/15.

-D-

da da, de (bağlaç), dahi: 1b/12, 2b/2, 5a/7, 6b/11, 7a/5, 7a/11, 8b/12, 9a/11, 9b/5, 12b/17, 13b/2, 14a/2, 14a/10, 17b/6, 19a/6, 19a/10, 19a/12, 19b/5, 19b/8, 19b/14, 20b/1, 20b/5, 20b/11, 21b/11, 22a/9, 23b/4, 26b/16, 28a/2, 28a/3, 29b/3, 33a/7, 33b/9, 35a/9, 35b/6, 39a/4, 41a/12, 42b/3, 42b/8, 43a/1, 2b/3, 3a/5, 4b/11, 8a/16, 8b/3, 9a/3, 10a/3, 11b/4, 12b/10, 13a/4, 13a/7, 14b/14, 18a/2, 18b/1, 18b/11, 19b/13, 23a/2, 23a/7, 25b/13, 25b/14, 27a/12, 28a/6,

32b/13, 32b/14, 33a/8, 37a/8, 39a/8, 39a/16, 39b/3, 44a/4, 44a/5, 46a/3, 46b/6, 46b/13, 47a/4, 12a/13, 12b/8, 21a/13, 24b/1, 7b/2, 11b/10, 18a/4, 18a/7, 18b/6, 18b/8, 21a/12, 30b/16, 43b/15, 44b/15, 46b/5.

dağıt- Paylaştırmak, pay etmek, uzaklaştırmak veya ayırmak: 28b/10.

dağıl- Belli bir orana göre bölüştürmek, pay etmek, uzaklaştırmak veya ayırmak: 10b/9.

dağı Hem, bile, da, de: 1b/1, 2b/4, 3b/8, 3b/9, 3b/11, 3b/12, 4a/4, 4a/7, 4a/9, 4a/14, 4b/3, 4b/16, 5b/2, 5b/8, 5b/13, 6b/1, 6b/7, 6b/8, 6b/11, 6b/14, 7b/11, 7b/13, 8a/16, 8b/8, 8b/11, 9b/4, 9b/9, 10a/10, 10a/12, 10b/13, 11a/13, 11b/5, 12a/10, 12b/12, 12b/16, 13b/4, 14a/1, 14a/2, 14a/14, 14b/3, 14b/5, 14b/9, 15a/12, 15b/8, 16a/2, 16a/3, 17a/2, 17b/1, 17b/2, 17b/3, 17b/5, 17b/11, 19b/6, 20a/3, 20a/4, 20b/3, 20b/5, 20b/6, 20b/7, 21a/1, 21b/13, 22b/1, 23a/14, 23b/1, 23b/4, 24b/7, 25b/14, 26b/11, 26b/14, 27a/1, 27a/2, 27a/4, 27b/7, 28b/11, 29b/1, 30a/7, 31a/4, 31b/5, 32a/9, 32a/10, 32a/14, 33a/10, 33b/7, 33b/11, 33b/16, 35a/12, 35b/1, 35b/8, 35b/9, 35b/13, 36a/4, 36a/11, 37b/4, 37b/6, 38b/15, 39b/8, 40b/3, 40b/8, 40b/12, 41a/1, 41a/3, 42b/15, 43a/7, 43a/15, 43b/5, 43b/12, 44a/11, 44a/12, 46a/16, 46b/8, 46b/9, 47a/10, 47a/14.

dağme (f) Mezar, kabir: 7a/9, 36b/5.

dağme-küşā (f) Mezar açan, kabir açan: 46b/7, 46b/9.

dal¹ Kınısız kılıç: 3a/5, 24b/10.

dal tığ ol- Kılıcı kullanmak: 3a/5, 24b/10.

dal² Ağacın gövdesinden ayrılan kollardan her biri: 19a/5.

dal- Kendini bilmez duruma gelmek, kendinden geçmek: 25b/6.

d.-up kal- Kendinden geçmek: 25b/6.

đalālet (a) Sapınç, sapkınlık, doğru yoldan ayrılma: 5b/11, 5b/13.

đ. çık- Sapkınlıktan ayrılmak: 5b/13.

đ. it- Sapkınlık etmek: 5b/11.

dāne (f) Adet, miktar: 37b/15.

dār (a) Bulunan, durulan veya oturulan yer, yurt: 16b/6.

d.-ı diyār Oturduğu yer, yurt: 16b/6.

dar Geniş olmayan, yetersiz, güçlük:

d. it- Sıkıntılı ve huzursuz hale getirmek, katlanılması güç duruma getirmek: 16b/6.

darb (a) Vuruş, dövme: 7b/10.

d.-ı dest El darbesi: 7b/10.

darıl- Hoşa gitmeyen bir tutum, davranış veya söz dolayısıyla gücenip görüşmez olmak, gücenmek, küsmek, ilgiyi kesmek: 9b/14.

dārū (f) İlaç, zehir: 1b/8, 16a/2, 16a/2, 16a/4, 23b/3.

d.-dan geç- İlaçtan, zehirden geçmek: 16a/2.

d. kat- İlaç, zehir koymak: 1b/7, 16a/4.

d. vir- İlaç, zehir vermek: 16a/2.

da'vā (a) Bir kimsenin kendisinde bulunmayan nitelik ve üstünlüğü varmış gibi ileri sürmesi, iddiâ: 11b/14, 11b/14, 36b/8.

da'vet (a) Çağırma, bir yerde bulunmayı “bir hâl üzere olmayı” teklif etme: 6b/4, 6b/8, 6b/11, 12a/1, 22a/9, 22a/14, 25b/4, 27a/2, 28a/11, 28b/11, 31b/4, 37b/4.

d. eyle- Çağırma: 22a/9, 28b/11, 31b/4, 37b/4.

d. it- Çağırma: 6b/11, 22a/14, 25b/4, 27a/2.

d. ol- Çağırma: 6b/4.

dayan- Bir yere yaslanmak, kendini dayamak: 11a/13.

debret- Hareket etmek, kımıldamak: 12b/14.

dede Torunu olan erkek, büyük baba, büyük peder: 46a/4.

def' (a) Uzaklaştırmak, gidermek: 21a/5.

d. it- Uzaklaştırmak, gidermek: 21a/5.

def a (a) Kerre, kez: 12a/9, 25a/8, 45b/1.

degül Değil, olumsuzluk anlamı taşıyan sözcük: 5a/6, 6a/1, 8b/5, 9a/10, 9a/13, 11b/10, 11b/15, 12a/2, 32b/11, 32b/12, 35b/13, 39a/3, 40b/7, 42a/10, 42b/7.

degin Kadar, dek: 1b/4.

dehşet (a) Bir tehlike veya korkunç bir şey karşısında duyulan ürküntü, yığı: 26b/1.

delükanlı Ergenlik çağına ermiş, genç: 9a/8, 46a/15.

dem (f) 1. An, zaman, vakit: 37a/4. 2. Soluk, nefes: 3a/12. 3. Kan: 15b/12.

dem ur- Kanını emmek: 15b/12.

depe Baş: 3a/14, 3b/6.

depre- Kımıldamak, harekete gelmek, titremek, çabalamak: 3a/6.

derbend (f) Geçit, sınırda bulunan küçük kale: 24b/14, 24b/15, 25a/10, 25a/6.

derd (f) 1. Keder, acı, tasa: 24a/6, 25b/5, 39b/14. 2. Acıkmak: 24a/5.

derd-mend (f) Dert sâhibi, tasalı: 24a/6, 25b/5, 39b/14.

dere (a) Genellikle yazın kuruyan küçük akarsu: 34a/15.

d. tepe Dere tepe her yer: 34a/15.

derhâl (f) Çabucak: 19b/4.

deri İnsan ve hayvan vücudunu kaplayan tüy, kıl veya pulla kaplı tabaka, cilt, ten: 13a/14.

derün (f) İç, içeri, gönül: 43b/6, 43b/14, 43a/4, 46a/8.

d.-uma muhabbeti düş- Muhabbeti gönlüme düşmek: 43b/14.

d.-unda berç ur-Gönülden sağlamaştırmak: 46a/8.

d.-undan çık- Gönülden çıkmak: 43a/4.

deryâ (f) Deniz: 3b/10, 17a/14, 25b/6, 18a/9.

dest (f) El: 7b/10.

destür (f) İzin, müsaade: 33a/5.

d. vir- İzin vermek: 33a/5.

devr (a) Etrâfı kollamak veya bir şey aramak amacıyla gezinmek: 32a/2.

d. itdir- Döndürmek: 32a/2.

devlet (a) Yönetimi elinde bulunduran sülâle, hükümdarlık hânedânı: 18b/2, 19b/10, 34b/10, 37a/4, 37a/11, 38b/16, 44a/9, 042a/14, 42b/10.

devletlü Vezîrlere ve müşirlere verilen unvandır:

değiş- Değiştirmek 16b/5.

dıraht (f) Ağaç: 19a/12, 19b/6.

dırâz (f) Uzun: 20b/7, 21b/14, 27b/8.

d. it- Uzun etmek: 20b/7, 21b/14, 27b/8.

di- Söylemek, ağızdan bir söz çıkarmak, demek: 1b/12, 3a/3, 4a/16, 4b/11, 4b/13, 5b/15, 6a/4, 6a/7, 6a/10, 6a/14, 6b/8, 6b/10, 7a/2, 7a/5, 7a/6, 7b/16, 8a/2, 8b/11, 9a/1, 9a/6, 9a/10, 9b/12, 9b/14, 11a/5, 11b/7, 11b/8, 11b/9, 11b/11, 11b/16, 12a/6, 12a/11, 12a/12, 12b/1, 12b/2, 12b/5, 12b/10, 13a/5, 13a/9, 13b/2, 13b/7, 14a/8, 14a/11, 14b/5, 14b/6, 14b/7, 14b/9, 15a/3, 15a/8, 15a/12, 15a/14, 15b/7, 16a/13, 16b/10, 18a/9, 18a/11, 18b/3, 18b/7, 18b/10, 18b/11, 18b/15, 19a/1, 19a/3, 19a/4, 19a/12, 19b/1, 19b/9, 19b/12, 20a/9, 20a/11, 20a/12, 20a/13, 20a/14, 20a/15, 20b/1, 20b/3, 21a/1, 21a/7, 21b/9, 21b/11, 22b/5, 22b/6, 22b/9, 22b/11, 23a/1, 23b/1, 23b/9, 24a/12, 24b/2, 24b/5, 26a/12, 26b/8, 28a/4, 28b/13, 28b/16, 29a/9, 29a/10, 30b/14, 31a/1, 31a/12, 31a/14, 31a/17, 31b/7, 31b/8, 31b/10, 31b/12, 32b/7, 33a/7, 34a/12, 35a/10, 35b/8, 37a/5, 37a/13, 37b/2, 39a/15, 39a/16, 40a/1, 40a/4, 40a/9, 40a/10, 40a/12, 40a/14, 40b/1, 40b/4, 40b/7, 40b/10, 40b/14, 40b/15, 41a/10, 41a/13, 41a/15, 41b/1, 42a/7, 42a/11, 42a/13, 42b/2, 42b/4, 42b/8, 42b/10, 42b/12, 43b/7, 43b/9, 44a/1, 44a/4, 44a/7, 44b/8, 44b/13, 44b/14, 44b/15, 45a/2, 45a/4, 45a/6, 45a/8, 45b/11, 46a/7, 46a/11, 46b/1, 46b/3, 46b/5, 46b/8, 46b/10, 47a/1, 47a/4, 47a/13, 2a/13, 2b/3, 4a/14, 4b/6, 4b/7, 7a/1, 7a/4, 7a/6, 7a/8, 7b/9, 7b/12, 8a/4, 9a/15, 10b/5, 11b/3, 13b/5, 14b/13, 17b/12, 18a/3, 18a/4, 18a/7, 18a/10, 18a/14, 19a/8, 19a/9, 19a/11, 19a/13, 22a/10, 27a/13, 33a/9, 34b/12, 35a/9, 35a/11, 36a/12, 39a/1, 39b/15, 40a/3, 40b/3, 40b/6, 29a/9, 16b/9, 19b/12, 2b/11, 5b/7, 6a/5, 7b/9, 10a/5, 10b/2,

11b/15, 13b/13, 39a/8, 45a/3, 45a/10, 45b/6, 46b/4, 32a/4, 42a/8, 36b/10, 14b/14,16b/2, 18a/6,25b/8,7a/12, 7b/13, 7b/15, 11a/3, 20a/4, 20a/8, 21a/3, 21a/11, 21a/14, 21b/1, 29a/5,33b/10, 33b/12, 34b/2, 34b/5, 36b/3, 37a/3, 5b/1, 8b/8, 9b/3, 11a/10, 11a/14, 13b/11, 17a/4, 21b/5, 22b/3, 23a/9, 32a/12, 32b/2, 35a/14, 41b/4, 45a/14, 1b/11, 6b/10, 7a/1, 11b/9, 12a/6, 12a/8, 14a/1, 18b/5, 18b/11, 18b/14, 21b/7, 22b/11, 24a/15, 25a/4, 26a/4, 28b/14, 31a/16, 35a/2, 40a/5, 40a/12, 41b/12, 41b/13, 11b/4, 11b/12, 44a/10, 44b/3, 31a/17, 38a/9, 28a/2, 14a/1, 14a/3, 19a/4,13b/6,13a/9,2a/11,6b/15, 14b/15,1b/14, 2a/10, 2b/4, 3a/4, 3a/8, 3b/2, 3b/4, 4a/5, 4a/11, 4b/1, 5a/5, 5a/7, 5a/11, 5a/14, 5b/2, 6a/2, 6a/7, 7a/7, 7a/9, 7a/14, 7b/3, 8a/3, 8a/11, 8b/2, 8b/6, 9a/2, 9b/15, 10a/1, 10a/6, 10a/14, 10b/1, 10b/3, 10b/9, 10b/12, 11a/9, 12a/2, 12a/13, 12b/5, 12b/8, 12b/11, 12b/17, 13a/6, 13b/1, 14a/16, 14b/16, 15a/9, 15b/1, 15b/7, 15b/10, 16a/3, 16b/1, 16b/3, 16b/6, 16b/14, 17a/6, 17b/3, 17b/5, 17b/9, 17b/15, 18a/11, 19a/5, 19b/2, 19b/5, 19b/14, 20b/12, 21a/5, 21a/14, 22b/13, 23a/4, 23a/11, 23b/1, 25a/15, 25b/3, 26a/17, 27a/16, 27b/15, 27b/17, 28a/13, 29a/15, 29a/17, 31a/5, 31a/7, 31b/1, 31b/17, 32a/8, 32b/9, 34b/11, 35a/1, 36a/14, 37a/8, 38a/12, 38b/3, 38b/4, 39a/4, 39a/8, 39b/2, 41a/5, 41b/3, 41b/8, 42a/3, 42a/4, 42a/5, 43a/5, 43a/13, 44a/12, 45b/1, 46a/2, 46a/12, 47a/14.

dīb Bir şeyin en derin ve en aşağı yeri, altı: 3a/15, 3b/8.

dīl (a) Tat alma organı: 4a/4, 4a/5, 11a/3.

dīlāver (f) Yürekli, cesur, kahraman, yiğit: 4b/9, 4b/15, 12b/8, 12b/9, 13b/7, 14a/7, 21a/7, 22b/11, 29a/9, 29a/15, 31a/6, 31b/7, 32a/4, 32b/8, 36b/4, 42a/8, 44b/12, 46b/6, 31a/3,4b/14, 11b/11, 27b/14, 30b/10, 33a/2, 30b/7, 32b/3, 2b/11, 13a/14, 38a/14, 3a/1, 44b/14.

dīlber (f) Gönül alan, gönülleri kendine çekip alan, alımlı: 28b/3, 29a/2.

dīle- Arzulamak, talep etmek, istemek: 2b/11, 21b/13, 44b/5, 44b/9.

dīn (a) Allah'a ibâdet ve îmân hakkında her milletin tuttuğu yol: 24a/16, 26b/6,6b/3, 6b/11, 28b/10.

dīnle- İştirmek için kulak vermek: 11a/6, 17b/6, 39b/1.

dīri Canlı: 16b/14.

dīş (a) Çene kemiklerinin üstünde dizili organ: 24b/8.

dīv (f) Korkunç, çok iri ve olağanüstü güçlü yaratık, dev: 3b/10, 33b/1, 34a/7, 36b/5.

dīvān (a) Yüksek düzeydeki devlet adamlarının kurduğu büyük meclis: 2a/10,26b/9,38b/10, 38b/13, 37b/14,2a/8,33b/8,20a/16.

d. ol- Meclis kurmak, toplantı yapmak: 26b/9.

divâne (f) Deli, kaçık, budala: 14a/13, 45b/12.

d.-ye dön- Deli olmak:14a/13.

dīvār (f) Gerek binânın yüzünü örmek, gerekse içini bölmelere ayırmak veya bir yeri çevirmek için taş, tuğla veya kerpiçten yapılmış set: 8a/8.

diyār (a) Memleket, ülke: 16b/6, 22b/9, 27a/8, 27a/7, 38a/8, 40a/9, 40a/11, 42a/11.

dâri d.-in başına dar it- Memleketini başına dar etmek:16b/6.

diyü Diye, diyerek: 3b/8, 6b/15, 14b/15, 33b/1, 34a/7, 36b/5, 19a/4, 13b/6, 13a/9, 2a/11.

doğrı Yalan olmayan, gerçek: 45a/1.

dol- Dolu duruma gelmek: 21b/10.

dost (f) Sevilen kimse, arkadaş, dost: 36a/7.

d. ol- Arkadaş olmak: 36a/7.

dök- Sıvı veya tahıl gibi bir şeyi bulunduğu kap veya yerden dışarıya veya başka kaba boşaltmak: 15b/4, 39b/12, 35a/4.

dön- 1. Kendü eksenini üzerinde veya başka bir şeyin dolayında hareket etmek: 3b/13, 5b/4, 22a/2, 27b/11, 47a/8, 46a/10, 46a/11. 2. Geri gelmek, geri gitmek: 2a/2, 14a/4, 14b/1, 22b/14, 31a/7, 36a/3, 36a/4. 3. Sözünde durmak: 15b/1. 4. Çevresi dönüyor, ayağının altında yer kayıyor duygusuyla kendini yitirir gibi olmak: 14a/13.

dört Üç ile beş arasındaki 4 rakamı, iki kere iki: 5a/14, 5a/15, 34a/8, 36b/6.

du' ā (a) Birinin iyiliği için Allah'a yalvarma: 4a/15, 17b/15, 18b/10, 22a/14, 26b/8, 33b/8, 37a/2, 39a/6, 39b/7, 40a/8, 40b/9, 42a/7.

d. eyle- Allah'a yalvarmak: 16a/3, 39b/7, 40b/9.

d. it- Du' ā etmek: 11b/14, 33b/8, 39a/6.

du' ā-nāme (f) Du' ā kitabı: 37a/2.

dur- Beklemek, dikilmek: 15a/10, 26b/2, 34a/6, 40a/3, 47a/11.

duy- Öğrenmek, bilgi sâhibi olmak, haber almak: 23b/7.

düğün Evlenme veya sünnet dolayısıyla yapılan tören, eğlence: 25b/4, 33b/12, 34a/3.

d. it- Düğün yapmak: 25b/4, 33b/12, 34a/3.

dükken- Bitmek, sona ermek, kalmamak: 19b/1.

düket- Bitirmek, sonlandırmak: 19b/1.

dün İçinde bulunulan günden önceki gün: 18a/6, 41a/9.

dünyâ (a) Âlem, ahrete göre şimdi yaşadığımız âlem: 5b/14, 26b/5, 30b/5.

düş Rüya, mânâ âlemi: 5a/10.

d. ol- Mana alemine dalmak: 5a/10.

düş- 1.Yere düşmek: 24b/12, 25b/11. 2. Korkuya kapılmak: 7b/7, 14a/6, 27b/12, 32b/10, 33b/4. 3. Kuşkulananmak: 10b/6, 41b/11. 4. Aşırı ilgi veya sevgi göstermek: 15b/6, 32a/10, 32a/14, 41b/6. 5. Keyfi kaçmak: 43b/15. 6. Yer çekiminin etkisiyle yukarıdan aşağıya bir şey inmek: 45a/13. 6. Yapılması gereken bir şeyi gerçekleştirmenin yollarını aramak: 7a/14, 24a/5. 7. Benzemek: 38a/7. 8.Utanmak: 8b/9. 9. Aralarında anlaşmazlık çıkıp birbiriyle uğraşmaya başlama: 10a/3, 11a/10. 10. Çok yalvarmak: 19b/10, 24b/3. 11. Peşine düşmek, peşine takılmak: 27a/8.

düşmân (f) Aralarında birbirleriyle çatışmaya varacak ölçüde anlaşmazlık olan taraflar: 12a/7, 13b/4, 12a/11,16b/10,21a/5.

d. gel- Anlaşmazlığa düşmek: 12a/7.

düşnâm (f) Küfür, sövgü: 3b/1.

d. it- Küfür etmek, sövmek: 3b/1.

düşür- Aşağıya bırakmak, indirmek: 39b/13, 40a/2.

düz- Düzenlemek, hazırlamak: 21a/1.

-E-

ecel (a) Her canlının ve bilhassa insanın mukadder olan ölme vakti: 17b/15.

ecelsiz Ölümsüz: 25b/10.

e. kul ol- Ecelsiz kul olmaz (Ata sözü): 25b/10.

efendi (y) Sâhip, mâlik, “buyruğu geçen, sözü tutulan kimse”: 9a/16, 13b/1, 31a/14.

eger (f) Eğer, şayet: 6b/8, 7a/15, 7b/1, 9b/14, 12a/14, 16b/5, 18a/10, 20a/8, 20a/16, 21a/14, 30b/6, 38a/8, 42b/6, 42b/7, 44a/9, 46b/10, 46b/11.

eger Binek hayvanlarının sırtına konulan, oturmaya yarayan nesne, eyer: 25b/15.

egerlü Eyerli: 25b/15.

egil- Bir yana doğru eğik duruma gelmek: 8b/7.

ehl (a) Muktedir, becerikli, erbab, “usta”, bir yere veya bir görüşe mensup: 7b/2, 21a/12, 21a/13, 34b/7.

e.-i İslâm İslâm’ı kabûl eden kimse, Müslümân: 7b/2, 21a/12, 21a/13, 34b/7.

el Kolun bilekten parmak uçlarına kadar olan, tutmaya ve iş yapmaya yarayan bölümü: 3a/7, 3b/3, 21a/11, 45a/14, 35b/11, 41b/5, 14b/8, 20a/9, 22a/7, 40b/1, 24a/9, 19b/3, 3b/6, 4a/16, 7b/1, 9b/7, 16b/9, 27a/14, 46a/1, 35b/7, 37a/9, 39b/9, 43a/7.

e.-den al- Kurtarmak: 7b/1, 27a/14.

e.-den çık- Kaçmak, kurtulmak: 9b/7.

e.-den fırla- Kaçmak: 3b/6.

e.-den gel- Gücü yetmek: 16b/9.

e.-den kurtar- Kurtarmak: 46a/1.

e.-e getir- Ele geçirmek: 22a/7.

e.-e gir- Yakalanmak, esir olmak: 35b/7.

e.-e vir- Yakalatmak: 37a/9.

el (a) Arapça'da belirli durumlarda isimden önce kullanılan takı, hikaye, rivayet: 6b/13, 20b/6, 32b/9.

el-kışşa (a) Hikaye, rivayet: 6b/13, 20b/6, 32b/9.

elbetde (a) Her hâlde, şüphesiz, kuşkusuz, elbet: 10b/11, 16b/3, 17b/5, 34b/9, 38a/9, 38a/11, 41a/15, 43a/5, 44a/9.

elçi Herhangi bir konuda anlaşmayı sağlamak üzere karşı tarafa gönderilen kimse, aracı: 21a/6.

elem (a) Keder, dert, üzüntü: 1b/8, 2a/10, 17a/7, 31a/10, 31a/13, 33b/3, 34b/13, 37a/11, 45a/4, 45a/7, 14a/5, 27b/12.

e. çek- Dert çekmek: 1b/8, 17a/7, 31a/10, 31b/13, 34b/13, 37a/11, 45a/4, 45a/7.

e. düş- Derde, üzüntüye düşmek: 14a/5, 27b/12, 33b/3.

elmās (a) Mücevher olarak kullanılan, saydam, değerli taş: 14b/6.

e.-ı hātem çıkar- Yüzüklü elması çıkarmak: 14b/6.

emānet (a) Birine geçici olarak bırakılan ve teslim alınan kişice korunması gereken eşya, kimse vb. inam, vedia: 41a/14.

emek Çalışma, "bir işin yapılması için harcanan beden ve zihin gücü.": 13a/8.

emekdār (f) Emeği geçmiş: 13a/8.

emīr (a) Bey, emirlik başkanı, emir: 36b/2, 37a/5.

Emīr-i 'Arab Özel isim/Arap Bey'i: 36b/2.

Emīr-i Merdān Özel isim/Merdān Emiri: 37a/5.

emr (a) Emir, buyruk, iş: 1b/12, 2a/14, 4a/1, 10b/13, 11b/16, 15b/6, 24a/2, 42b/15.

e. eyle- Buyurmak: 1b/12, 2a/14, 4a/1, 10b/13, 11b/16, 15b/6, 24a/2, 42b/15.

enbān (f) Dağarcık denilen deri çanta, yiyecek çantası, heybe: 40a/6.

e. şal- Çanta içine bir şey koymak: 40a/6.

endāz (f) Atan, atıcı, atmış manasında birleşik kelimelerle yapılır: 22a/1.

eñse Başın arka tarafının alt kısmı, boynun üstü, kafa: 41b/7.

er 1. Değerli adam, hakkıyla adam demeye lâyük kişi, bahadır, yiğit: 2b/10, 13b/3, 13b/13, 17a/9, 21b/13, 27b/2, 30a/3, 32a/8, 35a/16, 44b/5.

e. dile- Yiğit istemek: 21b/13, 44b/5.

e. taleb eyle- Yiğit istemek: 17a/9, 27b/2, 30a/3, 35a/16.

eren Hakk’a yakın olan ve velîlik derecesine ulaşanlar: 35a/4.

erkân (a) Bir topluluğun ileri gelenleri, büyükler, üstler: 18b/2.

e.-1 devlet Devletin ileri gelenleri: 18b/2.

erlik Bahadırılık, yiğitlik: 3a/2, 17b/2, 19a/4, 19b/9, 28b/13, 29a/12, 32a/6.

Erzenk Hân Özel isim: 34a/16, 34b/1, 34b/2, 34b/5, 34b/8, 35a/11, 36a/5, 36b/1.

esbâb (a) Sebepler, “Esvap” kelimesinin halk ağzındaki şekli, elbise: 23a/12, 23b/5.

eşer (a) Bir şeyin varlığını gösteren nitelik, iz, belirti: 42b/1.

eşîr (a) Tutsak, harpte düşman eline düşen: 4a/2, 16b/4, 22a/1, 22a/8, 25a/1.

e. eyle- Esir etmek, tutsak etmek: 22a/1, 25a/1.

eski Eski: 13a/8.

eşnâ (a) Sırasında: 38b/13.

e.-y1 kelâmdan Sözlerin sırası: 38b/13.

esta’ğfurullâh (a) (Esta’ğfurullah) İncelik ve alçak gönüllülük göstermek üzere teşekkür edilen veya övülen bir kimsenin söylediği bir söz: 26b/4.

eşkâr (f) Açık, apaçık, belli, meydanda olan: 13a/6.

etmek Ekmek: 40b/11.

eṭrâf (a) Taraflar, civarlar, yöreler: 8a/12, 10b/6, 38a/13, 39b/13.

evlād (a) Veledler, çocuklar: 7b/1, 35a/7, 40a/15, 42a/13, 35b/8,38a/9,43a/5,43a/11,43b/3, 45a/4, 46b/7.

evvel (a) Eski, geçmiş: 1b/13, 11b/16, 21a/8, 22b/7, 46b/6, 46b/9, 46b/10, 46b/11.

evvelā (a) İlkin, ilk önce: 21a/3.

eyer Oturmak için atın sırtına konulan nesne, eyer: 3a/11.

eyit- Söylemek, demek, konuşmak, anlatmak: 2b/10, 3a/1, 3a/7, 3a/3, 3b/3, 4a/16, 4b/12, 5a/4, 5a/11, 5a/12, 5b/1, 5b/6, 5b/10, 5b/15, 6a/4, 6a/6, 6a/7, 6a/9, 6a/12, 6b/7, 6b/9, 6b/14, 7a/1, 7a/4, 7a/14, 7b/8, 7b/16, 8a/2, 8b/15, 9a/5, 9a/15, 9b/12, 9b/13, 9b/14, 10a/4, 10a/5, 10b/1, 10b/2, 10b/10, 11b/6, 11b/7, 11b/8, 11b/10, 11b/14, 11b/15, 12a/2, 12a/5, 12a/6, 12a/12, 12a/14, 12b/1, 12b/3, 12b/9, 13a/5, 13a/6, 13b/5, 13b/12, 14a/7, 14a/8, 14a/11, 14b/1, 14b/7, 14b/12, 15a/7, 15a/9, 15a/13, 15a/14, 15b/9, 16b/8, 16b/11, 17b/13, 18a/4, 18a/10, 18b/1, 18b/3, 18b/7, 18b/10, 18b/15, 19a/1, 19a/4, 19a/5, 19a/8, 19a/11, 19a/13, 19b/8, 19b/10, 19b/12, 20a/8, 20a/11, 20a/13, 20a/14, 20a/15, 20b/2, 21b/10, 22b/7, 22b/9, 22b/11, 23a/14, 24a/11, 24a/12, 25a/13, 26a/8, 26a/14, 26b/3, 27a/16, 27b/12, 27b/16, 28b/12, 28b/14, 29a/6, 29a/9, 29a/14, 30b/2, 30b/14, 31a/4, 31a/6, 31a/15, 31b/1, 31b/6, 31b/8, 31b/10, 32a/2, 32b/4, 32b/8, 32b/10, 33a/5, 34a/10, 35b/3, 36a/12, 37a/4, 37a/6, 37a/11, 37a/13, 39a/14, 39b/15, 40a/3, 40a/1, 40a/12, 40a/14, 40b/3, 40b/6, 40b/9, 40b/10, 40b/14, 40b/15, 41a/8, 41a/10, 41a/13, 41a/15, 41b/15, 42a/3, 42a/11, 42b/2, 42b/5, 42b/8, 42b/10, 43b/3, 43b/8, 43b/9, 44a/8, 44b/13, 44b/14, 44b/15, 45a/2, 45a/3, 45a/5, 45a/6, 45a/9, 45a/16, 45b/4, 45b/9, 45b/12, 46a/2, 46a/9, 46a/12, 46b/2, 46b/3, 46b/4, 46b/5, 46b/8, 47a/2, 47a/12, 2b/2, 4a/11, 4b/1, 4b/2, 6b/15, 7a/2, 7a/5, 7a/6, 1b/8, 11b/2, 13a/10, 13b/2, 17b/11, 18a/1, 18a/3, 18a/13, 19a/7, 19b/2, 23a/8, 35a/2, 36a/9, 39a/2, 39b/1, 39b/13, 40a/1, 40b/2, 40b/5, 33b/5, 7a/10, 23b/12, 24b/15, 41b/10.

eyle- [Konuşma dilinde az kullanılıp, eski yazıda ‘etmek’ yerine yardımcı fiil olarak çok kullanılır. Arapça mastarlarla birleşik fiiller yapar.] Etmek, kılmak, yapmak, işlemek: 6a/6, 8b/13, 12a/16, 13a/5, 15a/7, 15a/15, 30b/13, 37b/2, 40b/9, 44b/7, 44b/15, 45a/9, 46b/5, 46b/11, 47a/12, 1b/12, 2a/14, 2b/2, 2b/14, 3a/4, 3a/7, 3b/2, 3b/16, 4a/1, 4a/3, 4b/12, 5a/10, 5a/12, 5a/14, 5b/3, 5b/5, 6a/3, 6b/11, 6b/15, 7a/9, 7b/11, 8a/6, 9b/11, 10a/10, 10a/11, 10b/3, 10b/13, 11a/1, 11b/16, 12a/2, 12a/3, 12b/6, 12b/11, 12b/12, 12b/14, 12b/16, 12b/17, 13b/2, 13b/9, 13b/11, 15a/9, 15b/1, 15b/6, 15b/11, 16a/3, 16a/9, 16a/14, 17a/6, 17a/9, 17a/1, 17a/11, 17b/15, 19b/4, 19b/7, 20b/8, 20b/11, 22a/1, 22a/4, 22a/9, 22a/12, 22a/14, 23a/3, 24a/2, 24a/10, 25a/1, 25b/3, 26a/7, 26a/13, 26a/17, 26b/8, 27a/4, 27a/15, 27b/3, 27b/5, 27b/10, 28b/11, 28b/12, 29a/16, 30a/3, 30a/6, 30a/7, 30a/11, 31b/4, 31b/15, 32a/13, 32b/3, 32b/9, 33a/4, 33b/1, 34a/2, 35a/16, 36b/4, 38a/15, 38b/14, 39a/11, 39b/4, 39b/7, 4a/8, 42b/15, 47a/1, 12b/2, 41a/10, 3b/12, 4a/11, 4a/15, 4b/2, 5b/5, 6b/5, 8a/7, 10b/5, 10b/9, 14b/11, 15b/3, 17a/7, 17b/4, 19b/6, 19b/7, 19b/8, 23a/14, 23b/2, 24a/4, 26b/12, 27a/3, 30b/8, 31a/6, 32a/16, 34a/4, 34b/7,36b/12,37b/4,39a/4,39a/14,39b/2,39b/8,4b/8,43a/2,46a/2,6a/13,3a/2,19a/2,28b/13,45b/5 ,18b/2,28a/7,25a/5,47a/11,11b/11,18a/8, 24b/2, 26b/4, 26b/7, 28a/7, 42a/8,36b/13,1b/4, 21a/1, 21a/5, 26b/13, 28a/6, 37a/7, 38b/2,17a/5,20a/7.

→ āferīn eyle-: 38a/15.

ağāz eyle-: 39b/4.

alūde eyle-: 17a/11.

azād eyle-: 22a/12.

bend eyle-: 17b/4.

ber-murād eyle-: 13a/5.

beyān eyle-: 1b/4.

būsekārlik eyle-: 15b/3.

ceng eyle-: 3b/12.

da‘ vet eyle-: 22a/9.

da‘ vet eyle-: 6b/11.

du‘ ā eyle-: 4a/15.

‘afv eyle-: 25b/3.

‘ahd eyle-: 28a/5.

emr eyle-: 1b/12.

esīr eyle-: 22a/1.

ferāgat eyle-: 30b/13.

fikir eyle-: 7a/9.

gā‘ib eyle-: 17a/5.

galebe eyle-: 18a/8.

habs eyle-: 5b/5.

halāş eyle-: 24a/10.

hamle eyle-: 17a/10.

halvet eyle-: 15a/7.

haṭā eyle-: 17a/7.

havāle eyle-: 3a/4.

haz eyle-: 12b/2.

helāk eyle-: 2b/14.

hikāyet eyle-: 17a/6.

hizmet eyle-: 12a/16.

hücüm eyle-: 10a/10.

icrā eyle-: 37b/2.

ihsān eyle-: 39a/14.

ikrām eyle-: 40b/8.

iḳdām eyle-: 8a/6.

ḳabūl eyle-: 6a/13.

ḳarār eyle-: 3b/16.

ḳavırma eyle-: 24a/4.

kelām eyle-: 21a/5.

kerem eyle-: 47a/12.

medḥ eyle-: 15b/1.

men‘ eyle-: 3a/7.

merḥamet eyle-: 23a/3.

merḥamet eyle-: 23a/3.

meydān eyle-: 13b/11.

mey-hūş eyle-: 18b/2.

muḥāşara eyle-: 8a/7.

muḥabbet eyle-: 28b/12.

murād eyle-: 10b/9.

müjde eyle-: 32a/13.

müşāhede eyle-: 42a/7.

müşāvere eyle-: 14b/11.

naql eyle-: 4b/2.

pāre eyle-: 5a/14.

pehlüvānluđı eyle-: 19a/2.

peydāh eyle-: 38b/2.

püryān eyle-: 23b/2.

red eyle-: 6a/3.

serniğün eyle-: 30a/11.

su'āl eyle-: 4a/11.

şabr eyle-: 26a/13.

şabr eyle-: 6a/6.

şenā eyle-: 47a/11.

şoĥbet eyle-: 46a/2.

şāzılıq eyle-: 39a/11.

şikāyetler eyle-: 2b/2.

tābi' eyle-: 7b/11.

ta'lim eyle-: 26a/17.

ta'rīf eyle-: 38b/14.

taĥşīl eyle-: 20b/15.

te'essüf eyle-: 15b/11.

teklīf eyle-: 12a/2.

teklīf eyle-: 4a/3.

tenezül eyle-: 36b/13.

teslīm eyle-: 5b/3.

ta'n eyle-: 10b/5.

taleb eyle-: 17a/9.

taşra eyle-: 15a/9.

va'adler eyle-: 16a/3.

vāfir eyle-: 29a/16.

yemin eyle-: 16a/14.

zabt eyle-: 19b/8.

zaĥmdār eyle-: 27b/10.

zifāf eyle-: 34a/4.

ziyāfetler eyle-: 6b/5.

zor eyle-: 12b/12.

zuhūr eyle-: 26b/13.

eyü İyi, güzel, hoş: 9b/3, 19a/10, 32b/14, 38b/2, 45b/5.

eyyām (a) Sözü geçerlik, nüfuz: 34a/5.

-F-

faķīr (a) Çâresiz, zavallı, yoksul, züğürt, malsız servetsiz, parasız: 39a/7.

faķīrlık (a) Yoksulluk: 41a/2, 40a/13.

fāriġ (a) Boş, vazgeçen: 44a/7, 16b/9.

f. ol- Vazgeçmiş olmak: 44a/7, 16b/9.

faşıl (a) Belli bir sürede yapılan iş, karşılaşılan durum veya olay, güldürücü, eğlendirici sözler söyleyerek bir toplumu eğlendirme: 39b/10.

f. it- Eğlendirici sözler söyleyerek eğlendirmek: 39b/10.

Fazıl bin Na‘met Özel isim: 11b/11, 11b/12, 11b/13, 11b/16, 12a/1, 12a/6, 12a/14, 12b/3, 12b/6, 12b/9, 12b/11, 13a/1, 13a/10, 13b/2, 13b/7, 13b/3, 14a/6, 14a/11, 14b/1, 14b/5, 14b/9, 16a/12, 16b/2, 16b/11, 17a/8, 21a/7, 22b/3, 22b/6, 22b/11, 23b/11, 33a/14, 33a/16, 12b/11, 14b/1, 15a/12, 16b/1, 16b/11, 017a/10, 23b/7, 13b/11, 15a/15, 15b/1, 12b/8, 12b/16, 15a/7, 15a/10, 15b/12, 16b/7, 17b/1, 17b/2, 30b/16.

fedā (a) Bir kimsenin uğruna verilen veya harcanılan şey, kurban: 23a/2, 33a/6.

f. it- Kurban etmek: 23a/2, 32a/6.

fen (a) Bilim, teknik, tür: 39b/4.

ferāġat (a) Vazgeçme, el çekme: 30b/13.

f. eyle- Vazgeçmek: 30b/13.

ferāsāt (a) Sezgi: 18b/4.

firāvān (a) Çok: 25b/12.

f. it- Çok hamd etmek: 25b/12.

ferd (a) Kişi, birey, fert: 36b/14.

feryād (f) Yardım isteme bağıışı, haykırış, sızlanma: 2a/9.

f. it- Haykırmak: 2a/9.

feth (a) Zapt etme, bir şehir ve memleketi düşman elinden alma ve bilhassa İslâm memleketi hâline getirme: 7a/3, 8a/7, 36b/5.

f. it- Zapt etmek: 7a/3, 36b/5.

fırla- Birdenbire uçan kuş gibi “fir” diye ses çıkararak atılmak, sıçramak: 3b/6.

fışkı (r) Atgillerin taze dışkısı: 25b/10, 25b/11.

fikir bkz. fikr

fikr, fikir (a) Görüş, bir insanın kendi düşüncesine göre kararlaştırıp uygun gördüğü yol: 25a/13, 31a/11, 7a/8, 7a/9, 25b/6, 12a/13, 14a/16, 26a/12, 38b/3, 7a/14.

f. it- Düşünce üretmek: 7a/8, 25a/11, 31a/11.

f.-e düş- Düşünceye varmak: 7a/14.

f.-e var- Düşünülen şey hakkında bir karara ulaşmak: 12a/13, 14a/16, 26a/12, 38b/3.

fil (a) Bilinen büyük hayvan, Hindistan ve Afrika gibi sıcak bölgelerde yabâni ve uysal bir hâlde yaşar: 44a/14.

fuğara (a) Yoksul, fakir, zavallı: 41a/1.

-G-

ğâfil (a) Yapacağını veya başına geleceği önceden düşünmeyip gevşek davranan, gaflette bulunan, ihtiyatsız, dikkatsiz, habersiz: 4b/3, 5a/4, 5a/6, 12b/8, 12b/16, 37a/1.

ğ. ol- İhtiyatsız olmak: 12b/8, 12b/16.

ğâfilen (a) Habersiz ve hazırlıksız olduğu, beklemediği bir sırada bastırıp istemediği bir duruma düşürmek: 22a/7, 24b/11.

gāhice (f) Bazen, bazı kere: 8a/14, 40b/10.

gā'ib (a) Nerede olduğu bilinmeyen, bulunamayan, kayıp: 10b/13, 15a/11, 017a/05, 17a/7, 21a/12, 23b/6, 23b/8, 35a/8, 42a/15, 43b/11.

ġ. ol- Kayıp olmak: 10b/13, 15a/11, 017a/05, 17a/7, 21a/12, 23b/6, 23b/8, 35a/8, 42a/15, 43b/11.

gā'ibāne (f) Hazırda görünmeksizin, yüz yüze olmadan, gizliden: 30b/10.

galabalık (a) Çok sayıda insanın bir araya gelmesiyle oluşan insan topluluğu: 2a/11.

gālebe (a) Üstünlük, yenme, gālip gelme: 3a/2, 7a/13, 8a/13, 14a/10, 18a/8, 20b/1, 20b/5, 20b/6, 33a/15, 41b/2.

ġ. eyle- Üstün gelmek: 18a/8.

ġ. it- Üstün gelmek: 3a/2, 7a/13, 8a/13, 14a/10, 20b/1, 20b/5, 20b/6, 33a/15, 41b/2.

gālib (a) Yenen, üstün gelen, galebe çalan: 7a/12, 7a/15, 7b/1, 12b/2, 12b/4, 20b/1, 20b/4, 21a/9, 21a/10, 26a/5, 46b/13.

ġ. gel- Üstün gelmek, kazanmak: 20b/1, 20b/4, 20b/4.

ġ. ol- Yenmek: 7a/12, 7a/15, 7b/1, 12b/2, 12b/4, 20b/1, 21a/9, 21a/10, 26a/5, 46b/13.

gāliba (a) Sanırım, belki: 7a/8, 31b/10.

gāltān (f) Yuvarlanan, tekerlenen: 45b/14.

gam-gīn (f) Kederli, hüznü, gamlı: 10b/4, 14b/13.

ġ.-gīn ol- Kederli olmak: 10b/4, 14b/13.

gānan (a) Ganimetler: 5b/4.

ġ.-ı zabt it- Ganimetlerine el koymak: 5b/4.

gārib (a) Tuhaf, şaşılacak, bambaşka: 11b/3, 22b/9.

gārim (a) Alacaklı: 27b/13.

ġ. ol- Olacaklı olmak: 27b/13.

gavğa (f) Kavga, dövüşme, vuruşma; gürültü: 17a/3, 17a/4.

ğ.-yı gör- Kavgayı görmek: 17a/3, 17a/4.

ğāyet (a) Çok fazla, son derece: 2a/10, 6b/10, 11a/12, 33b/3, 38b/12.

ğayret (a) Çalışma, çaba: 27a/13, 28a/13, 34b/9, 35b/14, 45a/11.

ğ.-e gel- Çaba göstermek: 27a/13.

ğ. it- Çalışmak, çaba göstermek: 28a/13.

ğayrı (a) Başka, diğer: 2a/1, 7a/12, 9b/7, 14b/4, 15a/15, 16a/8, 16b/13, 22a/10, 24a/7, 26b/12, 32b/3.

ğ. ol- Başka olmak: 2a/1, 9b/7, 16b/13.

ğāzab (a) Kızma, kızgınlık, hiddet, öfke: 16b/3, 31a/1, 35a/1.

ğ.-a gel- Güçlü bir kimsenin hışımına uğramak: 16b/3, 31a/1, 35a/1.

Ğāzanfer-i Şīr-i Ceng Özel isim: 28b/14, 29a/8, 29a/17, 29a/14, 31a/14, 32b/5, 31a/15, 32b/6, 33a/13.

geç- 1. Bırakmak, terk etmek, vazgeçmek: 32b/15, 16b/6. 2. Galip gelmek: 18a/12. 3. Yürüyerek yol almak, bir yerden başka bir yere gitmek, bir yerin bir tarafından girip öbür tarafından çıkmak: 11b/1. 4. Öldürmek: 8a/3, 28b/2, 37a/10, 37b/14, 16a/2. 5. İlerlemek, ileride olmak: 30a/10. 6. Kulak asma, değer verme, inceleme: 29a/11. 7. Gitmek, geçmek: 16a/11. 8. Yer değiştirmek, oturmak: 4a/7, 12a/3, 25a/15. 9. Zamanı aşmak, geride bırakmak: 9a/6, 10.

geçür- 1. Bir iş veya topluluğun başına getirmek: 18a/5, 18a/7. 2. Zehirlemek: 16a/2. 3. Okumak, takip etmek: 29a/11, 37a/10, 37b/14. 4. Öldürmek: 8a/3, 28b/2.

geçen Biten olay, bir önceki (hafta, ay, yaz, kış vb.): 9a/6, 16a/11.

gel- Gelmek, bir yere varmak, erişmek, ulaşmak: 2a/13, 2b/5, 2b/6, 5a/1, 8a/9, 10a/12, 10a/14, 11a/7, 11a/11, 11a/12, 12a/9, 13b/7, 14b/15, 16a/14, 17a/4, 18b/12, 20b/4, 24b/8, 24b/16, 27a/12, 29a/7, 31a/12, 2a/8, 6b/2, 6b/12, 9a/8, 1a/3, 13a/12, 20a/2, 20b/13, 23a/1, 24b/14, 27a/7, 32b/1, 34a/16, 15a/3, 24a/13, 39a/7, 23a/11, 15b/13, 24b/1, 33b/2, 14a/14, 14a/15, 2a/5, 4a/8, 5a/3, 9b/16, 11b/5, 16b/8, 17a/11, 27b/14, 29b/2, 31b/16, 37b/1, 41a/7, 28b/16, 30b/13, 44a/1, 44a/1, 6a/7, 12a/12, 7b/15, 13b/15, 15b/5, 15b/15, 2b/11, 21a/6, 28a/1, 29a/17, 32a/15, 34b/11, 44a/12, 28a/4, 28a/13, 18a/2, 20b/5, 35a/1, 14b/15, 20b/14, 27a/12, 43b/9, 4b/1, 16a/12, 16a/13, 25b/12, 4b/11, 31a/4, 28a/13, 37b/9, 4a/13, 38b/8, 12a/7, 22a/6, 17b/11, 26b/15, 16b/2, 30b/7, 24b/5, 1b/14, 2a/3, 2a/15, 3b/16, 4a/1, 4a/10, 4b/14, 4b/15, 5a/9, 5b/5,

5b/8, 6a/3, 6a/10, 6a/11, 6a/14, 7a/13, 8a/1, 8a/16, 8b/2, 8b/7, 8b/13, 8b/15, 9a/15, 9b/10, 9b/16, 10b/2, 10b/4, 11b/1, 12a/4, 12a/5, 12a/11, 12b/13, 13b/6, 13b/8, 14a/10, 14b/1, 15a/1, 15b/8, 15b/9, 15b/14, 16a/3, 16a/6, 16b/1, 16b/3, 16b/10, 19a/8, 19b/5, 20b/13, 21a/1, 21a/8, 21a/13, 22a/4, 24b/2, 25a/6, 26a/1, 26a/4, 26b/2, 26b/11, 27a/13, 28a/3, 28b/1, 28b/3, 28b/13, 29a/5, 31a/1, 33a/13, 33b/1, 33b/7, 33b/15, 34b/1, 34b/4, 34b/13, 36a/5, 38b/13, 39a/1, 41a/6, 41b/15, 42a/6, 42b/14, 43a/1, 43b/1, 43b/2, 44a/11, 44b/2, 45b/4, 8a/15, 11a/5, 13a/14, 37b/1, 38b/11, 16b/10, 9b/15, 2b/11, 8b/10, 12a/16, 12b/4, 18a/14, 18b/15, 30b/13, 44a/5, 44a/6, 46a/3.

→ 'aqlına gel-: 7a/13.	lâzım gel-: 30b/7.
ardımca gel-: 9b/15.	nâme gel-: 12a/9.
ayağına gel-: 29a/7.	nâmıyla gel-: 15b/5.
bağa gel-: 8a/9.	kuşûrı gel-: 14a/10.
berk gel-: 24b/8.	râst gel-: 4a/10.
dîvânına gel-: 2a/8.	şaffaya gel-: 8b/2.
düşmân gel-: 12a/7.	şahrâya gel-: 11a/12.
elinden gel-: 16b/9.	nişân gel-: 14b/15.
gâhice gel-: 8a/14.	şarâb gel-: 12a/4.
gâlib gel-: 20b/4.	tecâhülден gel-: 39a/1.
gâzaba gel-: 16b/3.	üzerlerine gel-: 24b/16.
gayrete gel-: 27a/13.	vaķit gel-: 4a/8.
ģaber gel-: 27a/12.	yaķın gel-: 5a/3.
ģatâ gel-: 25b/12.	yire gel-: 11a/7.
ģatırına gel-: 41b/15.	
ģoş gel-: 15a/3.	
ilerü gel-: 9a/15.	
ĩmâna gel-: 6b/12.	
imdâda gel-: 2a/13.	

İslāma gel-: 26b/14.

kenārına gel-: 9b/16.

қан gel-: 12b/13.

қыāsa gel-: 38b/8.

gerçek Yalan olmayan, doğru olan şey, hakikat: 4a/14, 18a/14.

gerçi (f) Her ne kadar... ise de, vakıa: 25a/12.

gerək Gerçekleşmesi zorunlu olarak beklenen, lazım, icap: 12b/10, 16b/13, 29a/15, 31b/1, 37a/5, 42a/3, 43a/5, 46b/13.

ger- Korumak, kollamak: 40b/13.

gergedān (f) Sıcak ülkelerde yaşayan, burnunun üstünde bir veya iki boynuzu bulunan, kalın derili, saldırgan bir hayvan: 44b/1.

g.-larına suvār ol- Gergedana binmek: 44b/1.

getür- 1. Uzak yerden yakına taşımak, ulaştırmak: 9a/6, 3a/16, 17b/7, 20b/10, 24a/1, 26a/6, 45b/6, 32a/7, 7a/11, 22a/9, 24b/12, 27a/12, 43b/7, 14b/16, 1b/6, 1b/13, 6a/4, 2a/15, 9a/7, 15a/4, 20a/3, 22a/7, 23a/12, 23a/16, 23b/2, 28a/5, 43b/5, 32b/2. 2. Gerekmek, meydana gelmesine ve ortaya çıkmasına sebep olmak: 29a/15. 3. Ele geçirmek, elde etmek, yakalamak, kazanmak: 4a/2, 16a/7 4. Bir işi bitirmeye, sonuçlandırmaya çalıştırmak: 1b/12, 32b/6. 5. Gücü yetmemek: 3a/10, 17b/4.

getürt- Başkası aracılığıyla geçmesini sağlamak: 7a/11, 22a/9, 24b/12.

gez- 1.Yürümek, dolaşmak: 12a/16, 8a/8, 23a/7. 2.Dolaşmak, seyahat etmek: 8a/9, 9a/16, 8a/16. 3.Birini ya da bir şeyi aramak: 28a/16, 42a/12.

gibi Benzetme, temsil ifâde eder: 3a/13, 7b/2, 7b/10, 8a/8, 9b/9, 13b/3, 20a/11, 20a/13, 22a/1, 43b/13, 46a/7, 46a/14.

gice Gün kararmasından gün ağarmasına dek geçen zaman aralığı: 6a/8, 8b/14, 10a/2, 16a/11, 21b/11, 22a/13, 23a/3, 24a/16, 25b/6, 26a/13, 34a/15, 36a/15, 39b/9, 44a/2.

gine Yine, tekrar: 6b/2, 8a/15, 11a/10, 16b/2, 17b/4, 18b/9, 20a/7, 20a/9, 20b/4, 22b/2, 31a/7, 31b/3, 31b/12, 39b/10, 40a/6, 40a/8, 40b/5, 40b/10, 46b/10.

gir- 1. İçeri varmak, sokulmak: 3b/11, 8a/9, 21b/6, 22b/3, 22b/4, 24a/9, 27b/7, 22b/6, 2a/6, 2a/12, 2b/12, 2b/15, 9b/1, 11a/11, 13b/14, 15a/2, 17a/8, 27b/2, 27b/4, 31b/3, 33b/8, 35a/15,

35b/7, 36a/6, 37b/13, 39a/6, 39a/11, 47a/13. **2.** Ele geçmek, tutulmak: 20a/9. **3.** Mücadeleye girmek: 22b/6, 17a/12, 13b/10, 21b/5, 35a/14, 44b/3, 27b/9, 22b/3, 32b/14, 47b/6, 2b/11, 2b/14. **4.** Dışarıdan içeriye geçmek: 27a/9, 15b/5, 37b/1.

giriftār (f) Tutulmuş, tutsak, esir: 40a/14.

g. ol- Tutsak olmak: 40a/14.

giriş- Bir işi ele almak: 9b/8, 19b/3.

girü Arka, bir şeyin sonra gelen bölümü, art, alt taraf, ileri karşıtı: 2a/2, 6a/1, 13a/3, 19b/11, 31a/8, 42a/4.

git- 1. Çok şaşmak ve telaşlanmak, mantık çerçevesinde düşünememek: 11a/3, 41b/3. **2.** Bir yerden ayrılıp uzaklaşmak, hareket etmek: 9a/6, 8b/11, 9b/12, 10a/1, 20b/12, 23a/9, 42a/3, 33a/8, 9b/4, 10a/8, 17b/13, 28b/15, 36b/9, 11a/9, 11a/10, 41b/1, 36a/10, 1b/13, 9b/10, 9b/14, 9b/15, 10a/7, 11a/12, 15b/7, 16b/1, 23b/10, 24a/6, 25b/16, 36a/4, 37b/6, 41b/9, 45b/8, 7b/4, 8b/12, 13a/12, 20b/13, 23a/4, 24b/14, 27a/6, 29b/2, 33a/12, 42a/5, 10b/3, 47a/2, 11b/3, 10a/9, 28a/15, 43a/8, 10b/9, 36a/15, 47a/5, 15b/10, 22a/8, 10a/2. **3.** Savaş başlatmak için bir ordunun üzerine ilerlemek: 27a/10, 39b/7, 004b13, 4b/13, 4b/4, 8a/15, 16b/2, 12a/11, 7a/15, 34b/4. **4.** Belirli zaman: 17b/7, 12a/15. **5.** Bir işte müsbet neticeler alarak ilerlemek: 11b/13. **6.** Bir duygunun ya da durumun etkisini azaltmak için beklemek: 40b/14. **7.** Yardıma gitmek: 18b/13. **8.** Bir yerden geçmek: 12a/5. **9.** Bir yeri ya da bir şeyi aramak için yol almak: 4b/11, 8b/4, 13a/15, 14b/10, 16a/1, 20b/14, 33a/17, 37b/9, 41b/5, 28a/16, 37a/1, 11a/13, 46b/12.

giy- Örtünüp korunmak için bir şeyi vücuduna geçirmek: 23b/12, 8b/3, 9a/13, 13a/14, 15b/10, 23b/5.

giydır- Birinin bedenini elbise, çamaşır, başörtüsü ve ayakkabı gibi şeylerle örtmek: 4a/6.

giyin- (Çamaşır, elbise, zırh vb.) Üstüne alıp bedeni örtmek: 9a/5, 28b/6.

gizle- Saklamak, görünmeyecek, belli olmayacak bir yere veya bir duruma koymak: 24b/6.

gizli Görünmez, belli olmaz bir durumda olan: 15a/8.

göç Kendi yerini, yurdunu terk ederek başka bir yere gitme, yer değiştirme: 13a/11, 33a/11, 34a/14, 34a/15.

g. it- Yer değiştirmek: 13a/11, 33a/11, 34a/15.

göç- Yer değiştirme eylemi: 13a/11, 33a/11, 34a/15.

gögüs Vücudun boyun ile karın arasında kalan bölümü: 40b/13.

g. ger- Bir güçlüğe karşı koyarak dayanmak ya da karşı koymaya hazır olmak: 40b/13.

göm- Yerin içine veya diğer bir şeye sokmak, batırmak, örtmek: 39b/14.

gönder- Bir yere doğru yola çıkarmak, yollamak, ulaşmasını, gitmesini sağlamak: 2b/10, 1b/6, 7b/13, 8a/3, 11a/1, 11a/4, 14b/9, 16a/12, 16b/2, 16b/7, 21b/2, 23b/7, 24b/4, 25a/8, 25b/1, 28a/1, 28a/14, 33a/3, 33b/7, 34a/17, 43a/6, 43a/7, 4b/10, 16b/12, 29b/1, 37b/5, 20a/10, 14b/7, 27b/14, 13b/13, 14b/7, 45b/11, 42a/2, 2a/1, 25a/15, 1b/10, 27b/16, 37b/4, 38b/15, 43b/2.

gönül Kalp, yürek, gönül: 12a/12, 13a/5, 15a/15, 31a/3, 35b/3.

g.-den çıkar- Unutmamak: 15a/15.

g.-nden eyit- Kalbinden geçirmek: 12a/12, 13a/5, 31a/3, 35b/3.

gör- Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek: 19a/5, 20a/11, 37a/8, 45a/9, 47a/4, 1b/14, 4b/9, 4b/11, 8a/10, 9b/6, 10a/9, 11a/7, 11a/15, 13a/13, 17a/1, 25b/13, 26a/1, 26b/2, 28b/8, 31a/2, 32b/1, 32b/10, 33a/1, 34a/7, 34b/2, 37b/10, 38a/13, 38a/16, 38b/11, 39a/6, 40b/11, 44b/12, 45a/10, 9b/1, 9a/1, 32b/8, 9a/8, 9a/12, 10a/3, 17b/10, 18a/8, 18b/11, 33b/13, 34a/13, 42b/14, 22b/11, 32a/10, 40a/1, 8a/16, 8b/3, 43b/13, 3b/8, 8b/8, 9b/2, 10a/12, 10a/13, 13a/15, 14b/16, 16a/8, 19a/7, 21b/8, 21b/12, 30b/1, 35b/2, 43b/6, 46a/8, 27a/1, 23a/7, 26b/12, 24a/15, 10a/5, 6a/6, 31b/8, 45a/2, 46b/5, 10a/13, 9b/4, 39a/2, 2b/3, 38b/4, 38a/12, 41a/4, 42b/6, 4b/8, 5a/16, 7a/6, 19a/4, 16b/13, 42b/5, 41a/2, 14a/12, 25b/5, 20a/11, 21a/6, 7a/15, 25b/2, 45b/3, 2b/14, 3a/16, 5b/3, 6a/9, 7b/3, 8b/14, 9a/2, 10b/1, 11b/2, 12b/7, 13a/13, 14a/5, 14b/5, 15b/4, 17a/3, 17b/9, 17b/11, 19b/7, 19b/10, 21b/6, 21b/11, 22a/7, 23a/2, 23a/11, 23a/14, 23b/16, 24a/6, 24b/16, 25a/2, 26a/14, 26b/14, 29b/1, 33a/9, 34a/12, 36a/9, 38a/5, 41b/10, 43a/9.

→ ‘ināyet gör-: 40b/11.

kemlik gör-: 16b/13.

levāzımātını gör-: 36a/8.

ma‘kūl gör-: 14b/5.

şaffa gör-: 8a/10.

tedārik gör-: 4b/8.

vāk‘a gör-: 6a/8.

göre Göre: 36a/11, 45a/5.

görebil- Görme imkânı veya olasılığı bulunmak: 14a/16.

göril- Daha evvel bir durumla karşılaşmak: 9a/12.

görün- Görünmek: 18b/12, 45a/15.

görüŖ- Buluşup konuşmak, konuşup sohbet etmek: 2b/1, 24b/3, 31a/7, 33b/5, 33b/16, 43b/2.

göster- Birini veya bir Ŗeyi iŖaretle belirtmek, göstermek: 2b/9, 4a/6, 15a/13, 30a/2, 34a/2.

göt 1. Alt taraf, dip, kaba et, kıkç 2. Cesâret, cüret: 3a/12, 31a/2, 31a/2, 47a/7, 47a/7.

g.-ü bozul- Sinirlenmek: 3a/12.

göte göt cenge başla- Sırt sırta, göğüs göğse savaşmak: 31a/2.

göte göt ceng it- Sırt sırta, göğüs göğse savaşmak: 47a/7.

götür- Yakından uzağa taşımak, nakletmek: 3b/8, 32b/7, 39a/5, 44a/6, 46a/5, 23a/1, 1b/6, 14a/14, 8b/12, 26b/7.

göz İnsanlarda ve hayvanlarda görme organı: 16a/7, 40a/3, 29a/11, 37a/9, 37b/14, 5a/10, 20a/12, 3a/12, 21b/9, 28b/4, 37a/6.

g. aç- Dikkat etmek: 16a/7.

g.-e Ŗalandur- Gözünde büyütme, önemsemek: 20a/12, 28b/4.

g.-den geçür- Niteliğini anlamak için bir Ŗeyin her yanına bakmak, incelemek, muayene etmek: 29a/11, 37a/9, 37b/14.

ğulğule (f) Kaynaşma: 10b/6.

‘ **azım ğ. düş-** Kaynaşma azmine düşmek: 10b/6.

güç Kuvvet, tâkat, kudret: 2b/6, 7b/4, 11b/15.

g.-ine gel- Onuruna dokunmak: 2b/6.

g. it- Kuvvet göstermek: 7b/4, 11b/15.

gül- Sevinmek, neşelenmek, gülmek: 18a/3, 18a/3, 37a/3, 37a/4, 29a/6, 29a/9, 31b/10, 46a/12.

Gül' izār Bānū Özel isim: 8a/14, 8b/11, 11b/12, 13a/4, 14b/1, 21a/3, 21a/8, 21b/11, 24a/10, 24b/3, 24b/5, 24b/13, 25a/1, 25b/5, 26a/15, 33b/10, 34a/4, 34a/13, 12a/7, 25b/1, 34a/2.

gülüş- Birlikte gülmek, birbirini güldürmek, şakalaşmak, latifeleşmek: 18a/9, 19a/10, 39a/2, 40a/4, 40b/2, 40b/5.

gümān (f) Umut, güç, takat: 43b/15.

gün Yirmi dört saatlik günün aydınlık olan kısmı: 2a/15, 6a/6, 6a/9, 6b/6, 8a/4, 8a/15, 13b/9, 14a/3, 17a/11, 21b/2, 21b/15, 22b/2, 24b/14, 27b/9, 27b/17, 28a/2, 33b/5, 34a/3, 35a/5, 39b/10, 42a/4, 42b/14, 44a/14, 34a/3, 9b/11, 14a/12, 28a/12, 33a/4, 35a/8, 42a/15, 43b/11, 15b/8, 29a/4, 41b/2, 15a/13.

günāh (f) Âhiretçe cezâyı gerektiren iş: 25b/3

gürül- Aralarında uyum bulunmayan düzensiz seslerin bütünü, patırtı, şamata: 10a/4.

gürz Eskiden silah olarak kullanılan uzun saplı büyük demir, topuz: 3b/3, 3b/4, 3b/4, 13b/14, 3a/5, 3a/9, 28b/9, 30a/10, 31b/14, 35b/15, 35b/16, 45a/12, 35b/16, 3a/7, 3b/5, 3a/9, 35b/15.

gürz gürzden sök- Topuzu bulunduğu yerden kuvvet kullanarak veya gevşeterek çıkarmak, çekip ayırmak: 35b/16.

g. ur- Topuzla vurmak: 3a/7, 3a/9, 28b/9, 30a/10, 31b/14, 35b/15, 45a/12.

g.-in vir- Topuzu vermek: 3a/9.

güşā (f) Mezar, çukur: 46b/7, 46b/9.

daḥme-küşā (f) Mezar açıcı: 46b/7, 46b/9.

güyā (f) Sanki, diyelim ki: 32b/7.

güzel Göze iyi görünen, şekli ve görünüşü beğenilen, sevilen: 12a/12, 25b/3, 36a/12, 40a/13, 42b/7.

güzide (f) Seçkin, seçilmiş: 7a/3.

g.-yi 'ālem fetḥ it- Seçilmiş alemi fethetmek: 7a/3.

-H-

ḥa Uyarma, hatırlatma ve dikkati çekme anlatır: 33b/10.

haber (a) Olan bir şeyin bildirilmesi, bir şeyin bir hâdise üzerine orada bulunmayanlara verilen bilgi: 1b/10, 2a/1, 2a/2, 2a/9, 4b/8, 4b/14, 4b/16, 6a/10, 6a/12, 6b/1, 7b/5, 8a/1, 8a/2, 8a/3, 9a/14, 10b/4, 10b/13, 11a/4, 13b/6, 14a/14, 14a/15, 14b/13, 14b/15, 15b/7, 15b/8, 15b/15, 16a/6, 16b/7, 16b/14, 17a/4, 18b/12, 19b/5, 7b/7, 16b/1, 16b/8, 28b/15, 20b/14, 23b/7, 24b/2, 24b/7, 27a/8, 27a/11, 27a/12, 27b/14, 27b/16, 28b/1, 28b/6, 29b/3, 34b/13, 37a/14, 43a/7, 43a/10, 43b/1, 44b/8.

h. al- Bir şeyle ilgili bilgi almak: 2a/1, 10b/13, 14a/14, 14a/15, 18b/12, 20b/14, 27a/7, 27a/11, 28b/1, 44b/8.

h. gel- Bir şeyle ilgili bilgi gelmek: 14b/15, 27a/12.

h. gönder- Bir şeyle ilgili bilgi göndermek: 2a/1, 8a/3, 11a/4, 16b/7, 23b/7, 27b/14, 43b/1.

h. iste- Bir şeyle ilgili bilgi istemek: 16b/14.

h. işit- Bir şeyle ilgili bilgi bulmak: 7b/7.

h. it- Bilgi vermek: 4b/8, 4b/16.

h. ol- Bildirilmek, haber verilmek: 28b/6, 28b/15, 29b/3.

h. vir- Haber vermek, bilgi vermek: 1b/9, 2a/2, 4b/14, 4b/16, 6a/10, 6a/12, 6b/1, 7b/5, 8a/1, 10b/4, 13b/6, 15b/7, 15b/8, 15b/15, 16b/1, 17a/4, 19b/5, 20b/14, 24b/2, 24b/7, 27b/16, 34b/13, 37a/14, 43a/7, 43a/10.

habs (a) Hapis, bir yere kapatıp salıvermeme, cezalandırma, hapis: 5b/5, 6b/2.

h. eyle- Tutma, bırakmama, koyuvermeme: 5b/5.

h.-den çık- Serbest bırakmak: 6b/2.

hacāba (a) Acaba: 41b/10.

haceb (a) Acep: 8b/1.

hadd (a) Sınır, derece, mertebe: 20b/2.

hādīm (a) Hizmet eden, hizmetçi, hizmetkâr: 15a/5, 15a/9, 15a/5, 15b/4, 15b/8, 15b/13, 16a/1, 16a/3, 16a/5, 24b/4, 24b/6, 24b/8.

hākīkat (a) Bir şeyin doğrusu: 25b/2.

Ḥaḳḳ (a) Allah'ın bir ismi, doğru, adalet, pay: 5b/12, 24a/7.

Ḥ. ta' ālā Yüce Allah: 5b/12.

ḥaḳḳında Husûsunda, ilgili olarak: 12a/11, 44a/11.

ḥ.-dan gel- Üstesinden gelmek, baş etmek: 12a/11, 44a/11.

ḥāl (a) Durum, yol: 2a/1, 2b/1, 5b/8, 10b/1, 23a/9, 31b/2, 38a/11, 2b/14, 3a/16, 3b/8, 4a/9, 5a/16, 5b/3, 9a/10, 10a/13, 14a/5, 16a/8, 23a/14, 24a/6, 25b/7, 30b/1, 45b/3, 2a/9, 41a/9, 45a/9, 42a/7, 47a/3.

ḥ. ḥāṭır soruş- Birbirinin hatırını, durumunu sormak: 2b/1.

ḥālā (a) Şimdi, henüz: 2a/12.

ḥelāl (a) Allah'ın müsaade ettiği şey, haram olmayan: 45b/5.

ḥalāş (a) Kurtuluş, kurtulma: 4a/16, 4b/1, 24a/10, 24b/2.

ḥ. eyle- Kurtulmak: 24a/10, 24b/2.

ḥ. ol- Kurtulmak: 4a/16, 4b/1.

ḥālet (a) Durum: 26b/13.

ḥalīfe (a) Halef, yerine geçen; Hz. Muhammed'den sonra Müslümanların Yöneticiliğini üstlenen kişi: 37a/14, 37b/3, 37b/8.

ḥalvet (a) Tenha, baş başa kalma, özel oda: 15a/7.

ḥamd (a) Allah'a şükretme: 25b/12.

ḥāmīle (a) Gebe (kadın): 43b/10.

ḥ. ol-Gebe olmak: 43b/10.

ḥamle (a) Atılma, saldırma, hücum etme: 3a/8, 17a/10, 17a/11, 27b/4, 27b/5, 30a/10, 44b/15, 45a/9, 45a/10, 46b/5, 46b/6, 46b/9, 46b/10, 46b/11, 47a/6.

ḥ. eyle- Saldırma eyleminde bulunmak: 17a/10, 27b/4, 44b/15, 45a/9, 46b/5.

ḥ. it- Saldırma eylemini başlatmak: 45a/10, 46b/6, 46b/9, 46b/10, 046b/11, 46b/11.

ḥammām (a) Yıkanılacak yer, yunak, ısıdam: 45a/5.

Ḥamza (a) Özel İsim: 001b/01, 007a/05, 007a/06, 007a/09, 007a/12, 007a/13, 007a/14, 007a/15, 034a/11, 034b/03, 036a/16, 036a/13, 037a/03, 037a/13, 041b/11, 042a/02, 042a/05, 044a/11, 042a/11, 042b/08, 043a/06, 046a/12, 046a/13, 046a/10, 046b/12, 046b/13, 047a/01, 047a/02.

Ḥamza-yı Şāhib-kırān Her zaman başarı ve üstünlük kazanan Hz. Hamza: 42a/5.

ḥān (a) Padişahların ya da beylerin adlarının sonuna getirilen unvan: 1b/9, 2a/8, 2a/14, 2b/1, 2b/4, 2b/8, 2b/14, 3b/14, 4a/15, 4b/7, 5a/1, 5a/16, 5b/1, 5b/9, 5b/15, 6a/2, 6a/8, 6a/11, 6a/14, 6b/5, 6b/9, 6b/10, 6b/14, 7b/10, 8b/6, 10b/10, 11a/3, 14a/5, 14a/10, 17a/3, 17a/6, 21b/1, 21b/7, 22b/3, 33a/14, 34b/2, 34b/5, 35a/12, 36a/5, 47a/11, 47b/2, 1b/10, 2a/1, 2a/2, 2a/9, 2a/15, 4a/15, 5b/7, 5b/8, 6b/5, 6b/14, 34a/16, 34b/1, 2a/8, 5b/5, 6b/1, 6b/2, 1b/7, 1b/10, 2a/6, 2b/5, 5a/15, 21b/9, 34b/8, 36b/1.

ḥāne (f) Ev, mesken: 3a/11.

ḥār (a) İç çekmek: 12b/15.

ḥ. ḥ. ṣol- Yorgunluk ve sıkıntıdan solumak: 12b/15.

ḥarāc (a) Bir yerden, bir kimseden zorbalıkla alınan para, Müslüman olmayanların devlete ödemekle yükümlü oldukları vergi: 3b/15, 7b/12, 7b/16, 8a/1.

ḥ.-a sürül- Zorla para almak, haraca bağlamak: 3b/15.

ḥ. vir- Zorla para vermek: 8a/1.

ḥarām (a) Kullanılması dince yasaklanmış, helâl olmayan: 4a/3, 8b/10, 20a/8.

ḥarāmī (a) Haram mala el uzatan kimse, hırsız, uğru, haydut, yol kesici: 17b/8, 18a/4, 18a/14, 18b/7, 19a/10, 19a/11, 17b/13, 18a/9, 28b/3, 18a/2, 19a/8.

ḥarāmīlik Hırsızlık, haydutluk, eşkıyalık: 17b/9, 18b/1.

ḥ. it- Eşkıyalık etmek: 17b/9, 18b/1.

ḥarām-zāde (f) Meşrû olmayan birleşmeden doğmuş kimse: 4a/3, 20a/8.

ḥarb (a) Cenk, kavga, dövüş, savaş: 16b/14.

ḥarbī (a) Harbe mensup, harple ilgili: 16b/14.

hareket (a) Bir cismi veya vücudu oynatma, kıpırdatma veya kımıldanma, tavır, muamele: 10b/12, 35b/5, 36a/11.

h. it- Kıpırdamak, hareket etmek: 10b/12, 35b/5, 36a/11.

hased (a) Başkasının servet, refah ve üstünlüğünü çekemeyip onun düşmesini arzu etme, kıskanma: 18a/6.

h. it- Kıskanmak: 18a/6.

hâşıl (a) Olan, ortaya çıkan, görünen: 38a/10.

h. ol- Ortaya çıkmak: 38a/10.

haşım bkz. haşım

haşım, haşım (a) Düşman: 31a/4.

hasret (a) Ayrı kalınan veya elden kaçırılan bir şeye karşı duyulan istek, tekrar görme ve kavuşma arzusu, özleyiş, özlem, iştihak: 14a/12, 15b/4.

hâşşaten (a) Ayrıca, özellikle, bilhassa: 37a/1.

hâşâ (a) Bir durum veya davranışın kesinlikle kabul edilmediğini anlatan bir söz: 38a/10.

hafâ (a) 1. Yanlışlık, hata: 8b/10, 17a/6, 26b/4, 30a/10, 43a/12. 2. Zarar: 25b/12.

h. eyle- Yanlış yapmak: 17a/6, 26b/4.

h. geç- İsabet etmemek: 30a/10.

h. gel- Zarar gelmedi: 25b/12.

h. it- Yanlış yapmak: 8b/10, 43a/12.

hâtır (a) 1. Saygı: 23a/1. 2. Keyif, hâl: 2b/1, 5b/8, 31a/11. 3. İnsanın düşünme ve akılda tutma kuvveti, fikir, zihin, akıl, hafıza kuvveti: 41b/15.

h. gel- Aklına gelmek, hatırlamak: 41b/15.

h. sorış- Birbirinin hatırını, durumunu sormak: 2b/1.

h. sor- Birinin hatırını, durumunu sormak: 5b/8, 31a/11.

ḥātem (a) Mühürleyen, mühür üstü yüzük: 14b/3, 14b/6, 14b/8, 14b/9, 015a/07, 16a/14, 21a/5.

ḥ. çıkar- Yüzüğü çıkarmak: 14b/6.

ḥ.-i kelām eyle- Yüzükten bahsetmek: 21a/5.

ḥ.-i nişan Nişan yüzüğü: 14b/3.

ḥ. tak- Yüzük takmak: 14b/8, 15a/7, 16a/14.

ḥātūn (a) Kadın: 40b/2, 40b/13, 40a/15.

ḥavāle (a) Bir şeyi birine veya bir yere doğru savurma, yöneltme: 3a/4, 3b/2, 5a/12, 30a/6.

ḥ. eyle- Yöneltmek, savurmak: 3a/4, 3b/2, 5a/12, 30a/6.

Ḥāver (f) Özel isim: 45b/12.

ḥavf (a) Korku: 7b/7, 11a/1, 19a/2, 32b/10.

ḥ.-a düş- Korkuya kapılmak: 7b/7, 32b/10.

ḥ. it- Korkmak: 19a/2.

ḥay İyi dilek, azarlama, şaşma ve sevinç bildirmede kullanılan bir söz: 5a/2, 5a/6, 12a/13.

h. ḥuy it- Azarlamak, söylenmek: 5a/2.

ḥayāt (a) Yaşam, hayat: 16b/4, 18b/8, 24a/7, 24a/12.

ḥayf (a) Yazık, çok yazık, eyvahlar olsun: 11a/8.

ḥayır (a) “Yok, olmaz, öyle değil.” anlamlarında olumsuzluk belirtir: 11b/10.

ḥayli (f) Çok, oldukça, epeyce: 25a/10, 25b/17, 35b/14.

ḥayrān , ḥayrān (a) Şaşakalmış, şaşkın, hayrette kalan: 37b/13, 39a/12, 39b/4, 9a/14, 13a/2, 38a/5.

ḥ. ol- Şaşakalmak, hayrete düşmek: 9a/14, 13a/2, 38a/5.

ḥ. ol- Şaşakalmak, hayrete düşmek: 37b/13, 39a/12, 39b/4.

haz (a) Zevk, tat: 4a/6, 7b/16,12b/2, 31a/1.

h. eyle- Zevk almak, zevk duymak:12b/2.

h. it- Zevk almak, zevk duymak: 4a/6, 31a/1.

h. vir- Zevk almak, zevk duymak:7b/16.

hazır (a) Sözü edilen yerde var olan, bizzat bulunan: 2b/7, 4b/12, 4b/16, 7b/15, 9b/12, 21a/14, 21b/2, 28a/8, 36a/13.

h. it- Bulundurmak: 9b/12.

h. ol- Bulunmak: 2b/7, 4b/12, 4b/16, 7b/15, 21a/14, 21b/2, 28a/8, 36a/13.

hazîne (a) Altın, gümüş, mücevher vb. değerli eşya yığını, büyük servet: 8a/1.

hazret (a) Ön, huzur: 24a/16, 26a/14.

Hazret-i İbrâhim 24a/16, 26a/14.

heb Bütün, hiçbiri dışarı kalmamak üzere: 14a/9, 40b/1.

hedāye (a) Armağan, bahşiş, hediye: 15a/6, 25a/14.

h. gönder- Hediye, armağan göndermek: 25a/14.

h. vir- Hediye, armağan vermek: 15a/6.

helāk (a) Ölme, öldürme, yok olma, yok etme: 2a/7, 2b/14, 3a/2, 4b/7, 5a/10, 10a/11, 10a/13, 11a/7, 11b/11, 12a/15, 14b/13, 15a/14, 17a/13, 19a/9, 19b/4, 19b/7, 24b/17, 26a/8, 27b/8, 27b/10, 28b/9.

h. eyle- Öldürmek, yok etmek: 3a/2, 5a/10, 10a/11, 11b/11, 19b/4, 19b/7, 27b/10.

h. it- Öldürmek, yok etmek: 2a/7, 2b/14, 4b/7, 11a/7, 12a/15, 17a/13, 19a/9, 24b/17, 26a/8, 28b/9.

h. ol- Öldürmek, yok etmek:10a/13, 15a/14, 27b/8.

helāl (a) Din bakımından kullanılmasına ve yapılmasına izin verilen ve yasaklanmayan şey: 46b/5.

hele Sonunda anlamıyla geciken davranışları bildirmek için kullanılan bir söz: 15a/10, 17b/14, 22b/12, 35b/11, 37a/8, 38a/12, 45a/9.

hem (f) İki veya çok şeyin, bilhassa birbirine zıt olan şeylerin birlikte bulduklarını göstermek için tekrar edilerek kullanılır: 4b/6, 7b/1, 7b/2, 9b/14, 14b/8, 18b/9, 20a/7, 20a/9, 22b/5, 43b/13.

hemān (f) Hemen, âniden, çabucak: 3a/5, 4b/5, 4b/10, 4b/13, 4b/15, 6b/5, 7b/11, 9a/15, 9b/7, 10a/10, 11a/2, 11a/4, 14a/16, 15a/12, 16a/1, 16a/5, 16b/14, 20a/11, 20b/1, 20b/3, 20b/11, 21a/6, 23a/3, 23b/9, 24b/9, 25b/4, 25b/16, 27a/13, 27b/2, 27b/13, 28b/6, 30b/1, 33b/14, 35a/14, 35b/2, 36a/3, 38a/4, 38a/6, 41b/6, 41b/14, 42a/3, 42a/8, 42a/14, 44b/3.

hemşîre-zāde (f) Kız kardeş: 6b/9.

henüz (f) Daha, hâlâ, şimdi, henüz: 17b/11.

her (f) Önüne geldiği ismin tamamını bildirir, birer birer olarak hepsi, hep: 6a/2, 12b/2, 41a/9.

herîf (a) Adam: 4b13, 41b/3.

hey Seslenmek, dikkat çekmek, azarlamak için kullanılır: 39b/14.

hicāb (a) Utanma, mahçubiyet: 5b/9, 8b/9, 8b/11, 12b/13, 23a/15.

h.-a düş- Mahçup olmak: 8b/9.

h. it- Utanmak: 23a/15.

Ḥicāz (a) Arabistan'da Mekke ve Medine'nin yer aldığı kutsal bölge: 36a/14.

hiç (f) Yok olan veya yok denilecek kadar az olan: 8a/11, 13b/15, 27a/16, 40b/12.

hiçbir (f) Bütünün ve parçanın toptan inkârı: 8a/11.

hidāyet (a) Doğru yolu gösterme, hakka sevk etme: 5b/12, 30b/9.

h. ol- Doğru yolu bulmak: 5b/12, 30b/9.

hikāyet (a) Olan veya baştan geçen bir şeyi sırasıyla anlatma, nakletme: 1b/3, 17a/6, 20b/11, 32a/16.

hikmet (a) Gizli sır, ne olduğu anlaşılmasın sebep ve hakikat: 23a/5, 25b/9.

Ḥ.-i Ḥudā Allah'ın hikmeti: 23a/5, 25b/9.

h̄ilāf (a) Aykırı, zıt: 10a/3, 11a/10.

h̄.-a düş- Ayrılığa düşmek: 10a/3, 11a/10.

h̄. semte düş- Karşı tarafa düşmek, ters yöne düşmek: 10a/3, 11a/10.

h̄il' at (a) Hükümdar ve vezirler tarafından birine hürmet ve mükâfat yerine giydirilen kaftan: 4a/6, 15b/9, 31a/8.

h̄. giy-Kaftan giymek: 15b/9, 31a/8.

h̄.giydür-Kaftan giydirilmek: 4a/6.

h̄île (a) Aldatacak yol ve düzen, sahtekârlık:4b/1, 18a/8.

h̄ilekâr (f) Hîlebâz, hîleci, hîle yapan: 5a/11.

Hind Hindistan: 27a/8.

Hindiyye (a) Hinde ait, Hintli: 28a/9.

h̄işâr (a) Kale, hisar: 8a/8.

h̄izmet (a) Birinin işini görme: 12a/16, 13a/8, 18b/3, 25b/3, 40b/3, 40b/4.

h̄. eyle- Birinin işini görmek: 13a/8, 18b/3, 40b/03, 40b/4.

h̄. it- Birinin işini görmek: 12a/16, 25b/3.

Ḥorasan (f) İran'ın doğusunda bulunan bir memleket adı: 13b/13.

Ḥorasanî (f) Horasana ait, Horasanlı: 13b/13.

hoş (f) Beğenilen, duyguları okşayan, zevk veren: 15a/3, 23a/11, 39a/7, 39a/8, 40a/12.

h̄. bul- iyi görmek, hoşuna gitmek, hoşgörü ile karşılamak: 39a/8.

h̄. gel- Geleni iyi karşılamak, güzel söz söylemek: 15a/3, 23a/11, 39a/7, 40a/12.

h̄üb (f) Güzel, hoş: 39b/2.

h̄ücüm (a) Harp ederek düşmanın üstüne saldırma, basma: 3b/9, 10a/10, 19b/3, 19b/6.

h. eyle- Saldırmak: 3b/9, 10a/10, 19b/6.

h. it- Saldırmak: 19b/3.

Ḥudā (f) Allah: 23a/5, 25b/9.

ḥūn (f) Kan: 1b/11, 2a/4.

ḥūn-rīz (f) Kan dökücü, kan döken: 1b/11, 2a/4.

ḥūr (f) : Yiyen: 23b/14, 24a/14, 28b/1.

ḥuşūş (a) Konu: 25a/4, 32a/7.

ḥuṭbe (a) İslam ülkelerinde, devletin bağımsızlığı belirtisi olarak, cuma ve bayram namazlarından önce okunan dua ve verilen öğütler: 37b/15.

ḥūy (f) Alışkanlık, mizaç: 5a/2.

hay ḥ. it- Söylenmek, mız mızlanmak: 5a/2.

ḥuzūr (a) Padişah makamı: 4a/5.

ḥüküm bkz. ḥüküm

ḥüküm, ḥüküm (a) Karar, bir dâvâ veya bir meseleyi dinleyip iyice inceledikten ve muhâkeme ettikten sonra sona erdirmek için verilen kesin karar ve netîce, kânunun gerektirdiği karârın verilmesi: 6b/16, 7a/2, 7b/6, 20b/9.

ḥ. it- Karar vermek: 6b/16, 7a/2, 7b/6, 20b/9.

hüner (f) Yetenek, beceri: 2b/9, 30a/2.

h. göster- Ustalık göstermek, yetenek göstermek: 2b/9, 30a/2.

ḥüsn (a) Güzellik, iyilik: 8b/3, 24a/4.

Ḥüsrev-i Şayyād (f) Özel isim/ Avcı Hüsrev (Rüstem'in kullandığı takma adlardan biri): 13b/12, 15b/7, 16a/13, 16b/3, 16b/8, 17a/5, 18b/11, 20a/4, 20a/9, 21b/6, 21b/7, 22b/7, 22b/8, 22b/10, 22b/12, 11b/9, 16b/5, 16b/11, 22b/12, 13b/12, 15b/7, 16a/13, 16b/3, 16b/8, 17a/5, 18b/11, 20a/4, 20a/9, 21b/6, 21b/7, 22b/7, 22b/8, 22b/10, 22b/12.

‘**ırz** (a) Bir kimsenin, başkaları tarafından dokunulmaması ve saygı gösterilmesi gereken iffeti: 45b/5, 46b/1.

‘**1.-in yıkdır**- Herkesin içinde küçük düşürmek: 46b/1.

‘**ıyân** (a) Açık, belli, aşikâr, ortada, ayan: 31a/17.

ıztırâb (a) Acı, keder tasa: 33b/4.

1.-a düş- Tasalanmak: 33b/4.

-İ-

İbrâhim (a) Hazret-i İbrahim (as) Özel isim: 24a/16, 26a/14.

ibtidâ (a) Başta, en önce: 18a/12.

icâb (a) icap, gerekme: 10b/6.

icâzet (a) İzin, ruhsat, müsâde: 20b/2, 37a/12, 42b/6, 43a/9, 44b/10, 47a/14, 47b/7, 47b/8.

i. al- İzin almak: 43a/9, 44b/10.

i. iste- İzin istemek: 47b/7.

i. vir- İzin vermek: 20b/2, 37a/12, 42b/6, 47a/14, 47b/8.

icrâ (a) Düşüncede olan bir işin yapılması, gerçekleştirilmesi: 37b/2.

i. eyle- Düşüncelerini gerçekleştirmek: 37b/2.

iç İçerideki, herhangi bir durumun, cismin veya alanın sınırları arasında bulunan bir yer: 25b/15, 39b/1, 5a/9, 14a/9, 2a/6, 3b/11, 13b/4, 16a/10.

iç- Ağızdan içeriye çekmek: 15a/4, 23b/2, 34a/15.

içerü İçte, içe doğru, iç yan, iç bölüm, dışarı karşıtı: 2a/11, 8a/9, 9b/1, 15a/2, 15b/5, 24a/8, 38a/5.

için Maksat ve gâye bildirir: 10b/7, 11b/3, 11b/4, 13a/9, 20a/6, 25a/4, 28b/16, 31b/11, 37a/1.

için bkz. için

idi Bilinen geçmiş zaman ek fiili: 1b/6, 1b/11, 1b/11, 2a/4, 3a/3, 7a/12, 7a/13, 7b/7, 8a/14, 8a/15, 10a/7, 11a/2, 11b/4, 11b/12, 13a/10, 14a/1, 14a/1, 14a/3, 14a/12, 14a/14, 14a/15, 15a/5, 15a/6, 15b/10, 16a/10, 16b/2, 16b/7, 17b/8, 20b/5, 21b/7, 21b/11, 22a/3, 22a/5, 22a/6, 23b/13, 23b/15, 24b/8, 24b/16, 25a/3, 25a/3, 25a/4, 25a/7, 25a/10, 25a/11, 25b/10, 26a/1, 26a/2, 26a/3, 26a/4, 26b/15, 27a/10, 32a/5, 34a/8, 35b/14, 38b/9, 40a/5, 41b/13, 41b/14, 42a/1, 42a/14.

ihsân (a) Yardım etme, iyi davranma, lütuf: 11b/3, 39a/14, 39b/8, 40a/7, 40a/8, 41a/1, 41a/4, 41a/10, 44b/7.

i. eyle- Lütuf etmek: 39a/14, 39b/8, 40a/8, 41a/10, 44b/7.

i. iste- Yardım istemek: 41a/4.

i. it- Lütuf etmek: 39b/8, 40a/7.

i. ol- İyi olmak: 41a/1.

ihsâncık Birazcık yardım, birazcık lütuf: 40b/13.

ihtiyâr (a) Yaşlı, kocamış olan, pir (kimse), genç karşıtı, seçme: 25a/2.

ihtiyâr (a) Kabûl etme, katlanma, râzı olma, seçme, tercih etme: 7b/2, 25a/11.

ikdâm (a) Gayretle ve yılmadan çalışma, sürekli çalışma: 8a/6, 12b/6, 28a/12.

iken Zarf fiil eki: 2a/10, 5a/4, 7b/11, 7b/13, 15b/13, 16a/4, 25b/7, 32b/6.

iki Birden sonra gelen rakam: 2b/6, 2b/7, 3b/13, 3b/15, 4a/2, 5b/4, 6b/9, 7a/4, 9b/11, 13a/14, 17a/8, 18b/14, 10a/1, 16a/2, 19b/6, 19b/6, 19b/4, 24b/12, 26a/2, 33a/10, 36a/6, 42a/9, 42a/12, 43a/15, 44a/13, 44a/14, 45b/1, 47a/15.

ikişer Her birine iki veya her seferinde iki: 18a/13.

ikrâm (a) Ağırılama, hürmet gösterme, değer verme: 7b/16, 15b/10, 40b/8.

i. eyle- Ağırılmak: 40b/8.

i. it- Ağırılmak: 7b/16, 15b/10.

iktizâ (a) Gerek, ihtiyaç: 36a/8.

ile Birliktelik, beraberlik, araç, neden veya durum anlatan iki ögeyi birbirine bağlamaya yarayan bir söz: 1b/9, 2a/6, 2a/8, 2a/12, 3b/13, 4a/9, 4a/12, 4b/1, 5a/7, 5a/14, 6b/1, 6b/14, 7a/14, 8b/5, 8b/7, 9a/7, 9b/1, 9b/11, 9b/16, 10a/2, 10b/8, 11b/9, 12a/11, 12a/15, 12b/4, 13a/4, 13b/6, 13b/14, 14a/16, 14b/6, 14b/8, 15a/5, 15b/3, 15b/13, 16a/4, 16b/15, 17b/7, 17b/8, 17b/13, 18a/7, 18a/8, 19a/13, 19b/1, 19b/3, 19b/5, 20a/15, 20a/16, 20b/12, 20b/15, 21b/9, 22a/6, 22b/5, 23b/10, 23b/11, 24b/13, 24b/17, 26b/1, 26b/4, 27a/6, 28a/16, 28b/7, 32a/5, 32b/12, 33a/14, 33b/4, 33b/7, 33b/11, 33b/16, 34a/4, 34a/6, 34a/17, 34b/9, 35a/5, 35a/6, 35a/13, 35b/14, 36a/10, 36a/13, 37b/3, 40a/3, 40a/8, 40a/13, 42b/12, 43a/3, 43b/2, 43b/7, 43b/8, 44a/6, 44a/10, 44b/8, 45a/11, 46b/12, 046b/14, 47a/3, 47a/5, 47a/13.

ilerü İleride, önde bulunan, önde giden: 6b/14, 9a/15, 19a/8, 25b/12, 25b/14.

il Memleket, diyar: 27a/9.

īmān (a) Allah'a inanma, dini inanç: 6b/12, 20b/10, 6a/13, 26b/13, 28b/11.

ī.-a gel- Müslüman olmak: 6b/12.

ī.-a getir- İnandırmak: 20b/10.

imdād (a) Yardım, darda kalmış bir kimsenin yardımına yetişme: 2a/13, 17b/2, 12a/10, 18b/13.

i.-a gel- Yardıma gelmek: 2a/13.

i.-a git- Yardıma gitmek: 12a/10, 18b/13.

imdi Bu hâlde, böyle olduğu hâlde, buna göre, özetlemeye ve toparlamaya işaret eder: 3a/8, 3b/3, 5b/11, 12a/16, 12b/4, 14b/4, 16a/2, 18a/14, 18b/7, 19a/5, 20a/15, 21a/12, 23a/15, 26b/4, 46a/3, 46b/14, 44b/15, 46b/5.

imiş Öğrenilen geçmiş zaman ek fiili: 5a/7, 8b/10, 12a/8, 13b/5, 14a/10, 14b/2, 14b/4, 15b/9, 16b/9, 17a/5, 17b/15, 18b/13, 18b/14, 29a/8, 37b/1, 41b/12, 41b/13, 32b/7, 10b/5, 12a/13, 21a/8, 31b/9, 32a/8, 34b/3.

imtiḥān (a) Deneme, sınama, tecrübe: 7a/14, 13a/9, 18a/7, 18a/11, 20a/16, 21a/8, 32a/5, 47a/13.

i. it- Sınav yapmak, sınanmak: 13a/9.

i. ol- Sınav olmak, sınanmak: 7a/14, 18a/7, 18a/11, 20a/16, 21a/8, 32a/5, 47a/13.

in- 1. Binek hayvanının üstünden yere ayak basmak: 31b/14. 2. Düşmek: 3a/10.

‘**inād (a)** Bir konuda direnme, ayak direme, diretme, direnim: 8a/4, 16b/5, 21a/14, 28a/7.

‘**i. it-** İnat etmek: 8a/4, 16b/5, 21a/14, 28a/7.

inan- Bir şeyi doğru olarak benimsemek, gerçek olarak kabul etmek: 23b/11.

‘**ināyet (a)** Lütuf, ihsan, iyilik: 40b/11.

‘**i. gör-** İyilik yapmak: 40b/11.

incit- Eziyet etmek, kırmak: 19a/1.

indir- İndirmek, inzal etmek: 31b/14.

inşān (a) İnsan, düşünme ve konuşma yetileri olan bilinçli, toplumsal canlı, Âdem evladı: 6a/6.

inşā'allāh (a) “Allah isterse”, “Allah’ın emri olursa”, “Allah’ın izni ile” anlamında çok kullanılan bir duâ sözüdür ve gelecekte bahsedilirken kullanılır: 10b/11, 11a/5, 21b/10.

intikām (a) Öç, acı çıkarma: 3b/2.

i. kor- Öcünü almak, yanına bırakmamak: 3b/2.

intisāb (a) Bağlanma, girme, kapılanma: 11b/4.

iriş- Bir yere ulaşmak, varmak: 3b/7, 5b/1, 7b/5.

irīştir- İftira atmak, bulaştırmak: 26a/16.

irsāl (a) Gönderme, yollama: 28a/11, 37a/2.

irtesi Herhangi bir günün, haftanın, ayın ya da yılın hemen ardından gelen günü, haftayı, ayı, yılı ya da belli bir olayın arkasından gelen, sonraki zamanı gösterir: 2a/15, 6a/9, 8a/4, 13b/9, 21b/2, 22b/2, 24b/14, 39b/10, 42a/4, 44a/14.

irtikāb (a) Hile yapma: 30b/6.

i. it- Hile yapmak: 30b/6.

ise Olunca, olursa, olsa da, -ince, -diği için, -diği vakit: 6a/2, 6b/8, 8b/6, 11a/5, 12a/15, 13a/6, 13a/8, 14b/3, 16b/3, 16b/4, 16b/5, 20a/13, 20b/1, 20b/9, 22b/12, 29a/8, 31a/16, 35b/11, 42b/2, 42b/7, 46b/11, 46b/11.

isim (a) Ad, isim: 11b/8.

iskān (a) Yerleştirmek, bir yeri mesken yapıp oturmak: 25a/7.

i. it- Yerleştirmek, yurtlanmak: 25a/7.

İslām (a) Hz. Muhammed (sav)'in insanlığa tebliğ ettiği, Allah tarafından gönderilen son din, Müslümanlık: 3b/12, 4b/13, 7a/10, 7b/2, 17b/1, 21a/13, 36a/7, 37b/8, 46a/3, 4a/2, 5a/3, 6b/8, 26b/14, 36b/14, 6a/13, 7b/14, 21a/4, 24b/1, 26a/17, 26b/6, 6b/3, 19b/14, 21a/13.

İ.-a gel- Müslüman olmak: 26b/14.

İ. ol- Müslüman olmak: 36a/7, 36b/14.

iste- Dilemek, arzu etmek, talep etmek, istemek: 2b/15, 18b/6, 20a/2, 29a/7, 18b/6, 8a/2, 21a/10, 21a/8, 27a/10, 39a/4, 41a/4, 17b/5, 5a/05, 12a/11, 12b/2, 16b/4, 16b/12, 16b/14, 47b/7.

istimālet (a) Teselli etme, avutma: 10b/10.

i. vir- Teselli etmek, avutmak: 10b/10.

iş Çalışma, uğraşma, emek, işçilik: 5a/7, 9b/7, 11b/14, 13a/6, 17a/1, 20a/13, 20b/15, 21a/6, 25a/12, 28a/11, 31b/16, 41b/1, 41b/10, 41b/13.

i.bil- Bir işi yapmak: 5a/7.

i.gör- Bir işi yapmak: 21a/6, 41b/10.

i.it- Bir işi yapmak: 20b/15, 31b/16.

işit- Duymak, haberdār olmak: 6b/12, 7a/12, 7b/7, 11a/4, 11b/13, 32a/9, 36b/8, 44a/8, 14b/1, 15a/10, 21a/7, 21b/9, 29a/6, 34b/3, 46a/13.

‘işret (a) İçki içme: 4a/1, 31a/9, 4a/7, 25b/14, 44a/2.

‘i.-e başla- Yiyip içmeğe başlamak: 4a/1, 31a/9.

‘i. it- Eğlenmek, yiyip içmek: 25b/14, 44a/2.

işte Bir şey gösterilirken veya bir şeye işaret edilirken söylenen bir söz, aha, ahacık: 3a/8, 5a/13, 14a/3, 14b/15, 19b/9, 29a/14, 32a/3, 32a/10, 40b/6, 41a/14.

iřtihā (a) İstek, arzu: 24b/7.

iştiyāk (a) Şevklenme, göreceği gelme, özleme: 30b/10.

i.it- Özlemek: 30b/10.

itā' at (a) Söz dinleme, boyun eğme, buyruğa uyma: 34b/4.

i. it- Söz dinlemek: 34b/4.

it- Etmek, eylemek, yapmak: 4b/7, 5a/7, 6a/14, 43b/5, 46a/4, 14b/5, 43a/3, 6a/5, 9a/10, 2b/7, 21b/15, 27b/8, 33b/12, 36b/10, 6b/8, 11a/14, 6b/12, 23a/2, 31b/16, 41a/8, 5b/10, 5b/11, 36a/8, 46a/15, 35a/11, 6b/16, 7a/2, 7b/14, 7b/15, 10b/11, 13a/8, 23b/12, 24b/15, 25a/15, 35b/5, 38a/12, 43b/6, 46b/11, 7b/6, 11b/2, 17b/9, 32a/10, 3b/1, 8a/10, 44a/11, 5b/13, 2b/3, 4a/4, 7b/12, 19a/9, 36a/12, 8a/13, 29a/1, 31a/11, 1b/3, 4b/4, 7a/7, 9b/2, 13a/8, 14a/11, 16b/4, 16b/5, 20b/1, 25b/14, 21a/14, 18a/10, 19a/3, 21a/11, 26a/12, 30b/6, 40b/3, 40b/6, 46b/14, 7b/3, 9b/15, 16b/6, 20a/9, 21a/5, 26a/8, 29a/17, 31a/1, 20a/8, 21a/4, 34b/5, 7b/16, 12b/1, 18b/9, 26b/8, 1b/6, 1b/11, 2a/4, 3a/3, 25a/10, 26a/3, 9b/12, 23a/16, 41a/13, 43b/5, 47b/3, 22b/8, 43b/7, 11b/4, 1b/5, 14a/3, 17b/13, 18a/5, 18b/5, 38a/9, 2a/7, 2a/9, 2b/9, 2b/13, 3a/2, 3a/5, 3a/10, 3b/3, 3b/10, 4a/6, 4a/13, 4b/5, 4b/8, 4b/16, 5a/2, 5a/12, 5a/16, 5b/4, 6b/3, 7a/3, 7a/8, 7b/4, 7b/8, 7b/9, 7b/16, 8a/4, 8a/5, 8a/13, 8a/16, 9a/4, 9b/4, 9b/1, 11a/7, 11a/15, 13a/11, 13a/13, 13b/9, 13b/12, 14a/4, 14a/7, 14b/11, 15b/2, 15b/12, 15b/13, 16a/1, 16a/9, 17a/13, 17b/2, 17b/5, 17b/14, 18a/6, 18b/7, 18b/10, 19b/14, 20b/7, 20b/8, 20b/12, 20b/15, 21b/12, 21b/14, 22a/11, 22a/13, 22b/1, 22b/14, 23b/4, 24a/7, 24b/1, 25a/1, 25a/6, 25a/7, 25a/11, 25a/13, 25b/2, 25b/4, 25b/12, 26b/6, 27a/2, 27b/5, 28a/7, 28a/13, 28a/14, 28b/12, 29a/1, 29a/13, 29b/2, 30a/8, 30b/5, 30b/10, 30b/12, 30b/13, 32a/1, 32a/7, 32a/11, 32b/13, 33a/11, 33a/12, 33a/14, 33a/15, 33a/16, 33b/3, 33b/8, 33b/12, 33b/13, 34a/6, 34a/14, 34b/6, 35a/5, 35a/7, 35b/10, 36b/6, 36b/11, 37b/11, 38a/13, 39a/6, 39a/10, 39a/13, 39b/6, 39b/8, 39b/10, 40a/9, 41b/3, 42a/7, 43a/15, 44a/3, 44b/5, 44b/10, 45a/10, 45b/6, 45b/15, 46a/5, 47a/7, 47b/2, 47b/5, 23a/15, 40b/4, 3b/9, 8b/10, 12a/15, 19b/3, 30b/3, 31a/13, 31b/13, 9b/13, 10b/12, 42b/2, 46b/9, 4b/13, 28a/5, 35b/11, 5a/4, 13a/9, 16a/9, 20a/6, 25a/5, 26a/7, 26a/11, 34b/7, 22a/3, 13a/3, 46b/10, 46b/6, 35b/8, 43a/12, 6a/3, 28b/9, 28b/11, 31a/17, 41b/14, 46b/11, 18a/11, 25a/7, 18b/3, 15b/10, 14a/10, 5b/7.

→ 'adāvet it-: 46a/4.

ķabūl it-: 20a/6.

'afv it-: 25a/15.

ķatlı it-: 16a/9.

'ār it-: 13a/3.

kunpaş it-: 4b/4.

bahāne it-: 16b/4.

madārā it-: 34b/6.

da'vet it-: 6b/8.

maţba' it-: 5b/11.

def' it-: 21a/5.

medħ it-: 18a/10.

dırāz it-: 20b/7.

düşnām it-: 3b/1.

fedā it-: 23a/2.

fıkr it-: 31a/11.

ġalebe it-: 20b/1.

ġalebe it-: 7a/13.

ħaz it-: 31a/1.

ħavf it-: 19a/2.

helāk it-: 4b/7.

ħicāb it-: 23a/15.

ħikāyet it-: 1b/3.

ħızmet it-: 13a/8.

ħüküm it-: 7b/16.

ıktizā it-: 36a/8.

‘inād it-: 16b/5.

imtiħān it-: 13a/9.

irtikāb it-: 30b/6.

‘ışret it-: 25b/14.

ıřā‘ at it-: 34b/4.

muşahabet it-: 9b/2.

muķāvemmet it-: 6b/12.

rāvī eyle-: 23b/12.

ricā it-: 5b/13.

ri‘ āyet it-: 46a/5.

şabr it-: 41a/7.

serfürü it-: 14a/10.

su‘āl it-: 13a/7.

şeb-ħün it-: 5a/5.

taşarruf it-: 26a/11.

ta‘rif it-: 35a/10.

taħķik it-: 43b/5.

teferruc it-: 8a/15.

teslīm it-: 26b/8.

vaşf it-: 7a/7.

zuhūr it-: 10b/11.

zuhūr it-: 46a/14.

itdir- Yaptırmak: 2b/4, 6b/2, 32a/2.

ı‘tibār (a) Saygınlık: 11a/2, 14a/8.

i‘timād (a) Güven, güvenç, emniyet: 18a/11, 41b/14.

i.it- Güvenmek: 18a/11, 41b/14.

ittifāk (a) Birleşme, birlikte hareket etmek üzere anlaşmak: 7b/9.

i. it- Sözleşmek, birlikte hareket etmek: 7b/9.

iy Ey (Hitap, seslenme edatı): 3a/7, 3b/1, 3b/3, 5a/4, 5a/5, 5b/10, 5b/15, 12a/5, 15a/7, 15a/9, 15a/14, 21a/7, 21b/10, 24a/11, 24a/13, 26b/3, 27a/16, 28b/12, 30b/3, 30b/14, 33a/5, 34a/10, 34a/10, 34a/10, 38b/16, 39a/15, 41a/11, 41b/15, 45b/4, 45b/12.

iyi İyi olan şeyin hâli, hoşluk: 32b/14.

izin bkz. izn

izn, izin (a) Bir işte yasağın kaldırılması, ruhsat: 6b/5, 13b/11, 14b/12, 20b/3, 42b/9, 43a/14, 47a/1.

i.al- İzin almak: 6b/5, 13b/11, 43a/14, 47a/1.

i.vir- İzin vermek: 14b/12, 20b/3, 42b/9.

‘izzet (a) Büyüklük, yücelik, ululuk: 13b/8, 14a/7, 27a/6

‘i. it- Büyüklük göstermek: 13b/8, 14a/7.

-K-

ķabāhat (a) Uygunsuz hareket, ķirkin, yakışıksız davranış, suç, kusur, tōhmet: 19b/14.

ķ. it- Ćirkin davranıřta bulunmak, suç iřlemek: 19b/14.

ķabřa (a) Sap, elle kavranacak kısım: 6b/13.

ķabūl (a) Benimseme, kabul etme: 6a/3, 6a/13, 7b/2, 7b/12, 7b/14, 7b/16, 12b/14, 15a/15, 20a/6, 21a/4, 22b/1, 26b/6, 27a/16, 28b/12, 32b/13.

ķ. eyle- Kabul etmek, uygun bulmak: 6a/13, 15a/15, 26b/6.

ķ. it- Kabul etmek, uygun bulmak: 20a/6, 21a/4, 22b/1, 6a/3, 28b/12, 32b/13, 7b/2, 7b/12, 7b/14, 7b/16.

ķ. ol- Kabul olmak: 12b/14, 27a/16.

ķaç- Kurtulmak, yakayı sıyırmak, firar etmek: 9a/1, 4a/10, 5b/1, 22a/8.

ḳadar (a) Boy, uzunluk, miktâr ve nicelik ve benzetme bildirir: 4b/8, 6a/2, 10b/8, 11b/1, 19a/3, 20b/9, 22b/13, 23a/6, 27b/17, 30b/12, 30b/16, 33a/1, 34a/8, 37b/2, 38a/13, 38b/8, 39b/3, 40a/15, 41a/3, 41b/9, 43a/13.

ḳadd (a) Boy, uzunluk: 13a/15, 30b/2, 38a/3.

ḳ. çek- Uzunluğu bildirir: 38a/3.

ḳâdir (a) Kuvvet ve kudret sâhibi, muktedir: 25a/12.

kâfir (a) Allah'a ve Allah'ın birliğine inanmayan, Allah'a ortak koşan veya O'na beşerî sıfatlar yükleyen: 3b/14, 30b/5.

ḳaftân (a) Daha çok gönül almak ve mükâfatlandırmak için giydirilen üstlük, süslü elbise:

ḳaftân-vârî (f) Kaftana benzeyen: 11a/11.

ḳaḥra (a) Siyah, kara renk: 31a/8.

Ḳaḥṭân (a) (Arapça: قحطان), Güney ve Güneydoğu Arap yarımadasında yaşayan ve kökü dayanan (özellikle Yemen) Arapların geleneksel atası. Geleneğe göre Arapların soyu Kahtan'a dayanır ve "saf" veya "gerçek" Araplardır (el-Arab el-Āriba). Kahtan, Hûd Peygamber'in oğludur, nesebi Nuh Peygamber'in oğlu Sam'a dayanır: 21b/13.

Ḳaḥṭân-ı Zengi Özel isim (İslam ordusunda yer alan bir kahramanın adı): 21b/13.

kākül (f) Alna düşen kısa kesilmiş saç, perçem: 45a/15.

ḳal- 1. Olduğu yerde ve hâlde durmak, hareket etmemek: 22b/1, 25b/6. 2. Bir durum karşısında kararsızlık bildirir: 25b/8. 3. Eksik kalmak, dâhil olmamak: 30b/15. 4. Harekete geçmek: 11a/5. 5. Varlığını koruma, tesirini sürdürme: 8b/7, 9a/5, 43a/11. 6. Güvenmek, emin olmak: 19b/11, 43b/15.

→ **gümānum ḳal-**: 43b/15.

ḳarârî ḳal-: 43a/11.

şabırî ḳal-: 8b/7.

şübhem ḳal-: 19b/11.

ḳaldır- 1. Yukarı doğru hareket ettirmek, yukarıda durur hâle getirmek: 37b/6, 47a/4. 2. Kapalı bir şeyi açmak: 9a/2. 3. Harekete geçmek: 47a/4.

kal'a (a) Kale, hisar: 8a/6, 10b/12, 10b/13, 18b/4, 23a/3, 23a/8, 23b/13, 20a/1, 8a/7, 17b/5, 21b/4, 8a/5, 12a/9, 14a/14, 14a/15, 17b/4.

ķ.-yı muhāşara eyle- Kaleyi kuşatmak: 8a/7, 17b/5.

ķalk- Oturma durumundan dik duruma gelmek, doğrulmak: 3a/5, 26b/1, 4a/9, 5b/8, 11a/2, 12b/11, 20b/6, 42a/4, 41b/9.

ķāmet (a) Boy, endam: 38a/3.

ķ. çek- Boy, uzunluk çekmek: 38a/3.

ķāmil (a) Özel isim, olgun, yetkin kimse: 1b/11, 2a/4, 7a/10, 2a/7.

ķāmil-i Hūn-riz Özel isim (Kan dökücü Kamil): 1b/11, 2a/4, 7a/10, 2a/7.

ķan İnsan ve hayvanların vücûdunda damarların içinde dolaşıp canlı kalmalarını sağlayan kırmızı bir sıvı madde: 3a/13, 12b/13, 28b/5, 35a/3, 43b/14.

ķ.-lar dök- Öldürmek: 35a/3.

ķ. gel- Kan akmak: 12b/13.

ķ.-um ķayna- Duygusal anlamda yakınlık hissetmek: 43b/14.

ķ. -a vir- Kanını dökmek: 28b/5.

ķanda Nerede, nereye: 11a/5, 12a/5, 16b/2, 23a/9, 12a/5, 38b/2, 1b/13, 42a/5.

ķanġı Hangi: 6b/15, 41a/9, 23b/8, 41a/4.

ķanı Hani: 10b/2, 11b/14, 35b/3.

ķap- Birdenbire yakalayarak, çekerek almak: 9b/6, 12b/17, 18a/13, 31b/17, 41b/8.

ķapan- Bir şeyin kapısı, kapaġı örtülmek, bir yerin veya bir şeyin girişı engellenmek, bir engel ile açıklığı giderilmek: 8a/5, 17b/4, 12a/9.

ķapu Ev, konak, dâire ve her çeşit binânın girilip çıkılacak yeri: 9a/9, 24a/8, 10b/13, 17b/4, 2a/10, 8a/9, 15a/2, 23a/3, 45a/6.

ķ. bend eyle- Kapıyı kapatmak: 17b/4.

Ḳara Ḥān Özel isim: 1b/9, 1b/10, 2a/1, 2a/6, 2a/9, 2a/14, 2a/15, 2b/1, 2b/3, 2b/8, 3b/14, 4a/15, 4b/7, 5a/1, 5a/15, 5a/16, 5b/1, 5b/5, 5b/7, 5b/8, 5b/9, 5b/15, 6a/8, 6a/11, 6b/2, 6b/5, 6b/9, 6b/14, 7b/10, 8b/6, 14a/5.

Ḳaraḡol Güvenliḡi saḡlamakla görevli kimselerin bulunduḡu yapı: 3b/15, 4b/3, 4a/14, 4b/9, 4a/10, 4b/14, 4b/15, 5a/2.

Ḳarār (a) Bir iş veya sorun hakkında düşünülerek verilen kesin yargı: 3b/16, 5b/5, 8b/13, 9b/10, 11a/1, 11a/3, 12a/3, 13a/10, 18b/6, 19b/7, 22a/4, 23b/9, 25a/6, 26b/11, 33b/1, 34a/2, 43a/2, 43a/11.

Ḳ. eyit- Kararı açıklamak: 13a/10.

Ḳ. eyle- Karar vermek: 5b/5, 8b/13, 9b/10, 11a/1, 12a/3, 19b/7, 22a/4, 26b/11, 33b/1, 34a/2, 43a/2.

Ḳ. it- Karar vermek: 18b/6, 25a/6.

Ḳ.-u kal- Kararsız kalmak: 43a/11.

Ḳarın İnsan ve hayvanın belden bacakların başladığı yere kadar uzayıp mideyi, bağırsakları, böbrekleri, sidik torbasını ve kadınlarda rahimi içine alan boşluk: 23a/12.

Ḳarındaḡ Kardeḡ, aynı karından çıkan: 26a/2, 32b/14, 2a/12, 3a/16, 30a/3, 31a/3, 18b/14, 26b/5, 3b/01.

Ḳarīb (a) Yakın: 4b/9.

Ḳarla- Birbirine girmek, alt üst olmak, karıştırmak, dağıtmak: 28b/3.

Ḳarḡu Bir şeyin, bir yerin, bir kimsenin, esas tutulan yüzünün ilerisi, karşı: 7b/10, 10b/1, 10b/14, 11b/10, 18b/11, 22a/9, 27a/14, 27b/1, 28b/7, 32a/13, 43a/1.

Ḳ. Ḳoy- Karşı çıkmak, muhalefet etmek, itiraz etmek: 7b/10.

Ḳ.-suna çık- Karşılama: 11b/10.

Ḳ.-suna getir- Karşısına çıkarmak: 22a/9.

Ḳ. var- Karşılama, karşılaşma, mukabele etmek: 10b/1, 27a/14, 28b/7, 32a/13.

Ḳarḡula- Dışarıdan gelen bir kimseye karşılayıcı olarak çıkmak: 2a/14, 14a/6, 23a/11, 29b/3, 31a/8.

kaşđ (a) Kötü niyet, garaz, birinin aleyhine bir işe kalkma, kasıt: 28b/9, 45a/8.

ķ. it- Zarar vermek: 28b/9.

kat- Eklemek, karıştırmak: 1b/7, 16a/4, 23b/3.

kať (a) Kesme, ayırma: 14b/5, 24a/7.

ķ. it- Kesmek: 14b/5, 24a/7.

katl (a) Öldürme, geberme: 9b/15, 16a/9, 17b/14, 20a/9, 23b/4, 25a/5.

ķ. it- Öldürmek: 9b/15, 16a/9, 17b/14, 20a/9, 23b/4, 25a/5.

ķavırma Yağda kavrulmuş et yemeği: 24a/4.

ķ. eyle- Kavurma pişirmek: 24a/4.

ķavm (a) İnsan topluluğu, aralarında münâsebet olup bir birlik teşkil eden insanlar, aynı soydan gelen ve aynı dili konuşan insanlar veya bunların küçük bir bölümü, ulus: 20b/9.

ķaymaķam (a) Kaymakam, vekil: 33a/10.

ķayna- Çalkantı durumunda olmak, dalgalanmak, fokurdamak, ısınmak: 35b/3, 43b/14.

ķebāb (a) Susuz olarak ateşte şişle veya başka bir şekilde pişirilmiş et: 24b/5, 24b/9.

ķebān (f) Yemek: 23a/16.

ķ. it- Yemek yapmak: 23a/16.

ķelām (a) Söz, lakırdı: 21a/5, 38b/13, 40a/12.

ķ. eyle- Konuşmak, söz etmek: 21a/5, 38b/13, 40a/12.

ķelle (f) Baş, kafa, ser: 24b/12.

ķ.-si düş- Kafası kopmak: 24b/12.

ķemāl (a) Olgunluk, yetkinlik, erginlik, eksiksizlik: 24b/7, 38b/12.

ķemer (f) Bele dolayarak toka ile tutturulan, kumaş, deri veya metalden yapılan bel bağı: 12b/10, 12b/11, 12b/12, 12b/16, 18a/12, 20b/4, 31b/15, 31b/15, 31b/17, 45a/13.

k. kap- Dövüşmek, güreşmek: 31b/17.

k. k.-e ol- Burun buruna gelmek: 31b/15.

k.-e el ur- Hamle yapmak: 45a/13.

k. tut- Dövüşmek, güreşmek: 18a/12, 20b/4, 12b/11.

k.-e şarıl- Hamle yapmak: 12b/12.

kemlik Kötülük: 16b/13.

k. gör- Kötülük görmek: 16b/13.

kenār (f) Bir şeyin, bir yerin bitiş kısmı veya yakını, kıyı, yaka: 9b/16, 11a/10, 17b/7, 23a/13, 36a/1, 44b/1.

k.-a çek- Yakınına, yanına çekmek: 23a/13.

k.-a gel- Yakınına, yanına gelmek: 9b/16, 11a/10, 44b/1.

k.-a getir- Yakınına, yanına getirmek: 17b/7.

k.-ına toğun- Etrafına dokunmak: 36a/1.

kendü İyelik ekleri alarak kişilerin öz varlığını anlatmaya yarayan dönüşlülük zamiri, zat: 2b/15, 6a/8, 8a/12, 12a/1, 13a/10, 20a/3, 22a/5, 7b/4, 29b/1, 35a/6, 35b/8, 38b/1, 41b/4, 42a/9, 13b/3, 14b/8, 26b/16, 26a/8, 7b/11, 2b/6, 5a/16, 15b/3, 18a/10, 22a/13, 25b/8, 31a/17, 32a/11, 33a/15, 38b/5, 45b/6.

kerem (a) Soyluluk ve soyluluğun şartlarından ve gereklerinden olan büyüklük, cömertlik: 12a/4, 41a/13, 47a/12.

k. eyle- Büyüklük göstermek: 41a/13, 47a/12.

k. ol- Cömert olmak: 12a/4.

kerre (a) Defa, kez, yol: 7a/8, 7a/14, 9a/4, 12b/13, 31b/15, 31b/17, 34a/8, 34b/10, 36a/13, 36b/7, 46a/16.

kes- Bıçak, makas vb. bir araçla bir şeyi ikiye ayırmak, parçalamak, doğramak: 6a/4, 15a/14, 15a/12, 19a/5.

keşke (f) Dilek anlatan cümlelerin başına getirilerek “Ne olurdu” anlamında özlem veya pişmanlık bildiren bir söz, bari: 14a/2, 18a/2.

keyif (a) Neşe, mutluluk: 12a/4.

k. kerem ol- Neşelenmek, cömert olmak: 12a/4.

kıll İplik biçiminde herhangi bir deri uzantısı, tüy: 16b/5.

kılıç Eğri veya düz pek çok çeşidi olan, kın içinde kayışla bele takılan kesici silah: 24a/9, 34b/11, 37b/2, 42b/9.

k. çek- Savaş için kılıcını eline almak: 37b/2, 42b/9.

k. ko- Savaş için kılıcı eline almak: 34b/11.

kılınc Çelikten silah: 8a/3, 19a/13, 21b/1.

k.-dan geçür- Kılıçla öldürmek: 8a/3.

k. ko- Savaş için kılıcı eline almak: 21b/1.

kılın- Boyun eğmek, saygı göstermeye çalışmak: 37a/3.

kıır- Sert şeyleri vurarak veya ezerek parçalamak: 9b/8, 24a/10, 46a/15.

kırıl- Sert bir şeyle vurularak ve çarpılarak parçalara ayrılmak: 3b/6.

kırık Otuz dokuzdan sonra gelen sayının adı, dört kere on: 2a/13, 6b/6, 17b/8, 20b/12, 20b/14, 32b/7, 34a/3, 35a/12, 40a/15, 40b/2, 42b/13.

kışsa (a) Anlatılan, aktarılan doğru veya uydurma vak'a, macera, sergüzeşt: 8b/13, 11a/6, 17b/6, 20b/7, 21b/14, 27b/8.

k.-yı dırāz it- Uzun hikāye anlatmak: 20b/7, 21b/14, 27b/8.

kıy- Acımayıp öldürmek: 4b/6, 5b/2, 8b/13, 30b/14.

kıyāfet (a) Bir kimsenin giyimi, kuşamı, giydiği şeylerin bütünü, elbise, giysi: 23b/5, 23b/12.

kıyāmet (a) 1. Dünyanın son bulduğu zamanda bütün ölülerin dirilip bir araya toplanması, varlığın bozulup dağılması: 43a/13. 2. Gürültülü karışıklık, gürültü patırtı: 5a/8.

k. ol- Yaygara koparmak, büyük gürültü koparmak: 5a/8.

kıyās (a) Karşılaştırma, mukayese etme: 27a/14, 38b/8.

ķ. gel- Birbirine denk olmak: 38b/8.

ķız Genç ve evlenmemiş dişi insan: 23a/16, 25a/12, 21a/10, 8a/14, 11b/12, 12a/7, 18b/8, 19b/11, 21a/9, 24b/10, 27a/11, 29a/5, 33b/16, 34b/8, 20a/2, 20a/6, 21a/3, 29a/7, 33b/10, 16b/5, 18b/5, 20b/10, 16b/6, 12a/10, 12a/11, 14b/2, 20a/7, 20b/8, 24a/14, 26a/9, 7a/4.

ķi (f) Anlam bakımından birbirleriyle ilgili cümleleri birbirine bağlayan bir söz: 001b/03, 001b/05, 001b/12, 001b/14, 002a/01, 002b/02, 002b/03, 003a/01, 003a/09, 003b/04, 004a/11, 004b/02, 004b/06, 004b/09, 004b/11, 005a/01, 005a/08, 005b/13, 006a/09, 006b/15, 007a/02, 007a/05, 007b/08, 007b/09, 007b/13, 007b/16, 008a/11, 008a/16, 008b/03, 009a/03, 009a/08, 009a/12, 009b/14, 010a/03, 010a/09, 010b/01, 010b/05, 010b/08, 011a/01, 011a/04, 011a/07, 011a/14, 011a/15, 011b/02, 011b/04, 012a/09, 012b/02, 012b/12, 012b/17, 013a/07, 013a/13, 013b/02, 013b/06, 014a/01, 014a/07, 014b/06, 015a/01, 015a/10, 016a/12, 016a/14, 016b/02, 017a/05, 017b/10, 018a/02, 018a/03, 018a/06, 018a/08, 018b/11, 019a/07, 020a/04, 020a/05, 020a/06, 020a/10, 020b/14, 021a/03, 021a/06, 021a/07, 021a/12, 021b/02, 021b/10, 022b/12, 023a/05, 023a/07, 023b/12, 024b/11, 025a/010, 025a/13, 026a/01, 026b/02, 026b/12, 027a/08, 027a/10, 027a/11, 027a/12, 027b/06, 028a/04, 031a/02, 031a/12, 032a/02, 032a/06, 033b/10, 033b/14, 034b/02, 034b/14, 035a/02, 035b/12, 036a/09, 036b/03, 037a/11, 037b/10, 038a/10, 038a/13, 038a/14, 038b/08, 039a/02, 039a/11, 039b/01, 039b/04, 039b/07, 040a/09, 040b/11, 042a/07, 042a/14, 042b/14, 043a/07, 044a/04, 044b/12, 045a/12, 046a/01, 046a/13.

ķim “Her kim, rastgele biri” anlamıyla şahıslar için kullanılarak umûmîlik ve belirsizlik bildirir, aynı zamanda “hangi ķiři” sorusunu sormak için kullanılır: 7a/1, 7a/6, 8b/2, 9b/5, 2b/13, 2b/14, 7a/5, 9b/8, 13b/14, 14b/6, 17a/12, 17a/13, 27b/10, 22b/10, 13b/2, 14b/16, 20a/10, 13b/10, 17a/12, 21b/5, 22b/12, 35a/14, 44b/3, 44b/8, 4a/11, 9a/15, 11b/6, 17b/12, 22b/5, 24a/11, 24a/13, 28b/13, 44b/13.

ķimi Bazısı, birtakımı, kimisi: 9b/5, 7a/5, 9b/8, 27b/10, 22b/10.

ķimse Herhangi bir ķiři, kim olduğu bilinmeyen ķiři: 7a/12, 8a/11, 12b/2, 25a/3, 27b/13, 40a/2, 35b/13, 12b/3, 8b/14, 46b/9.

ķirman Şāh Özel isim: 7b/5, 7b/6, 7b/14, 7b/15, 8a/3, 8a/5, 8a/14, 11b/12, 14a/13, 14b/8, 15b/15, 16a/5, 16a/13, 16b/8, 21a/5, 21b/4, 10b/12, 12a/6, 12a/9, 13b/8, 14b/2, 14b/10, 15b/8, 15b/14, 17a/13, 17b/3, 20b/10, 20b/12, 21a/3, 23b/6, 28b/14, 33b/2, 33b/6, 33b/8, 33b/13, 41a/7, 041a/13, 41b/1, 41b/5, 41b/8, 16a/14, 17a/9, 17a/1, 17a/2, 17a/11.

ķirman-ı Zemīn Ķirman, (Kerman) İrān’ın aynı isimli Ķirman Eyaleti’nin yönetim merkezi olan şehir: 6b/16, 7b/4, 7b/4, 13a/12, 20b/12, 20b/13, 33a/11, 33a/12.

ķisve (a) Kılık kıyafet: 40b/5.

kişi şahıs, zat, nefer: 24a/11, 40b/11.

ko-1. Koymak, bırakmak: 13a/1, 15a/4, 21b/1, 22a/12, 32a/2, 34b/11. 2. Boyun eğmemek, dayanmak, direnmek: 2b/12, 2b/15.

ķoca Yaşlı, ihtiyar, pir, y¼ksek, b¼y¼k, ulu: 38b/11, 38b/16, 39a/15, 41a/8, 42a/1, 45a/12.

ķol İnsan v¼cudunda omuz başından parmak uçlarına kadar uzanan b¼l¼m: 9b/1, 9b/1, 3a/9, 9b/8, 12b/17, 17a/14, 18a/13, 32a/1.

ķ. ķola otur- Yan yana oturmak: 9b/1.

ķolay Sıkıntı çekmeden, yorulmadan yapılabilen, emeksiz, zahmetsiz, g¼c¼ ve zor karşıtı: 12a/12, 25a/8.

ķ. gel- Kolay gelmek: 12a/12

ķon- Geçici olarak yerleşmek, yurt edinmek, ęadır kurmak: 3b/14, 5b/4, 11b/16, 13b/8, 14a/4, 22a/2, 21a/2, 22b/14, 27b/11, 34a/14, 38b/16, 43b/1, 47a/9, 39a/3, 37b/10, 42b/15, 33a/13, 43a/1.

ķondur- Yerleştirmek, yer tutturmak, oturtmak: 2a/15, 30a/1.

ķopar- Kopmasını sağlamak, kopmasına yol açmak: 19a/5, 30a/1.

ķor- Bırakmak, kormak: 3a/4, 3b/2, 5a/5.

ķork¼- Korkuya kapılmak, korku duymak: 10a/7, 14b/14.

ķork¼ak¼ çok çabuk ve olmayacak şeylerden korkan (kimse, hayvan): 10b/5.

ķoř- Aceleyle y¼r¼mek, adım atışlarını sıklaştırıp arttırarak hızla gitmek: 25a/16.

ķoy- Bir şeyi bir yere bırakmak, belli bir yere yerleştirmek: 7b/10, 16a/10, 24b/9, 27a/3, 33a/10, 38b/6, 39b/6, 39b/9, 39b/12, 40a/7, 40b/7.

ķoyun Geviş getirenlerden, eti, s¼t¼ ve derisi için yetiştirilen evcil hayvan, koyun: 23a/10.

ķoře (f) Birbirini kesen iki çizginin, iki d¼zlemin oluşturduğu aı, zaviye: 39a/9.

ķul Hizmet için satın alınmış kimse, k¼le: 3b/11, 13a/3, 13a/10, 13b/3, 21a/9, 22a/10, 25b/10.

ķ. ol- K¼le olmak: 13a/3, 21a/9.

ķ. şal- Kōle gōndermek: 3b/11, 17a/14.

ķulaġuz Rehber, kılavuz, yol gōsteren: 11a/14.

ķ. it- Rehberlik etmek: 11a/14.

ķulak İşitme organı, kulak: 14a/13.

ķulluķ Kul olma durumu, kōlelik, ubudiyet: 7b/2, 22a/9, 22a/14, 22b/1, 32b/13.

ķ.-a da'vet eyle- Kul olmaya davet etmek: 22a/9.

ķ.-a da'vet it- Kul olmaya davet etmek: 22a/14.

ķ.-un ķabūl it- Kul olmayı kabul etmek: 7b/2, 22b/1, 32b/13.

ķunpař (Fr.) Hile, dūzen, tuzak: 4b/4.

ķ. it- Tuzak kurmak: 4b/4.

ķur- Bir řeyi oluřturan parçaları birleřtirerek būtin durumuna getirmek, monte etmek, dūzenlemek, inřa etmek: 10b/14, 24b/8, 25b/14, 31a/9, 37b/7.

ķurdur- Kurma işini yaptırarak: 15b/11.

ķurtar- Bir kimseyi ōlme ve yok olmak tehlikesinden, bir tehlike veya zor durumdan, uzaklaştırmak, selāmete çıkarmak: 17b/15, 46a/1.

ķurul- Tertip edilmek, organize edilmek: 12a/4.

ķurut- Suyunu ve ıslaklıġını giderip kuru duruma getirmek: 11a/11, 23a/13.

ķuřūr (a) Eksiklik, noksan, hata: 14a/10, 40b/4.

ķ. it- Eksiklik etmek, hata etmek: 40b/4.

ķuřluķ Sabah ile ōġle arasındaki vakit: 9a/7.

ķuvvet (a) Gūç: 13a/2, 19b/11.

ķuzı Koyun yavrusu: 23a/16, 23b/1.

ķ. kebān it- Kuzuyu kebab etmek: 23a/16.

ķ. pűrűn eyle- Kuzuyu bűryan etmek: 23b/1.

kűĉűk Boyutları, benzerlerinininkinden daha ufak olan: 13b/3.

kűffűr (a) Műslűman olmayanlar, kűfirler: 3b/8, 3b/11, 4a/10, 4b/11, 5b/11, 5b/13, 26b/6.

kűfűr bkz. kűfr

kűfr, kűfűr (a) Sűvme, sűvmek iĉin sűylenen sűz, sűvgű: 19b/14.

kűlűh (f) Erkeklerin giydięi genellikle keĉeden, ucu sivri veya yűksek bařlık: 41a/5.

kűřműl (f) Kulak bűkme, terbiye: 42b/8.

k. vir- İşitmeye ĉalıřmak: 42b/8.

-L-

la' űn (a) Allah'ın rahmetinden mahrum olan, lűnetlenmiř, kovulup uzaklařtırılmıř: 5a/5.

lűkin (a) Ama, fakat: 7b/6, 20a/7, 23b/11, 25a/8, 30b/7, 32a/4, 32b/12, 33a/8, 37b/2, 46a/1, 46a/9.

lűzım (a) Gerek, gerekli: 17b/2, 30b/7.

l. gel- Gerekmek: 30b/7.

leşker Asker: 9b/10, 37b/10.

levűzıműt (a) Gerekenler, lűzım olan řeyler: 36a/8.

-M-

ma' bűd (a) Kendisine ibadet olunan varlık, İlah, Allah: 31b/17.

madűrű (f) Kűtű duruma dűřűrmek, utandırmak: 34b/6, 36b/10.

m.it- Kűtű duruma dűřűrmek, utandırmak: 34b/6, 36b/10.

madde (a) Yasa, sözleşme, antlaşma vb. metinlerde, her biri başlı başına bir yargı getiren ve çoğu kez rakamla belirtilen bölüm: 29a/4, 30b/8.

m.-i beyân eyle- Sözleşme metnini açıklamak: 30b/8.

mağlûb (a) Galebe edilmiş, kendisine üstün gelinmiş, yenik, yenilmiş: 12b/4, 13a/3.

m. ol- Yenilmek: 13a/3.

maḥal (a) Yer: 14b/15.

Māhān Şāh Özel isim: 18b/13.

māhir (a) Becerikli, maharetli: 12b/10.

maḥşūş (a) Özgü: 11b/15.

mā'il (a) Hevesli, istekli, düşkün: 25a/14.

ma'kūl (a) Akla uygun, akıllıca: 12b/3, 12b/5, 14b/5, 14b/12, 34a/12.

māl (a) Bir kimsenin, bir tüzel kişinin mülkiyeti altında bulunan, taşınır veya taşınmaz varlıkların bütünü: 17b/9, 32b/11, 5b/4, 19b/8, 18a/2.

Mālāberdi Özel isim: 45b/3.

ma'lūm (a) Bilinen, belli: 14a/9, 20a/6, 27a/9, 28a/10.

m. ol- Bilinmek, belli olmak: 14a/9, 20a/6, 28a/10.

mani' (a) Bir şeyin yapılmasını önleyen şey, engel: 4b/3.

m. ol- Engel olmak: 4b/3.

ma'reke (a) Savaş alanı, harp meydanı, cenk yeri: 17b/6.

ma'rifet (a) Ustalık, hüner, uzmanlık: 38b/12, 40a/13.

M'āriẓ Şāh Özel isim: 6b/7.

maṣārīf (a) Masraflar, giderler, harcanan paralar: 30b/12.

ma'şūqa (a) Bayan sevgili: 30b/4, 30b/11, 32a/7.

muṭīʿ (a) İtaat etme, bağlı bulunma: 5b/10.

m. it- İtaat etmek, bağlı bulunmak: 5b/10.

Māverāünnehir Orta Asya'da, Ceyhun (Amu Derya) ve Seyhun (Siri Derya) nehirleri arasında kalan tarihi bölge: 40a/11.

meclis (a) Toplanılacak, oturulacak yer, toplanma, sohbet ve eğlence toplantısı: 12a/4, 15b/11, 25b/13, 31a/9, 39b/6.

m. ḳur- Toplanmak: 12a/4, 15b/11, 25b/13, 31a/9.

meded (a) Yardım: 5a/6, 23a/9.

medḥ (a) Bir kimsenin iyiliklerini söyleme, övme: 15b/1, 18a/10, 29a/16, 39b/2, 47a/10.

m. eyle- Övmek, yüceltmek: 15b/1, 39b/2, 18a/10, 29a/16, 47a/10.

m. it- Övmek, methetmek: 18a/10, 47a/10.

medḥūs (a) Dehşete upramış, şaşırılmış, korkmuş: 39b/5.

m. ol- Şaşırarak, korkmak: 39b/5.

meger (f) Ancak, yalnız, yoksa meğer: 8a/13, 10a/7, 11b/11, 14a/13, 17a/5, 23b/13, 24b/15, 26b/14, 26a/2, 26b/14.

mehānet (a) Küçümseme: 10b/10.

mekān (a) Yer, mal: 23b/14.

Mekke (a) Mekke ya da Mekke-i Mükerrerme, Arap Yarımadası'nın Hicaz Bölgesi'nde yer alan, Kâbe-i Muazzama ve Haremi Şerif'i bünyesinde barındıran kutsal şehir: 37b/7, 42a/6, 45b/5.

M.-yi Mükerrerme Hürmetli Mekke, Kutsal Mekke: 42a/6.

melik (a) Padişah: 7a/3, 7a/4, 34b/7, 35a/4, 35a/6, 37a/3, 37a/9, 38a/4, 38a/6, 38a/7, 42a/9, 42a/11, 42a/13, 42b/4, 42b/10, 42b/15, 43a/8, 43a/12, 43b/1, 43b/8, 44a/1, 44a/3, 44b/6, 44b/8, 44b/13, 45b/2, 45b/9, 46a/2, 46a/12, 46b/2, 46b/3, 47a/1, 47a/5, 47a/9, 47a/10, 47b/3, 47b/5, 47b/8.

Melik Ḳāsim (a) Özel isim: 7a/3, 7a/5, 35a/5, 35a/6, 37a/4, 37a/9, 42a/11, 42a/13, 42b/4, 42b/10, 42b/15, 43a/12, 43b/1, 43b/2, 43b/8, 44a/2, 44a/3, 44b/6, 44b/9, 44b/13, 45b/2, 45b/9,

46a/2, 46a/8, 46a/12, 46b/2, 46b/3, 46b/5, 47a/1, 47a/5, 47a/9, 47a/13, 47b/3, 38a/5, 38a/6, 42a/9, 45b/9, 47b/8, 47b/6, 47a/10, 34b/7, 37a/9, 38a/7, 43a/8, 7a/3, 7a/5, 35a/5, 35a/6, 37a/4, 37a/9, 42a/11, 42a/13, 42b/4, 42b/10, 42b/15, 43a/12, 43b/1, 43b/2, 43b/8, 44a/2, 44a/3, 44b/6, 44b/9, 44b/13, 45b/2, 45b/9, 46a/2, 46a/8, 46a/12, 46b/2, 46b/3, 46b/5, 47a/1, 47a/5, 47a/9, 47a/13, 47b/3, 38a/5, 38a/6, 42a/9, 45b/9, 47b/8, 47b/6, 47a/10, 34b/7, 37a/9, 38a/7, 43a/8.

mel' ūn (a) Allah'ın rahmetinden mahrum olan, nefret ve lânete uğramış, lânetlenmiş: 3a/7, 3a/9, 3b/3, 5a/11, 5a/12, 5a/13.

memāt (a) Ölüm: 16b/4.

meme Vücûdun herhangi bir yerinde gelişmiş olan ufak çıkıntı: 43b/14.

men' (a) Yasak etme, bırakmama, önleme: 3a/4, 3a/7, 3b/3, 5a/12, 27b/5, 30a/7, 30a/8.

m. eyle- Engel olmak, mâni olmak: 3a/7, 30a/7.

m. it- Engel olmak, mâni olmak: 3a/4, 3b/3, 5a/12, 27b/5, 30a/8.

merd (f) Yiğit, cesur: 11b/3.

m.-i ğarîp adamdır Garip yiğit adamdır: 11b/3.

merdân (f) Mertler, insanlar, erkekler, yiğitler: 37a/5.

merdūm (f) İnsan, adam: 23b/14, 24b/6, 24a/14, 28b/1.

merdūm-ĥūr (f) İnsan yiyen adamlar: 23b/14, 24a/14, 24b/6, 28b/1.

Merdūm-Ĥūr-i Zengiler Özel bir topluluk ismi: 23b/14.

Merdūm-Ĥūrlar Özel bir topluluk ismi: 28b/1.

merĥabā (a) Bir selamlaşma sözü: 9b/3.

merĥamet (a) Acıma, acırganma, kötü duruma düşenlere karşı duyulan üzüntü: 23a/3.

m. eyle- Acımak: 23a/3.

mertebe (a) Rütbe, yükselme basamağı, derece: 14b/13, 35a/10, 30b/8, 46a/5.

mest (f) Sarhoş, kendinden geçme: 39b/5.

m. ol- Kendinden geçmek: 39b/5.

meşhūr (a) Ünlü, tanınmış, bilinen: 35a/3.

meşrūh (a) Şerh olunmuş, anlatılmış, açıklanmış, izah olunmuş: 29a/4.

mešt Tarağa benzeyen bir savaş aracı: 10a/11, 11b/11, 12a/14.

metin (a) Dayanıklı, sağlam: 8a/6.

m. ol- Dayanıklı ve sağlam olmak, metanetini yitirmemek: 8a/6.

mey-hūş (f) Şarap: 18b/2.

mey-hūş eyle- Mayhoş olmak: 18b/2.

meydān (a) Herhangi bir yerde bulunan açık ve düz yer, açıklık, saha, kır: 2b/8, 2b/9, 13b/10, 13b/11, 17a/2, 21b/3, 21b/5, 30a/12, 31b/3, 36a/2, 44b/1, 46b/4, 47b/1, 47b/2, 2b/11, 2b/12, 2b/14, 3a/16, 13b/10, 13b/14, 13b/15, 17a/8, 17a/12, 21b/5, 21b/6, 22b/2, 22b/3, 22b/4, 27b/2, 27b/3, 27b/9, 30b/1, 31b/3, 35a/14, 35a/15, 37b/1, 44b/3, 44b/4, 45b/4, 45b/11, 47a/12, 47b/6, 36b/11, 45b/7, 13b/13, 2b/10, 21a/8, 44b/7.

m. eyle- Savaşmak: 13b/11.

m. it- Savaşmak: 2b/9, 47b/2.

mı, mi Soru edatı: 3a/4, 3a/3, 10a/13, 35a/10, 40a/1, 40b/12, 45a/6, 45b/10, 7a/13, 34b/9, 33a/1, 46b/3, 45a/4, 6b/8, 11b/7, 7b/14, 7b/15, 19a/11, 39a/15, 11b/9, 19a/12, 20a/14, 32a/11, 40b/7, 41a/14, 45b/5.

miğfer (a) Muharebede başa gelebilecek darbelerden korunmak için takılan başlık: 35b/16.

miğdār (a) Parça, kısım, değer, derece: 14a/2, 14a/9, 23b/14, 37a/13.

minnet (a) İyiliğe karşı duyulan şükür hissi: 12b/1.

minvāl (a) Tarz, yol, suret şekil: 29a/3.

misāfir (a) Konuk: 9a/16.

mişāl (a) Benzer, örnek, gibi: 3b/10, 17a/14.

mu, mü bkz. mı, mi Soru edatı: 25b/8, 25b/8, 27a/16.

mu'âdil (a) Eşit, denk, eş değer: 25a/9.

mu'allāk (a) Takla, asılmış, asılı: 3a/14, 3b/7.

m. yıkıl- Takla atmak: 3a/14, 3b/7.

mu'azzam (a) Büyük, iri, kocaman, koskoca: 36b/6.

mufaşşal (a) Uzun uzadıya anlatılan, özlü ve kısa olmayan, ayrıntılı, tafsilatlı bir biçimde olan: 36a/15.

muḥabbet (a) Sevgi, sevme, sohbet: 28b/12, 28b/16, 30b/10, 35b/5, 43b/6, 23a/2, 16b/7, 35b/10, 43a/4, 43b/15, 46a/8.

m. eyle- Sohbet etmek: 28b/12.

m. gör- Sevgi görmek: 23a/2.

m.-i düş- Sevgisi düşmek: 43b/15.

m. it- Sohbet etmek: 28b/16, 30b/10, 35b/10.

muḥaddiṣān (a) Hadisçiler, hadis bilginleri: 1b/2.

muḥaddiṣān-ı rûzgâr Zamanın hadis bilginleri: 1b/2.

muḥālefet (a) Düşmanlık, zıt fikirlilik: 28b/11.

m. it- Karşı çıkmak: 28b/11.

muḥāşara (a) Sarma, kuşatma: 8a/7, 17b/5.

m. it Sarmak, kuşatmak: 17b/5.

m. eyle- Sarmak, kuşatmak: 8a/7.

muḥkem (a) Sağlam, sağlamlaştırılmış, tahkîm edilmiş, sağlam kılınmış, berk: 12b/16.

m. tut- Sağlamlaştırmak, sağlam tutmak: 12b/16.

muḳâbil (a) Bedel, karşılık, karşı karşıya gelen, bir şeyin karşısında bulunan, karşı: 2b/12, 2b/15, 17a/8, 17a/10, 21b/14, 22b/4, 27b/4, 30a/4, 30b/2, 30b/16, 31b/5, 35b/1, 45b/8.

m. al- Bedel almak: 21b/14.

m. ol- Karşı karşıya olmak: 2b/12, 2b/15, 17a/8, 22b/4, 27b/4, 45b/8, 17a/10, 30a/4, 30b/2, 31b/5, 35b/1.

mukaddem (a) Önde olan, önde giden: 39a/16, 41b/11.

mukaddemā (a) Önce, eskiden: 1b/4, 7a/10.

mukarrer (a) Hakkında karar alınmış, karar verilmiş, kararlaştırılmış: 21b/2, 44a/13.

m. ol- Kararlaştırmak: 21b/2.

mükāleme (a) Söz söyleme, karşılıklı konuşma, atışma: 30a/5.

mukāvement (a) Karşı durma, “karşı koyma”, dayanma, boyun eğip zayıf düşmeme: 6b/12, 32b/12.

m. it- Karşı durmak, karşı koymak: 6b/12.

mukayyed (a) Bir işe önem verip bakan: 13b/15, 30a/11, 36a/2.

m. ol- Önem vermek, gözetmek: 13b/15, 36a/2.

murād (a) İstek, istenilen şey, “arzu, dilek”: 13a/5, 20b/8, 22a/3, 10b/9, 13b/1, 16a/9, 20a/7, 23a/13, 25a/5, 26a/7, 26a/12, 34a/5, 34b/7, 35a/1, 13a/9, 31b/1, 13a/4, 34a/11, 4a/12, 4b/2, 43b/9, 22b/8, 32a/4, 46a/10.

m. al- Dilek almak: 34a/5.

m. eyle- İsteğine kavuşmayı dilemek: 10b/10, 13a/5, 16a/9, 20a/7, 23a/13, 25a/5, 26a/7, 34b/7.

m. it- Arzu etmek: 26a/12.

m. ol- İsteğine kavuşmak: 31b/1, 35a/1.

m. vir- Umut vermek: 34a/5.

muraşşā' (a) Kıymetli taşlarla bezenmiş: 9a/13.

muşahabet (a) İki veya daha fazla kişi arasındaki konuşma, sohbet etme: 9b/2.

m. it- Sohbet etmek: 9b/2.

muzāyaka (a) Sıkıntı, darlık, yokluk, parasızlık, zorluk: 27b/16.

mücevher (a) Değerli süs eşyası: 8b/3.

mücevherli (a) Elmas işli, elmaslı: 15a/3.

müferrih (a) Ferahlık veren, gönül açıcı, açık, eğlenceli, iç açıcı: 8a/10.

müfret (a) Tek, teklik: 10a/7.

mühlet (a) Vakit verme, bir süre için müsaade etme, bir işi belirli bir vakte kadar geciktirme: 28a/2, 29a/4.

m. al- Belirli bir vakte kadar süre almak: 29a/4.

müjde (f) Sevinmeye yol açan haber, iyi ve sevindirici haber, “muştu”: 2a/12, 21b/8, 29a/6, 32a/12, 38b/16, 42b/3.

m. eyle- Mutlu haber vermek: 32a/12.

m. ol- Mutlu haber vermek: 21b/8, 29a/6, 42b/3.

mükerrem (a) Hürmet ve tazim edilen, ikram olunmuş: 42a/6.

mülūkâne (f) Padişahlara yakışır bir surette: 9a/13.

mümkün (a) İmkânı olan, imkân dâhilinde bulunan, olabilen, olağan, imkânsız olmayan: 8a/7.

m. ol- Mümkün olmak: 8a/7.

mümkün (a) İmkânı olan, imkân dâhilinde bulunan, olabilen, olağan, imkânsız olmayan: 33b/12.

m. ol- Mümkün olmak: 32b/12.

münacât (a) Allah’a yalvarma: 24a/8.

münâsebet (a) İlgi, yakınlık: 10a/2.

müntazır (a) Bekleyen, gözleyen, intizar eden: 33a/6.

Müslīmān (a) İslam dininden olan kimse: 1b/7, 4a/4, 4a/5, 4a/11, 4b/1, 6b/4, 8a/2, 19b/13, 19b/13, 20a/1, 20b/8, 27a/11, 30b/4, 30b/9, 32b/12, 32b/15, 33a/3, 33a/16, 33b/2, 33b/11, 33b/14, 34b/3, 44a/4, 44a/5.

müşâhede (a) Gözle görme, seyrederek anlama, muayene, kontrol: 42a/7.

müşâvere (a) İki veya daha çok kişi arasında görüş alış verişinde bulunularak yapılan konuşma, danışma: 7b/13, 14b/11, 33b/13, 34b/6.

m. eyle- Danışmak: 14b/11.

m. it- Danışmak: 33b/13, 34b/6.

müşkül (a) Güç, zor: 13a/5.

müştâk (a) Çok isteyen, can atan: 42b/5.

m. ol- Can atmak, istekli olmak: 42b/5.

müte' ayyin (a) Bir yerin bir bölgenin belli başlı kimselerinde olan, tanınmış, itibarlı: 35b/6.

-N-

nâ (f) Olumsuzluk bildiren ek, sıfatların başına gelerek anlamı olumsuzlaştırır: 3a/3, 3b/1, 5a/4, 5a/11, 12a/13, 17a/1, 27a/16, 27b/12, 28a/9, 30b/3, 30b/15, 35a/12, 37a/12, 45a/5, 45a/16, 45b/4.

nâ-bekâr (f) Hayırsız, yaramaz, kötü hareketli: 3a/3, 3b/1, 5a/4, 5a/11, 12a/13, 27a/16, 27b/12, 28a/9, 30b/3, 30b/15, 37a/12, 45a/5, 45a/16, 45b/4.

nâ-çâr (f) Çâresi olmayan, çâresiz, mecbur olan: 17a/1, 35a/12.

n. ol- Çâresiz olmak: 17a/1, 35a/12.

nafağa (a) Geçinmek için gerekli olan şeylerin bütünü, geçimlik: 40b/5.

nâfile (a) Boşuna, faydasız, boş: 46b/1.

nâgâh (f) Ansız, ansızın: 24a/8, 29a/1.

nâkilân (a) Aktaranlar, rivâyet edenler, işittiği haberleri ve olup bitenleri başkalarına yetiştirenler: 1b/2.

n.-ı âşârân Eserleri nakledenler: 1b/2.

naql (a) Bir şeyi ağızdan ağza ve kitap vasıtası ile ulaştırma: 1b/4, 4b/2, 10b/3, 15b/13, 27a/4, 32b/9.

n. eyle- Anlatmak: 1b/3, 4b/2, 10b/3, 27a/4, 32b/9.

n. it- Anlatmak: 15b/13.

nām (f) Ad, adında, adlı, ün, şöhret: 10b/7, 20b/15, 22a/5, 26a/9, 29a/15, 36b/3, 36b/7, 24b/15, 7a/3, 12a/8, 17b/8, 15b/5, 15b/15, 33a/13, 20a/5, 28a/11, 13b/7, 29a/7, 11b/9.

nāmdār (f) Ünlü, namlı: 22a/1.

nāme (f) İki kişinin birbirlerine gönderdikleri mektup, bitik: 6b/11, 7b/13, 11a/1, 12a/9, 14b/2, 14b/6, 20a/2, 20a/3, 20a/10, 21a/2, 28a/3, 28a/14, 33b/6, 34a/16, 36a/16, 44a/4, 14b/8, 14b/9, 14b/10, 28a/13, 29a/3, 29a/10, 29a/11, 33b/8, 33b/9, 34b/1, 34b/2, 34b/5, 36b/2, 37a/8, 11a/4, 37a/4, 44a/7, 37b/3, 36b/1, 29a/3.

nām-zade (f) İsteyen ya da istenilen, sözlü, nişanlı: 26a/10.

Nār-ı nūr Devlet ismi: 19b/10, 19b/12.

na'ra (a) Haykırma, bağırma: 2b/10, 5a/3, 13b/12, 17a/9, 21b/13, 30a/2, 35a/15, 44b/5.

n. ur- Haykırmak, bağırmak: 2b/10, 5a/3, 13b/12, 17a/9, 21b/13, 30a/2, 35a/15, 44b/5.

naşīb (a) Allah'ın takdîri ile verilen şey, kısmet, kader, pay: 9a/1, 13a/6, 26a/16.

naşīhat (a) Öğüt, nasihat: 5b/7.

n. it- Öğüt vermek, nasihat vermek: 5b/7.

nazar (a) Bakış, bakma: 11a/15, 38a/13.

n. it- Bakmak: 11a/15, 38a/13.

ne Ne, hangi, hangi şey: 2b/3, 6a/2, 9a/4, 9a/14, 9b/13, 10a/13, 10b/1, 10b/4, 10b/5, 11a/2, 11a/13, 11b/8, 12a/16, 13b/5, 14a/8, 14a/15, 15b/9, 15b/13, 16b/2, 17a/3, 18a/3, 18a/6, 18a/10, 19a/4, 19a/7, 19a/13, 19b/2, 20a/10, 20a/14, 20b/09, 21b/14, 22b/9, 23a/8, 27b/8, 32b/4, 35b/5, 38a/6, 38a/12, 39b/15, 40a/4, 40b/15, 41a/10, 41a/11, 42b/7, 10a/6, 12b/7, 13b/1, 40a/10, 2a/11, 7b/8, 11b/7, 18b/10, 19a/13, 19b/5, 19b/12, 22b/8, 29a/9, 30b/3, 34b/14, 43b/9.

nebīre (a) Torun: 7a/5, 26a/11.

neden Bir olayı doğuran başka bir olayı sormak için kullanılan bir söz; niçin: 31a/16.

nefer (a) Rütbesiz asker, er: 17b/8.

nefes (a) Soluk: 3a/12.

nehir (a) Irmak: 16a/11, 17b/7, 40a/11.

nem (f) Havada bulunan su buharı, hafif ıslaklık, rutubet: 43a/13.

nereden Nere'nin ablatif hâli: 24a/13, 38a/9.

nesil (a) Soy, sülâle, kuşak, göbek: 26a/15.

nesne Belli bir ağırlığı ve hacmi, rengi olan her türlü cansız varlık, şey, obje: 11b/15, 37a/5, 45a/7, 46a/4.

nevet (a) Sıra, nöbet: 17a/10, 31b/16.

nevcivân (f) Delikanlı, genç: 8b/4, 36b/13, 38a/4, 43b/3.

neyle- Ne eylemek, ne yapmak: 3b/1, 14b/14, 16b/3, 16b/12, 25b/5, 31b/12.

nice Nasıl, kaç, ne kadar, hangi, birçok: 2a/9, 4a/16, 4b/10, 5a/14, 9a/10, 10a/11, 10b/9, 11a/8, 19a/2, 22b/7, 23a/9, 40b/2, 40b/6, 42a/13, 46a/7, 47a/3, 38b/4.

niçün “Nedir”, “Ne sebepten”, “Ne maksatla” anlamlarıyla sebep sorma bildirir: 3a/1, 9a/1, 14a/7, 16a/13, 17b/12, 22b/6, 31a/17, 40a/3.

nidâ (a) Çağırma, seslenme, ses verme: 2b/4.

n. it- Seslenmek: 2b/4.

niğâr (f) Resim gibi güzel, sevgili: 9a/4, 15b/11, 9b/4, 11a/14, 9a/2, 9a/2, 28a/6, 28b/1, 29a/11, 32a/3, 32b/15.

niḥâl (f) Fidan, ince, genç: 35b/11.

niḳâb (a) Yüz örtüsü, peçe, yaşmak: 9a/2, 45b/7, 45a/14.

niḳâb-dâr (f) Yüzü örtülü olan: 8b/15, 24a/8, 24a/12, 44b/12.

niḳâḥ (a) Evlenmenin kânuna uygun olarak yapılması, iki tarafın ve şahitlerinin ifâdeleri dinlenip kaydedilme işlemi: 33b/12.

n. it- Evlenmek, nikâh kıymak: 33b/12.

nişân (f) İz, belirti: 14b/3, 14b/15, 16a/14, 14b/16, 18b/1, 10b/7, 9b/3, 23a/1.

n. taş- Belirtmek (nişanlanmak): 14b/3, 14b/15, 16a/14.

niyâz (a) Yalvarma, dua: 44b/10.

n. it- Duâ etmek: 44b/10.

niyyet (a) Kurma, bir işi yapmayı önceden düşünme, meram, maksat: 30b/11.

n. arzu it- Kavuşmayı niyet etmek: 30b/11.

nizâm (a) Düzen, tertip: 39a/10.

n. vir- Düzenlemek, tertip etmek(sazın akordunu düzenlemek): 39a/10.

nîze (f) Kargı, mızrak, süngü: 3a/4, 27b/6, 30a/6, 30a/8.

n. ur- Mızrak vurmak: 27b/6, 30a/8.

n'ola Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı, nedir, ne olabilir: 6a/7, 10a/1, 12b/1, 12b/11, 13a/6, 14a/11, 15a/8, 18a/11, 18b/1, 19b/12, 21a/6, 23b/1, 28a/2, 33a/7, 42b/9, 47a/14.

nūr (a) Işık, ziya, nur: 26b/13, 37a/6.

-O-

oba Göçebelerin konak yeri: 23a/12.

oğlan Erkek çocuk: 3a/3, 3b/1, 9b/4, 9b/5, 18a/6, 19b/2, 35b/4, 43b/10.

oğul Erkek evlat: 1b/10, 2a/7, 5b/12, 6a/5, 6a/6, 6a/9, 6a/10, 6a/12, 6a/14, 7a/5, 8b/6, 8b/15, 12a/8, 15a/11, 18a/5, 21b/8, 35b/4, 35b/7, 38a/11, 42b/7, 42a/15.

ok Ucu sivri demirden, arkası tüy biçiminde ince ve kısa bir değnekten oluşan ve yayla atılan mermi: 11b/9, 18a/12.

o. at- Ok atmak, mermi atmak: 18a/12.

oku- Yazılmış bir şeyi gözden geçirip bunu sessizce çözümleyip anlamak veya aynı zamanda seslere çevirmek: 20a/4, 36b/2, 33b/9, 14b/11, 29a/3, 34b/2, 34b/6, 37a/3.

ol O işaret sıfatı: Bugün kullanılış sahası daralmıştır: 1b/4, 1b/12, 2a/4, 2b/14, 3a/16, 3b/8, 3b/10, 4a/1, 4b/4, 4b/5, 4b/12, 5a/1, 5a/16, 5b/11, 6a/8, 7a/11, 7a/13, 7b/1, 8a/15, 8b/2, 8b/15, 9a/1, 9a/3, 9a/4, 9b/5, 11a/15, 11b/2, 11b/16, 14a/3, 14a/12, 15a/11, 15a/12, 15a/13, 16a/1, 16a/8, 16a/11, 17a/11, 17a/14, 17b/7, 17b/8, 18a/14, 18b/8, 19a/3, 19b/13, 20a/8, 20a/9, 21b/11, 21b/15, 23a/14, 23b/13, 23b/15, 24a/12, 24b/15, 25a/10, 25b/11, 26a/2, 26a/13, 26a/17, 26b/5, 27b/8, 27b/14, 28a/1, 28a/2, 28a/3, 28a/15, 29b/3, 30b/1, 30b/7, 30b/9, 30b/10, 32b/8, 36a/15, 37a/1, 37a/12, 37b/1, 38a/13, 38b/7, 38b/9, 39a/4, 39b/3, 39b/9, 42a/11, 42b/11, 43a/2, 43a/15, 43b/12, 44a/2, 44a/7, 44a/10, 45b/3, 45b/12.

ol- Meydana gelmek, varlık kazanmak, vuku bulmak, olmak: 20a/15, 22a/3, 4a/4, 18a/11, 20a/16, 47a/13, 27b/13, 33a/1, 3b/5, 4a/2, 4a/12, 4a/14, 4b/9, 4b/14, 4b/15, 15a/5, 15a/6, 20a/16, 20b/9, 21a/4, 23a/2, 24a/1, 24a/9, 28a/8, 32a/3, 11b/15, 1b/7, 39b/4, 39b/13, 5b/15, 21a/13, 21a/14, 19b/13, 14a/2, 38a/8, 18b/1, 2a/11, 2b/12, 5a/8, 8a/2, 8b/5, 9a/3, 9b/7, 10a/4, 10a/14, 10b/1, 10b/3, 11a/2, 11a/15, 11b/1, 16a/11, 17a/1, 21b/4, 21b/14, 22a/14, 23b/8, 25a/2, 25a/12, 26b/9, 27b/8, 28a/11, 28b/6, 29b/3, 31b/3, 35b/1, 37b/14, 38a/5, 38a/1, 42a/13, 43b/11, 44a/14, 47a/15, 47b/11, 17a/7, 28a/10, 1b/9, 4b/10, 5a/1, 6a/8, 6b/4, 9a/14, 14a/9, 16a/5, 20a/1, 21b/3, 23b/6, 26a/4, 27a/2, 31b/15, 34a/1, 36a/7, 39a/12, 39b/5, 42b/13, 4a/16, 23a/5, 38b/8, 11a/7, 26b/2, 28b/1, 28b/3, 15b/5, 15b/15, 23b/7, 37b/12, 1b/7, 43b/4, 28a/1, 44b/8, 36a/11, 10b/13, 4b/1, 5b/13, 32b/14, 4b/9, 46a/16, 39a/16, 2a/15, 2b/7, 4a/9, 4b/1, 8a/4, 9a/8, 21b/3, 22a/13, 22b/4, 22b/14, 23b/4, 36b/2, 41b/12, 44a/3, 45a/15, 47a/8, 6a/9, 6a/11, 12a/4, 16a/12, 41a/1, 33b/3, 4a/5, 47a/6, 13a/3, 18a/7, 18b/5, 18b/7, 20b/1, 30b/9, 18b/8, 24a/12, 4b/8, 6b/4, 12b/8, 12b/17, 8a/7, 13b/15, 25a/12, 28a/9, 22b/6, 8a/6, 25a/11, 26a/5, 27b/17, 36a/7, 36b/14, 3b/13, 10a/2, 12b/10, 31b/1, 32a/5, 37a/5, 43a/5, 4b/9, 6a/1, 22b/8, 12b/2, 37a/1, 10b/11, 35b/4, 12b/14, 30a/12, 34b/9, 36a/2, 36b/14, 22a/10, 3a/3, 7a/12, 10a/9, 17a/14, 25b/11, 32b/1, 38a/14, 42a/4, 45a/10, 18a/8, 23a/15, 34b/11, 44a/8, 46b/6, 4b/3, 12a/1, 15a/12, 15a/15, 21a/12, 21b/7, 34a/9, 37a/7, 42a/15, 42b/1, 35a/8, 45b/15, 15a/11, 40a/14, 2a/1, 14b/4, 9b/13, 40b/4, 40b/13, 2b/3, 16b/9, 16b/11, 16b/12, 16b/13, 18b/8, 21b/8, 26b/7, 29a/6, 42a/2, 42b/3, 42b/11, 35a/1, 14a/3, 25b/17, 27b/9, 31a/5, 31b/13, 36a/2, 47a/7, 2a/14, 2b/7, 3a/1, 3a/6, 3a/12, 3a/13, 3b/5, 3b/15, 4a/7, 5a/8, 5a/10, 5b/14, 6a/14, 6b/4, 6b/6, 7b/15, 8b/12, 9a/7, 9b/9, 10a/9, 10b/4, 10b/8, 13a/2, 13a/11, 13b/9, 13b/10, 14b/13, 16b/15, 17a/1, 17a/2, 17a/8, 17a/10, 20b/11, 21a/9, 21b/1, 21b/2, 21b/3, 22b/2, 23a/7, 23b/9, 24b/11, 24b/13, 25b/16, 26b/1, 26b/8, 26b/9, 27a/11, 27b/4, 28b/7, 30a/4, 30b/2, 30b/9, 31b/5, 32b/15, 33a/3, 33b/5, 33b/11, 33b/14, 34a/4, 35a/7, 35a/12, 39b/5, 42b/5, 43b/10, 44b/1, 45b/8, 47b/1, 2a/10, 3a/8, 8a/3, 19b/9, 23a/9, 27a/16, 35a/10, 35a/11, 4a/5, 47a/4, 40a/11, 7b/12, 20b/1, 7b/1, 7a/15, 21a/10, 46b/13, 21a/9, 11b/8, 20a/12, 12a/15, 40a/10, 40b/15, 7a/14, 21a/9, 27a/9.

→ **evlādım ol-**: 43a/5.

ġāfil ol-: 12b/8.

ġālib ol-: 12b/2.

imtiḥān ol-: 32a/5.

iḥtiyār ol-: 25a/11.

irad ol-: 22b/6.

ḳabūl ol-: 12b/14.

ḳādir ol-: 25a/12.

ḳarīb ol-: 4b/9.

mehānet ol-: 10b/10.

mūḳayyed ol-: 30a/11.

murādı ol-: 31b/1.

şāġ ol-: 6a/1.

yaḳın ol-: 3b/13.

ziyān ol-: 36b/14.

ola Acaba, belki, -mi acaba, ihtimal: 4b/6, 10a/5, 12b/5, 17a/3, 20a/6, 21b/10, 34b/15, 38a/11.

omuz Arkanın en yukarısı, boynun iki tarafında kolların uçlarına dek uzanan yer, çigin: 11a/9, 19a/6, 19a/12.

o.-a ur- Omzuna atmak: 19a/6, 19a/12.

on On, dokuzdan sonra gelen sayının adı: 13a/14, 22a/1, 30a/9, 33a/10, 38a/3, 42b/1, 42b/3, 43b/12, 43b/13.

on iki On iki: 33a/10.

on beş On beş: 42b/1, 42b/3.

on altı On altı: 42b/1, 42b/3, 43b/12.

on yedi On yedi: 38a/3, 43b/13.

on sekiz On sekiz: 13a/15, 30a/10.

onlar O, şahıs zamirinin çokluk biçimi: 2b/3.

ora Yerin uzunluğuna işâret etmek içindir; o yer, o mahal, o cihet: 46b/4.

ordu Bir devletin silahlı kuvvetlerinin tümü: 37b/11, 37b/12.

ortalık Çevre: 9a/10, 15a/7.

orta Bir şeyin kenarlarından merkeze doğru yaklaşık olarak aynı uzaklıkta olan yer: 21b/1, 24b/9, 34b/11, 36a/6.

oça Oda: 15a/2.

otur- Vücudun belden yukarısı dik duracak biçimde ağırlığı kaba etlere vererek bir yere yerleşmek, oturmak: 4a/7, 5b/6, 8a/11, 8a/12, 9b/1, 11a/13, 25a/11, 26b/10, 31a/10, 38a/1, 38a/2, 38a/4, 38b/1, 38b/11, 39a/9.

otuz Otuz, üç kere on: 1b/1, 19a/2, 19a/10, 27a/4.

oyna- Sıçramak, hoplamak, sağa sola atılarak oyunlar yapmak: 9a/9, 15a/1, 35b/3.

oyun Eğlenmek ve vakit geçirmek için bütün vücut ile veya el ile belirli arkadaşlar arasında yapılan şey; çocuklara ve büyüklere âit olmak üzere çeşitleri sayısızdır: 9a/14.

-Ö-

öl- Yaşamaz olmak, can vermek, hayatı sona ermek, göçmek, vefât etmek: 6a/1, 18a/5, 25b/8.

öldir- Bir canlının hayatına son vermek: 11b/7, 11b/8, 11b/9, 12b/3, 18b/6.

ölü Hayatı sona ermiş olan, artık yaşamıyor olan, morto, diri karşıtı: 16b/13.

‘**Ömer** ‘**Ayyār** Özel isim: 37b/4, 37b/5, 37b/9, 37b/10, 38b/15, 39a/13, 41b/15, 42a/1, 42a/2, 42a/6, 47a/2, 38a/5, 39a/1, 39a/5, 39a/8, 39a/12, 39a/16, 39b/1, 39b/3, 39b/5, 39b/9, 39b/10, 39b/11, 39b/12, 39b/15, 40a/3, 40a/5, 40a/10, 40a/14, 40b/3, 40b/6, 40b/8, 40b/10, 40b/15, 41a/10, 41a/15, 41b/2, 41b/4, 41b/6, 41b/9, 41b/12, 42b/2, 47a/2, 47a/4.

ömr (a) Hayat, yaşama, ömür: 39b/14.

öñ Ön, ön taraf: 5a/2, 9a/9, 11b/5, 16a/11, 19a/6, 29a/2, 41a/6, 41a/7, 44b/6, 44b/11.

öp- Öpmek: 8b/8, 8b/8, 29a/2, 32a/8, 44b/6.

öte Bulunulan yere göre karşı yanda olan: 6b/16, 6b/16, 8a/12, 8b/9, 32b/6, 45b/2.

öyle Onun gibi olan, ona benzer: 3a/8, 3b/4, 4b/5, 5a/13, 11b/10, 21a/7, 24b/11, 27b/6, 33a/2, 39a/3, 42b/2, 46a/13.

öz Zat, nef, kendi: 45a/4.

‘**özr (a)** Bir kusur ve kabahatin elde olmadan ve mecbûren yapıldığını söyleyerek bu kusur ve kabahatin affedilmesi için ileri sürülen bahâne ve sebep: 16b/4.

-P-

pâdişâh (f) Hükümdar, sultan, melik: 7b/10, 36b/6, 38a/1.

palas Semiz, yağlı, tombul: 38b/5.

pâre (f) Parça, kısım: 5a/14, 5a/16.

p. eyle- Parçalamak: 5a/14.

p. it- Parçalamak: 5a/16.

pay Birden fazla kişi arasında bölüşülmüş bir bütünden, bu kişilerin her birine düşen bölüm, hisse: 20a/6.

pā(y) (f) Ayak.

pây-i taht (f) Başşehir, başkent: 12a/3, 18b/5, 18b/9, 19a/2, 20a/7, 20b/2, 29a/16, 38a/2.

pāzu (f) Kolun omuzla dirsek arasındaki yukarı kısmı: 35a/6.

peder (f) Baba, ata: 6b/1, 33a/5, 33a/17.

pehlüvân (f) Boylu boslu ve güçlü kimse: 14a/4, 17a/9, 20b/5, 20b/14, 21b/15, 22a/1, 24b/15, 25a/2, 25a/9, 27b/3, 31a/12, 25a/9, 13b/4, 28b/8, 4a/2, 7b/7, 18b/5, 18b/9, 20a/8, 20b/2, 13b/15, 34a/8, 34a/10, 38a/2, 28a/8, 14a/7, 37b/8, 20a/16, 27b/9, 17a/12, 19a/2, 28a/9, 20a/6, 25a/3.

pek Gereken, beklenen veya alışılmış olandan çok: 12a/12, 12b/3, 13a/5, 13b/5, 36a/12, 38a/6, 40a/13.

pelenk (f) Kaplan: 10a/12, 11a/7, 11b/7, 11b/9, 12a/14, 10a/11, 10a/7, 10a/9, 10a/10, 11a/9, 11b/6, 12b/3, 13a/14, 44b/4.

pelīd (f) Pis, murdar: 3a/5.

pencire (f) Yapıları aydınlatmak, havalandırmak amacıyla yapılan, çerçeve, cam, panjur, perde gibi eklentilerle daha kullanışlı bir duruma getirilen açıklık: 14b/16, 25b/7, 25b/9.

pençe (f) Güreş, dövüş, bilek güreşi: 12b/4, 12b/5, 12b/6, 12b/8, 12b/10, 20b/3.

p. tüt- Güreşmek, dövüşmek: 12b/4, 20b/3.

perde (f) Sazın telleri: 39a/9.

pesdur (f) Yenilgiyi kabul ettiğini belirtmek için veya birinin şaşkınlık veren davranışlarına karşılık olarak kullanılan bir söz: 13a/2.

peşrev (f) Klasik Türk müziğinde faslın giriş taksiminden sonra, şarkıdan önce çalınan parça: 39a/11.

p.-e gir- Hikaye anlatmak: 39a/11.

peydāh (f) Belli, açık, peyda: 10a/4, 37a/7, 38b/2.

p. eyle- Belli etmek: 38b/2.

p. ol- Belli olmak: 10a/4, 37a/7.

pīr (f) 1. Yaşlı, ihtiyar, şeyh, mürşit: 8b/14, 8b/15, 9a/4, 39a/7, 39a/7, 40a/9, 40b/9.

p.-i fakīr İhtiyar derviş: 39a/7.

piş- Ateşte, fırında, kaynar suda veya yağda ısı etkisiyle yenilebilir duruma gelmek: 24b/5.

piyāde (f) Yayan yürüyen kimse: 10a/9, 11a/8.

p. ol- Yaya yürümek: 10a/9.

post (f) Tüylü hayvan derisi: 11a/9, 11a/9, 11a/11, 11b/7.

p.-ı omuzına ur- Postu omzuna atmak: 11a/9.

pūş (f) Örtün, giyen: 22a/4, 22a/6, 23b/10, 33a/16, 38b/5.

pūr (f) Dolu, çok, ziyade: 21b/1.

pūr-āteş (f) Kızma, öfkelenme: 21b/1.

pür-âteş ol- Kızılmak, öfkelenmek: 21b/1.

püryân (f) Et ve pirinçle tepside pişirilen bir yemek: 23b/1.

-R-

Rabb (a) Varlık âlemini yaratan, besleyip büyüten ve maddî ve manevî olgunluğa doğru götüren (Tanrı Teâlâ): 31a/5.

rağbet (a) İstekle karşılama, itibar etme, rağbet: 14a/7.

r. it- İtibar etmek, rağbet etmek: 14a/7.

râh (f) Yol: 5b/14.

r.-ı sâ' adet Sâ' adet yolu: 5b/14.

rahatlu Sıkıntı veya yorgunluk, tedirginlik vermeyen: 9a/13.

rahl (a) Göç etme, irtihal etme: 30b/12.

r. it- Göçmek: 30b/12.

raşş (f) Gösterişli güzel at: 3a/16, 3b/6, 8a/12, 9a/6, 9a/7, 9b/9, 10a/6, 10a/8, 10a/12, 10a/14, 21b/6, 31b/14, 35a/15, 35b/1.

rakîb (a) Herhangi bir işte, bir yarışta, birbirini geçmeye çalışan, aynı şeyi elde etmeye uğraşan kimse: 12a/13.

râm (f) İtaat eden, kendisini başkasının emrine bırakan, boyun eğen, birinin hükmü altında bulunan: 35a/7.

r. it- Boyun eğmek: 35a/7.

râst (f) Doğru, düz, sağ: 4a/10, 5a/9, 9b/16, 10b/2, 18a/2, 23a/10, 26a/4, 31a/4.

râvî (a) Rivayet eden, işittiği haberleri ve sözleri başkalarına yetiştiren, hadis, şiir, târih vb. ile ilgili haberleri anlatan: 7a/9, 23b/12, 24b/14, 41b/10.

râviyân (a) Rivâyet edenler, hikâye anlatanlar: 1b/2.

râviyân-ı ahbârân Rivâyet edenlerin söyledikleri: 1b/2.

rāzī (a) Kabul eden, rıza gösteren: 34b/8, 47a/6.

r. ol- Rıza göstermek, boyun eğmek: 34b/8, 47a/6.

red (a) Geri döndürme, geri çevirme: 6a/3, 34b/15.

r. eyle- Geri çevirmek, kabûl etmemek: 6a/3.

r. ol- Râzı olmamak: 34b/15.

revân (f) Giden, yürüyen, akan: 23b/6, 42b/13.

r. ol- Yola çıkmak: 23b/6, 42b/13.

Reyhân-ı Dilâver Özel isim: 24b/15, 24b/17, 25a/1, 25a/2, 25a/3, 25a/5, 25a/9, 25b/2, 27b/14, 28a/4, 28b/11, 29a/2, 29a/3, 29a/5, 29a/13, 32b/3, 32b/4, 32b/8, 32b/10, 33a/2, 25a/5, 28b/2, 28b/10, 28b/6.

rızâ (a) Râzı olma, karşı koyamama, boyun eğme, kabullenme, uzlaşma: 16a/10, 33b/11, 37b/2, 44b/9.

r. vir- Rıza vermek: 16a/10, 33b/11, 37b/2, 44b/9.

ri'âyet (a) Uyuma, boyun eğme: 12b/1, 46a/5.

r. it- Uymak: 12b/1, 46a/5.

ricâ (a) Dileyiş, dileme, dilek: 5b/13, 13a/7, 29a/17, 47b/5.

r. it- Dilemek: 5b/13, 29a/17, 47b/5.

rikâb (a) Üzengi, huzur, kat: 3a/14.

rûzgâr (f) Zaman, yel: 1b/3.

Rüstem-i Cihâgîr Özel isim: 1b/4, 1b/8, 1b/13, 2a/7, 2b/1, 2b/5, 2b/5, 2b/10, 2b/11, 2b/15, 3a/4, 3a/5, 3a/6, 3b/2, 3b/9, 3b/9, 3b/16, 4a/1, 4a/2, 4a/5, 4a/16, 4b/2, 4b/7, 4b/15, 5a/3, 5a/9, 5a/12, 5a/12, 5b/1, 5b/2, 5b/5, 5b/6, 6a/3, 6a/4, 6a/7, 6a/12, 6a/14, 6b/1, 6b/7, 6b/10, 6b/13, 7a/1, 7a/4, 7a/8, 7a/11, 7a/11, 7a/12, 7b/9, 7b/13, 8a/1, 8a/2, 8a/6, 8a/8, 8b/3, 8b/8, 8b/12, 9a/2, 9a/9, 9a/14, 9a/15, 9b/3, 9b/6, 9b/6, 9b/9, 9b/11, 9b/14, 10a/5, 10a/6, 10a/8, 10a/8, 10a/10, 10a/10, 10a/12, 10a/13, 10b/2, 10b/13, 11a/1, 11a/2, 11a/5, 11a/6, 11a/7, 11b/1, 11b/2, 11b/5, 11b/5, 11b/6, 11b/7, 11b/8, 11b/10, 11b/13, 11b/15, 12a/1, 12a/2, 12a/5, 12a/8, 12a/12, 12b/1, 12b/5, 12b/7, 12b/7, 12b/11, 12b/12, 12b/16, 12b/16, 13a/2, 13a/5, 13a/9,

13a/10, 13a/15, 13b/11, 13b/13, 13b/14, 14a/1, 14a/1, 14a/2, 14a/3, 14a/6, 14a/8, 14a/12, 14a/13, 14a/14, 14b/3, 14b/7, 14b/9, 14b/10, 14b/16, 15a/2, 15a/3, 15a/5, 15a/6, 15a/9, 15a/11, 15a/13, 15a/14, 15a/15, 15b/2, 15b/5, 15b/6, 15b/12, 15b/15, 16a/6, 16a/9, 16a/12, 16b/7, 16b/9, 16b/11, 16b/13, 17a/5, 17b/5, 17b/6, 17b/10, 17b/11, 17b/12, 18a/1, 18a/3, 18a/4, 18a/10, 18a/12, 18b/1, 18b/7, 18b/10, 19a/1, 19a/4, 19a/8, 19a/11, 19a/13, 19b/3, 19b/6, 19b/8, 19b/9, 19b/12, 20a/2, 20a/11, 20a/12, 20a/13, 20a/15, 20b/4, 20b/10, 21a/1, 21a/12, 21b/6, 21b/8, 21b/9, 21b/12, 21b/12, 21b/13, 22a/2, 22a/3, 22a/5, 22a/8, 22a/10, 22a/10, 22b/2, 22b/4, 22b/5, 22b/9, 22b/10, 22b/15, 23a/2, 23a/4, 23b/7, 23b/9, 26a/9, 26a/15, 26b/7, 27a/12, 28a/5, 28a/15, 28b/4, 28b/5, 28b/7, 28b/7, 28b/8, 28b/12, 28b/14, 29a/6, 29a/7, 29a/9, 29a/1, 29a/11, 30a/4, 30a/5, 30a/6, 30a/6, 30a/7, 30a/10, 31b/14, 31a/2, 31a/6, 31a/8, 31a/14, 31a/16, 31b/3, 31b/5, 31b/6, 31b/8, 31b/9, 31b/10, 31b/14, 31b/16, 32a/3, 32a/11, 32a/13, 32a/14, 32b/8, 32b/11, 33a/2, 33a/3, 33a/4, 33b/2, 33b/4, 33b/15, 34a/1, 34a/2, 34a/4, 34a/5, 34a/7, 34a/9, 34a/13, 34b/13, 35a/9, 35a/14, 35b/2, 35b/9, 35b/1, 35b/8, 35b/12, 35b/14, 36a/2, 36a/8, 36a/12, 36a/16, 36b/3, 37b/5, 37b/12, 37b/13, 38a/15, 38b/14, 38b/14, 39a/6, 39a/6, 39a/12, 39a/14, 39b/7, 39b/9, 39b/11, 40a/8, 40a/12, 41b/1, 41b/14, 42a/8, 42b/5, 42b/14, 43a/1, 43a/3, 43a/4, 43a/8, 43b/12, 44a/3, 44a/7, 44b/3, 44b/11, 44b/11, 44b/14, 45a/2, 45a/4, 45a/9, 45a/11, 45a/13, 45a/16, 45b/8, 45b/9, 45b/13, 46a/8, 46a/9, 46b/2, 46b/4, 46b/8, 47a/5, 47a/9, 47a/10, 47a/14, 47b/4.

-S-

sā' adet (a) Mutluluk: 5b/14.

s.-e vāşıl ol- Mutluluğa varmak: 5b/14.

şabāh (a) Sabah vakti, sabah: 25b/17, 23a/7, 23a/6, 9a/4, 4b/9, 5a/7, 2b/7, 16a/11, 21b/3, 22a/14, 26b/9, 31b/2, 44a/3, 47a/15.

şabr (a) Sabır: 6a/6, 8b/7, 9a/5, 26a/13, 41a/7.

ş. eyle- Beklemek, sabretmek: 6a/6, 26a/13.

s. it- Dayanmak, katlanmak, sabretmek: 41a/7.

ş.-ı kal- Dayanmak, katlanmak, sabretmek: 8b/7, 9a/5

şadā (a) Ses, yankı: 10a/4, 10a/6, 11a/14.

Sa' dān Özel isim: 26a/3, 26a/5, 26b/10, 30a/4, 30a/8.

Sa' davān Özel isim: 26a/3, 26a/5, 26a/12, 26a/13, 26a/15, 26a/17, 26b/3, 26b/10, 26b/12, 26b/15, 27a/8, 27a/11, 27a/12, 27a/15, 27b/2, 27b/4, 27b/5, 27b/15, 28a/1, 28a/4, 29a/12,

30a/12, 31a/1, 31a/10, 31a/11, 31a/15, 31b/4, 31b/6, 31b/8, 31b/10, 31b/12, 31b/15, 32a/3, 32a/9, 32a/16, 32b/5, 33a/1, 38b/8, 38b/10, 40b/8, 40b/14, 28a/8, 33a/3, 31b/14, 30a/3, 31b/16.

şadâkat (a) Dostluk, içten bağlılık, doğruluk, vefalılık: 15b/2, 22a/11, 29a/11, 32a/6.

şadıklık Doğruluk, gerçeklik: 29a/12.

şâf (a) Sıra, tertip, dizi: 27b/1, 34a/1, 35a/4, 35a/13, 44b/2, 47b/1.

ş. bağla- Sıralanmak, sıraya girmek: 27b/1, 35a/13, 44b/2, 47b/1.

şafâ (a) Gönül şenliği, zevk, eğlence: 15b/2, 22a/11, 22a/13, 25b/2, 34a/6, 39b/11, 6b/6, 15b/13, 16a/4, 15b/12.

s.-da ol- Eğlenmek: 6b/6.

s. it- Safa etmek: 15b/2, 22a/11, 22a/13, 25b/2, 34a/6.

s.-ya dem ur- Gönülünü eğlemek, eğlenmek: 15b/12.

şag¹ Diri, canlı, hayatta olan: 3a/4, 6a/1

ş. ol- Hayatta olmak: 6a/1.

şag² Sağ taraf, sağ yan, vücutta kalbin bulunduğu tarafın karşısında olan, sol karşıtı: 38a/1.

sağlık Sıhhat: 46b/14.

şâhib (a) Bir şeyi elinde bulunduran, melik: 37b/15, 38b/13, 42b/5, 46a/14.

şâhib-kırân (f) Muzaffer hükümdar: 42a/5, 11b/14, 36a/10, 36b/3, 37a/6, 39a/3, 42b/11, 44a/6, 36a/15, 37a/2, 42a/6, 44a/5, 46a/5, 46a/16, 34b/4, 36b/8, 46a/11, 43a/9, 7b/1, 7a/7, 46b/7, 34a/11, 26a/10, 42b/5.

şâhn (a) Orta, orta boşluk: 8b/4.

şahrâ (a) Çöl, kır, düz yer: 11a/12, 37b/7, 37b/9, 42b/14.

şâ'ir (a) Diğer, başka, gayrı: 18a/5, 19b/7.

şaknî İhtiyatlı, temkinli ol, kendini koru anlamında kullanılan bir ad. Asla: 42a/1.

şakla- Gizli tutmak, muhafaza etmek: 22b/13, 31b/9, 35b/14.

şal- 1. Tutukluluğunu kaldırmak, bir yerde kapalı ve bağlı olma durumuna son vermek: 3b/11, 12b/7, 12b/14, 37a/8. 2. Yollamak, göndermek: 8a/12, 10b/7, 17a/14, 35a/9, 40a/6.

şalıvir- Sal- fiilinin tezlük hâli: 12b/7, 12b/9, 12b/14.

şalandır- Dikkate almak: 20a/12, 28b/5.

salla- Düzenli bir biçimde ve hep aynı doğrultuda hareket ettirmek: 11b/5.

salţanat (a) Sultanlık; padişahlık, hükümdarlık: 32b/11.

Sāmān-ı Zengi Özel isim: 24a/1, 24a/14, 24b/6, 24a/2, 24b/9, 24b/11.

şan- Zannetmek: 4a/14.

sana Sana (“sen” zamirinin datif hali): 3b/2, 12a/16, 13a/2, 18a/2, 18b/8, 20a/5, 21a/9, 21a/10, 29a/6, 30b/14, 31b/7, 40b/9, 41a/10, 42b/3, 45a/1, 46a/1, 46a/5, 46a/6.

şandalye Arkadan dayanacak yerleri olup kol koyacak yerleri olmayan hafif iskemle ve oturma eşyası: 12a/3, 15a/4, 27a/3, 29a/16, 35a/4, 38a/1, 38a/3, 46a/6.

şanduk (a) İçine çeşitli şeyler konulan, tahtadan yapılmış, kapaklı ev eşyası: 16a/10, 17b/6, 17b/7, 17b/9, 17b/10, 18a/1.

şānī (a) İkinci: 18b/11, 20a/5, 20a/10, 21b/7, 22b/8.

şar- Dolamak, sarmak: 36a/5.

sarāy (f) Hükümdarların veya devlet başkanlarının oturduğu büyük yapı: 25b/7, 26a/6.

şarıl- Kollarını dolamak, kucaklamak: 12b/12, 15b/3, 32a/15.

şataş- Bir kimseyi rahatsız edecek davranışta bulunmak, musallat olmak: 34b/10, 44a/9.

şav- İstenmeyen birini yanından uzaklaştırmak: 37a/2, 41b/4.

şavlıvir- Savmak fiiline uğramak: 5a/2.

sa‘y (a) Çalışma, çabalama, gayret gösterme: 28a/13.

şayyād (a) Avcı: 11b/10, 13b/12, 16b/3, 17a/5, 15b/5, 15b/7, 15b/15, 16a/13, 16b/9, 22b/7, 22b/10, 21b/7, 22b/13.

sāz (f) Müzik aracı, çalgı aletti: 38b/12, 39b/12, 39b/4, 39a/7, 39a/9, 39b/6, 40a/2, 40a/7, 40a/6.

s. çal- Çalgı çalmak: 38b/12, 40a/2, 40a/7.

sazende (f) Bir saz çalan kimse, çalgıcı: 38b/5.

sebeb (a) Bir şeyin meydana gelmesini, ortaya çıkmasını gerektiren şey, neden: 5b/12, 15b/13, 18b/8, 24a/12, 30b/9, 40b/9.

s. ol- Yol açmak, sebep olmak: 18b/8, 24a/12, 40b/9.

segirt- Koşmak, seğırtmek: 3a/15, 16a/5, 32a/12.

sehā (a) Cömertlik, el açıklığı: 38b/4.

sehl (a) Kolayca: 43b/7.

sek- Bir yere, bir cisme çarparak yön değiştirmek: 35b/16.

sekiz Yedi ile dokuz arasındaki sayı, sekiz: 13a/14, 30a/10.

selām (a) Tanıdıklık, bildiklik ve duâ, “Selâmet üstünüzde olsun!” anlamı ile “esselâmü aleyk, aleyküm” diyerek, duâ ve tanışıklık gösterme: 3a/1, 9a/11, 11b/5, 15a/2, 22b/4, 30a/5, 31b/5, 35b/9, 44b/11.

s. al- Selamlamak: 35b/9

s. vir- Selam vermek: 3a/1, 9a/11, 11b/5, 15a/2, 22b/4, 30a/5, 31b/5, 44b/11.

semte (a) Yön, taraf: 10a/3, 11a/10.

sen Sen (teklik II. şahıs zamiri): 2b/3, 2b/11, 6a/7, 10a/6, 10b/5, 11a/6, 11b/6, 11b/7, 12a/13, 12b/8, 21a/13, 24b/1, 13a/4, 13a/7, 12a/14, 14a/1, 15a/10, 17b/6, 17b/12, 18b/7, 19a/1, 19a/11, 20a/5, 21a/10, 22b/5, 12a/13, 12b/8, 021a/13, 24b/1, 22b/6, 22b/12, 24a/11, 24a/13, 26a/11, 31a/5, 31a/16, 31b/9, 32b/14, 33b/10, 37a/8, 40a/9, 40b/2, 46a/3, 46b/2, 46b/10, 46b/13.

senā (a) Medih, övgü: 047a/11.

s. eyle- Methetmek, övmek: 047a/11.

sencileyin Senin gibi: 6a/1.

sene (a) Yıl: 42a/12.

seni “Sen” zamirinin belirtme hali: 3a/4, 17b/12, 18b/9, 24b/2, 26a/8, 26b/7, 28a/10, 39a/3, 39a/4, 44a/5, 46a/4.

senüñ Senin (“sen” zamirinin genitif hali): 9a/1, 9b/13, 9b/16, 12b/4, 13a/3, 20a/13, 20a/14, 21b/8, 30b/3, 31a/13, 32a/5, 43b/8, 44a/10, 45b/10, 46a/7, 46a/12, 46a/14, 46b/12.

serāperde (f) Saray perdesi, otağ: 37a/14, 37b/6.

serfūrū (f) Baş eğme, boyun eğme, dinleme: 14a/10, 21a/11, 46b/14.

s. it- Boyun eğmek: 14a/10, 21a/11, 46b/14.

serencām (f) Başa gelen, baştan geçen ibretli, hadise, olay: 20b/11, 27a/3, 32a/15.

serkeşlik Başkaldırcılık, itaatsizlik, huysuzluk, inatçılık, kimseye uymazlık ve dediğinden dönmezlik: 36b/11.

s. it- İtaatsizlik etmek: 36b/11.

sernigün (f) Baş aşağı, tepetakla: 30a/11.

s. eyle- Baş aşağı çevirmek: 30a/11.

server (f) Önder, lider, baş, asker: 3b/12, 5b/1, 9b/13, 9b/16, 10a/1, 13a/2, 13a/6, 14b/7, 18b/10, 18b/15, 19a/4, 19b/10, 22b/7, 28b/12, 29a/6, 30b/4, 33a/7, 35a/2, 35a/11, 39a/8, 39a/16, 39b/1, 40a/11, 40a/15, 41a/2, 42a/7, 43b/3, 43b/10, 44b/6, 45a/1, 45a/3, 45a/7, 45b/10, 45b/12, 46a/10, 46b/8, 47a/12.

sevdā (f) Aşırı ve güçlü tutku, istek: 16b/9, 30b/13, 32b/15, 41b/2, 44a/7.

seyf (a) Kılıç: 18b/11, 20a/5, 20a/9, 22b/8.

seyirci Bir olayı gören, izleyen kimse, izleyici: 21b/4.

s. ol- İzleyici olmak: 21b/4.

seyr (a) Seyir, yürüme, gezi, izleme: 8a/16, 21b/12.

s. it- İzlemek: 8a/16, 21b/12.

seyrān (a) Gezinme: 22b/10.

şıçra- Ayaklarla, birdenbire ve kuvvetle yeri teperek hızla yukarıya veya ileriye atılmak: 10a/10, 41b/6.

şıkı1- Can sıkıntısı duymak: 41b/2.

sızla- Hafifçe ağrımak: 43b/14.

sikke (a) Para, paraya vurulan damga: 037b/15.

sille (f) Elin iç yüzüyle vurulan tokat: 13b/14, 20a/15, 41b/3, 41b/7.

s. ur- Tokat atmak, tokat vurmak: 41b/3, 41b/7.

simā (a) Yüz, çehre: 38a/4.

şine (a) Göğüs: 3a/11, 3a/11.

siper (f) Kılıçla düşmanın kılıcını savuşturmak: 3a/6, 3a/10, 3b/5, 30a/7.

s. vir- Savuşturmak: 3a/6.

s. it- Korunmak: 3a/10.

siyāh (f) Ak, beyaz karşıtı, siyah: 22a/4, 22a/6, 23b/10.

Siyāh-pūş-ı ‘Ayyār Özel isim: 22a/4, 22a/6, 23b/10.

siyasī (a) Siyasetle ilgili, siyasal, politik: 25b/13.

siz Çokluk ikinci şahıs zamiri: 5b/11, 14a/11, 17b/15, 18b/2, 19a/10, 29a/8, 33a/8, 36a/13, 41a/12, 43b/10, 5a/5, 5b/10, 5b/13, 11a/2, 15a/8, 9b/15, 11a/3, 4a/16, 10b/10, 18b/1, 19b/13, 36a/9, 43b/5, 44a/4, 45a/3.

sizin Sizin (“siz” çokluk ikinci şahıs zamirinin genetik hâli): 9a/16, 23a/16, 36b/7.

şofra (a) Başlıca yolculukta kullanılan meşin vb.den dâire biçiminde bir yaygı olup kenarlarında bulunan halka veya deliklere geçirilmiş bir gaytanla toplanıp yere açıldığında üstüne eklemek ve yemek konur: 24b/8.

ş. kur- Sofra hazırlamak: 24b/8.

şoḥbet (a) Görüşüp, konuşma, muhabbet: 15b/12, 44a/2, 46a/2.

ş. eyle- Muhabbet etmek: 46a/2.

ş. it- Görüşüp, konuşmak: 15b/12, 44a/2.

şol Sol taraf, sol yan: 38a/1.

şolu- Nefes alıp vermek: 12b/15.

şoluk Akciğerlere çekilen, akciğerlerden atılan hava, nefes: 12b/15

ş. alışdır- Nefesini düzenlemek: 12b/15.

şoñra Daha ileri bir zamanda, müteakiben, önce karşıtı: 2b/10, 4a/4, 5b/9, 9b/11, 23a/16, 26b/5, 30a/6, 30b/12, 33a/4, 33b/6, 34a/11, 35a/8, 38b/14, 40a/2, 41a/1, 42a/15, 43a/12, 43b/11, 44a/11, 47a/2.

şopa Kalın değnek: 9b/6.

şor- Birine soru yöneltmek herhangi bir konuda bilgi istemek, sual etmek: 5a/15, 5b/8, 24a/14, 31a/12.

soriş- Birine sormak: 2b/1.

şoy-1. Bir şeyin üzerindeki çıkarmak: 11a/9. **2.** Elbise ve eşyasını ve üstünde ne var ise çalmak: 17b/14, 19a/10.

şoyun- Elbise ve eşyasını ve üstünde ne var ise çalınmak: 19a/9.

söyle- 1. Anlatmak, bildirmek: 8b/14, 16b/11, 31b/12. 2. Demek, söylemek: 4b/5, 5b/9, 31b/7, 31b/8, 45a/1, 6a/2, 6a/4, 9b/5, 26b/16, 28a/2, 28a/3, 15a/8, 6a/12, 27a/1. 3. Konuşmak: 19b/2, 39b/15.

söylen- Kendi kendine konuşmak, kendi kendine bir şeyler söylemek: 26b/16.

söyleş- Karşılıklı konuşmak, hasbihâl etmek, sohbet etmek: 4a/3, 31b/2, 47a/6.

söz Bir düşüncüyü eksiksiz olarak anlatan kelime dizisi, lakırtı, kelimeler, laf: 5b/9, 6a/2, 18a/9, 18a/14, 21b/10, 15b/1, 15a/10, 15a/8, 34b/15, 44a/8, 31b/7, 34b/15, 41b/2.

şu Su: 11a/10, 17b/7, 17b/12.

su'âl (a) Sorulan şey, soru: 4a/11, 4b/12, 6b/15, 13a/7, 13b/2, 27a/3, 37b/11, 45a/1, 45a/8.

s. eyle- Soru sormak: 4a/11, 4b/12, 6b/15, 13b/2, 27a/3.

s. it- Soru sormak: 13a/7, 37b/11.

Subhān (a) Allah: 13b/5, 22b/9.

Subhāna'l-lāh (a) “Allah’ı her türlü arazlardan, kusur ve ayıplardan ve eksiklerden tenzih ederim.” manasındadır: 13b/5, 22b/9.

şuĉ Kusur, günah: 25a/15.

şuffe (a) Kapı: 8a/10, 8a/16, 8b/2.

sultān (a) Buyruĝu ile milletlere ve memleketlere hükmeden, padişah: 6b/16, 45b/12.

şun- Bir büyüĝe veya nezaket gereĝince bir kimseye bir şeyi vermek, arz etmek, yollamak, göndermek, takdim etmek: 29a/3, 44a/2.

şuret (a) Surat, yüz, sima, çehre: 43a/14.

sükūt (a) Susmak, sakinleşmek: 16a/8.

süleymānī (a) Hz. Süleyman’a ait olan: 37b/7.

Sünbüle Bānū Özel isim: 24a/15, 24b/4, 24b/10, 24b/17, 24b/17.

sür- Bir yerin üzerine doğru gitmek, götürmek, sürüklemek: 3b/1, 9a/11, 10a/7, 20a/1, 21b/6, 30a/1, 30a/4, 30b/1, 31b/5, 35a/15, 35b/1, 37b/10, 37b/13, 42a/6, 44b/4, 44b/10, 45b/3.

şurat (a) Hızlılık, çabukluk, ivinti: 43a/14.

sürül- Haraca bağlamak: 3b/15.

sürü Ehlî hayvan topluluĝu: 23a/10.

süvār (f) Atlı, ata binmiş, binici: 2b/7, 4b/8, 8b/12, 9a/7, 9b/9, 13a/11, 13b/10, 16b/15, 17a/2, 21b/3, 22b/2, 24b/13, 25b/16, 28b/6, 44b/1, 47a/15.

s. ol- Binmek: 2b/7, 4b/8, 8b/12, 9a/7, 9b/9, 13a/11, 13b/10, 16b/15, 17a/2, 21b/3, 22b/2, 24b/13, 25b/16, 28b/6, 44b/1, 47a/15.

süzil- Göz baygınlaşmak, mahmurlaşmak: 3a/12.

şād (f) Mutlu olma: 2a/14, 6a/14, 26b/8, 27a/1, 34a/1.

ş. ol- Mutlu olmak: 2a/14, 6a/14, 26b/8, 27a/1, 34a/1.

şāh (f) Hükümdâr, melik: 2a/12, 2a/13, 3b/11, 5b/7, 5b/9, 6a/5, 6b/7, 7a/10, 7b/6, 7b/14, 7b/15, 8a/4, 8a/5, 8b/6, 10b/6, 10b/12, 11b/12, 12a/7, 12a/8, 13b/8, 14b/11, 15b/9, 16a/6, 16b/8, 17a/1, 17a/2, 17a/3, 17a/9, 17a/12, 17a/13, 17b/3, 18b/4, 20a/4, 20a/8, 20a/12, 20a/14, 20b/3, 21a/6, 21b/4, 22a/2, 23b/6, 25a/4, 25a/7, 25a/13, 25b/1, 26a/3, 26a/5, 26a/12, 26a/13, 26b/3, 26b/10, 26b/15, 27a/4, 27a/7, 27a/11, 27a/12, 27a/13, 27a/16, 27b/2, 27b/3, 27b/12, 28a/4, 28b/15, 29a/1, 29b/2, 30a/4, 30b/1, 31a/1, 31a/8, 31b/4, 31b/12, 32b/1, 32b/9, 33a/1, 33a/6, 33a/10, 33b/2, 33b/4, 33b/8, 33b/13, 33b/15, 34a/8, 40b/9, 40b/14, 41a/2, 41a/7, 41a/11, 41a/13, 41b/8, 16a/14, 4b/15, 5b/6, 7b/5, 13b/8, 14b/2, 14b/8, 14b/10, 15b/7, 15b/8, 15b/14, 16a/5, 16a/13, 16b/8, 18b/13, 20a/3, 20b/15, 21a/3, 21a/11, 25a/14, 25b/1, 26a/5, 26b/12, 27b/4, 27b/15, 28a/1, 28a/3, 29b/3, 33b/6, 5b/6, 27a/15, 35b/6, 12a/9, 20b/7, 25a/3, 31b/4, 32b/5, 7a/4, 8a/14, 15a/11, 16a/1, 20a/1, 20a/2, 20b/10, 22a/4, 41b/1, 18b/4, 18b/9, 7a/2, 34a/1, 39b/8, 41a/6, 34a/10, 26a/2, 21a/2, 2a/12, 2b/2, 4b/2, 12a/2, 14b/12, 20b/2, 21b/8, 32b/8, 32b/10, 33a/5, 26a/9, 29a/2, 29a/12, 30a/8, 30b/15, 31a/11, 32a/16, 35b/7, 38a/10, 38b/9, 20a/5, 41b/5, 45a/4, 27a/9.

şak (a) Yarma, yarılma: 36a/2.

ş. ol- Yarmak, yarılmak: 36a/2.

Şāmil-i Tīr-endāz Özel isim: 2a/5, 10a/1, 10a/4, 10a/5, 10a/12, 10b/2, 11a/8, 10b/1, 21b/15, 9b/16, 10b/4, 10a/12, 11a/7, 2a/3.

şān (a) Şöhret, şan, durum, gösteriş: 7b/6, 36b/7.

Şantūr Şāh Özel isim: 2a/12, 2b/13, 3a/3, 4a/12, 2b/9, 2b/12, 5a/9, 2b/15.

şarāb (a) Üzüm veya başka meyve sularını türlü yöntemlerle mayalandırarak elde edilen alkollü içki, mey: 1b/14, 12a/4, 16a/4, 23b/3.

şarṭ (a) Koşul: 6b/3.

şaş- Umulmayan, beklenmeyen veya olağanüstü bir olay, bir olgu karşısında şaşkın duruma gelmek, hayret etmek: 5a/6, 10b/6.

şaşkunlık Şaşkın olma durumu, şaşkınlık: 4b/6.

Şātūr Şāh Özel isim: 2a/13, 3a/16, 3b/4, 5a/10.

Şāvur Hān Özel isim: 1b/7, 1b/9, 2a/8, 2b/5, 2b/14, 6a/5, 6a/9, 6a/10, 6a/11, 6a/14, 10b/10, 11a/3, 14a/5, 14a/9, 17a/3, 21b/1, 21b/7, 22b/3, 33a/13, 47a/11, 47b/2.

şāyed (f) Şart bildirir, eğer, “faraza”, olabilir ki, belki: 6a/6, 18b/15, 42a/2, 43a/12.

şazılık Sevinçli, memnun: 39a/11.

ş. eyle- Sevinçli olmak: 39a/11.

şeb-hūn (f) Gece baskını, düşmanı gece vakti ansızın basma: 4b/5, 4b/13, 5a/4.

ş. it- Gece baskını yapmak: 4b/5, 4b/13, 5a/4.

şehir, şehir (f) Şehir, büyük belde, büyük kasaba: 16a/11, 25b/17, 26a/2.

şehriyār (f) Padişah, hükümdar: 5b/10, 5b/15, 12a/5.

Şehrūz-ı ‘Ayyār Özel isim: 2a/5, 9b/11, 22a/5, 22a/8, 38b/1.

Şehsūvār-ı Şeddādī Özel isim: 21b/15.

şehzāde (f) Padişah çocuğu: 21b/10, 26a/9, 37b/8, 45b/14.

şekl (a) Biçim: 20a/10, 38b/6.

Şentūr Özel isim: 4a/12.

Şenātūr Özel isim: 4a/12.

şenlik Dügün, dernek, ziyâfet: 6b/4.

ş. ol- Ziyâfet etmek: 6b/4.

şerbet (a) Çoklukla meyve özsuları ile su ve şeker yapılan tatlı içilecek şey: 15a/4.

şerif (a) Şerefli: 19b/14.

şey (a) Şey, nesne, madde, eşya, söz, olay, iş, durum vb.nin yerine kullanılan, belirsiz anlamda bir söz: 14a/16, 44a/8.

şiddet (a) Sertlik, katılık: 30b/12.

ş.-i rahıl Şiddetle göçmek: 30b/12.

şikār (f) Av, avlama: 8a/8, 10a/7, 26a/1.

ş. çık- Ava çıkmak: 8a/8, 26a/1.

şikāyet (a) Kendi hâlinde veya başına gelen bir dert ve acıdan dolayı sızlanma, yakınma: 2b/2.

ş. eyle- Yakınmak: 2b/2.

şimden Şu andan: 6a/1, 13a/3, 19b/11, 34a/11, 42a/3.

şimdi Şu anda, içinde bulunduğumuz zamanda: 4b/2, 4b/3, 7b/8, 11a/8, 12a/7, 22b/8, 23a/9, 30b/16, 32b/1, 44a/1.

şir (f) Arslan: 28b/14, 29a/8, 29a/17, 31a/15, 33a/13, 33a/16.

Şir-pūş Özel isim: 33a/16.

Şirān Şāh bkz. Şirvān Şāh Özel isim: 5b/6, 5b/9.

Şirāvān bkz. Şirvān Şāh Özel isim: 6b/14.

Şirvān Hān Özel isim: 2a/2, 2a/8, 3b/11, 4b/15, 5b/6, 5b/7, 6a/2, 6a/5, 6b/1, 7a/10, 10b/6, 12a/8, 14a/5, 15a/11, 17a/2, 17a/6, 21a/11, 21b/9, 22a/2, 33a/6, 33a/17, 33b/4, 33b/15, 38a/10, 45a/3.

şoḡ (ing) Ani bir değişiklik sonucunda ortaya çıkan şaşkınlık: 9a/3.

şol Şu, o: 18b/15, 20a/16, 38b/3, 45a/16.

şöyle Şunun gibi, şuna benzer biçimde: 1b/3, 10b/3, 12b/12, 12b/17, 41b/13.

şu Şu işaret sıfat ve zamiri: 1b/3, 20b/2, 45a/5.

şunda Şurada, orada: 8a/11.

şunlar Şunlar: 1b/12, 47a/3.

şunu Şunu: 44b/7, 44b/8.

şübhe (a) Kuşku, şüphe: 19b/11, 43b/4.

ş.-m ḡal- Kuşkulanmak: 19b/11.

şübhesiz Şübhesiz, kuşkusuz: 43a/11.

şükr (a) Mutlu bir olay veya durumdan, yapılan bir iyilikten duyulan hoşnutluğu bildirme: 15a/4.

-T-

tâ (f) Uzaklık bildirip, Farsça “be” edatıyla yâhut Türkçe verme hâliyle ve bâzen fazla olarak “kadar, yâhut dek” kelimelerinin de ilâvesiyle kullanılır: 12b/9.

ta‘âlâ (a) Yüce, ulu: 5b/12.

ta‘âm (a) Yemek: 1b/8, 3b/16, 12a/3.

taban Ayağın alt yüzü, aya, harekete geçip hızlıca gitmek: 47a/4, 37b/6.

t. kaldır-Koşmak: 47a/4, 37b/6.

Tabgam Özel isim: 17b/8, 18b/3, 18b/10, 18b/15, 19a/1, 19a/3, 19b/8, 19b/9, 20a/2, 20a/6, 20b/8.

tâbi‘ (a) Bağımlı: 7b/11, 7b/12, 21a/13.

t. eyle- Bağlanmak: 7b/11.

t. ol- Bağlanmak: 7b/12, 21a/13.

tabl (a) Davul: 3b/13, 5b/3, 11a/14, 22a/1, 27b/11, 47a/8.

tabl-ârâm (f) Aram davulu: 3b/13, 5b/3, 22a/1, 27b/11, 47a/8.

t. çal- Aram davulu çalmak: 3b/13, 5b/3, 22a/1, 27b/11, 47a/8.

tâc-ḥâne (a) Hükümdar evi: 21b/12.

tağ Dağ: 10a/3, 12a/16, 18b/15.

tağıt- Toplu durumda bulunanları birbirinden uzaklaştırmak veya ayırmak: 2a/7, 9b/9.

taḥkîk (a) Hakikat, gerçek: 13b/1, 31a/13, 33a/2, 42a/10, 43b/5.

Ṭahmürâş-ı Dîv-bend Özel isim: 3b/10, 7a/8, 33a/17, 34a/7, 36b/5.

taḥrīr (a) Yazma, yazılma: 28a/14, 37a/2.

t. it- Yazmak: 28a/14.

taḥṣīl (a) İlim ve bilgi kazanma, okuyup öğrenme, bilgi hazînesini genişletme: 20b/15.

t. eyle- Öğrenmek: 20b/15.

taḥsîn (a) Beğenme, güzel bulup takdir etme: 17b/2, 29a/13, 38a/15, 39a/13.

t. eyle- Beğenmek: 38a/15.

t. it- Beğenmek: 17b/2, 29a/13, 39a/13.

taḥt (f) Saltanat koltuğu, saltanat makamı: 5a/16, 6b/2, 12a/1, 12a/1, 12a/2, 12a/3, 18b/5, 18b/9, 19a/2, 20a/7, 20b/2, 26b/10, 29a/16, 37b/14, 38a/2, 41a/5.

taḥte'r-revân (f) Dört kişi veya iki katırla taşınan nakil vasıtası: 27a/5.

taḥ- Bir şeyi başka bir yere uygun bir biçimde tutturmak, iliştiirmek, geçirmek: 14b/3, 14b/8, 14b/12, 15a/7, 16a/14.

tâḫat (a) Bir şeyi yapabilme, başarabilme gücü, güç, hâl, derman, kuvvet: 3a/10, 17b/3.

t. getir- Kuvvet yetmek, güçlü olmak: 3a/10, 17b/3.

taḥrīb (a) Yaklaştırma: 16a/3, 44b/7.

taḥsīm (a) Bölmek, bölüştürmek, pay etmek: 39a/10.

t. it- Bölmek, bölüştürmek, pay etmek: 39a/10.

taḥuş- Anlaşmazlığa düşmek, kavgaya tutuşmak, ağız kavgası yapmak: 36a/13.

taḥleb (a) İstek: 17a/9, 27a/15, 27b/2, 28a/6, 30a/3, 35a/16.

t. eyle- İstemek: 27a/15, 28a/6.

tâlib (a) İsteyen, arzu eden, talep eden: 11b/12, 14b/2, 14b/4, 46a/16.

t. ol- İstemek: 46a/16.

ta'lim (a) Öğretim, alıştıırma: 6b/3, 24b/1, 26a/17.

t. eyle- Öğretmek, alıştırmak: 26a/17.

t. it- Öğretmek, alıştırmak: 6b/3, 24b/1.

ṭāl' in (a) Aşıkâr etme, meydana çıkma, açığa vurma: 7a/11.

tām (a) Eksiksiz, kesintisiz, tam: 28a/14.

t. it- Tamamlamak: 28a/14.

ṭama' (a) Hırsla istemek, doymazlık, aç gözlülük: 30b/5.

ṭama' kār (f) Aç gözlü, cimri: 40b/15.

tamām (a) 1. Bütün, tüm: 7b/3, 34a/9, 39b/6. 2. Bitirme, sona erdirme: 34a/3, 47b/11.

t. it- Tamamlamak, ikmal etmek: 39b/6.

t. ol- Tamamlamak, bitmek: 34a/3.

ṭamar Huy, mizaç: 35b/5.

ṭa'n (a) Sövme, yerme, ayıplama: 10b/5.

ṭ. eyle- Ayıplamak: 10b/5.

ṭaraf (a) Taraf, yön: 25b/16, 36a/10, 4b/4, 4b/5, 8b/9, 11a/15, 23b/11, 28a/12, 32b/6, 41b/4, 43b/1, 2b/4, 2b/6, 3b/13, 3b/15, 5a/1, 10b/11, 13a/12, 15b/11, 17a/7, 22b/15, 28a/15, 31a/10, 36a/6, 43a/2, 44a/13, 44a/14, 47a/15, 47b/3, 4a/10, 28b/15, 33a/17, 37b/5, 38a/16, 43a/6, 38b/6, 2b/8, 17a/9, 27b/3, 29a/1, 36a/6.

ṭarīḳ (a) Yol, yöntem, usul: 5b/12, 14a/16, 43b/7.

ṭarīd (a) Kovulmuş, uzaklaştırılmış, sürülmüş, çıkarılmış: 44b/4, 47b/2.

ta' rīf (a) Tanım: 35a/10, 38b/14, 39a/4.

t. eyle- Tarif etmek: 38b/14, 39a/4.

tār-mār (f) Dağınık, perişan: 3a/10, 3b/5.

tār-mār it- Perişan etmek: 3a/10.

tār-mār ol- Perişan etmek: 3b/5.

taşarruf (a) Sahip olma, kullanma, tutum, himaye etme: 6b/13, 26a/11.

t. al- Sahip olmak: 6b/13.

t. it- Himaye etmek: 26a/11.

tā'ssuf (a) Haksızlık, yolsuzluk, doğru yoldan çıkma: 33a/7.

t. çek- Doğru yoldan çıkma: 33a/7.

taşra Bir yerin dış tarafı, dışarı: 9b/4, 10b/14, 15a/9, 15b/4, 38b/4.

ṭ. çık- Dışarı çıkmak: 9b/4, 10b/14, 38b/4.

ṭ. eyle- Dışarı çıkmak: 15a/9.

tāye (f) Bir çocuğa sütannelik etmek üzere çocuğu ile berâber satın alınmış emzikli halayık, dadı, hizmetçi: 22b/15, 23a/1, 23a/4, 23a/14, 23b/3, 23b/12, 24a/2.

ṭa' yin (a) Ayırma, gösterme, belirtme: 3b/15.

ṭ. ol- Belirlemek, belli etmek, göstermek: 3b/15.

tāze (f) Genç: 9a/12, 17b/10.

tāzelik Gençlik, genç olma hali: 12a/14.

ta' zīr (a) Tekdir etme, azarlama: 16a/9.

t. it- Azarlamak: 16a/9.

tebdīl (a) Değiştirme, başka bir şekil ve sûrete koyma, gizli: 43a/14.

t. it- Kılık değiştirmek, yüzünü gizlemek: 43a/14.

tecāhül (a) Bilmezlikten gelme: 39a/1.

t.-den gel- Bilmezlikten gelmek: 39a/1.

tecāvüz (a) Saldırı: 42a/12.

t. gez- Saldırmak, hücum etmek: 42a/12.

tedārik (a) Araştırıp bulma, elde edip hazır bulundurma, hazırlık: 4b/8, 7a/15, 7b/3, 7b/3, 11a/6, 25b/4, 29b/1, 33a/9, 34a/13.

t.-e başla- Hazırlığa başlamak: 7b/3, 11a/6.

t. gör- Hazırlanmak: 4b/8, 7a/15, 7b/3, 25b/4, 29b/1, 33a/9, 34a/13.

tedbīr (a) Çare, önlem: 4a/4, 4b/7, 7b/8.

t. it- Önlem almak: 4a/4.

te'essūf (a) Eseflenmek, kederlenmek, beğenmemek ve razı olmadığını ifade etmek: 15b/11.

t. eyle- Beğenmemek, razı olmamak: 15b/11.

teferruc (a) Gezintiye çıkma, seyr: 8a/15.

t. it- Gezintiye çıkmak, seyr etmek: 8a/15.

tefşilen (a) Bir şeyi ayrıntılarıyla anlatma, açıklama: 27a/4.

t. nakl eyle- Ayrıntılarıyla nakletmek: 27a/4.

teklīf (a) Öneri: 4a/3, 12a/2.

t. eyle- Önermek, teklif sunmak: 4a/3, 12a/2.

tekrār (a) Yine, bir daha, defâ: 22a/14.

telkīn (a) Bir fikri aşılama: 6a/13.

temāšā (f) Bakıp seyretme, gözle görme, bakış, bakma, gözleme: 8a/10, 8a/12, 11b/2, 13a/13, 32a/10, 38b/2.

t. it- Seyretmek: 8a/10, 8a/12, 11b/2, 13a/13, 32a/10.

tenbīh (a) Bir şeyin belli biçimde ve yolda yapılmasını söyleme, bunu üsteleyerek hatırlatma, uyarı, uyarma: 16a/1.

t. it- Uyarmak: 16a/1.

tenezül (a) Gönül alçaklığı, kibirsizlik, kendini rütbe ve haysiyeti derecesinden aşağı tutma: 36b/13.

t. eyle- Alçak gönüllü olmak: 36b/13.

tenhā (f) Tek başına, yalnız, boş yer, ıssız yer: 43b/2.

tepe Tümsek yer, küçük dağ: 34a/15.

terk (a) Bırakma, vazgeçme, ayrılma: 26b/6.

t. it- Bırakmak: 26b/6.

teslīm (a) Bırakma, devretme, terk etme, verme: 5b/3, 12b/11, 12b/16, 26b/8, 28a/5.

t. eyle- Teslim etmek: 5b/3, 12b/11, 12b/16.

t. it- Teslim etmek: 26b/8, 28a/5.

tevābi‘ (a) Maiyette bulunanlar, tabi olanlar: 32a/13.

tıbķ, tıbķı (a) Aynısı, tıpkısı, tam aslı, tam kendisi: 42a/10.

ticāret (a) Alışveriş sonucu elde edilen, yararlanılan fiyat farkı, kâr: 17b/13.

tıĝ (f) Kılıç: 3a/6, 3a/6, 3b/2, 3b/10, 5a/9, 5a/12, 5a/13, 5a/14, 24b/10, 24b/11, 28b/2.

t.den geçür- Kılıçtan geçirmek: 28b/2.

t. havāle eyle- Kılıç vurmak: 3b/2, 5a/12.

t. it- Kılıç vurmak: 3b/10.

t. ol- Kılıç vurmak: 3a/6, 24b/10.

t. ur- Kılıç vurmak: 3a/6, 5a/9, 5a/13, 5a/14, 24b/11.

tīr (f) Ok: 1b/11, 22a/1.

tīr-endāz (f) Ok atan, ok atıcı: 1b/11, 22a/1.

tīz (f) Tez, çabuk: 1b/12, 16b/3, 19a/9, 22b/7, 23b/7, 24a/2, 28a/4, 29a/5.

ţob Top: 9a/9, 9b/2.

ţoĝrı Doğru: 4a/15, 31b/7.

ţoĝur- Doğurmak, doğum yapmak: 43b/11.

toĸun- Dokunmak, temas etmek: 36a/1.

ton Kıyafet, elbise: 9a/13.

top Top: 9b/3.

toyumluk Doyumluk: 19b/9.

toyur- Doymasını sağlamak, açlığını gidermek: 23a/12.

Tuc Bānū Özel isim: 34b/8, 35a/2, 35a/16, 35b/9, 35b/12, 35b/14, 36a/1, 36a/4, 36b/10, 36b/12, 37a/10, 42a/14, 43a/2, 43a/10, 44b/5, 44b/10.

tuhfe (a) Tuhaf, ilginç: 40a/4.

tur- Durmak, hareketsiz durumda olmak: 5a/11, 10a/6, 19a/6, 2a/4, 28b/4, 35a/13, 44b/2, 2b/8, 27b/1, 42a/4, 11b/1, 16a/6, 20b/5, 24a/11, 11b/3, 11b/4, 25b/15, 19a/7.

turra Kös, davul ve trampet gibi şeylere vurmakta kullanılan ip veya çomak: 16b/15.

ṭ. urdır- Çomakla vurmak: 16b/15.

turuş- Tutuşmak: 28b/7.

tut- 1. Yakalamak, tutmak: 3a/8, 3b/3, 12b/8, 12b/16, 18a/12, 23b/16, 25b/16, 41b/8. 2. Durmak: 41a/6. 3. Bir yeri işletmek, sarmak, bürümek: 23b/15. 4. Güreşmek, savaşmak: 12b/4, 12b/10, 20b/4, 20b/4. 10.Yürümek: 3a/6.

tutdur- Tutulmasını sağlamak, yakalatmak, alıkoymak: 7a/11.

tutıvir- “Tutmak eylemi tezlik fiilinde çekimlenmiştir,” çabucak tutmak: 12b/5.

tuvānā (f) Güçlü, kuvvetli: 9a/12.

tuy- Bilgi almak, öğrenmek, haber almak: 25a/5.

tuz Kokusuz, suda eriyen, yiyecekleri korumada ve tatlandırmada kullanılan billursu madde: 40b/11.

tüfenk Tüfek: 3a/13.

tükür- Tükürüğü ağız içinden dışarıya atmak: 12b/13.

Türkistān (a) Türklerin oturduğu yer, Türk ülkesi: 7a/1, 7a/1, 7a/2, 35a/3, 37a/6.

-U-

u (f) Ve, dahi, hem, ile: 25b/12, 26b/13, 28a/13, 39b/4, 39b/5, 47a/10.

uç Genellikle uzun bir nesnenin incelerek biten son ve sivri noktası: 4a/4, 4a/5.

uğra- Gitmek, uğramak: 10a/8, 22b/10, 23b/15, 28a/6, 36b/9.

→ **seyrāna uğra-**: 22b/10.

uğurdan Amacında, yolunda: 17a/14, 17b/3.

ulaşdır-Yetiştirmek, eriştirmek: 30b/11.

ulu Erdemleri bakımından çok büyük, yüce: 6b/16, 7b/10, 26a/9.

unut- Unutmak, aklında kalmamak, hatırlamamak: 22b/7, 40b/12.

ur- Vurmak: 2b/10, 3a/7, 3b/3, 5a/3, 5a/9, 11a/9, 11b/11, 13b/12, 17a/9, 19a/6, 21b/13, 28b/9, 30a/2, 30a/11, 31b/14, 35a/16, 41b/7, 44b/5, 3a/5, 3a/9, 3b/4, 30a/8, 35b/15, 46a/9, 41b/3, 45a/14, 15b/12, 16b/15, 5a/14, 24b/11, 27b/6, 35b/12, 45a/12, 10a/11, 3a/6, 9b/3, 26b/14, 41a/12.

→ **berķ ur-**: 26b/13.

gürz ur-: 3b/4.

meşt ur-: 10a/11.

na'ra ur-: 2b/10.

nīze ur-: 27b/6.

tīg ur-: 3a/6.

ṭurrehler ur-: 16b/15.

zarblar ur-: 35b/12.

urul- Vurma eylemi, vurulmak: 5a/13, 5a/13.

‘**uryān (a)** Çıplak: 3b/10.

‘**u. it-** Soymak: 3b/10.

uşūl (a) Bir amaca erişmek için izlenen düzenli yol, tutulan yol, yöntem, tarz: 4a/9, 8b/7.

utandır- Utanmasına yol açmak, utanacak bir duruma düşürmek, mahcup etmek: 31a/5.

uyan- Uyanmak: 8b/8, 9a/3.

uyku Uyku: 8a/13.

uyu- Uyku durumunda olmak: 8a/13, 8b/1, 8b/2, 8b/4.

uzun İki ucu arasında fazla uzaklık olan, kısa karşıtı: 13a/15, 14a/13.

-Ü-

ü (f) Ve, dahi, hem, ile: 3a/12, 8b/3.

üç İkidenden sonra gelen rakam, üç: 1b/13, 2a/4, 2a/6, 9b/11, 12b/13, 13b/9, 14a/4, 17a/10, 21a/2, 21b/3, 22b/2, 31b/15, 33a/4, 33b/5, 39b/11, 41a/6, 41a/6, 42a/15, 43b/11.

üçünci Üçüncü: 1b/1, 8b/14.

ümīd (f) Umma, umut, ümit: 14b/5, 15a/12, 15a/14, 24a/7, 40a/8.

ü. it- Ümit etmek: 14b/5, 24a/7.

ü. kes- Ümit kesmek: 15a/12, 15a/14.

ürk- Bir şeyden korkup sıçramak, tevahhuş etmek: 10a/8.

üst Bir şeyin yukarı, göğe doğru olan yanı, fevk, alt karşıtı: 18a/6.

Üştür Mālāberdi Özel isim: 45b/3.

üzeri Üst, üzeri: 2a/3, 3a/14, 3b/7, 3b/9, 7a/15, 8b/1, 9b/6, 10a/8, 10a/9, 12a/7, 13a/1, 13a/13, 19a/7, 19b/2, 21a/4, 21b/12, 24b/16, 25b/11, 27a/10, 32a/1, 32a/1, 36b/9, 37a/15, 37b/15, 41b/6, 43a/8.

üzere Üzerine, üzerinde, müddetçe, süresince, kadar, amacıyla: 2a/10, 11b/1, 27a/6, 29a/4, 31b/2.

-V-

va' ad (a) Bir şeyi vereceğini kesin olarak söyleme, söz verme: 16a/3.

v. eyle- Söz vermek: 16a/3.

vâfir (a) Çok, bol: 9a/8, 11a/12, 11a/15, 15b/10, 16a/9, 29a/16, 39a/13, 46a/2.

vâk' a (a) 1. Olay, hadise, macera: 2. Rüya, düş: 6a/8, 6a/12, 8b/14, 21b/11, 24a/15, 26a/13, 26b/14, 26b/15, 27a/1, 30b/8.

vaķit bkz. vaķt

vaķt, vaķit (a) Vakit, zaman: 4a/8, 5b/11, 7b/14, 21a/14, 25a/010.

vâlide (a) Anne: 34a/3.

valla (a) “Allah için, Allah hakkı için” anlamında kullanılan bir yemin sözü: 21a/10, 43b/10.

var Bulunan, var olan, mevcut olan: 1b/11, 2a/3, 6b/8, 8a/8, 8b/6, 8b/10, 8b/15, 9a/4, 9a/4, 9a/12, 12a/8, 14a/10, 16a/2, 16a/10, 16b/7, 17b/8, 20b/9, 22a/3, 22a/5, 23a/8, 23b/13, 24b/4, 24b/16, 25a/3, 29a/8, 31a/6, 31b/7, 38a/14, 39b/2, 40a/15, 41a/3, 41a/11, 41b/1, 41b/3, 41b/12, 42a/10, 42b/4, 43b/13, 45a/1, 46b/14, 47a/3, 6b/9, 6b/15, 6b/16, 13a/4, 15a/8, 18b/4, 29a/10, 29a/15, 38a/11, 40b/1, 44a/9, 45a/8, 46a/7.

var- Gitmek, yetişmek, ulaşmak, varmak: 1b/12, 2a/9, 4b/5, 4b/10, 6a/9, 6a/12, 8a/10, 9a/6, 12a/13, 14a/16, 14b/7, 14b/14, 14b/14, 15b/6, 28b/7, 29a/14, 35b/11, 37b/11, 38b/3, 2a/2, 4a/12, 4a/15, 5b/7, 10b/1, 14b/13, 18b/12, 19a/6, 24b/6, 26a/12, 27a/14, 32a/14, 34a/11, 36a/3, 037a/12, 42b/6, 46a/10.

-vâri (f) Benzetme edâtı, gibi: 11a/11.

vaşif (a) Nitelik, özellik, övgü: 7a/7, 41b/11, 42a/1.

v. it- Özelliklerini sayıp sıralamak, övmek: 7a/7, 42a/1.

vâşıl (a) Erişen, ulaşan, kavuşan: 5b/13, 5b/14, 5b/15, 6a/11, 36b/2.

v. ol- Erişmek: 5b/13, 5b/14, 5b/15, 6a/11, 36b/2.

vazgel- Vazgeçmek, feragat etmek: 30b/13, 44a/6.

ve (a) İki kelime veya iki cümle arasına girerek aralarında “dahi, de, hem, ile” anlamında bir bağ olduğunu anlatan söz: 1b/2, 1b/4, 2a/5, 2b/5, 3a/1, 4b/2, 4b/3, 4b/6, 4b/15, 4b/16, 5b/11, 5b/14, 6a/4, 6b/3, 6b/12, 7b/2, 9a/4, 9b/5, 9b/14, 11a/12, 11b/6, 13b/14, 14a/5, 14b/6, 14b/8, 14b/9, 15a/4, 15a/14, 15b/4, 15b/7, 15b/10, 16a/2, 16b/4, 16b/9, 16b/14, 17a/3, 17b/12, 18a/1, 18b/9, 18b/14, 19b/13, 20a/3, 20a/7, 20a/9, 20a/10, 20b/7, 20b/9, 21a/4, 21a/11, 21b/2, 21b/15, 22b/5, 22b/10, 23a/2, 23a/5, 23a/12, 23b/2, 23b/7, 24a/1, 24a/4, 24a/13, 24b/1, 24b/5, 25a/3, 25a/6, 25a/9, 26a/6, 26a/9, 26a/10, 26b/5, 26b/7, 27a/3, 27a/10, 27b/10, 28b/2, 29a/2, 29a/12, 29a/13, 29a/16, 30b/9, 30b/10, 32a/1, 32a/2, 32a/6, 32b/11, 32b/13, 33a/3, 33a/6, 33a/14, 33a/16, 33b/2, 33b/15, 33b/16, 34a/8, 34a/10, 34a/10, 34a/12, 35a/3, 35a/4, 35a/7, 35b/6, 35b/14, 36a/5, 36b/5, 36b/6, 36b/7, 36b/14, 37a/2, 37a/11, 37a/14, 37a/15, 37b/4, 37b/8, 37b/15, 38a/1, 38a/2, 38a/15, 38b/1, 38b/12, 39a/13, 40a/10, 40a/11, 40b/5, 40b/10, 40b/11, 41a/3, 41b/11, 42a/9, 43a/6, 43a/13, 43b/1, 43b/13, 43b/15, 44a/2, 44a/6, 44a/11, 44b/2, 46b/7, 46b/9.

vech (a) Üslûp, tarz, biçim: 12b/2.

vedâ‘ (a) İki kişinin birbirine: “Allah’a ısmarladık, Allah’a emânet olunuz.” deyip ayrılmaları, esenleşme, ayrılık: 9b/4, 34a/14.

v. it- Ayrılmak, uzaklaşmak: 9b/4, 34a/14.

velhâşıl (a) Kısacası: 17a/11.

velvele (a) Şamata, gürültü, patırtı: 37a/8.

v. şal- Gürültü yapmak, patırtı yapmak: 37a/8.

vesâ‘ir (a) Birkaç şey saydıktan sonra buna benzer başka şeylerin de bulunduğunu belirtmek için kullanılır, diğer: 17a/6, 20b/5, 26b/11, 36a/8, 37b/3, 37b/8.

veyâhüd (a) İhtimâlle anlatma ve isteğiyle seçme bildirir, yâ, yahut, veya: 26a/8.

vezîr (a) Hükümdârın vekili olup devlet işlerinde valilik, vekillik gibi yüksek rütbelerde bulunan “paşa” ünvanını taşıyan kimse: 6b/1, 7b/8, 7b/9, 14b/11, 14b/12, 16a/10, 33b/13, 33b/15, 34b/6, 34b/14.

vilâyet (a) Bir vali idaresinde bulunan yer, il: 6b/7, 6b/13, 6b/15, 7a/10, 7b/6, 20b/9, 34a/16, 36b/4, 36b/9.

v.-i Çin’de Çin ülkesinde: 36b/4.

vir- Vermek, iletmek: 6a/13, 20b/2, 33a/5, 37a/12, 41a/15, 42b/6, 3a/1, 3a/9, 4b/14, 4b/16, 6b/1, 8a/1, 8b/12, 9a/11, 10b/4, 11b/5, 13b/6, 14b/10, 15a/2, 16a/6, 17a/5, 20a/4, 20b/3, 21a/6, 22b/4, 24b/2, 24b/7, 27b/7, 29a/10, 30a/5, 31b/5, 33b/9, 34b/1, 37a/9, 41b/8, 43a/10, 44a/12, 44b/11, 47a/14, 1b/10, 4a/14, 6a/11, 7b/5, 15a/4, 15b/8, 15b/15, 16b/1, 19b/5, 20b/14, 041a/7, 041a/14, 34b/13, 35b/16, 39b/12, 23b/9, 8a/1, 12a/10, 14b/3, 47b/9, 37a/15, 31b/11, 43a/7, 20a/7, 21a/4, 42b/8, 7b/16, 14b/8, 42b/9, 4a/8, 14b/12, 15b/7, 27b/15, 28a/9, 28a/10, 10b/12, 17a/13, 18b/6, 34b/10, 41a/15, 44a/9, 44b/9, 2b/13, 16a/10, 28a/7, 45b/13, 16b/10, 2a/3, 3a/6, 3b/5, 5b/2, 5b/12, 8a/1, 10b/10, 13a/11, 14b/9, 15a/6, 16a/2, 22a/12, 24a/3, 30a/7, 34a/5, 34b/12, 39a/10.

→ **amān vir-**: 5b/2.

cā'izesin vir-: 34b/12.

cān vir-: 27b/7.

cevāb vir-: 10b/9.

dārū vir-: 16a/2.

destūr vir-: 33a/5.

ḥaber vir-: 1b/10.

hedāyesin vir-: 15a/6.

icāzet vir-: 20b/2.

izin vir-: 14b/12.

istimālet vir-: 10b/10.

küşmāl vir-: 42b/8.

murād vir-: 34a/5.

niżām vir-: 39a/10.

rızā vir-: 16a/10.

selām vir-: 3a/1.

vücūd vir-: 2b/13.

virebil- Vir- fiilinın yeterlilik hâli: 10b/9.

virān (f) Yıkık, harap: 23b/13.

vücūd (a) Cisim, beden, ceset, ten, vücut: 2b/13, 20a/14.

vuşūl (a) Varma, erişme, yetişme: 20a/5, 28a/12.

vüzerā (a) Vezirler: 2a/14, 5b/8, 6b/3.

-Y-

yā (a) "Ey, hey" anlamlarında bir seslenme sözü: 2b/10, 3a/4, 5a/5, 7b/14, 9a/1, 10a/5, 14b/1, 19a/1, 22b/12, 26a/15, 28a/4, 31a/5, 31a/16, 31a/17, 31b/10, 31b/17, 32a/3, 32b/4, 34b/2, 36b/3, 42b/5, 45a/5, 45b/9, 46b/2, 47a/2.

yā (f) Veya, yahut: 2b/11, 7b/12, 8a/2, 8a/3, 40b/5, 42a/12, 46b/2.

yab yab Yavaş yavaş, usul usul: 8b/6.

yabān (f) Yabancı, el, yerli halktan olmayan kimse: 42a/10.

y.-a söyle-Saçma ve yersiz konuşmak: 19b/2.

yād (a) Hatırlama: 11b/8.

y. ol- Hatırlanmak: 11b/8.

yağmur Yağış: 23a/5.

yaқа Giysilerin boyna gelen, boynu çeviren bölümü: 46a/1.

yaқın Az bir ara ile ayrılmış olan (zaman veya yer), uzak karşıtı, yakın: 3b/13, 5a/3, 18b/2, 20a/1, 20b/13, 25b/17, 29b/2, 38b/9.

y. eyle- Yakınına gelmek: 18b/2.

y. gel- Yaklaşmak: 5a/3, 20a/1, 20b/13, 25b/17, 29b/2, 38b/9.

y. ol- Yakınlaşmak: 3b/13.

yaқınlıқ Aralarında sıkı ilişki olan arkadaş, sevgili, dost veya akraba: 26a/6.

yaklaşdır- Arada az bir aralık kalacak biçimde ilerlemek, aradaki uzaklığı azaltmak veya bütünü ortadan kaldırmak için ileri gitmek: 26a/7.

yalın Gösterişsiz, süssüz, sade, çıplak, kınından çıkmış: 24a/9.

yalın Kesici ve batıcı araçların kesen veya batan bölümü: 27b/6.

yalnız Tek başına, yalnız: 8b/2, 9b/14.

yalvar- Yalvarmak, birinden ısrarlı bir biçimde, kendini acındıracak sözlerle, saygılı bir biçimde bir şey istemek: 5b/2, 22b/15.

yanak Yüzün göz, kulak ve burun arasındaki bölümü: 8b/7.

yanıl- Hata yapmak: 23a/6.

yan 1. Taraf, yan, nezd, huzur: 8b/7, 10a/12, 15b/12, 25a/16, 26a/7. **2.** Üst, derece: 18a/6. **3.** Birlikte, beraberinde: 1b/7, 8b/15, 9a/3, 22b/1, 35b/6, 7b/2, 13b/3, 29a/14, 33b/10.

yanlış Yanılgı, hata: 17a/1, 22b/11.

yapış- Bir şeyin ayrılmayacak bir biçimde bir yere tutunup kalması: 3a/11.

yar- Ortadan kesmek, bölmek: 9b/8, 36b/12.

yarar Bir şey yararlı olmak, yarar sağlamak, bir işten elde edilen iyi sonuç, fayda: 24b/12.

yarı Yarı, yarım: 32b/13.

yarıl- Yarma işi yapılmak: 37a/10

yarın Bu günden sonraki gün, gelecek gün: 2b/2, 2b/4, 8a/4, 31a/7, 34b/12, 47a/12.

yaş¹ Gözlerden akan berrak sıvı: 15b/4, 21b/9.

yaş² Ömrün miktar ve derecesi: 42b/4, 43b/13.

yaşa- Yaşamak: 43b/8.

yat- Yatmak, bir yere veya bir şeyin üzerine boylu boyunca uzanmak: 4a/7, 4a/9, 8b/1, 8b/2.

yatağ Uyuma, dinlenme vb. amaçlarla üzerine veya içine yatırılan eşya, döşek: 4a/8

yatur- Yere uzatmak, yatırmak: 39b/9.

yavru Yeni doğmuş hayvan veya insan: 9b/9.

yavuz Becerikli, çalışkan, çetin, iyi planlanmış: 18a/10.

yaz- Kaydetmek, yazmak: 6b/11, 7b/13, 11a/1, 14b/2, 14b/6, 20a/2, 20a/10, 21a/7, 21a/12, 21a/3, 25a/16, 28a/3, 29a/14, 33b/6, 34a/17, 44a/4.

yazıl- Kaydedilmek, yazılmak: 7a/9, 36a/16.

yedi Altıdan sonra gelen rakamın adı, yedi: 37b/15, 38a/3, 41a/2.

yi- Yemek yeme, karın doyurma işi, aşındırmak, kemirmek, oymak, delmek: 4a/1, 23b/2, 34a/15, 24a/3, 24b/5, 24b/9, 30b/16, 35b/13, 40b/12, 40a/4.

yeg Bir başkasından daha çok beğenilip tercih edilen, üstün görülen, müreccah: 6a/2.

yek (f) Tek, bir: 30a/9.

yekāyek (f) Teke tek, bire bir: 30a/9.

yemīn (a) And, kasem: 16a/14.

y. eyle- And etmek: 16a/14.

yen- Yenmek, galip gelmek: 12a/4.

yıgıl- Serilmek, döşenmek, birikmek, toplanmak: 25b/10.

yık- Yıkma, kurulu bir şeyi parçalayarak dağıtmak, bozmak, tahrip etmek, yenmek: 13b/15, 14a/4, 14a/7, 21b/15.

yıkā- Su veya başka bir sıvı kullanarak bir şeyi temizlemek: 11a/11.

yıkıdır- Yıktırmak: 46b/1.

yıkıl- Yıkılmak, devrilmek: 3a/15, 3b/7, 20a/15.

yıl Sene, yıl: 42b/1, 43b/12.

yıllık Senelik: 32b/7.

yidek Yedek, yanına: 10a/14.

y.-ine al- Yanına almak: 10a/14.

yigit Delikanlı, genç erkek: 9a/15, 9a/16, 11b/14, 12a/6, 12a/14, 17b/10, 17b/12, 18a/4, 18a/14.

yigirmi Yirmi: 14a/4.

yigirmi üç Yirmi üç: 14a/4.

yir Yer, mekân, mahal: 4a/6, 7b/11, 8a/10, 29a/2, 34a/1, 44b/6, 10a/1, 10b/7, 11a/7, 13a/1, 24b/6, 24b/12, 26b/2, 28b/1, 28b/3, 32a/2, 39b/6, 39b/12, 40a/7, 40b/12, 12a/2, 3b/16, 5b/6, 8b/13, 9b/10, 26b/11, 10b/12, 12b/14, 14a/6, 16a/6, 20b/5, 20b/6, 24a/11, 26b/1, 41b/9, 18a/5, 25b/11, 33a/10, 3b/14.

yirlü Yerinde olan, yerlü.

yirlü yirinde Yerine uygun: 26b/11.

yoğsa “Aksi takdirde” anlamında kullanılan bir söz”: 7b/14, 11a/3, 19a/9, 30b/14.

yoğ Olmayan, bulunmayan şey, hayır: 7b/7, 8a/11, 11a/8, 11a/13, 11b/4, 16a/8, 17b/15, 18b/2, 21a/14, 33b/14, 34b/9, 45a/7, 45b/10, 46a/4, 46b/6, 46b/12, 36b/5, 38a/8, 43b/4.

yoğla- Kontrol etmek: 39a/1, 40b/10.

yoğsa bkz. yoğsa

yol Yol: 2a/3, 4a/14, 10a/5, 13a/13, 19a/7, 23a/6, 25b/17, 34a/13, 34b/10, 44a/9, 45b/13, 23b/5, 42b/13, 4a/10, 23b/15, 36b/9, 36a/10, 28a/6, 32a/6, 45b/1, 14b/4, 10a/2.

yoldağ Yol arkadaşı, arkadaş, refik: 17b/14.

yorul- Yorulmak: 11a/12.

yoğarı Üst, üst taraf, yukarı: 30a/1.

yut- Yutmak: 12b/13.

yürek Kalp, bir kimsenin ruhsal yönü, gönül: 35b/2.

yürü- Adım atarak ilerlemek, gitmek: 3b/12, 17b/1, 23a/7, 5a/1, 5a/6, 5a/11, 8b/11, 10a/10, 16b/15, 8b/10, 9b/6, 17b/1, 17b/3, 25b/13, 31a/6, 41b/7.

yüz¹ 1. Yüz, çehre: 8b/9, 12b/7, 13b/4, 19a/3, 24a/4, 26b/13, 32b/4, 35b/2, 41a/12, 41b/5, 45a/14, 45b/2, 45b/7. 2. Nedeniyle, sebebiyle: 1b/3, 3a/2, 32b/3.

y. çevir- Konuşmamak, küs duruma gelmek: 8b/9, 19a/3, 45b/2.

y.-ümüze ur- Yüz sürmek, yüz döndürmek: 41a/12.

yüz² Yüz (sayı): 19b/4, 23b/14, 34a/8, 36b/7, 40a/15, 43a/15.

-Z-

zabt (a) Tutma, koruma: 5b/4, 19b/8, 25a/6, 25a/11.

z. eyle- Tutmak, hâkim olmak: 19b/8.

z. it- Tutmak, hâkim olmak: 5b/4, 25a/6, 25a/11.

zāde (f) Oğul: 6b/9.

zaḥm-dār (f) Yaralı, yaralanmış, yara almak: 2b/13, 27b/10.

z. eyle- Yaralanmak: 27b/10.

z. it- Yaralamak: 2b/13.

zāhir (a) Dış, dış görünüş, dış yüz; açık, belli: 11a/14, 11a/15, 11b/2, 40b/11, 41a/1, 45b/15.

z. ol- Ortaya çıkmak, görünmek: 11a/14, 11a/15, 45b/15.

zāḥire (a) Gerektiği zaman kullanmak üzere biriktirilen hububat, yiyecek: 36a/8.

zālīm (a) Haksızlık ve zulüm eden, haksız, kıyıcı, merhametsiz, acımasız: 26a/11.

zamān (a) Zaman, vakit: 5b/10, 9a/7, 9b/13, 12b/15, 19a/13, 37b/1, 43b/12, 46b/9, 47b/9.

zārb (a) Vuruş, güç: 35b/12, 35b/13.

z. ur- Darbe vurmak: 35b/12.

z. yi- Darbe yemek: 35b/13.

z̄āyīʿ (a) Kaybolan, boşa giden: 11a/2, 14b/4.

z̄. ol- Kaybolmak: 11a/2, 14b/4.

z̄ebūn (f) Zayıf, kuvvetsiz, hâlsiz, dermânsız: 21b/14.

z. ol- Hâlsiz kalmak: 21b/14.

z̄emīn (a) Yer, toprak, taban, döşeme, toprak: 6b/16, 7b/4, 7b/5, 13a/12, 20b/13, 33a/12, 033a/12, 45b/14.

z̄enāne (f) Kadınlı alakalı, kadına mahsus, kadın işi: 25a/13.

Z̄engāve-yi Ğ̄uristān Özel isim: 47b/4.

Z̄engiler Özel isim: 23b/16, 24a/9.

z̄evk̄ (a) Hoşa giden veya çekici bir şeyin elde edilmesinden, düşünülmesinden doğan hoş duygu, haz, eğlence: 44a/2.

z̄ifāf (a) Gerdek: 34a/4.

z. eyle- Gerdeğe girmek: 34a/4.

z̄inhār (f) Asla: 42b/9.

z̄irā (f) Çünkü, zira: 4b/4, 13a/9, 14b/3, 16b/7, 18b/2, 25b/10, 26a/8, 28a/4, 33a/5, 35b/4, 41a/2, 43b/5, 46b/7.

z̄iyāde (a) Fazla, çok, aşırı; artma: 2b/6, 8a/6, 13b/4, 14a/6, 15b/2, 16b/7, 19b/4, 25b/2, 31a/3, 32a/8, 35b/5, 36b/13, 37a/11, 39b/2, 41a/9, 44b/9, 46a/6, 46a/8, 47a/9.

z̄iyāfet (a) Şölen, özel yemek: 6b/5, 13b/9, 33a/4, 33b/5.

z̄. eyle- Ziyafet vermek: 6b/5, 13b/9, 33a/4.

z. ol- Ziyafet vermek: 33b/5.

z̄iyān (f) 1. Zarar: 036b/14. 2. Lekelemek, namusuna göz dikmek: 26a/16.

z. iriştir- Namusunu kirletmek: 26a/16.

z. ol- Ziyan olmak: 36b/14.

zor (f) Zorlama, güç, kuvvet: 12b/8, 12b/12, 12b/14, 12b/17, 31b/15, 31b/17, 35a/6.

z. eyle- Zorlamak: 12b/12, 12b/14, 12b/17, 31b/17.

z. it- Zorlamak: 31b/17.

zühür (a) Ortaya çıkma: 10b/11, 26b/13, 29a/1, 32b/3, 35b/10, 36a/16, 36b/4, 37a/7, 38a/12, 42b/2, 43b/6, 46a/14.

z. eyle- Ortaya çıkmak: 26b/13, 32b/3, 36b/4, 37a/7.

z. it- Ortaya çıkmak: 10b/11, 29a/1, 35b/10, 38a/12, 42b/2, 43b/6, 46a/14.

zulumât (a) Karanlıklar: 23a/5.

ŞAHIS VE YER ADLARI İNDEKSİ

-A-

Aḥter Şāh: 18b/4, 20a/1, 20a/2, 20a/3, 20a/4, 20a/5, 20a/8, 20a/12, 20a/14, 20b/3, 20b/7, 20b/15, 22a/4.

‘**Alem Şāh:** 47b/4.

-B-

Bār Ḥān: 6b/9.

Bārān Şāh: 25a/4, 25a/7, 25a/13, 25a/14, 25b/1, 27a/6, 27a/7, 27a/13, 27b/3, 27b/11, 28a/3, 29a/1, 29a/2, 29b/2, 29b/3, 30b/15, 31a/7, 32b/1, 32b/9, 33a/1, 33a/9.

Bārış Ḥān: 6b/10.

Behmān: 18b/14, 19b/5.

Behrām: 18b/14, 19b/4.

Belḡ: 34a/15.

Bihrūz-ı ‘Ayyār: 1b/5, 2a/5, 3b/7, 13a/12, 3a/15, 9a/5, 9b/11, 9b/12, 10a/14, 10b/3, 17a/4, 22a/7, 22a/12, 23b/9, 28a/15, 32a/12, 33b/6, 33b/7, 34a/17, 34b/1, 1b/14, 22a/6, 22a/13, 22b/1, 38b/1, 1b/14.

-Ç-

Çin: 2b/9, 36b/4, 37a/7, 38a/7, 39a/4.

-E-

Emīr-i ‘Arab: 36b/2.

Emīr-i Merdān: 37a/5.

Erzenk Ḥān: 34a/16, 34b/1, 34b/2, 34b/5, 34b/8, 35a/11, 36a/5, 36b/1.

-F-

Fazıl bin Na‘met: 11b/11, 11b/13, 11b/16, 12a/1, 12a/6, 12a/14, 12b/3, 12b/6, 12b/9, 12b/11, 13a/1, 13a/10, 13b/2, 13b/7, 14a/6, 14a/11, 14b/1, 14b/5, 14b/9, 16a/12, 16b/2, 16b/11, 17a/8, 21a/7, 22b/3, 22b/6, 22b/11, 23b/11, 33a/14, 33a/16, 12b/11, 14b/1, 15a/12, 16b/1, 16b/11, 017a/10, 23b/7, 13b/11, 15a/15, 15b/1, 12b/8, 12b/16, 15a/7, 15a/10, 15b/12, 16b/7, 17b/1, 17b/2.

-G-

Ġazanfer-i Şir-i Ceng : 28b/14, 29a/8, 29a/17, 29a/14, 31a/14, 32b/5, 31a/15, 32b/6, 33a/13.

Ġul‘ izār Bānū: 8a/14, 8b/11, 11b/12, 13a/4, 14b/1, 21a/3, 21a/8, 21b/11, 24a/10, 24b/3, 24b/5, 24b/13, 25a/1, 25b/5, 26a/15, 33b/10, 34a/4, 34a/13, 12a/7, 25b/1, 34a/2.

-H-

Ĥamza: 001b/01, 007a/05, 007a/06, 007a/09, 007a/12, 007a/13, 007a/14, 007a/15, 034a/11, 034b/03, 036a/16, 036a/13, 037a/03, 037a/13, 041b/11, 042a/02, 042a/05, 044a/11, 042a/11, 042b/08, 043a/06, 046a/12, 046a/13, 046a/10, 046b/12, 046b/13, 047a/01, 047a/02.

Hazret-i İbrāhim: 24a/16, 26a/14.

Ĥicāz (a) Arabistan’da Mekke ve Medine’nin yer aldığı kutsal bölge: 36a/14.

Hind: Hindistan: 27a/8, 28a/9.

Hur-Zengiler: 23b/16, 24a/9.

Ĥüsrev: 11b/9, 16b/5, 16b/11, 22b/12, 13b/12, 15b/7, 16a/13, 16b/3, 16b/8, 17a/5, 18b/11, 20a/4, 20a/9, 21b/6, 21b/7, 22b/7, 22b/8, 22b/10, 22b/12.

Ĥüsrev-i Őayyād: 13b/12, 15b/7, 16a/13, 16b/3, 16b/8, 17a/5, 18b/11, 20a/4, 20a/9, 21b/6, 21b/7, 22b/7, 22b/8, 22b/10, 22b/12.

Ĥüsrev-i Őayyād-ı Ĥorosāni:13b/13.

Ĥüsrev-i Seyf-i Őānī: 18b/11, 20a/5, 20a/10, 21b/7, 22b/8.

-K-

Ĥahtan-ı Zengi: 21b/13.

Kāmil-i Ĥūn-riz: 1b/11, 2a/4, 7a/10, 2a/7.

Ḳara Ḥān: 1b/9, 1b/10, 2a/1, 2a/6, 2a/9, 2a/14, 2a/15, 2b/1, 2b/3, 2b/8, 3b/14, 4a/15, 4b/7, 5a/1, 5a/15, 5a/16, 5b/1, 5b/5, 5b/7, 5b/8, 5b/9, 5b/15, 6a/8, 6a/11, 6b/2, 6b/5, 6b/9, 6b/14, 7b/10, 8b/6, 14a/5.

Kirman Şāh: 7b/5, 7b/6, 7b/14, 7b/15, 8a/3, 8a/5, 8a/14, 11b/12, 14a/13, 14b/8, 15b/15, 16a/5, 16a/13, 16b/8, 21a/5, 21b/4, 10b/12, 12a/6, 12a/9, 13b/8, 14b/2, 14b/10, 15b/8, 15b/14, 17a/13, 17b/3, 20b/10, 20b/12, 21a/3, 23b/6, 28b/14, 33b/2, 33b/6, 33b/8, 33b/13, 41a/7, 041a/13, 41b/1, 41b/5, 41b/8, 16a/14, 17a/9, 17a/1, 17a/2, 17a/11.

Kirmān-ı Zemīn: 7b/4, 33a/11.

-M-

Māhān Şāh: 18b/13.

M'āriz Şāh: 6b/7.

Māverāünnehir: 40a/11.

Mekke: 37b/7, 42a/6, 45b/5.

Melik Ḳāsm : 7a/3, 7a/5, 35a/5, 35a/6, 37a/4, 37a/9, 42a/11, 42a/13, 42b/4, 42b/10, 42b/15, 43a/12, 43b/1, 43b/2, 43b/8, 44a/2, 44a/3, 44b/6, 44b/9, 44b/13, 45b/2, 45b/9, 46a/2, 46a/8, 46a/12, 46b/2, 46b/3, 46b/5, 47a/1, 47a/5, 47a/9, 47a/13, 47b/3, 38a/5, 38a/6, 42a/9, 45b/9, 47b/8, 47b/6, 47a/10, 34b/7, 37a/9, 38a/7, 43a/8.

Merdüm-Ḥūr-i Zengiler: 23b/14, 28b/1.

-N-

Nār-nūr: 19b/10, 19b/12.

-Ö-

Ömer 'Ayyār: 38a/5, 39a/1, 39a/5, 39a/8, 39a/12, 39a/16, 39b/1, 39b/3, 39b/5, 39b/9, 39b/10, 39b/11, 39b/12, 39b/15, 40a/3, 40a/5, 40a/10, 40a/14, 40b/3, 40b/6, 40b/8, 40b/10, 40b/15, 41a/10, 41a/15, 41b/2, 41b/4, 41b/6, 41b/9, 41b/12, 42b/2, 47a/2, 47a/4, 37b/4, 37b/5, 37b/9, 37b/10, 38b/15, 39a/13, 41b/15, 42a/1, 42a/2, 42a/6, 47a/2.

-R-

Reyhān-ı Dilāver: 24b/15, 24b/17, 25a/1, 25a/2, 25a/3, 25a/5, 25a/9, 25b/2, 27b/14, 28a/4, 28b/11, 29a/2, 29a/3, 29a/5, 29a/13, 32b/3, 32b/4, 32b/8, 32b/10, 33a/2, 25a/5, 28b/2, 28b/10, 28b/6.

Rüstem-i Cihāgîr: 1b/4, 1b/8, 1b/13, 2a/7, 2b/1, 2b/5, 2b/5, 2b/10, 2b/11, 2b/15, 3a/4, 3a/5, 3a/6, 3b/2, 3b/9, 3b/9, 3b/16, 4a/1, 4a/2, 4a/5, 4a/16, 4b/2, 4b/7, 4b/15, 5a/3, 5a/9, 5a/12, 5a/12, 5b/1, 5b/2, 5b/5, 5b/6, 6a/3, 6a/4, 6a/7, 6a/12, 6a/14, 6b/1, 6b/7, 6b/10, 6b/13, 7a/1, 7a/4, 7a/8, 7a/11, 7a/11, 7a/12, 7b/9, 7b/13, 8a/1, 8a/2, 8a/6, 8a/8, 8b/3, 8b/8, 8b/12, 9a/2, 9a/9, 9a/14, 9a/15, 9b/3, 9b/6, 9b/6, 9b/9, 9b/11, 9b/14, 10a/5, 10a/6, 10a/8, 10a/8, 10a/10, 10a/10, 10a/12, 10a/13, 10b/2, 10b/13, 11a/1, 11a/2, 11a/5, 11a/6, 11a/7, 11b/1, 11b/2, 11b/5, 11b/5, 11b/6, 11b/7, 11b/8, 11b/10, 11b/13, 11b/15, 12a/1, 12a/2, 12a/5, 12a/8, 12a/12, 12b/1, 12b/5, 12b/7, 12b/7, 12b/11, 12b/12, 12b/16, 12b/16, 13a/2, 13a/5, 13a/9, 13a/10, 13a/15, 13b/11, 13b/13, 13b/14, 14a/1, 14a/1, 14a/2, 14a/3, 14a/6, 14a/8, 14a/12, 14a/13, 14a/14, 14b/3, 14b/7, 14b/9, 14b/10, 14b/16, 15a/2, 15a/3, 15a/5, 15a/6, 15a/9, 15a/11, 15a/13, 15a/14, 15a/15, 15b/2, 15b/5, 15b/6, 15b/12, 15b/15, 16a/6, 16a/9, 16a/12, 16b/7, 16b/9, 16b/11, 16b/13, 17a/5, 17b/5, 17b/6, 17b/10, 17b/11, 17b/12, 18a/1, 18a/3, 18a/4, 18a/10, 18a/12, 18b/1, 18b/7, 18b/10, 19a/1, 19a/4, 19a/8, 19a/11, 19a/13, 19b/3, 19b/6, 19b/8, 19b/9, 19b/12, 20a/2, 20a/11, 20a/12, 20a/13, 20a/15, 20b/4, 20b/10, 21a/1, 21a/12, 21b/6, 21b/8, 21b/9, 21b/12, 21b/12, 21b/13, 22a/2, 22a/3, 22a/5, 22a/8, 22a/10, 22a/10, 22b/2, 22b/4, 22b/5, 22b/9, 22b/10, 22b/15, 23a/2, 23a/4, 23b/7, 23b/9, 26a/9, 26a/15, 26b/7, 27a/12, 28a/5, 28a/15, 28b/4, 28b/5, 28b/7, 28b/7, 28b/8, 28b/12, 28b/14, 29a/6, 29a/7, 29a/9, 29a/1, 29a/11, 30a/4, 30a/5, 30a/6, 30a/6, 30a/7, 30a/10, 31b/14, 31a/2, 31a/6, 31a/8, 31a/14, 31a/16, 31b/3, 31b/5, 31b/6, 31b/8, 31b/9, 31b/10, 31b/14, 31b/16, 32a/3, 32a/11, 32a/13, 32a/14, 32b/8, 32b/11, 33a/2, 33a/3, 33a/4, 33b/2, 33b/4, 33b/15, 34a/1, 34a/2, 34a/4, 34a/5, 34a/7, 34a/9, 34a/13, 34b/13, 35a/9, 35a/14, 35b/2, 35b/9, 35b/1, 35b/8, 35b/12, 35b/14, 36a/2, 36a/8, 36a/12, 36a/16, 36b/3, 37b/5, 37b/12, 37b/13, 38a/15, 38b/14, 38b/14, 39a/6, 39a/6, 39a/12, 39a/14, 39b/7, 39b/9, 39b/11, 40a/8, 40a/12, 41b/1, 41b/14, 42a/8, 42b/5, 42b/14, 43a/1, 43a/3, 43a/4, 43a/8, 43b/12, 44a/3, 44a/7, 44b/3, 44b/11, 44b/11, 44b/14, 45a/2, 45a/4, 45a/9, 45a/11, 45a/13, 45a/16, 45b/8, 45b/9, 45b/13, 46a/8, 46a/9, 46b/2, 46b/4, 46b/8, 47a/5, 47a/9, 47a/10, 47a/14, 47b/4.

-S-

Sa‘ dān: 26a/3, 26a/5, 26b/10, 30a/4, 30a/8.

Sa‘ davān: 26a/3, 26a/5, 26a/12, 26a/13, 26a/15, 26a/17, 26b/3, 26b/10, 26b/12, 26b/15, 27a/8, 27a/11, 27a/12, 27a/15, 27b/2, 27b/4, 27b/5, 27b/15, 28a/1, 28a/4, 29a/12, 30a/12, 31a/1, 31a/10, 31a/11, 31a/15, 31b/4, 31b/6, 31b/8, 31b/10, 31b/12, 31b/15, 32a/3, 32a/9, 32a/16, 32b/5, 33a/1, 38b/8, 38b/10, 40b/8, 40b/14, 28a/8, 33a/3, 31b/14, 30a/3, 31b/16.

Sāmān-ı Zengi: 24a/1, 24a/14, 24b/6, 24a/2, 24b/9, 24b/11.

Siyāh-püş-ı ‘Ayyār: 22a/4, 22a/6, 23b/10.

Sultan Hāver : 45b/12.

Sünbüle Bānū : 24a/15, 24b/4, 24b/10, 24b/17, 24b/17.

-Ş-

Şāmil-i Tīr-endāz: 2a/5, 10a/1, 10a/4, 10a/5, 10a/12, 10b/2, 11a/8, 10b/1, 21b/15, 9b/16, 10b/4, 10a/12, 11a/7, 2a/3.

Şaṅṭūr Şāh: 2a/12, 2b/13, 3a/3, 4a/12, 2b/9, 2b/12, 5a/9, 2b/15.

Şāṭūr Şāh: 2a/13, 3a/16, 3b/4, 5a/10.

Şāvur Hān: 1b/7, 1b/9, 2a/8, 2b/5, 2b/14, 6a/5, 6a/9, 6a/10, 6a/11, 6a/14, 10b/10, 11a/3, 14a/5, 14a/9, 17a/3, 21b/1, 21b/7, 22b/3, 33a/13, 47a/11, 47b/2.

Şehrūz-ı ‘Ayyār: 2a/5, 9b/11, 22a/5, 22a/8, 38b/1.

Şehsūvār-ı Şeddādī: 21b/15.

Şenāṭūr: 4a/12.

Şentūr: 4a/12.

Şīr-pūş-ı ‘Ayyar: 33a/16, 38b/5.

Şīrān Şāh bkz. **Şīrvān Şāh** 5b/6, 5b/9.

Şīrāvān bkz. **Şīrvān Şāh** 6b/14.

Şīrvān Hān: 2a/2, 2a/8, 3b/11, 4b/15, 5b/6, 5b/7, 6a/2, 6a/5, 6b/1, 7a/10, 10b/6, 12a/8, 14a/5, 15a/11, 17a/2, 17a/6, 21a/11, 21b/9, 22a/2, 33a/6, 33a/17, 33b/4, 33b/15, 38a/10, 45a/3.

-T-

Ṭabgam: 17b/8, 18b/3, 18b/10, 18b/15, 19a/1, 19a/3, 19b/8, 19b/9, 20a/2, 20a/6, 20b/8.

Ṭahmūrāş-ı Dīv-bend: 3b/10, 7a/8, 33a/17, 34a/7, 36b/5.

Tūc Bānū: 34b/8, 35a/2, 35a/16, 35b/9, 35b/12, 35b/14, 36a/1, 36a/4, 36b/10, 36b/12, 37a/10, 42a/14, 43a/2, 43a/10, 44b/5, 44b/10.

Türkistān: 7a/1, 7a/1, 7a/2, 35a/3, 37a/6.

-Ü-

Üştür Mālāberdi: 45b/3.

-Z-

Zengāve-yi Ğūristān: 47b/5.

HAMZANÂME’NİN 33. CİLDİNDEKİ ŞAHISLARIN AKRABALIK DURUMLARI

Aḥter Şāh: Tabgam’ın şahıdır.

‘**Alem Şāh:** Melik Kasım’ın askerleri içinde bulunan beylerden biridir.

Bār Ḥān: Kara Han ve Barış Han’ın kardeşidir.

Bārān Şāh: Reyhan Dilaver’in şahıdır.

Bārış Ḥān: Kara Han ve Bar Han’ın kardeşidir.

Behmān: Behram’ın kardeşidir.

Behrām: Behman’ın kardeşidir.

Bihrūz-ı ‘Ayyār: Rüstem-i Cihangir’in dilâveridir.

Emîr-i ‘Arab: Hamza’nın adamıdır.

Emîr-i Merdān: Hamza’nın adamıdır.

Erzenk Ḥān: Hamza’nın adamı olup Tuc Banu’nun da babasıdır. Melik Kasım’ın da kayınpederidir.

Fazıl bin Na‘met: Gülizar Banu’nun taliplisidir.

Ġāzanfer-i Şîr-i Ceng: Rüstem-i Cihangir’in, Reyhan Dilaver ile karşılaşırken kullandığı takma addır.

Gül‘izār Bānū: Kirman Şah’ın kızı olup Rüstem-i Cihangir’in de eşidir.

Ḥamza: Melik Kasım’ın dedesi olup zamanın sahipkırandır.

Ḥüsrev: Rüstem-i Cihangir’in, Fazıl bin Namet ile karşılaşırken kullandığı takma addır.

Ḥüsrev-i Şayyād: Rüstem-i Cihangir’in, Kirman Şah ile karşılaşırken kullandığı takma addır.

Ḥüsrev-i Seyf-i Şānî: Rüstem-i Cihangir’in, Tabgam ile karşılaşırken kullandığı takma addır.

Ḥahtan-ı Zengi: Şirvan Şah’ın pehlivanıdır.

Kāmil-i Ḥūn-rîz: Kara Han’ın küçük oğlu olup Şavur Han’ın da kardeşidir.

Ḳara Ḥān: Şavur Han ve Kamil-i Hun-riz'in babasıdır.

Kirman Şāh: Gülizar Banu'nun babası olup Rüstem-i Cihangir'in de kayınpederidir.

Mahan Şāh: Behman ve Behram kardeşlerin yardıma gittiği dostlarıdır.

Melik Ḳāsim : Hamza'nın torunu olup Tuc Banu'nun da kocasıdır. Erzenk Han'ın da damadıdır.

‘Ömer ‘Ayyār: Hamza'nın adamıdır.

Reyhān-ı Dilāver: Baran Şah'ın dilâveridir.

Rüstem-i Cihāgīr: Şirvan Şah'ın oğlu olup Gülizar Banu'nun da kocasıdır. Bihruz ve Şehruz Ayyarların da beyidir.

Sa‘ dān Şāh: Sa‘ davan Şah'ın kardeşidir.

Sa‘ davān Şāh: Sa‘ dan Şah'ın kardeşidir.

Sāmān-ı Zengi: Hur Zengilerin başı olup Sünbüle Banu'nun da babasıdır.

Siyāh-pūş-ı ‘Ayyār: Ahter Şah'ın dilâveridir.

Sultan Ḥāver : Melik Kasım'ın bahadırlarından biridir.

Sünbüle Bānū : Hur Zengilerin başı olan Saman-ı Zengi'nin kızıdır.

Şāmil-i Tīr-endāz: Şirvan Şah'ın pehlivanıdır.

Şaṅtūr Şāh: Şatur Şah'ın kardeşi olup Kara Han'ın da dostudur.

Şāṭūr Şāh: Şantur Şah'ın kardeşi olup Kara Han'ın da dostudur.

Şāvur Ḥān: Kara Han'ın büyük oğlu olup Kamil-i Hun-riz'in de ağabeyidir.

Şehrūz-ı ‘Ayyār: Rüstem-i Cihangir'in dilâveridir.

Şehsūvār-ı Şeddādī: Şirvan Şah'ın pehlivanıdır.

Şenāṭūr: Kara Han'ın pehlivanıdır.

Şentūr: Kara Han'ın pehlivanıdır.

Şīr-pūş-ı ‘Ayyar: Fazıl bin Namet'in pehlivanıdır.

Şīrvān Hān: Rüstem-i Cihangir'in babasıdır.

Ṭabgam: Ahter Şah'ın pehlivanıdır. Pehlivanlıktan kovulunca harami başı olmuştur.

Ṭahmūrāş-ı Dīv-bend: Kara Han'ın pehlivanıdır.

Taye: Gülizar Banu'nun dadısıdır.

Tūc Bānū: Erzenk Han'ın kızı olup Melik Kasım'ın da eşidir.

Üştür Mālāberdi: Melik Kasım'ın adamıdır.

Zengāve-yi Ğūristān: Melik Kasım'ın askerleri içinde bulunan Alem Şah beylerinden biridir.

SONUÇ

Yüksek lisans çalışmamızda öncelikle Hamzanâme'nin 33. cildin nüshaları tespit edildi. Tespit edilen nüshalar tanıtıldı, ardından nüshaların teşekkül vaziyetleri ve harekeli olup olmamalarına bakılarak değerlendirildi. Değerlendirmemiz neticesinde İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Bölümünde bulunan nüshada karar kıldık. Böylece bu nüshayı göz önünde bulundurularak varak ve satır numaraları verildi. Danışman hocam Prof. Dr. Muhammet Yelten'in Hamzaname nüshaları üzerindeki çalışmaları ve bilimsel tecrübeleri hızlı karar vermemi sağladı. Bundan dolayı Hamzanâmelerle ilgili kaynaklara daha çabuk ulaştım.

Temel olarak üzerinde çalıştığımız nüshaya her bakımdan bağlı kalarak Arap harfli metni Latin alfabesine aktardık. Metni Latin alfabesine aktarırken transkripsiyon alfabesini de uyguladık. Metinde varlığını devam ettirdiğini keşfettiğimiz Eski Anadolu Türkçesi dil özellikleri mümkün olduğu ölçüde korunmaya çalışıldı. Türkçe sözcüklerin yazılışlarında görülen ikili imla kullanımları aynen korunmaya çalışıldı. Metni dikkatli tatbik edince aynı eki almış sözcüklerin iki farklı imla ile yazıldığı tespit edilmiştir. Bu konuda tamamen metnin niteliklerine sadık kalmamızın bir işaretidir. Aynı koşullar alıntı sözcükler için muteber kılınmamıştır. Arapça ve Farsça sözcüklerin ikili kullanımları ile karşılaşılınca sözcüklerin manalarının değişmesini veya bozulmasını göz önünde tutarak doğru bildiğimiz biçimlerini metnimize dâhil etmeye çalıştık. Güvenilir bir metin oluşturmak için uyulması gereken muteber ölçütleri yerine getirmeye çalıştık. Metnimizin noktalama işaretlerini eksiksiz şekilde yaptık. Bu sayede uzun cümlelerle birleşmiş olan metimizi okuyucuların daha kolay takip etmeleri sağlandı.

Üzerinde çalıştığımız metinde bulunan bütün sözcükler indeks programı aracılığıyla alfabetik sıraya koyduk. Sıralama yapılırken indeks programın istediğimiz ölçüde iyi olmadığı için tüm sözcükler istenilen ölçüde alfabetik sırada yer alamadı. Bundan dolayı sözcüklerin sıralamalarını tekrar tekrar denetlemek zorunda kalındı. Sırasını tespit ettiğimiz her sözcüğün metindeki anlamını sözlüğe aktarmaya çalıştık. Maddebaşı olan sözcüklerin değişik anlamlar taşıyanlar durumunda olanlara numara vermek suretiyle manalarını ayrı ayrı vermeye çalıştık. İç madde konumundaki sözcükler maddebaşı olan sözcüklerin altında gösterildi. Alt maddeler Türkçe yardımcı eylemlerle kurulan birleşik fiiller, Arapça ve Farsça tamlamalar olmak üzere oluşturuldu. Alt madde olarak tespit edilen bütün birleşik ve tamlamalı dizgelerin manaları

verildi. Oluşturduğumuz sözlükte yapılan bütün bu detayların altında yatan hakikat; metinde kullanılan sözcük sayılarının nicel olarak saptamasına yöneliktir. Türkçe birleşik fiillere ilk sözcüğün geçtiği alfabetik sırasında anlam verildi. Yardımcı eylemin altında ise birleşik fiilin oluşturduğu dizgeler alfabetik olarak sıralandı. Böylece aktarma sözcüklerle yapılmış birleşik fiillerin metnimizdeki koşulları tespit edildi. Sözlüğümüzde geçen bütün sözcükler ait oldukları dillere göre tasnif edildi ve her harfte her dile ait kaç sözcük varsa karşılıklarına yazıldı, ayrıca her harfte kaç sözcüğün yer aldığı tespit edildi. Sonuç olarak sözlükte yer alan sözcükler diller arası bir sayısal hesaplama yapılarak sonuçlar rakamlarla tespit edildi.

Hamzanâme'nin 33. cildinde birden fazla karakterin yer aldığı ve olayların Asya, Anadolu ve Afrika'da geçtiği tespit edilmiştir. Ayrıca metinde birden çok olay yer almaktadır. Olaylar Asya, Anadolu ve Afrika gibi farklı coğrafyalarda geçtiği için özel adlarla, özellikle kişi adlarıyla uğraşan bilim ülkemizde yeteri seviyede olmaması sebebiyle metnimizdeki yer adlarını ve şahıs adlarını doğru şekilde izah edemedik. Elde bulunan olanaklar ve kaynaklar yardımıyla doğruya yakın telaffuzla izah etmeye çalıştık.

Hikâyedeki hadiselerin devamlılığını sağlayan kişi kadrosu da hayli geniştir. Bu kişiler tarihî ve dinî karakterli olmalarının yanında masal ve destanî kişilikleri de temsil etmektedir. Hikâyede geçen kişilerin birbiriyle olan akrabalık durumları bir bir tespit edilmiştir. Mekân ve yer isimlerinde olduğu gibi şahıs isimlerinde de aynı sorunlarla karşılaştık. Bu durumda bize yol gösteren önemli dokümanlar Hamzaname'nin diğer nüshaları ve ciltleri olmuştur. Hikâyemizin canlı ve güzel tarafı hadiseler icra edilirken yer isimleriyle ilgili verilerin aktarılmasıdır. Bu husus hadiseyi, metni hareketli, dinamik ve ilgi çekici bir duruma dönüştürmüştür.

Hikâyemizin özelliklerinden biri de Türk halk hikâye geleneğinin önemli ilkelerinden olan rüya veya düş motifine yer verilmesidir. Hikâyemizde başta Rüstem ve diğer şahısların başı sıkışınca ya da önemli olaylarda Hz. İbrahim (as) veya yaşlı bir pir rüyalarına girip onlara yol gösterir.

Sonuç olarak; Hamzanâmeler hem oluşup yazıldığı dönemde hem de 19. yüz yıla kadar özellikle İstanbul ve Anadolu'da yaşayanlar tarafından severek dinlenmiş ve anlatılmıştır. Çalışmamızda bu kadar kapsamlı ve değerli bir eserin otuz üçüncü cildini dilimize, edebiyatımıza ve kültürümüze kazandırmış bulunmaktayız. Böyle bir çalışma yapmaktan gurur duyuyorum.

KAYNAKÇA

Akın, N. Ş. (2006). Hamzanâme 8. cilt- Metin- İnceleme. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Adana: Çukurova Üniversitesi SBE.

Aksoy, Ömer Asım. (2007). *Deyimler Sözlüğü*, TDK Yayınları.

Albayrak, N. (1997). Hamzanâme Maddesi. *İslâm Ansiklopedisi*. C 15. İstanbul. Türkiye Diyanet Vakfı Yay.

Çay, B. H. (2017). Hamzanâme 23.cilt İnceleme-Metin-Sözlük-İndeks. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: İstanbul Arel Üniversitesi SBE.

Devellioğlu, F. (2010). *Osmanlıca – Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. Ankara: Aydın Kitabevi Yay.

Dilçin, C. (2009). *Yeni Tarama Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yay.

Elçin, Ş. (1986). *Halk Edebiyatına Giriş*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay.

Gülsevin, Gürer, *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*, TDK Yayınları, Ankara, 2007.

Kanar, M. (2011). *Eski Anadolu Türkçesi Sözlüğü*. İstanbul: Say Yay.

Kocatürk, V. M. (1970). *Büyük Türk Edebiyatı Tarihi*. Ankara: Edebiyat Kitabevi.

Korkmaz, A. (2017). Hamzanâme 20.cilt- İnceleme- Metin- Sözlük. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: İstanbul Arel Üniversitesi SBE.

Paçacıoğlu, B. (2006). *VIII- XVI Yüzyıllar Türkçenin Sözcük Dağarcığı*. Ankara: Cumhuriyet Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Yay.

Redhouse, J. W. (2016). *Müntahabât-ı Lüğât-i Osmâniyye*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yay.

Sezen, L. (1991). *Halk Edebiyatında Hamzanâmeler*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yay.

Sami, Ş. (2004). *Kamus-ı Türkî*. İstanbul: Çağrı Yay.

Türkçe Sözlük. (2005). Ankara: TDK Yay.

Tökel, D. A. (2000). *Divan Şiirinde Mitolojik Unsurlar*. Ankara: Akçay Yay.

Türk Dil Kurumu. (2009). “Tarama Sözlüğü I-VIII”. Ankara: Türk Dil Kurumu Yay.

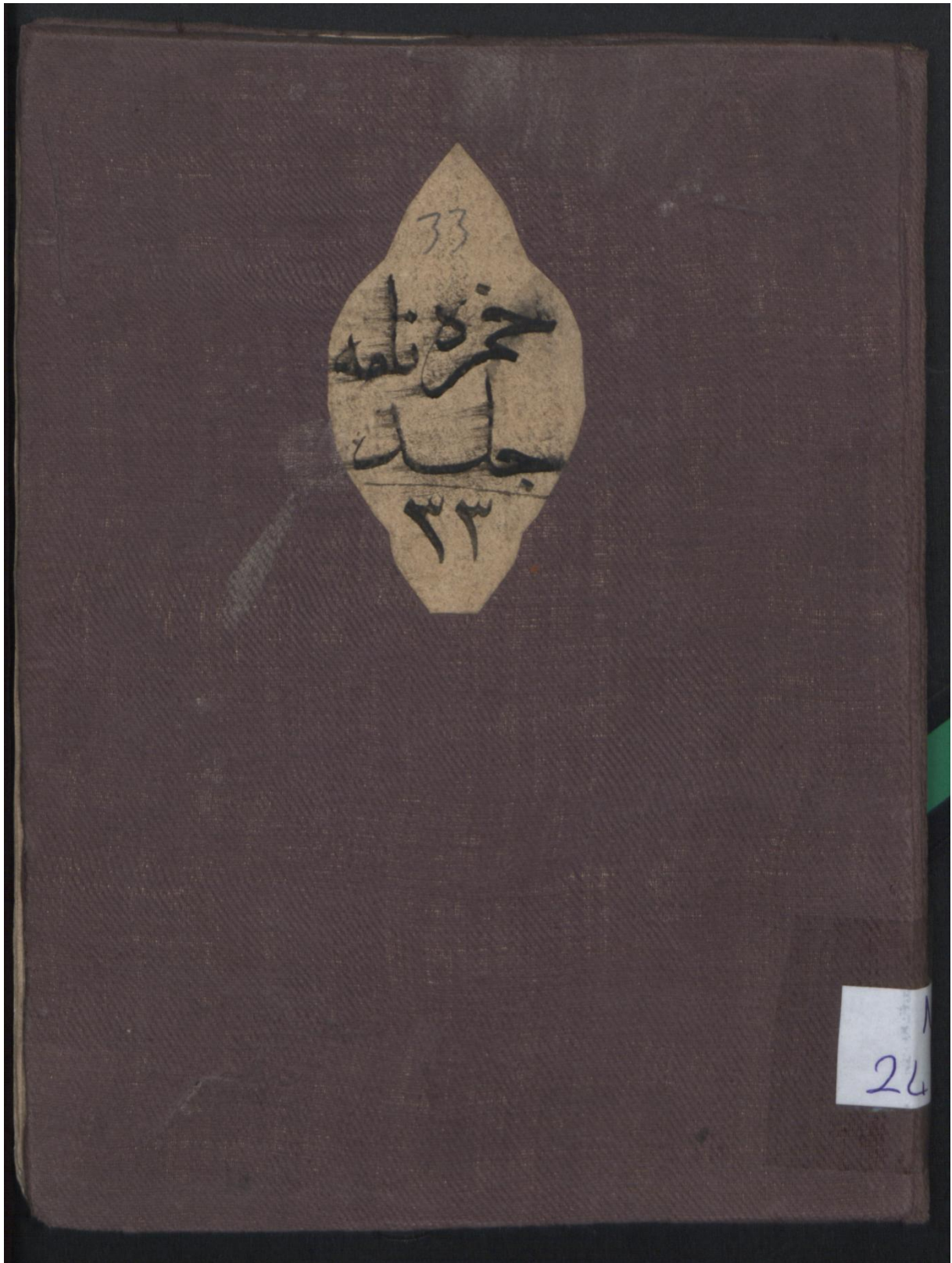
Türk Dil Kurumu. *Büyük Türkçe Sözlük*. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts (02 Mayıs 2017).

Uçman, A. (1981). Hamza-nâme maddesi. *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*. C 4. İstanbul: Dergâh Yay.

Yelten, M. (2014). Hamza-nâme'nin Nesir Üslûbu. [Electronic Version] *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. 9/9: 17-30 (5 Mayıs 2017).

Yelten, M. (2013). Hamza-nâme'nin Yeni Ciltleri ve Okunma Mekânları. [Electronic Version] *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. 8/9: 151-165 (20 Haziran 2017).

Yelten, M. (1998). *Târih-i İbn-i Kesîr Tercümesi (Giriş – İnceleme – Metin – Sözlük)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yay.

33

3338

Ecole de l'Institut	
Appréciation	19576
Appréciation	
N° de l'ouvrage	24550
Prix	300/62
02 Kasab	
Date	

پولتو در سن ۱۳۰۰
و شد دولت را چنان زمین
صفا محمد طرود
۲۰۰۹

۳۴
 حمزه باصفانکه او توذ ایلیکی جلدک

راویان اخباران و نافعون اثاران و متحدان
 روزگار شویله شو یوزدن حکایت ایدرک
 مقدمات اول اراپه دکن نقل و بیان ایلشن
 ایدک کی جونکیم رستم جهان کبر بهر روز
 عتاری بار کاهدن باده کتور مکه کوندر کی ایدی انا
 بریده شاور هانکه باشده اولنر شاور هانکه مسلمان اول
 دوغنه الم چکوب طعاملرینه دار و قاتوب بهر هوش اول
 دیر اندن شاور هان ايله رستمی بنده چکوب اندن قره
 هانه ادم کونده روب احوالی خبر وید دیر قره هانکه دخی
 پوتیر انداز اوغلو وار ایدی کامل خونریز دیر لرایدی انا
 امر ایلدیکه وار تیز شونریک الوب بونده کتور دیدی اولده
 اوج بیله عسکر الوب بونری کتور مکه کندی انا اندر دن اول
 بهر روز عتاری الوب قنده بن رستم دیوب کلوب کوردیله

حال

۳۵
 حال غنری اولمش خبر الدیکه قره هانه خبر کوندر منکر
 اندن کیروربه دونوب شروان هانه وار روب احوالی خبر
 وروب شامی الوب کلوب بول اوذه رنده بر بوغاز وار
 ایدی اول بوغازی الوب طور دیر کامل خونریز اوج
 بیله عسکر بیله کلدکده بهر روز عتاری و شهور عتاری شامل
 ايله اوج بیله عسکر بن ایجنه کیرور بوذوب قره هانکه
 اوغلو کاملی هانک ایدوب عسکر طاغیدوب رستم جهان
 کیر ايله شاور حافی الوب شروان هان دیوانه کلد دیر
 انا بو خبر قره هانه وار دقده فریاد ایدوب حالین نجبه
 اولور دیوب غایت الم اوذره ایکن دیوان قپوسنده
 بر غلبه لقا اولدی بر ندر اصلی دینجه ایچر و بر عتاری
 کیرور مژده شامی حال ششطور شاه ايله فرزند اشپی
 شاطور شاه فریق بیله عسکر ايله امداده کلدی دیدیر
 قره هان شاد اولوب امر ایلدی و ذره راسی قره شویوب
 کتور و ب فوندر دیر ابر کون اولدقده قره هانه کلوب

کور و شوب حال حاضر سور بشد بیلر قره هان بوندر رستم دن
 جوقی شکایت ایلدی بوندرده ایتدی لکه شامی یارین جنگ
 اولسون سنده کور سنکه بز اندر نر ایدر دید دیدیر قره
 خان دخی یارین جنگ بر دیوب ندا ایتدی بر دیر بو طرفدن
 رستم و شاور هانکه عقلی باشنه کلدی انا رستم
 کندوی بنده جکد بکیرینه زیاده کوجنه کلدی ایکی طرفدن
 جنگه حاضر اولوب صباح اولدقده ایکی عسکر سوار اولوب
 آری بیلر بعلیوب طور دیر میدان اجلد قده قره هان طرفدن
 ششطور چینی غرم میدان ایدوب بر از عرض هنر کور و
 اندن صکر نغمه اوروب ایتدی یارستم میدانمه ار کوندر
 یاسن کل دیدکده رستم میدانه کیر مک دبلدی بر خاج دبلور
 لر قوموب بری میدانه کیرور ششطوره مقابل اولدی
 انا ششطور بوندر وجود ویر میوب کیمن ذممدار ایدوب
 کیمن هانک ایلدی شاور خان اولجالی کور و میدانه کیر
 مک استدی رستم قوموب کلدی کیرور ششطوره مقابل

روایت

۳۶
 اولوب سلام و بردی و ایتدی که بودیلور لری نجون
 هانک ایلدین ار لک بوذندن غلبه ایدوب بنده چکن
 اولما می ایدی دیدی ششطور ایتدی بقه نابکار اوغلو نه
 یابین سنی صاخنی قورم دیوب بر نین حواله ایلدی رستم منع
 ایدوب بر کور زده رستم اوردی بلید قاقیوب همان دال
 تیغ اولوب دهر طنوب بر تیغ اورنجیه رستم سهر ویرور
 منع ایلدی اندن ال کور زده اوروب ایتدی ای ملعون
 طوت اهدی اشته جمله بویله اولور دیوب اولبه بر
 کور ز اور دیکه ملعون کور دین بر ابر ویردی انا فولکر
 طاقت کتور میوب ارقیه اندکده سهری نار مار ایدوب ارقه
 سینه به یا شوب سینه اگر حانه سنه باشی ات باشنه برا
 بر اولوب کوز لری سوزیلوب کوفت بوذولوب دم نفسی
 بند اولوب اغرنندن بور شدن فان توفند کبی ایتلوب
 ایاق لری رکابدن بو شانوب د به سی اوذه رنده معروق
 یغلدی بهر روز عتاری سکر دوب بنده چکوب علم دینسه
 کتور دی فرزند اشپی شاطور اولجالی کور و بر حشین میدانه

سورروب دوشنم ایدک ای نابکار اوغلون نبلدن فرنداشمی
بن سنا انکه انتقامی قور میب دیوب بر تیغ حواله ایلدی رستم
منع ایدوب ال کورده اوروب ایتدی ای ملعون طوت ایدک
بوغ دیوب اوله بر کورن اور دیکه شاطور کور ذبن بر ابر
وروب ارقیه الدقه ارقده اولان سهر نار مار اولوب کور
ذی الندن فرلیوب بند و ک رشین بی قور دیوب دبه سی
اوزه رینه معلوق بقلدی بهروز عتار ابر شوب بندک جلوب
ای دخی الوب علم دینه کور دی عسکر کفار او بحالی کور
دکه رستم اوزه رینه هجوم ایندی رستم جهان کبر دخی
طهورات دبو بندن تبغین عریان ایدوب اول دریا مثال
کفارین ایجه کبردی شیران شاه دخی عسکر قول صالحه
اسلام سور لری دخی سوروب بر عظیم جنک ایلدی اقامت
یقین اولوق ایله طبل ارام حالنوب ایکی طرفدن عسکر دو
نوب بر لرینه قورندیلر اما قور خان عسکر دن چوق کافر
هر چه سور ایلدی اندن ایکی طرفدن قور غولگر تعیین اولوب
رستم جهان کبر بار کاهنه کلوب برنک فرار ایلدی اندن طعام

سورروب

کلوب سورروب عشرته بشلدیلر اندن رستم امر ایلدی اول
اسرا اولان ایکی پهلوای کتور دیلر رستم جهان کبر اسلامه
تکلیف ایلدی اما حرام زاده لر بر برینه بقوب سویدنوب
دیل او حیلله مسلمان اولدیم صکر بر نند بر دخی ایدک
دیوب رستم حضور نده دیل او حیلله مسلمان اولدی رستم
حظ ایدوب بونله خلعت کیدر روب بر کور ستر دی بونلر
دخی کجوب اونور دیلر براز عشرت دخی اولوب بناحق
وقت کلدکه بونلر بونله یشاق جادیری بر بلوب بونلر
دخی یا نوب عالم اغیار دن حالی اولدقه اوصول ایله قافوق
کفار طرفنه قاچدیلر اما بولده قور غولده راست کلوب
کیمین دیوب سوال ایلدی بونلر ایندی لکه بنی مسلمان
اولان شظور ایله شظور بر بند مرادیم واروب عسکر بین
بیلدیروب آگاه ایدوب بار کاهن بیزی الوب بونله کلومکدر
دیدی قور غولده اولان بک دخی کجه صیا نوب بول دیر
دیلر بونلر طوغری قور خانه واروب دعا ایلدی قور خان
ایتدی سبزلر رستم الندن نیجه خلوص اولدیکن دیدی

بونلر ایندی لره حیلله ایله مسلمان اولدقه خلوص اولدق دیوب
نقل ایلدی و ایندی لره شام شمدک مرادیم بودی لکه رستم
عسکر شمدی غافلر دیر و قور غول دخی بزوغ مانع اولن لر
بز لری عسکر بین الوب اول طرفه کیدر قیاس ایدر لر ذیرا
اوله سویدک جهان اول طرفه وار دقه شیمون ایدوب
جمله سق قیر لیم دیدیلر و هم اوله که شاشقونلق ارا سده
رستم هلاک ایدک بلیدک دیدیلر قور خان بوند بری بکنوب
جمله عسکر خبر ایدوب سوار اولنوب ندرک کور نیجه قدر
صباحه قریب اولمقد قور غولده اولان دیلور کور دیک
بونلر کلهدی همان بر جاسوس کوندر دیکه وار باق نیجه اول
دیلر کلهدیلر دیدک برده جاسوس کیدوب کور دیکه کفار
عسکر حاضر آماده برندن سوال ایلدی اول حریف ایتدی
اسلام عسکرین شیمون اتمک کیده چکلر دیدی چاسوس همان
جان اتوب کلوب قور غولده اولان دیلور و خبر ویر دی
همان قور غولده اولان دیلور کلوب رستمه و شیران شاهه
خبر ویر دی اندر دخی جمله بکلر و عسکر لر خبر ایدوب حاضر

سورروب

اولدی لری اول طرفدن قور خان عسکر سورروب کلدکه
قور غولدن براز های حوی ایدوب اوکلر ندن صا اولوب
دیلر عسکر اسلامه یقین کلدکه رستم جهان کبر نعر او
روب ایتدی ای نابکار لر بز لر غافل ایکن شیمون اتمک
استر سکر ای حیلله کار لعنلر یابن سینه بوغ قور میم دیوب
بور و دکه بونلر شاشوب های مدد بونلر غافل دخل
ایمشر اما جو خلق ایله برایش ایدک بلیدک دیوب صباحه
اولوب بر عظیم جنک اولدی لکه قیامتدن بر علامت اولدی
اقا رستم جنک ایچنده شظور راست کلوب بر تیغ او
روب هلاک ایلدی اندن کوزی شاطور دوش اولوب
ایتدی طور بر نابکار حیلله کار ملعون دیوب بور و دکه
ملعون رستم بر تیغ حواله ایلدی رستم منع ایدوب ایتدی
بر ملعون اوله تیغ اور یلمز اشته بوبله اور ولور
دیوب نیجه بر تیغ اور دسه ای ایله دورن پاره ایلدی
اندن قور حانکه علم لرینه سورروب علم علمدار دورت
پاره ایدوب قور حان او بحالی کور نیجه کندوق تحندن اشافی

انوب قجایم در کین رستم ابریند کده قحان ایتدی امان سرور
فیمه بنا د یوب بالوار معنه باشلدی رستم دخی امان و یوب
عتبار لغ تسلیم ایلدی عسکر بو حال کور و ب طبل ارام جالدیلر
اندن ایکی عسکر دونوب قوندی یلر مالی غنائم ضبط ایدوب
قره حافی حبس ایلدی رستم کلوب بار کا هنده قرار ایلدی
شیران شاهده برنده او تور دی رستم شیروان شاهه ایتدی
قره حانه واروب براز نصیحت اتسن دیدکده شیروان شاه
دخی و ذرا سیله فالقوب قره حانه کلوب حال حاضرین صور
دقدن صکره قره حان مجابندن برسوز سوبلیوب شیران شاه
ایتدی ای شهرار بونجه زماندر بز لر برینه مطیع ایلدی
اقا اول وقت سیزده و بزده کفر ضلوتده ایدک ایتدی
حق تعالی بز براوغول و یوب انن سببیله طریق هدایه
واصل اولدی سینه دخی رجا ایلدی دیکه کفر ضلوتدن
جقوب راه سعادت واصل اولوب دنیا ده و آخرتده سع
دته واصل اوله بن دیدی قره حان ایتدی بقیه او شهریار

بن
بن

بن سنجلین احمق دکلم شمدیکبر و بنا صاغ اولمقدن اولمک
یکدر د یوب شیروان خان هر نقد سوز سولادی ایه سوز
قبول اتمیوب سرد ایلدی انلرده کلوب رستمه جوابلرینی
سولادی رستم ایتدی کتور سونلر باش کسه لیم دیدی و
او غلوشا ور ک برینه شاه ایدک لیم دیدکده شیروان شاه
ایتدی او غلوم بر قاجکون صبر ایلدی کور لم شایب انصا
فه کله دیدی رستم ایتدی نوله سن بیلور بن د یوب
کندی عالم لرنده اولدی لر چونکه اولکجه قره حان واقعه
کور اب ابر تری کون اولد قده ایتدی که وار بن او غلوم شا
ورک بنا جعفر بن دیدی اندن کلوب او غلوشا ور خبر
و بر دیلر شا ور کلوب باباسنه واصل اولد قده قره حان
واقعه بین سول سوبلیوب ایتدی وار او غلوم رستمه خبر
و بر بن اسوی قبول ایلدی ~~بن~~ بنا تلقین امان
ایدک او غلوشا ور حان شاد اولوب کلوب رستمه

خبر و بر دی رستم دخی پده دی شیروان حافی و ذر لر ایلده اوب
کلدی قره حافی جسدن جقاروب کنه نخسته جلوس ایتدی دیلر
اسلامن شرطین تعلیم ایدوب اندن و ذرا سی و جمله عسکر دینه
دعوت اولوب جمله سی مسلمان اولدی لر عظیم شندکله اولوب
قره حانه ضیا قتل ایلدی لر بعد عسکره اذین اولوب همان قره حان
قرق بیکه عسکر البقودی اندن بر قاج کون ~~بن~~ صفاده اولوب
بر کون رستم ایتدی عجب بو ویلز تیرده بر معارض شاه دخی
وار میدر اگر وار ایه اخ دخی اسلومه دعوت ایدک لم دیدی
قره حان ایتدی بن ایکی همشیرم زاده لرم وار دیر برینه بار حان
برینه بارش حان دیر لر غایت بره ا دیر لر دیر دیدی رستم انده
دخی نامه یادوب دینه دعوت ایلدی انلرده بونلر بن جنکله بن
اشیدوب و مقاومت ایدک میه جکله بنی بیلوب ایمانه کلدی لر
الفتحه رستم بو ویلز تیر جمله قبصه نصر فنه اوب اندن
باباسی شیروان حان ایلده قره حانه ایتدی دخی بوندن ایلر و
ده قنغی ویلز بیت وار دیر دیوسوال ایلدی ایتدی لر که بوندن
اوتنه ده کرمان زمین وار دیر بر اولو سلطان حکم ایدن اوتنه

بن

نور کستان دیر لر دیدی رستم ایتدی بو نور کستانه کیم
حکم ایدن دیدی انلرده ایتدی لر که نور کستانه شاهلر
جو قدر ملک قاسم نامنده بر کزیده عالم فتح ایدوب
ایکی شاهن قیز لرین المشر دیدی لر رستم ایتدی ملک
قاسم کیم او غلودیر دیدی انلرده ایتدی لر که حمزه بن
سیدر دیدی لر حمزه کیم دیدی انلر ایتدی لر بز کور مدک
اقا عصرین صاحبقر اندر د یوب جوق وصف ایدر لر
دیدیلر بو کتور رستم جهان کیم فکر ایدوب غالباً ظهورات
دجه سنه یاز بلون حمزه دیر د یوب فکر ایلدی راوی ایدر
چونکی شیروان شاه مقتدا اسلام و بیدیه تندن بر کامل
عالم کتور د یوب رستمین طال العین طوتدر مشدی اولد رستمه
حمزه دن غیر کیمسه غالب اولماز دیمش ایدی رستم اشتمل
ایدی عقلمه کلوب محجبا اول حمزه میدر بنا غلبه ایدک
د یوب بر کتور حمزه ایلده امتحان اولورم فکرینه دوشوب ایتدی
تدارک کورمان بن حمزه او ده ریشه کیده دم اگر غالب اولورم

آنست صاحبقراف السندن الورم اکثر اول بناغالب اولور سه هم
اختیار و هم اهل اسدم باشند کی بکله کی بنده فولوغن قبول
ایده هم دیوب ندر که بشلد یلم تمام ندر یکلین کور و ب برتون
کوج ایوب هم کرمان زمین ایوب کند یلم برتون کرمان
زمینه ایرتیدیلر کرمان شاهه خبر ویردیلمر اما بو
کرمان شان شاه جوق ویلا سندر حکم ایدر دی کنن بهادر
بهلوانی یوق ایوب بو خبری اشیدوب خوفه دولته اندن
و ذیرلین جمع ایوب ایندیکه شمدی بونه تدبیر ندر بر
چاره دیدکله و ذیرلرک اتفاق ایوب دیدیکه بورستم
قره خان کی بر اولو باد شاهه فر شو قیوب ضرب دستیکه
کند و نه تابع ایلمدی همان بزم دخی عرضیم برنده ایکن جقوب
تابع اولور یلم یا حراجی قبول ایده رید دیدیلر بونلر بو
مشاوره ده ایکن رستم دخی بر نامه یا ذوب کوندن دی دیکه
یا کرمان شاه اسلامی قبول ایدر مسین بوضه وقتنه
حاضر اولوب جنگ ایدر مسین دیمش کرمان شاه کلون عتیار
اکرام ایوب ایندیکه انه حزینه و بره هم حراجی قبول ایده هم دیدی

خبر

عتیار کلوب رستمه خبر ویردی حزینه و بروی خبری ویر
جنگ اولدی دیدی رستم ایندیکه خبر استه هم یا مسلمان
اولور یا قلنجیدن کجور و رجم دیوب خبر کوندن دی کرمان
شاه عناد ایوب یارین جنگدر دیدیلر ایرتی کون اول
دقله جنگ ایوب کرمان شاه بو ذلوب قلعه قیاند
رستم جوق اقدام ایلمدی اما قلعه زیاده مسین اولغله
فتی ممکن اولدی اندن قلعه محاصره ایلمدیلمر برتون
رستم شکاه جقوب کندن بر حصار کی دیوار کی وار بر
باغنه کلدی باغ قیوسندن ایچر و کیر دی باغی کندن
بر مفرح برده بر صفت کور دی نماشا ایده رک انده وار دی
بقدیکه هیچ بر کیمه یوق بر از شونده اونون هم دیوب
رشتنی اونه صالحوب کندی جقوب اونور دی اثراتی نما
شا ایدر کن اویقوسی غلبه ایوب بر از ایوبدی مکر بو
باغ کرمان شاهن قرنی کلغزار بانو کله ایوب کاسیجه بر
کلور بر از تفریح ایدر کنه کیدر ایوب اولکون بانو
دخی باغنه کلوب سیر ایوب کز کن برده کور دی صفت

اوزه رنده بر آدم یا توب او یور عجب بنم باغنه بونله کی
پرو یا توب او یویان کمدر دیوب یا لکن چه اول صفتیه کلور
برده رستم جهانگیر کور دیکه مجوه صرامه کر کیمش بر سن
جمال صاحبی بر نوجوان او یور عقلی باشند کیدوب
بریکه جان ایله عاشق اولدی بو بنم با با من عسکرندن دکله
وار ایسه قره خان عسکرندن بر شاه او غلور دی دیوب یاب
یاب یا ننه کلوب صبرک قالمیوب اوصول ایله اکیلوب یا غنڈا
اوپدی بر دخی او په هم دیرکن رستم او بانوب بانوی کور
دکده مجابهه دو شوب بو ذون اونه طرفه چور و بر عتیار
چاغروب عتیار کل بونله حرم وار ایمن حط اندک یور
کیده لم دیدی کلغزار بانو دخی حیا بندن الوب یور و
ویردی عتیار ده اف کور و بر رستم سوار اولوب کندیلر
بار کاهنه کلوب برنده قرار ایله بوقصه اجهاز قیوب
بر کیمیه سولمادی او چینی کیمیه واقعه کور و بر پیر
کلوب یا ننده بر نقابدار وار اول پیر ایوب او غلوم بونقابد

کله

سنگه نصی بندر دیدی بانجون تجار سین اول باغنه کور
دیکن نگار در دیوب نقابن قالدردی رستم نگار کور و بر
عاشق اولدی برده اول شو قیله او یا توب بقدیکه یا ننه
نه نگار وار و نه اول پیر وار بر کت آه ایوب صباحه
صبرک قالمیوب کینوب بهر و ذ عتیار کی چاغروب ایندک
رشتنی کور کچن وار دیغرن باغنه کیده لم دیدی اندن
عتیار رشتنی کور و بر سوار اولوب عتیار ایله قوشلوقما
فی اولدقله باغنه کلدیلر کور دیکه وافر دیو قنولور
باغ قیوسی او کنده چلمجه طوب اوینار لر رستم عتیار
بقوب بو کون اور تالق حالی دکله نجه ایده لم دیدی
اما اف سور و بر سلام ویردی بونلر ده علیه الوب
کور دیکه بر ناده جوان التند بر توانا ات وار که کو
ریش دکله مرصع رصنلو ملوکانه طونلر کیمش بونلر
اویوف براغوب رستمه خبران اولدیلمر اندن نه خبر
بکیدم کیمین دیدیلر رستم ایلمر کلوب همان عتیار ایندک
مسافرید کز مکه حقدق بو یکیت بنم افندم دیر سیرین

بجز کرب و کور دیکه چلی بانوا بلیه قول قوله اوتوروب
مصاحبت ایدر لکورد که هوح هوح افرین چلی بز لوطوب
بکریذ مرچا طوب ایونشان الوب اور مشین دیرکن رستم
دخی نکاه و داغ ایدوب کیدر کن بوکون اوغلان طشه چتوب
اول بر اوغلان سولید که انزده کیمی بغچه بل و کیمی چپا کیمی
صوبه قاپوب رستم اوذه رینه یور و دیلر رستم کورد
ایش غبرک اولدی همان برینکه اندن حکوب بر چپا الوب
بونلر کیشد که کیم باشین یاروب کیم فونون فیروب بونلر
چیل یاروب کیمی طاغیدوب رستم دخی رفته سوار اولوب
عزم لشکر ایدوب کندی اندن بارگاهنه کلوب برنده فرار
ایلدی اکی اوج کوندن صکر رستم بهر روز عیار ابله شهره ذ
عیار ایددی اکی حاضر ایدین باغنه کیده لم دیدی بهر روز
عیار ایددی عجله اتمه سرور بانو نه زمان اوله سنکه
دیر دیدی رستم دار بلوب یا لکن کندی و هم ایددی که اگر
ار دمیجه کلور سکر سبزی قتل ایدم دم دیوب کندی عسکر
کنارینه کلدکه شامله راست کلوب بیورون سرور سنکه ابله

بیج

۱۱
بر بیه کیده لم دیدی شامل نوله سرور دیوب اکیسی چکوب
کند بلر اما کیمه اولوق مناسبت ابله بونلر باغ بولوق بوله
میوب خلوق سمته دوشوب بر طاعنه کلد بلر برده کور
دیله که بر کور ولدی پیداه اولدی شامل ایددی بونه صلا
اوله دیدی که رستم ایددی باشامل بول اذتوق اما کوه
لیم بو صدانکه اصلی ندیر سن بونده طور دیوب رستم رشتین
سوروب کندی مکر بر عظیم مغرت پلنک ایدی شکار فوشوب
کیدر کن رستم اوذه رینه اوغزادی رستم رشتی اور کرب
کتمد کوردیکه اولماز پیداه اولوب پلنک اوذه رینه
یور و دکه پلنک دخی رستمه هجوم ایددی همان رستم صحرا
یوب پلنکن باشنه نجه بر مشت اور دسه هلاک ایددی
اقار رشتی پلنکی کورد که شاملن یا سنه کلدی شامل دخی رستی
کورد میوب اکی کورد که عجب بو خالدر رستم هلاک می
اولدی دیوب رشتی بد کته الوب عسکر کلدی بهر روز عیار

شامل کوروب عجب نحال اولدی دیوب فرشو واروب ایددی که
قیمی رستم دیدی که شامل ایددی با هم بناراست کلوب برا
بر کندی شویله اولدی دیوب نقل ایددی بهر روز عیار
نکلین اولوب کلوب بکیر هیز ویردی جمله سی کلوب شامله
طعن ایددی که بر سن نه قور فاق ایمنش سین دیدیلر عسکر
ایجنه عظیم غلظه دوشدی شیر وان شاه شاشوب اطرافه
عیار لر صالوب بر نام نشانکه بوله مدیلر بونلر بر بر جمع
اولوب ایددی که بر لر موقدر عسکر ابله بویله جوقلق عسکر
نجه جواب ویر بلور یزد دیوب داغیلوب کتمک مراد ایددی
اتا شاور خان بونلر استمالت ویروب ایددی سیز لر مهانت
اورمان ایددی بر طرفدن ظهور ایدر انشاء الله اندر بن جواب
ویریم دیوب برندن حرکت اتمدی اما قلعه کیرمان شاه
دخی رستم غائب اولدوغن خبر الوب امر ایددی قلعه قپو
لر بن اجدربوب طشه چتوب عسکر فرشو بارگاه فروروب

قراب

۱۲
قرار ایددی اندن بر نامه یادوب کوندن دیکه بنم خوفی رستم
ایدی چونکه رستم ضایع اولدی سینه نه اختیار همان قالقوب
کیده سکر بوضه سبزی دبل جفارم فرارم دیش شاور خان
نامه ده بوجو اکی اشد که همان خبر کورد دیکه بلد و کندن
قالسون انشاء الله رستم قنده ایسه کلور دیدی اندن چنگ
تداریکته بشلاید اما سن قصه رستم جهان کیردن دنله
رستم پلنکی هلاک ایدوب شاملن اولدوغی بر کلدی کور
دیکه شامل انده بوق حیف بنا شمدی پیداه عسکر نجه
کیده هم دیوب پلنک بوستق صوب بوستق او موذینه اورب
عسکر کیده هم دیرکن کته خلوق سمته دوشوب بر صوکنارینه
کلدی بوستق یقا یوب قورتلدی قفتان واری اقه سنه کوب
وا فر کندی بر صغرا به کلدی و غایت یور ولدی بر اغامه
دیابوب اوتور دی عجبانه جانبه کتمم بر ادم دخی بوق
که قول غوز ایدم دیرکن بر طبل نغان صداسی ظاهر
اولدی اول طرفه نظر ایدوب کوردیکه وافر عسکر ظاهر

اولدی التمش بیگه عسکر قدر کلوب کج دیر رستم ایاق اوزه طو
ر دپ تماشا ایدر دی اول عسکر رستمی کوروب ایندی بیکه ظاهر
بوادم بر مرد عزیز آمدن احسان ایچون طورور دیر بیکه
ایدن لر ایندی بیکه یوق انتساب ایچون طورور دیر لردی بر ده
عسکرین سالورکی رستم اوکونه کلدکه سلام و بر دیر رستم دهی
علیک الدی اندن رستم ایندی سن کیمین و یوق فنده ک بیکه
پوستی ندر بو بیکه ستمی اولدور دین دیک رستم ایندی بی بن
اولدیر دم دیک نه اسمیله یاد اولور سین دیک رستم ایندی
ناممه خسرو دیر دیک بو بیکه اوق ایلمی اولدور دین دیک
رستم ایندی خیر اوله صیاد دکلیم فر شومه جقدک بنده بر
مشت اوروب هولک ایلم دیک مکر بودیلورون فضل بن
نعمت دیر لردی کرمان شاه قرنی کلغزار بانویه طالب ایدر
المغه کیدر دی جوکنه فضل رستم دن بو جواجی اشیدوب
ایندی بیکدم بود عوافتی بیوک دعوا دیر بوایش صاحبقران
اولر نه محصور دیر دیکله رستم ایندی بو بر کوچ سنه دکل
دیر دیک فضل بن نعمت امر ایلدی اول اول اراده فوندیلر

فخک

۱۳
فضل رستمی بارگاهنه دعوت کندی تخنه جقوب رستمی تخنه
تکلیف ایلدی رستم ایندی شاه تحت بزم برهیز دکلر دیوب
کجوب پای تحت صند الیه سنه قرار ایلدی طعام جقوب
بندک شراب کلوب مجلس فوریلدی بران کیمفر کریم اولدقه
رستم ایندی ای شهر بار جنا بکن فدن کلوب فنده کیدر کز
دیدک فضل ایندی بیکدم بنا فضل بن نعمت دیر لردی کرمان
شاه قرنی کلغزار عاشقم شمدی اوزه رینه دوشمان کلغش
شیر وان شاه دیر لر امش بر اوغلو وار امش رستم جها کیر نا
منده کیر مان شاه قلعه قیامتش بود دفعه بنا نامه کلدیکه
قیز بی بنا و بره جک اولش بنده شی اماده التمش بیکه عسکر
ایله کیده رم دوشمانن هفتدن کلوب قرنی الموق استرم دیدک
رستم ایندی بک کوزل قولای کله دیدک ایا کونلندن ایندی
های نابکار سنه بزم رقیب امش سین دیوب فکره وار دی
فضل ایندی بقیه بیکدم اگر سن بو ناده نکه بو بیکه مشت
ایله هولک اندین ایسه کندیکجه جوق بهادر اولورسون
ایمدی بو طاغده نه کز سن کل بنا خدمت ایله سنا جوق

رعایت ایدیم دیدک رستم ایندی نوله جانمه منت اما بن
استریمکی خذ ایلدیکیم کیمه بنا هر وجهه غالب اولمه لودیدک
فضل ایندی بک معقول ایا بر بیکه اولدور مکله کیمدی
بکنن سین ایمدی کل سنکه ایله نتیجه طونالم غالب مغلوب
بللو اوله دیدک رستم معقول دیوب پنجه سین طوف ویردی
فضل جوق اقدام ایلدی اصلر پنجه سین بوکله مدک آخر
صالیوروب رستم بودونه بقعه بشلدک رستم کولوب ندر
دیورون سنه غافل اولمه دیوب فضلن پنجه سین طنوب بردور
ده ناره سنه جویروب صالیوروب فضل ایندی دیلور
پنجه ده ماهر سین اطمانک اولمق کرد برده مکر طونالم دیدک
رستم نوله دیوب ایاق فالقوب کرین فضله تسلیم ایلدی فضل
دخی رستم کربنه صالیوب شوبله ذور ایلدیکه اغزنندن بور
شدن فان کلوب حجابندن نوکوره میوب بوندی اوج کتر
ظور ایلدک قابل اولمیوب برندن دهره ده مدی آخر صالیوروب
خار خار صولومغه بشلدک بر زمان صولوغین السدیروب اندن
رستم کرین تسلیم ایلدک رستم دخی فضلن کرین حکم طنوب غافل
اولمه دیوب بر ظور شوبله ایلدیکه بر ظور ده قاپوب قولونه الوب

باشی

۱۴
باشی اوزه رندن جویروب آهسته آهسته بره قوددی فضل
رستم قوتنه خیران اولوب بیدر سردر چونکه بن سنا
مغلوب اولدم عار اتم شمدن کیر و سنکه قولون اولدم
ایمانمه سندن بر مرادیم وار دیر بنی کلغزار بانو ایله بر
مراد ایله دیدک رستم کونلندن ایندی بو بیکه بر مشکل
ایشدن ایا دیوب آشکاره ایندی نوله سرور نصیب ایسه
الیوریم ایمانمه سندن رجام بودیر که بنی سندن سؤال
ایدن لر ایسه اسکی امکا ایدم جو فدن بنا خدمت ایدر
دیه سن دیدک ذیرا رستم مرادی بکلر بیق امتحان اتمک ایچون
ایدی بونلر بوبله قول قرار ایستدیلر اندن فضل رستم کدک
ید کلرندن برأت و برروب اندن سوار اولوب کوچ ایدوب
کندیلر بر کون کیر مان ذمینه کلدیلر ایا بو طرفدن هر روز
عیار بو عسکر کوروب بول اوزه رنه تماشا ایدوب کور
دیکه ایکی دیلورون لر کلوب بری بیکه دیر لردی کیمش اون سز
اریش قد جکر بری اوزون بویدو رستمی کور دکل عقی کدیوب

تحقیق بویج افندم دیر اما بوندن مراد نذر دیوب بندن
سؤال ابلدیکه بویج دیر دیر اندر کرده ابلدیکه فضل بن
نعمتکه قولیدن کوی کوی برو یا شده دیر کندک کوی دیر بلکم
دخی زیاده پهلو اندر دوستان ایچنده بوذین اغاردن بودن
دیدیلر عیار ایندی سبحان الله آدم آمده نه پک بنذر ایچش
دیه رک عسکه کلوب بکله خبر ویر دیکه التمش بیکه عسکه ابله
فضل بن نعمت نامنده بر دیلور کلدی دیدی چونکه بوندن
کلوب قولیدیلر کرمان شاهه بولنوب کرمان شاه بوندن عزت
ایدوب ضیا قنار ایلدی ابریزی کون جنک اولوب اوج بلوک
عسک سوار اولوب میدان اچلد فک عجب میدان کیم کیم
درکن رستم چه با نیکر فضلک اذین الوب عزم میدان ایلدی
براز جوه لوزن ایدوب نعمه اوروب ایندی بنم خسرو صباد
خرسافی میدانمه امر کونده رین دیدکده رستم بکلندن بربر
میدانه کبروب رستم بوندن کیم کورز ابله و کیم سله ابله
بقدی اما هیچ بغلمغه مقبدا اولماری اما میدان کلان پهلو اندر

سینه

۱۵
سن رستم بنذر بن دیر لرایدی رستم دخی دیر ایلدی که آدم
آدمه بنذر کاشکه رستم دخی بوندن اولدی که اناده مقدارین
بلدیر بر ایدم دیر ایلدی اشته رستم اولکون اختام اولیجه
جند ایدوب بکرمه اوج پهلو اندر بقدی دونوب قولیدیلر اما
شاورحان و فرحان و شبروان خان و بوحان کوروب اله
دوستدیلر اما بوندن فضل بن نعمت رستم فرشلوب زیاده
عزت رغبت ایدوب ایندی که دیلور چون بقدی بکلن پهلو اندر
لری بنده حکمه دیکر دیدی رستم ایندی انزه نه اعتبار
هب مقدار لرین بیلوب معلوم اولدی ایلر ایچنده شا
ورحان وار ایچش اناده غلبه اشم فضوری کلوب سرفرو
ایدن لر دیدی فضل ایندی نوله سیز بیلور سکن دیدی اما
رستم اولکون بوندن برو بانوی کوروش ایدی بانو نکه صریته
دیوانیه دو شمش دیکر کرمان اودون قولقدن رستم باغه
کلورکن خبر الوب بانوی قلعه کتور مش ایدی رستم دخی
بانو نکه قلعه کلورکن خبر المش ایدی عجب بانوی نه
طریق ابله کور بلیم دیوب فکره واردی جماعتنه برشی

کلوب دونوب فضله ایندی یا فضل اشدیم کلور اربانو
نکه طابیرک جوق ایچش کرمان شاهه بر نامه یاز قیزینی
ویر جک ابله بر حاتم نشان طافه لیم ذیر رستم دخی عاشق
ایچش بانو نکه بولنوب ضایع ایچش ایدی غیرک طابیرک
دخی قطع امید ایدن لر دیدی فضل معقول کوروب بر
نامه یاز دیکر و بر الماس حاتم چاروب دیدی کیم ایله
کونده لیم دیدی رستم ایندی کوروش بنی کونده رین وار
بیم کرمان شاهه نامه ویریم و هم کندک الیم ابله حاتی ط
قیم دیدی فضل دخی نامه و حاتی رستم و بروب کوندن
دی چون رستم نامه الوب کیدوب کرمان شاهه ویر دیکر
شاه اوقیوب الملقده و ذیر لرین جمع ایدوب مشاور ابلدی
و ذیر لری ایندی معقول دیر شاهم اذین و برین طاغیبن
دیدیلر بوجین بانویه واروب نمکین اولوب هلاک مرتبه
سنه یاز دخی اما بیلدون واریم دیکه ده اتاسندن قور
قار بوجله اشته نشان کلور دیوب کلور بانو عجب
کیمدن نشاف کتورن دیوب پنجه سندن بقوب رستم کور

سینه

۱۶
دکه جانی اغزینه کلوب بوندن که اوینه مغه بانلیدی وقتیکه
رستم او طه قیوسندن ایچر و کوروب سلام ویردی بانو
علیک الوب جنوش کلورن دیدی رستم انشه بر مجوه رف
صند الیه قودیلر و شکر شکر بیلر کتوروب ویر دیلر ایچدی
اما انده اولون حادملر بانو نکه حادملر ایدی رستم ابله
اولون احوال لری بیلور لر ایدی رستم هدایه سین و بروب
حاتی طافه قوب ایندی ای بانو اور نالی حلو ابله فضلن
سینه کز لوز لری وار دبر سولیه بیم دیدی بانو نوله
دیوب حادملر طشه ابلدی اذن رستم ایندی ای بانو
هله فضلن سوز لری کتورن دورسون بن اشدیکه سن
شبروان شاهن اوغلو رستم عاشق اولش بن اول غائب
اولش همان اذن امید کسوب فضله اول دخی دیدی
بانو ایندی الله اول کنی بنا کور میه بن رستم ایندی ایچیم
واو میدم کس مم دیدی رستم ایندی ای بانو رستم هلاک
اولش غیرک رستم کونلوندن جفار فضل قول ابله

دیوب فضل جوق مدح ایلدی بانو اصل سو زدن دون
مدی رستم بانو نکه بو صدا قمنه ذباده صفا ایدوب بانوی
کند و فی بلدی بانو ایله صار یلوب برا ذبوسه کالیق ایلدی
و حسرت یا شلرین دو کدیله حاد مر طلع دن بونلر کور رب
ایچر و کیر دیر بو صیتاد نامیله کلون رستم اولدوغنی بلدی
ایاشه دوئدیله بانو امر ایلدی و ارین رستم اتن اخون
چکن و شاهه خسرو صیتاد کندی دیوب خبر و برین دبدک
حاد مر دخی کیر مان شاهه کلوب بو کونا خبر و بر دیر کیر مان
شاه ایلدی نجیب احمق آدم امش کلوب بونده خلعت
کسه و اگر امن استک اندن لکنه ایدی دیوب و افر
تشف ایلدی اما بری طسرفدن نکار مجلس فور دور رب
صفا به دم اور دیر جلوه صحبت ایدوب رستم فضلن یاننه
نه سبب ایله کلد و کین نقل ایلدی ایدوب صفاده ایکن حا
دیمن بری کیر مان شاهه کلوب بونلرین احوال لر بی بلدی
صیتاد نامیله کلن رستم اولدی غن خبر و بر دیر کیر مان

عاصف

۱۷
شاهن عقلی کیدوب همان اول حاد مه نسیبه ایدوب
و دارو و بر رب و ار اهدی ایکی سنی دخی دارو دن کجور
دیوب جوق وعده لر ایلدی حاد م دخی کلوب بر نقریب
ایله بونلرین ش ابرینه دارو قانوب بونلر صفاده ایکن
بزهوش اولد یلر همان حاد م سکر دوب کیر مان شاهه
کلوب خبر و بر دی شاه برندن طور و رب کلوب رستمی سده
چکوب بانو نکه عقلن باشنه کتور دیر بانو کوزین ایدوب
اول حال کور دکله سکوت دن غیر ک جاره یوق بانویله
وا فر نغز ایدوب رستمی قتل اتمک مراد ایلدی اما بر
و ذری و ار ایدی رضا و بر میوب بر صندیق ایچنه قوب
شهرین اولکدن کین نهر اندیلر اولکیچه اولدی صباح
اولد قده فضل بقدریکه رستم کلمدک فضل آدم کونلر
دیکی کیر مان شاهه نیچون خسرو صیتاد کلمدک دیدک
کیر مان شاه همین ایلدی کدی نشان حاتم طاقوب

کندی دیوب جواب و بر دیر اندن کلوب فضله بو خبری و بر
دیر فضل کنه آدم کوندیکی بونه دیمکدر کله فنده کیدر ایدی
دیوب عضبه کلوب نیز خسرو صیتاد کی نیله دیر ایه البته
حیانتدن و مما سندن بر اثر استرم بر عذر بهانه ایدر لر ایه
انکه قیزینه خسروین بر فلفلی دکشم اگر عشار ایدر لر ایه بن
قیزندن بخدم انکه دارک دیرین باشنادار ایدم دیوب
خبر کونلر دی ذیرا فضلن رستمه ذباده محبتی و ار ایدی جوقی
بو خبری کیر مان شاهه کلد کله کیر مان شاه ایلدی انکه خسرو
صیتاد دبدو ک رستم امش بو سودان فارغ اولسون و اللدن
کلور سه بنم دوئمانلر همه جواب و برسون دیدی اندن کلوب
بو جوابی فضله سولدی یلر فضل ایلدی خسرو اولسون رستم
اولسون بن انا کونلر دیکیم آدمی استرم نیلدی بن اندن
بر کلک کور مدم کرک رستم اولسون کرک غیر ک اولسون اولو
سندن و دیرک سندن بر غیر استرم دیوب همان جنگ فر بیده
طرح لر اورد و رب التمشن بیکنه عسکر ایله سوار اولوب یورو

سه

۱۸
دکله کیر مان شاه کور دی ایشر بیلش اولدی تاچار اولوب
کیر مان شاه دخی سوار اولوب میدان ایلدی بریدن شیر
وان شاه و شاور حان بو غوغای کور و رب اصلی نه اوله
دیرکن بهروز عیار حقیقه کلدک بونلرین غوغا لرین خبر
و بر دیکه خسرو صیتادی غائب ایلش مکر رستم امش
دیوب حکایت ایلدی شیر وان حان و سائر بیکر حفظ
ایلدی لر اما غائب اولدیغنه الم جکد یلر اما بو طرفدن
ایکی عسکر مقابل اولوب فضل بن نعمت میدان کیر و رب
نعمه اور و رب اطلب ایلدی کیر مان شاه طرفندن بر پهلوان
مقابل اولوب بری بری ادنجه اوج جمله ایلدی نوبت فضله
کلد کله بر جمله ده آلوده ایلدی و الحاصل اولکون کیر مان
شاه پهلوانلر ندن کیم میدان کیر دیسه کیمن یسنه چکوب
کیمن حلوک ایدوب امان و بر مدک کیر مان شاه بقدر
اولن بر اوغوردن عسکر قول صالوب اولدر یا ماشلی عسکر

بوروب فضلن عسکری دخی بوروب بریدن اسلام عسکری
دخی فضلن ار لیکه تخمین ایدوب بونا امداد لازم دس
دیوب براغوردن انردخی بوروب دیوب کس مان شاه طاقت
کتوبه میوب کته قلعه قبا نیک قیورین بند ایلدی بوروب
دخی قلعه ط محاصره ایدوب البند رستم استریذ دیوب
بونلده بومعه کده سن قصه رستم جهانگردن دنله صدق
ایله اول زهرده کیده رگ صور صدوخ برکنان کتوردی
اما اول اراده طبع نامنده برحرامی وار ایدی قرق نفر ایله
حرامی ایدر دی بو صدوخ کوروب مال بولاق دیوب
صدوخ ایدوب کور دیبر که بر تاده بکیت بغلمش رستم
دخی هنوز عقی باشنه کلشدی بونل رستم کوروب ایدیلر
یکدم سن کمین رستمی نجون بویله صوبه اندیلر دیدیلر رستم
ایندی بر باذیر کان زاده ایدم تجارت ایله کیدر کن حرا
میلر بولدا شریقی قتل ایدوب بنی صوبوب اندیلر هله
اجتم بوقی ایش سیز فور تار دیکر دیوب بونلر دعا ایدی

بیرله

۱۹
بونلده رستمی صدق قدن جفاروب بندین ایلدی و ایدیلر
کی برلده حرامی ایدر کاشکه سنابن راست کلیدک مالین
بز انوردیق دیدیلر رستم کول دی بونلر ایدیلر که نه کو
لرین بیکدم دیدیلر رستم ایدی بنده حرامی باشک
اوغلو ایدم بابام اولدی بنی برینه کجور دیبر ساژرک
حدا ایدوب دخی اوغلافت نه دیمکدیر که نرم اوست یا
نمخ کجور مک دیدیلر بنده بونلر ایله امتحان اولدم جمله
سنه غلبه ایدم کور دیبرک اولماز آخر جمله ایله بنی بنه
چکوب در یا به امشل دیدی حرامی بوسوده کلوشوب
نه باوز کندینی مدح ایدر سین دیدیلر رستم ایدی اگر
اعتماد اتمن سکر امتحان اوله لم دیدی بونلر نوله دیوب
ابتدا اوق اندیلر رستم جمله سخی کجورک اندن کمرطتیلر
بونلرک ایشک ایشک قاپوب قولونه ایدی بونلر ایدیلر
یکدم سوزین کر جکش امدی نه کل حرامی باشی اول دیدیلر

رستم ایدی نوله اوله هم اما سبز لرده حرامی ایدر نشانی
یوق یقینه می حوس ایلدین ذرا سبز ارکان دولته
خدمت اتمنه بنذر سکر دیدی طبع ایدی بارک الله
فراسه نکر بونلر بر قلعه وارد بر شاهنه اخر شاه
دیرلر بن انکه پای تحت پهلوای ایدم قرینه عاشق اول
دم استه دیم و بر مدی بنی اولدی ملک استدی بنده قرار
ایدوب حرامی اولدم دیدی رستم ایدی امدی سن بنم
حیاته سب اولدون عهدم اولسون بنده اول قیزی سنا
الیوب هم و هم کنه سنی شاهنه پای تحت پهلوای ایدم هم
دیدی طبع دعا ایدوب سرور ایدین ندر دیدی رستم ایدی
ادیمه خسرو سیف ثانی دیرلر دیدی برده کور دیبر که قر
شودن بران عسکر کورندی بری واروب جنر الوی کلر
بو عسکر ماهان شاهه امداده کیدر لر ایش باشلری
ایکی قرنداشلر ایش برینه برهنه و برینه بهرام دیرلر
دیدی طبع ایدی سرور کل شول طاقه جقالم شاید

بیرله

۲۰
بو عسکر نری انجیدیلر دیدی رستم ایدی باطیم سن
نجه پای تحت پهلوای ایدین او توذ بیکه عسکر دن خوف
ایدر سین بن اولقدن عسکر دن بود جور هم دیدی طبع
ایندی نه دیه لم سرور بویله ارک کور مدک دیدی رستم
ایندی کور امدی دیوب براغاجی قو پاروب دالترین کوب
اومو دینه اوروب عسکر بن اوکته واروب طور دی انلده
بونلرک کور دکله ایدیلر که به آدملر بولانده رنده نه طو
رور سکر دیدیلر رستم ایلر و کلوب ایدی برلر حرامی بود
تیز صوبونکه بوضه جمله کزی هلاک ایدر رید دیدیلر
انلده کولشدیلر اوسیر او توذ بیکه عسکر حرامی صو
یا حق حرامی باشی سن مین دیدیلر رستم ایدی بلو بکمته
دیکر می دیدی انلده بکندک اما اومو نده که درخت
ندر دیدیلر رستم ایدی بونجه عسکر قلنج ایله نه زمان

دو کتبه طاقا بواجاج ایله جاپک دو کتزدیدی بونلر
ایندیلر نه بیانه سولر بو اوغلان دیوب اوذه رینه
هجوم ایندیلر رستم بونلر اندک که اغاج ایله کریشوب
در حال ایکیوز آمدن زیاده بن هلاک ایلدی بهرام
ایله بهمه خبر ویردیله انرده کلوب به ندر بودیوب
ایکی بر دن هجوم ایلدیلر رستم ایکی سنه دخی بر درخت
چار یوب هلاک ایلدی شایر عسکر الخ کوروب فرار ایلدیلر
بونلر ده بونجه مالی الوب ضبط ایلدیلر رستم ایندی یا طبع
اشته طوم لوق بویه اولور دیدی طبعی رستم بوار لکن
کوروب یاغنه دوشوب ایندی کورور نار نور دولتمند
قوت تن ارتور شهرم فالمدی شمدنکیر و قیزی بنا البور رستم
دیدر رستم ایندی نوله البوریم امانا نور دیدر لکن ندر
اول باطلدیر و بن مسلمانم سیرلر ده مسلمان اوله سکر
دیوب اسلامین شرفین کفرین قباحتکه بیان ایدوب بونلر ده

مسلمان

۴۱
مسلمان اولدیله اندن سوروب احتر شاهن قلعه سنه یقین
کلدیله رستم بر نامه یازوب احتر شاهن قیزین طبعه سنه
دک و نامه دخی سو کندوسی الوب کتوروب احتر شاهه
ویردی احتر شاه دخی الوب او فودی دیمشکی بنکه خسرو
سیف نانیج سنکه احتر شاه سن نام سننا وصول بولدیله
معلوم اوله کی قیزین ایچون پای بهلوانکه طبعی قیز اتمک
مراد ایلمش سن لکن قیز بی کنه و بر سن و هم کنه پای تحت
بهلوانی اید سن دیمش احتر شاه ایندی اگر اول حرام زاده
ایله کبر سه کنه قیل اید رم دیدی و هم اول خسرو سیف
نانی کدر ونه شکل آدمدر که بویه نامه یازوب کونلر ده
دیدر رستم ایندی بتم کبی بر ادم دیر همان بنی کور الخ کور
مش اولور سن دیدر احتر شاه رستم کوز سنه صالندر
میوب سنکه کبی ایسه ایشر آساندر دیدر رستم ایندی
بنی بکنه دخی دیدر احتر شاه ایندی سنکه نه وجودین
اوله جقدن بر سه ایله بقلور سن دیدر رستم ایندی ایدر
شول دیوانده اولان بهلوانلرین ایله امتحان اوله لم اگر بنا

غلبه ایدر لایسه اناده غالب اولور لر دیدر اولدمه همان
پای تحت بهلوانی ایندی شایع اجادت ویر شونه حدیث
بلدیله هم دیدر احتر شاه دخی ایدین ویردی همان بونلر پنجه
طوندیلر رستم غالب کلدی کور طوندیلر کنه رستم غالب کلدی
بر بهلوان دخی برندن طوروب کلنجه اناده غلبه ایدر وسا
تر لرد دخی برندن فالقوب الفصه بونلرین جمله سنه غلبه
ایدر نه قصه دیران اتمک اید لم و احتر شایع دخی عسکر
مسلمان ایدوب قیزین طبعه البور دی بر مراد ایلدی
و حکمنده اولان و بیولیت قومی نقدن واریسه جمله سنی
ایمانه کتوردی اندن رستم کبر مان شاهن قیزینه عاشق
اولوب باشنه کلان سر نیامنی حکایت ایلدی بونلر ده همان
کیده لم دیوب فرق بیکه عسکر ایله عزم کبر مان ایدوب
کتدیله بر کون کرمان زمینه یقین کلدیله چاسوسلر کلوب
خبر الوب کیدوب خبر ویر دیلر که به بهلوان کلوب فرق
بیکه عسکر ایله اما احتر شاهه عجب ایشر ایدوب نام تحصیل

ایندی

۴۲
ایلمش دیدر رستم دخی الرین دوزوب کلوب بر همان
فوندر اندن اوج بلوک عسکرین شاهلرینه بر نامه
یازوب اولو کبر مان شاهه دیمشکی قیزین کلزار بانویک
بنایور سن و اسلوح قبول اید سن اوذه رنده اولان
دوشمانلرینی دفع اید رم دیوب حتم کلام ایلمش کرمان
شاه کلن الجبه جواب ویردیکی نوله همان ایشر کورسون
دیدر فضل بن نعمته اوله یازدیکی ای دیلور ایشتم
کلزار بانویک استرا ایشر سن اول میدانمه کلوب امتحان
اولوب بنا غالب اولور سن سنا قول اولوریم و قیزی سن
استم سن الورین و لایسن سنا غالب اولور سم قز دن
ال جکوب بنا سر فر ایدر سن دیمش و شهر وان شاهه
یاز سنکه رستم غائب اولدی اولمش ایدر بند اهل
اسلام سنده اهل اسلام سن کلوب بنا تابع اوله سن
دیمش اگر بوق دیوب عناد ایدر سن وقتنه حاظر اوله

سپه دهمش شاورجان پور آتش اولوب اور تبه قلیج قودی
وجواب کوندیر دیکه ایرتمی کون جنک مقرر اولوب حاضر
اولدی بلر صباح اولد قده اوج بلوک عسکر سوار اولوب میدان
اجلد قده کرمان شاه قلعه سندن سیرچی اولدی چونکه
الایر بغلنوب میدان اچلدی عجب میدانه کیم کیم دیرکن
رستم رضین سوروب میدانه کیردی بونلر کوروب بوخسرو
صتیاده بندر خسرو نالی اولمش دیر لر ایدی شاورخان
کوردکده شامع مزده اولسون بوسنکه اوغنون رستمه بندر
دیدر رستم ادین اشندکده شیروان خاکه کوز لری یا شیله
دولوب ایتدی ای شاهرزاده انشاء الله اوله کسودنن حقیقه
ایدی دیدک کلغزار بانوده اوکیجه واقع سنه کوروب
ناج حانه اوده رندن سیرایدوب کوردکده رستمی بلدی رستم
دخی نغمه اوروب ارد بلدی رستم بکلرندن فحطان ذنک
مقابل الوب جنک ایدوب ذبون اولدی نه قصه دراز
ایدلم اوکیون جوق پهلوان یعوب شرسوار شذادی و شامل

نیمه

نیرانداز کبی اون نامدار پهلوان اسپر ایلدی طبل ارام چا
لنوب دونوب قوندیلر بریدن شیروان شاه پور ستمده اما
بویله اتمکدن بر مرادی وار اوله دیر ایدی اندن رستم
بار کاهنه کلوب قرار ایلدی احتر شاهن سیاه پوش
نام بر عتاری وار ایدی رستم کندی عتاری لری شهر و
ایله هر و زجا سوسلغه کلش ایدی سیاه پوش عتاری
بونلری کوروب غافانده هر و ز عتاری اله کتوروب بند
چکدی شهر و ز عتاری قاچوب کتدی چونکه رستم اسپر لری
قر شوسنه کتور دوب قوللوقنه دعوت ایلدی بونلرده
بز لر رستم غیری به قول اولما یوز دیدیلر رستم بون
لرین صدا قتلربنه صفا ایدوب بند لرین الوب بونلده
بر رات وروب اذاد ایلدی اما هر و ز عتاری اوقی
دک کیجه اولد قده کندی بی بلدر دی هر و ز صفا ایدوب
دعا ایلدی صباح اولدی عتاری تکرار قوللوقنه دعوت

ایدوب هر و ز دخی قوللوقن قبول ایدوب یاننده فالدی
ایرتمی کون کنه اوج بلوک عسکر سوار اولوب ایتیم میدانه
کیردی شاورجان میدانه کیم هم دیرکن فضل بن نعمت
میدان کیردی مقابل اولد قده رستمه سلام ویردی
رستم عیدک الوب سن کسین دیدی و هم بن رستم عسکر ایله
ایرد اولدم سن نجون بو عسکرن جنکده کیر دین دیدی فضل
ایتدی سرور بزی نجه نیز اونلر دیکر اول خسرو صتیاد
ایدیکر شمدی خسرو سیف نالی اولمقدن مراد دیکر ندر
دیدر رستم ایتدی سبحان الله بز بود یا لر رده نه غریب
سیرانه اوغز دیق بن کسی رستم دیر و کسی خسرو صتیاد
دیر لر ینلش کور دیکر دیلور دیدی فضل ایتدی
یا خسرو هله کیم بلغم ایسه باهن بن بیلر بکون خسرو
صتیاد رین صفلمه دبوب جنکه باشلدیلر اخشامه قده
جنک ایدوب اخشام اولد قده دونوب قوندیلر اما
بری طرفدن بانو طایه سنه یا الواروب بنی رستم

برکاضه

بار کارهنه کور بن دیدی طایه نسلون حاضرین
فدا ایدوب و رستم ده اولن محبتی کوروب
مرحمت ایلدی همان کیجه قلعه فبوسن ایدوب
بانو طایه سیله رستمک بار کاهی دبوب کندی لر
اما حکمت خدا بر جمور و بر ظلمات اولدیکه بونلر
یول یانیلوب بار کاهی بوله میوب صباه قدر
یور و یوب کن دیلر برده صباح اولوب کور دیکه
نه جادیر وار ونه قلعه وار بونلر ایتدی لر بر
مدد حال شمدک نجه اولور قنده کده لم دیرکن
برقبون سوروسنه راست کلدی لر اما جوب بانلر بونلری
کوروب فر شولوب حوش کلدی کن دبوب بونلری
او بالربنه کتوروب فار نلرین طوبوروب واسبا لربن
قور و تیلر اما جوب بانلر بانوی کنان حکمک مراد
ایلدیلر طایه اولحالی کوروب ایتدی بانو دخی
با کیم دیر حجاب ایدر بویله اولماز ایدمک بر از باده
کتوروب بر قودی کبان ایدین صکره قیز سبند

دیدن جو با نردغی نوله دیوب بر فودی پر یان
ابدیلر و بران باده کتوروب بیوب ایچکه سنله
دیبر طایه بونلرین شرابنه دارو قانوب بونلر
دغی بیروش اولدقله بونلرده قتل ایدوب
بونلرین اسبابلرین کیوب جو بان قیافت بوله
روان اولدیلر اما کیرمان شاه بانولنه غائب
اولدوغن دیوب نین فضلله ورسته خبر کون
در دک بانو غائب اولدی قنغی کن بولورسه
اناویر دم دیدک همان رستم بی قرار اولوب هر
عیار ایله سیاه پوش عیار ک الوب ارامغه کنه
اما فضل انا تمک لکن بری طرفه بانو ایله
طایه جو بان قیافت کیدر کن راوی ایدرکه
مکر اول ارامده بر ویران قلعه وار ایدرک بش
یوز مقداری مردوم خور ذنکیر انده مکان
طوتمش ایدی بونلرین بولی اول ارامه اوچه
یوب ذنکیر بونلر کوروب طوتمش
وبونلرین

۵
وبونلرین باشلری اولان سامان ذنکیر کتور دیکر
سامان امر ایلدی تیز طایه بوغاز لیوب عاش
جیه وروب جو فدان ادم اتی بمدک بوغ
قار برمه ایلدی اصلر نکار بن بو ذینه و سنله
باقه یوب بوغاز کدر دیلرینه دو شیلر
در دیمند بانو بو حال کوروب عقلی کندی
غیرکی حیاستدن قطع او مید ایدوب جناب حقه
مناجاته بشلرک ناکاه قیودن ایچر و بر نقاب
دار کیر دک انده یالن قلبی انده اولان ذنکیر
قیروب بانو بی حلاص ایلدی کلزار بانو
برندن طوروب ایندی ای کشی سن کیمین بی
هیاتمه سبب اولدین دیدک اول نقاب دار ایندی
ای بانو سن کیمین و بوندک نردن کلدین بی
صوار سان بن سامان مردوم حور بن قری
بیم ادمه سنبله بانو دیرر واقعه کوردم
بو کجه حضرت ابراهیم علیه السلام بنادین

اسلامی تعلیم ایدوب و سنله بوندک کلدین بنا
خبر وردی سنله کلوب سنی خلوص ایدم دیدک
کلزار بانو بوندک باغنه دو شوب کورشدی اندن
سنله بانو با یاسنه بر حادم کوندردی وار بابای
جاغیر کل سون کباب پشدک بسون دیدک و کلزار
بانو بی بره کن لک حادم واروب سامان مردوم
خور خبر وردی انده دغی اشتها سی کمالنده
ایدی دیشلرین بیله برک کلدی حادم صفم قو
روب کبابی اورنایه قیوب سامان همان بیکه
بشلدی قیزی سنبله بانو ارقه سندن دال بیغ
اولوب غافلر سامانه بر تیغ اویله اور دیکه
کله سی بره دوشدی اندن ایکی بر ارات کتور
دوب سوار اولوب کلزار بانو ایله جقوب
کتدیلر ایرتمی کون بر در سنله کلدیلر امار اوک
ایدر مکر اول در بندده ریحان نام بر پهلوان
وامر ایدی بونلر کوروب او ذر لری نه کلرک
سنبله ریحان ایله جنکه بشلدی اخیر سنبله هلاک
ایدوب

۶
ایدوب کلزار بانو بی سیر ایلدی ریحان بانو بی
کوروب عاشق اولدی امار ریحان پهلوان اختیار
کیمه ایدک و بو ریحان پهلوانه بر شاه وار ایدک
ادینه باران شاه دیر لر ایدی بر خصوص ایچون
بو ریحانی قتل اتمک مراد ایلدکه ریحان طیوب
آدمر بله فرار ایدوب و کلوب بودر بندکی ضبط
ایدوب اسکان اتمش ایدک باران شاه بر قاج
دفعه عسکر کوندر دک لکن بر قولو بی بوله
میوب و ریحان پهلوانه بر معادل پهلوان بوله
مدیغندن حبلی وقت ایدیکه اول در بندک
ضبط ایدوب اونور ور ایدی اختیار اولغله
کرجه قیرع عاشق اولدی امار ایشه قادر اوله
دیغندن فکر ایدوب ایندیکی باران شاذ نانه
مانکدیر بن بو بانو بی باران شاهه هدایه
کوندر سم بیغ صومهدن کجوب عضو ایدر دیوب
بانو بوندک یاشنه آدمر قوشوب بر مهر خحال یازد

کلغزاری باران شاهه کوندر دک شاه بانوی
کور نجه زیاده صفا ایدوب حقیقت رحمان بر
کودل خدمت ایلدی دیوب کناهنه عقو ایلدی
هان بکلرین دعوت ایدوب دوکون ندر یکن
کور میه بشلدی کلغزار بانو در دهمند نیله
سون فکر در یاسنه دالوب قالدی بر کجه
عالم عیار دن حالی ایکن سر این پنجه سن دن
اولور میم فالور میم دیوب کندونی اشغه
بر اقدی حکمت خدا پنجه نکه التله ات
فشقی سی بغیش ایدک ذرا اجل سیز قول
اولن اول فشقی نکه اوزه رینه دو شوب برینه
خطا کلهدی بانو حمد فراوان ایدوب ایلرو
بور و دی برده کور دی بر فاج سیدر مجلس
فور و ب عشرت ایدر لر دخی ایلر و ده بر فاج
اکر لوات طور ورا ایجلر بدن برین بکنوب
هان سوار اولوب بر طره قطوب جقو کندی
صبح اولنجه بر چیلی بول الوب بر شهره یقین
کلوب

۷۴
کلوب کور دیکه بر الی عسکر شکار چقشیر ایدک
مکر اندر اول شهر بن شاهلرک ایدک ایکی قریش
ایدیلر برینه سعدوان شاه برینه سعدان شاه
دیر لر ایدی بانویه راست کلوب عاشق اولدیلر
اما سعدوان شاه سعدان شاهه غالب اولمغله
بانوی الوب سر اینه کتور دک و بانویه یقنلک
اتلک مراد ایلدی اما بانو یاننه یقنلشیر میوب
ایندی کندوی و یا حود سنی هلاک ایدر دم ذرا
بن بر اولو شاهله فیزی نیم و رسم نام بر شزاده
نکه نامزادکی سیم و باحصوص عالمده صاحبقرانی
نکه نه بیر سیدر ظالم سن بنی جبرگ نصرف ایلدی
مراد ایدر بین دیدی سعدوان شاه فکر واروب
صبر ایلدی اما اولنجه سعدوان شاه واقعه
سنده حضرت ابراهیم علیه السلامی کوروب ایدک
یا سعدوان کلغزار بانو بنم نسلمدن رسم جهان
کیر بن نصیبدر اندانان ایریشدیر میه بین
دیوب اسلامی تعلیم ایلدی سعدوان اول

دهشت ایله بیدار اولوب برندن فالقوب بانو
اولدو دخی بر کلوب کور دیکه بانو دور میوب
اغدر سعدوان شاه ایدک ای بانو یاننر لک
ایله بر خطا دیر ایلدم استغفر الله ایدک بوند
صکره دنیا و آخرت فرنداشم اول و بوندن
بو یله کفرک ترک ایدوب دین اسلامی قبول
ایلدم و عهدم اولسون سنی رسمه کتوروب
تسلیم ایدیم دیدی بانو شاد اولوب دعا ایلدی
اندن صباح اولدی چونکه دیوان اولوب
سعدوان شاه تختک او توروب سعدان شاه
وسائر بکلر دخی کلوب بر لور نکه فراس
ایلدیلر کور دیکه سعدوان شاهه بر غیرک
حالت ظهور ایلشیر بوندن نور ایمان برقی
اورور مکر بوند دخی واقعه کوروب اسلوب
کلشیر ایدک سعدوان شاه واقعه بین
بوندن سولبدک اندر ده سونوب کندی
لری

۷۸
لری دخی کور دکلر واقعه لری سولیبو شاد
اولدیلر اندن بانوی دخی دعوت ایدوت التله
صدالیه قیوب و سر نجامده سئوال ایلدیلر بانو
دخی تفصیل نقل ایلدی اندن شاه او تودیرله
عسکر الوب بانوی تحت التروانه بندر و ب
عهدی اوزن عزت ایله کتدیلر بر کون باران
شاه دیارینه کلدیلر اما باران شاه بانوی جوق
بولدی خبر الیکه هند دیار لرینه دو شوب سعد
وان شاهله الینه کیر دیکن معلوم اولمشدی
و ایسترایدیکه عسکر جکوب اوزرینه کیده اما
خبر الیکه سعدوان شاه مسلمان اولوب قرنی
رسمه کتور برده خبر کلدیکه سعدوان شاه کلور
دیدیلر باران شاه هجان غیر ته کلوب بوندن
الندن الورم قیاسله عسکر الوب فر شو واروب
سعدوان شاهدن بانوی طلب ایلدی سعد
وان شاه ایدک ای نابکار هیچ قابل اولور دیوب

بر برینه فرخواران بیلر صافلر بغلوب طور دیلر
هان سعدوان شاه میدانه کیروب ابر طلب
ایلدی باران شاه طرفندن برهلوان میدانه
کیروب سعدوان شاهه مقابل اولوب جمله
ایلدی سعدوان بونکه جمله لرین منع ایدوب
اوله برنیز اور دیکه یلماق ارقه سندن جقوب
جان ویردک اندک ابر دجه بری دخی کیردک
حلاک اولدک نه قصه دراز ایلدک اول
کون اغشام اولنجه میدانه کیرن برهلوان لرین
کیمک هلاک و کیمک ذخمدار ایلدک اندن
طیل ارام چالوب دونوب قونکیلر باران
شاه المه دونوب ایتدی بونا بکار بو عسکرده
بر کیمه غریب اوله من بونکه چاره سی هان بز
ریجان دیلور و خبر کونده لیم اول کلدن
بونا جواب ویرد دیوب سعدوان شاهه
خبر کونده روپ ایتدی بعضی مضایقه
من اولمغله التي کون جنکیمز بو قدر دیوب

آدم

۹
ادم کوندردی اول کلن ادم سعدوان شاهه
سولدک نوله التي کون مهلتدیردی اولدک
کلوب باران شاهه سولدک اولدک بر نامه یازد
دیندیکه یار بجان تیز کله سین زیر سعدوان شاه
بانوی رستم جهانگیر کتوروب تسلیم اتمک عهد
ایلمش بوی بونکه اوغره دیکه نکاری طلب
ایلام ویر میوب عناد ایدوب جنک ایلدک اما
حاضرده اولون برهلوان لرین سعدوانه جواب
ویرد برهلوانم اولدوغندن نابکار هندیه انجق
سنی جواب ویرد اولدوغنی معلوم اولدوغندن
اشبوعوت نامم ابر سالنه اولدک باعث اولدک
بیمته وصولدک التي کوندن اقدم بو طرفه
کلیمه سعی غیرت ایدوب کله سین دیوب نامه
تحریر نام ایدوب عجه لئا کوندردی نامه
کتمک اما اول طرفدن رستم جهان کیر برود
عیار ایلد بانوی ارامغه کتمشدک بونکر

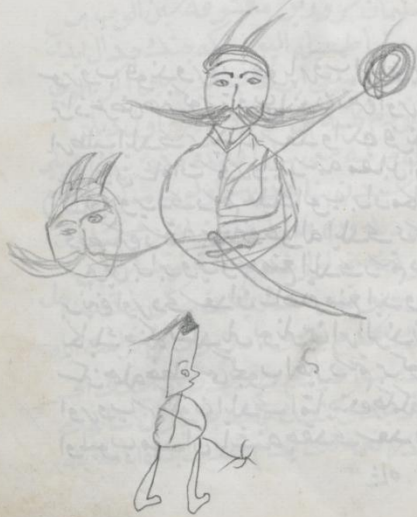
مردوم حور لر اولدوغنی بر کلوب نکاری خبر
الوب جمله سین تبعدن کجوروب اندن ریجان
دلیرین اولدوغنی بر کلوب هر امیر بونلری قار
لیوب جنکه طور دیلر رستم بونلر کوز لرینه
صالنذر مدیلر اما رستم بونلر فنا ویرنجه
ریجان خبر اولدک هان الی تک کینوب سوار
اولوب رستم فر شواردک رستم ایلد جنکه طو
رو شوپ رستم کوردی بو بر بهادر برهلوان
هلاکنه قصدا تمیوب بر کور ذ اوروب بند
جلدک اندن بونلری داغیدوب ریجانی دینه
دعوت ایلدی ریجان دخی مخالفت اتمیو ایمانی
قبول ایدوب رستم محبت اندن ایتدی اکرور
کیمین بونک کلوب بوبله ابر کلر ایلدین دیدک
رستم ایتدی بنا غضنفر شیر جنک دیر کیرمان
شاه طرفه کیدرکن بانونکه خبرین الوب اندک
ایجون کلام دیدک بونلر بونکه بزاز صحبت

ایدرکن

۱۰
ایدرکن ناکاه بارا شاه طرفندن بر ایلدو ظهور ایدر
ور بجان دلیرین اوکنده بر او یوب باران شاهه
نامه سین صوتدی ریجان نامه او قیوب مغوال
مشروح او ذره مدده بیلوب التي کونه مهلت الدم
تین کلوب قیزی بنا البور سین دیمش جونکه ریجان
اشتدی کولب رستم ایتدی سرور سنا مزده اولسون
استه دیکن ایاغنه کلدک اما قرین رستم نامنده بر
عاشقی وار ایش سین ایسه او بکن غضنفر شیر جنک
دیدکن اصلی ندیر دیدک رستم کولب ایتدی دیلور
اصلی وار دیر دیدک اندن نامه رستم ویردک
رستم نامه الوب کوزدن کجور دیک نکاری صدا
قتنه و سعدوان شاهه ابر ککنه و صادق بیغنه
تحسین و آفرین ایدوب اندن ریجان جواب نامه
یازوب ایتدی اشته واردم اما یا نامه غضنفر
نام بر دیلور وار دیر برابر کتور رسم کړک دیوب
واقف مدح ایلدی و پای تحت صد الیه سین
غضنفر شیر جنک رجایله رم دیوب کلون ادمی

کوندرا دیلی کندیلری دخی تدارک کوروب عزم
 باران شاه ایدوب کندیلر برگون بقین کلدره
 باران شاهه خبر اولدی اولده بونلری فر اولدی

کوندرا دیلی کندیلری دخی تدارک کوروب عزم

سوروب قوندوروب قوپاروب اشغی بوقار
 براد عرض هنر کوروب اندن نعره اوروب
 امر طلب ایلدی بریدن سعد وانده فرنداشی
 سعدان شاه ات سوروب رستمه مقابل اولوب
 سازم ویردی رستم علیه الوب براد مکمله
 دنصکره رستمه بر نین حواله ایلدی رستم
 سپهرین برابروروب منع ایلدی رستم دخی
 بر نین اوردی سعدان شاهه منع ایدوب
 یکایک جنکه بشلدر بر بونلرین امر لرندن اون
 سکن حمله خطاسی کجوب اخبر رستم بر کورید
 اوروب سرگون ایلدی ایتابنده حکمه مقید
 اولوب میدان باشنه جقدک سعد وان
 شاه

شاه اولحالی کور دکه جهان انده میدان سوروب
 الشمس بش ارض قدبله مقابل اولوب ایلدی
 ای نابکار ندر بوسنه ایندوکن لجه ادر بلك
 بر مسلمان کروورین معشوقه بین الوب بر
 کافر دنیا طعیله الیوب مکه جنده جدال ایدو
 بویله بد ناملغی ابر تکاب ایدر بین اگر بانوی
 الملق ازدم کله بن الوبر دم لکن اول دیلو
 ورین مرتبه سنی بنا واقعه مدیه بیان ایلدی
 و اول سیدن بنا هدایت اولوب مسلمان اولدم
 و اول دیلورون غائبانه اشتیاق و محبت ایدو
 معشوقه سنی اولوشدیر مغه نیت ایدو
 ایدوب بوقدر مصار یفدن صکره شدت رحل
 ایدوب کلدم بوسودادن واذکل فراغت ایله
 بوخسه سنا قیاریم دیدک رستم ایلدی ای
 نابکار بلد وکندن قائله بن باران شاهه
 بوقدر نعه نله بدم شمدی بنده انا مقابله

سند خذ اید رم دیدی سعدوان شاه غضبه کلوب
بونیر کوتا کورت چنگه بشلدیلر امارتیم کور دیکه
بوقرنداشندن ذباده بهادیر دیلور دیر کون
لندن ایتدی دخی بویله بر حصمه راست کلدم
یارب سن بنی اوتاندیر مه دیوب اختام اولنجیه
چنگ ایلدی لر رستم ایتدی دیلور بوری وار
یارین کنه کور و شهلم دیوب دوندی لر باران
شاه رستمی فرغولیوب فاضله خلعت کور دی
اندن مجلس قوروب عشرته بشلدیلر امارت
طرفدن سعدوان الم حکوب بار کاهنه اوتوق
رورب فکر ایدر کن بانو سعدوان شاهله ها
طربین صور مغه کلدی دیدیکه بقه بهلوان
الم حیمه تحقیق بلکی بوسنه چنگ ایتدی وین
غضنفر بیخ افندم رستم بهمان کیر دیر دیدی
سعدوان ایتدی بوندی ادی غضنفر شیرینک
دیر لر یاس نندن بلدین سن ایسه ادر رستم
دیر درین باچون کندیتی عیان اتمز دیدی
بانو

بانو ایتدی بوندن بر مرادی اولوق کرک دیوب
بونیر بو حال اوزده جوق سولشدیلر چونکه صباح
اولدی کنه میدان اچیلوب رستم میدانه کیروب
سعدوان شاه دعوت ایلدی سعدوان شاه
دخی ات سوروب مقابل اولوب رستم سلام ور
دی رستم علیه الدقه سعدوان ایتدی بقه
دیلور سنار سوزوم وار طومرک سویله دیدی
رستم ایتدی سویله کور لم دیدی سعدوان ایتدی
سن بانو نکه عاشقی رستم بهمانکی امش بین صفلمه
دیدک رستم کولب ایتدی یا سعدوان غالباً بنا
جواب وره میه جلین بیلوب انکه ایچون بویله
سویز بین دیدی سعدوان شاه نیلسون کنه چنگه
بشلدیلر بین الصلار بین اولنجیه چنگ ایتدی لر ایش
رستم بر کور ذ اوروب سعدوانی رشندن اذیر
مکر کور اولدی لر سعدوان اوچ کره ظور ایلدی بر
ایش اید میوب نوبت رستمه کلدی که سعدوانه
مکر نندن قاپوب بر کره یا معبود دیوب بر ظور

ایدوب قولونکه اوزده رینه الوب و باشی اوزده
رندن دوی ایتدی و ب بر فودی و ایتدی که
یا سعدوان اشته نکارین عاشقی اولون رستم
دید کلرک دیلور بیخ لکن بوندن مرادم
سنه ایله امتحان اولوق ایدی اما افرین سنه
ار لکنه و صدا قیته کی باشی بیخ بولومه فدا
ایدوب معشوقی ایغنه کور دو کین بو حصومه
بندن ذباده ار امش بین دیوب انندن اوبدی
سعدوان دخی بو جو ایلرک اشدوب ایاغنه
دوشدی بانو دخی تما شا ایدر دی اشته کور
دیگر می رستم کندوخ اشکار ایدوب بلدی دی
دیر کن هر روز عیار کیر دوی بانویه مژده
ایلدی اندن بانوده توابعیله رستمه فر شو
ولر و ب ایاغنه دوشدی رستم دخی بانویه
صاریلوب بر برینکه بشلرینه کلان سر بجا
مله حکایت ایلدی لر اندن سعدوان شاهله
بار کاهنه

بار کاهنه کلدی لر اقا باران شاه کور دی ایتدی
بانو فی الوب بوندی کور ور دیر کن احوال
غیری بود دن ظور ایلدی ریجان دیلور و زین
بودینه بقوب ایتدی یار بجان بونیر نه اشته
دی لر غضنفر سعدوان شاه بصدک بوندی
کونر جک ایکن اندر غضنفرک الوب اوتنه طرفه
کونر دیلر کو یا فرقی بللق آشنا امش لر دیدی
ریجان دیلور ایتدی شاه اول کور دیکن رستم
جهانگیر دیر دیوب نقل ایلدی القصه باران شاه
کوردی اولمن خوفه دوشدی ریجان ایتدی شاع
رستم مال و سلطنت ارطوسنده کلدی و بوندی
ایله مقاومت ممکن دلکیر لکن بنی مسلمان
ایدوب و بنده قوللوقن قبول ایدوب یاری
قرنداش اولدی ق ابوسی بن امراه کیره بی سنه
مسلمان اولوب نکارین سودا سندن کچ سعدوان

دیدی
سعد وان قدر اوله من مسین پاران شاه کور
دک تحقیق اولدی اندن دبحان دیلور و کور
کوندر دک مسلمان اولوب رستمه و سعد و اینه
ضیا قتل ایلدی اوج بش کوندر نصیر رستم
ایندک ای شاه بزه دستور ویر ذیر پده رم
شیر وان شاه و عسکر جمله سی بنا منتظر لر
دیر تا کشف جگر دیدک بونلر ده نوله کور
لکن بز لر ده سزدن ابر بلماز بر ابر کیده ریذ
دیدیلر اندن تدار کلرین کور و ب پاران
شاه دخی برینه قیوم اون ایکی بیک
عسکر الوب اندن کوچ ایدوب عزم کیر مان
زمین ایدوب کندیلر بر کون کیر مان زمینه
کلوب غضنفر شیر جنگ نامیله قنوب شاور
هان ایله و فضل بن نعمت ایله جنگ ایدوب جمله
سنه غلبه ایدوب بعد کندی بی بلدی ر دک
فضل بن نعمتی و شیر پوشتی مسلمان ایدوب
اندن پد ری شیر وان طرفه کیدوب طهرو
رات دخی

۵۰
رات دیوبند بار کاهنه کلوب قرار ایلدی اما
کیر مان شاه رستمه کلدون و جمله سی مسلمان
ایدوب بر لکه اولد قلرین بلد کده غایت الم
اضطرابه دوشدی اما رستم شیر وان شاه ایله
کور یثوب اوج کون ضیا قتل اولوب ارام ایندکن
صکره کیر مان شاهه بر نامه یاذوب بهروز
عیار ایله کوندر دک بهروز عیار دخی کلوب
کیر مان شاه دیوانه کیر و ب دعا ایدوب نامه
ویر دک انلر ده نامه الوب او قود فده کجه
دیمشکه قرین کلغزار بانو حاجتم یا نمده دیر سن
دخی مسلمان اولوب رضان ایله بانوی بنا
عقد نکاح ایدوب دو کون ایله لم دیمش
کیر مان شاه و ذیر لر یله مشاوره ایدوب کور
دیلر که چاره یوق همان جمله سی مسلمان اولوب
و ذیر لر بی الوب کلوب شیر وان شاه و رستم
ایله کور و ثوب و فری ایله دخی کور و ثوب

شاد اولدی رستم بونا شاه لر صافنده بر
کوستوب قرار ایلدی اندن رستم کلغزار
والده سنه کونده اندن فرق کون دو کون تمام
اولوب ذفاقی ایلدی اندن رستم ایله کلغزار
مراد و یروب مراد الدی بعد رستم بر ایام
بانو ایله صفا ایدوب دور و کون بر کون
رستم کور دک طهرو رات دیوبند بار کاهنه
یدک شاه و بوقدر پهلوانر و دوست کور بون
بیک عسکر جمع اولمش جمله سی تمام رستم بر کون
ایندک ای شاه لر و ای بیکر و ای پهلوانر بیتم
مراد شمد نصکره واروب حمزه دن صاحبقران
لیغی المقدس دیدک و جمله سی معقول کور
بول تدار بی کور دیلر رستم کلغزار بانویه
وداع ایدوب جمله عسکر یله کوچ ایدوب قویه
کوجه در تپه کجه بیوب ایجه بر کون بلنج
ویلر یینه کلدیلر ار ذنگ خانه بر نامه
یاذوب کور بهروز عیار ایله کوندر دک
بهروز

۶۰
بهروز عیار ار ذنگ خانه کلوب نامه ویر کور
نامه الوب او قیوب کور دک دیمشکه بار ذنگ خان
اشندم مسلمان امش سین بن حمزه دن ارت
صاحبقران المغه کیکم کلوب بنا اطاعت
ایله سین دیمش چونکه ار ذنگ خان نامه
او قیوب و ذیر لر یله مشاوره ایدوب مدارا
اتمک مراد ایلدی اما ملک قاسمه اهل
توج بانو ار ذنگ خانکه قیر دیر راضی
اولیوب غیرت یوق میدر البتده انده ایله
بر کون دولت صناشمه دیبجه بول ویر مک
اولماز دیوب اور تپه قلیج قود کون کلن عیار
چائر سین ویر و ب یارین جنگدر دیدیلر
عیار کلوب احوالی خبر ویر دک رستم الم
جکوب بر عورت ندر که بونجه و ذیر لرین
سوزلری رد اوله بر عوره تله سوزله جنگ

مراد اولنه ديوب غضبه كلنجه بانوي بلدر
اينديلر كه كور انا توج بانو دير لر
بوتور كستانه مشهور دير و بونجه فانلر
دو كوب ارنلر صافند صند اليه چكر و ملك
قاسم ايله بونجه كون جنك ايدوب اغير
ملك قاسم ظور ياد و ايله باصوب كندينه
رام ايدوب المشدر و بر اولردى اولوب
بر قاجكوندن صكره چو جوق غائب اولشدر
ديديلر رستم باشين صالوب عورتلر ده بو
مرتبه بهادر ليق اولور مى ديدى تعريف
ايدنر بلجى كور اولور ديديلر بريدن ار
ذنگ خان دغى ناچار اولوب فرقى بركه عسكر
ايله اولر صافلر بغلوب طور ديلر عجب
ميدانه كيم كير دركن همان رستم جهان كير
دغشين سوروب ميدانه كيروب نعره
اوروب ار طلب ايلدك بريدن توج بانو
دغى

دغى دغشين سوروب رستمه مقابل اولدك
اقتار رستمه بو ذبن كور دلكه جهان بون كى
اوينايوب قانق قينادى كونلندن ايندك
بره بو اولون بنم اولغوم اولسون ذبرا
نه زياده بونا محبت طهر لرم حركت ايدنر
اقتا با با سیده ياشنه و بر متعین شاهدنر
عجبا بنم اولغوم بو شاهكه اليه كيروب
كندينه اولردا نميه ديدى اقا رستم دغى
بانونكه سلامه الوب رستمه دغى توج
بانويه محبتى ظهور ايدوب اصل جنك
انكه الى وار ميوب هله نجال ايسه جنك
بشلا ديلر توج بانو رستمه ظر بلر اور ديكه
دغى كيمسه دن بويله ظر بلر بمش دكل
ايدك رستم جيلى صقلدى وغيرت ايله توج
بانويه بر كور ذ اوردى كور ذبن برابر
وير دلكه كور ذ كور ذ دن سكوب مغفرتين

بركنار نه طوقنوب توج بانونكه باشي
شق اولنجه رستم مقيد اولميوب ميدان
باشنه واروب همان دونوب بار كاهنه
كندى توج بانو دغى دونوب بار كاهنه
كلوب باشين صار ديلر وار ذنگ خان
طر فدن اور تيه ادم كيروب ايك طرفى
دن اسلام اولغله دوكت اولديلر اندن
اقتضا ايدن رستمه ذخير و سائر لواذ
ماتنى كوروب اندن اينديلر كه سبزلر
بولوكنه كيدن صاحبقران ايله بر طرفى
اولدو غيرت ده بزر دغى انا كور حرم
كت ايله ريز ديديلر رستم ايندى بك كوزل
بركه حرمه ايله طوقنالم سبزن بونكه حاضر
سبزن ديوب اندن عزم حجاج ديوب
كتمكه اقا اول كچه صاحبقرانه بر مفضل
نامه ياديلوب رستمه ظهورين حرمه به
بلدري

بلدر ديلر بر كور ار ذنگ خانكه نامه سبى
امير عربيه واصل اولدقه نامه الوب اوقو
دى ديمشكه با صاحبقران رستم جهان كير نام
بر ديلور ظهور ايلدك ويلويت چنده افرادى
بو قدر و طر موراث ديونيد دجه بين فتح
ايدوب باشنده يدك معظم پادشاه و در
كره بو ذيريكه عسكريله و سبزين نام شانكرك
اشيدوب اليت صاحبقرانه الورم دغوا سيله
اوزه ريكنه كيدر كن بوك و بيلويه تيمنه اوظه
بوب بزر مدار ايله لم ديدكسه اقا توج بانو
چار به كز كركشك ايدوب ميدانه جنك
ايلديلر توج بانونكه باشين ياروب بغلمغه
تنزل ايله ميوب زياده بهادر نو جواندر
واسلامدن اولغله بر فرده ذباني اولميوب

اول جانبہ کتمشیر غافل اولماکن ایچون حاصتا
دعا نامه تحریر و ایر سال صوب صاحبقرانہ
قلندک دیش حمزہ اوقیوب کولدی ملک
قاسم ابتدک دولتم ده دم نامه ده برکوله
جک نسنه اولوق کرک دیدک امیر مردان
ابتدی کوزم نوری نور کستانه بر صاحبقران
پیداه اولمش چیندن ظہور ایلمش عالمہ
ولوله صالحش هله سنه کور دیوب نامه
ملک قاسمک الینه ویردی قاسم کوزدن
کجور وپ توج بانونک باشی یار یلیدیغه
ذیاده الم جکک وابتدیکه دولتم ده
بنا اجازت ویر واروب اول نابکارین
مقدارین بلدیغه ہم دیدک حمزہ ابتدک
جکر کوشم کراپردہ حقاہ لم و خلیفہ خبر
ویر لم و جملہ بکلم جمع اولسونل اوزده برین

کلور

کلور ایلمش کلدکده اول زمان میدانه کیر
اجرا الہ لکن قلبج جکمه رضام یوقدر دیدک
اندن خلیفہ و سائر بکلم عتبار لر ایلمه لمر
کونده روب دعوت ایلدیلر و عمر عتبار دینی
رستم جہانگیر طرفنه کوندر دیلر عمر عتبار
دینی طباقال دیر و ب کتدک بعدہ کراپردہ
سلیمانی جقار و ب مکہ صحرا سنه قور
دیلر خلیفہ اسلام و سائر پہلوانلری و شہزادہ
لر کلہکده چونکہ عمر عتبار کیدوب بر صحرا ده
کور دیکه بر عظیم لشکر قوشم عمر عتبار سور
اور دویہ واردک برندن سئوال ایدوب
رستم جہانگیر اور دوسی اولدوغن بیلوب
سور و ب رستمک بار کاهنه کیر و ب حیران
اولدک دیوانی کوزدن کجور و ب تحت
اوزده رندک دیک دانہ عطبه و سکه صاحبی

باد شاهلر اوتور مش و صاغ صول صند الیہ
لر ده بکلم پہلوانلر اوتور مشلر و پای تحت
صند الیہ سنه اون دیک اریش فد قامت جکر
بر نوجوان اوتور مش سیماسی همان ملک
قاسمہ بندر عمر کور و ب حیران اولدک
به جائی بوملک قاسمہ نه بک بندر همان
بور نندن دویش اما ملک قاسمک چین
دیارندہ علاقہ سی یوقدر اگر اولدک
البتہ اولدک دیر ایدم در دم اما بوزغ
دن حاصل اولدی حاشاکه بوشیر وان شا
هده اوغلو اوله البتہ بوندہ بر حال وار
دیر هله کور ہم نہ ظہور ایدر دیوب
اطرافہ نظر ایدوب نور دیکه اولقدہ
عنقابی عالم دیلر و لر وار که اولم ب
اختیار رستم جہان کمر تحسین و افرین ایلدک
اندن عتبار طرفنه بقوب کور دیک

کندینہ

کندینہ بندر بہرود و شہر و ذعیار لر اوتور
مشلر بونلرک قندن پیداه ایلمش ابوقمانا
دیوب فکر واردک اندن شول جوانده
بر سخاسین کور ہم نیچہ دیر دیوب طشرہ
جقوب کمر کند و فی بر پلاس پوش سا
ذندہ شکنہ قبوب عکرن بر طر فندہ
چالوب چاغیر مغہ بشلک باشنہ اول
قدر ادم جمع اولدیکہ قیاسہ کلہن اما سکل
شاهلہ بار کاجی اول ارایہ بقین ایدک
سعدوان بار کاهندن جقوب دیوانہ
کلور کن کور دیک بر قوجہ ادم اوتور مش
ساز جلار اما غایت معرفت و کمال
صاحبی دیر دیوانہ کلوب انشای کلومدن
صکرہ رستمہ تعریف ایلدک رستم جہانگیر
دینی ادم کوندر روب عمر عتباری بولوب
مژدہ ای قوجہ باشنہ دولت فوندی

دیدیلر عمر تجاهدن کلوب باشنی بوقله
معنه بشلک تور نلر کولشوب ایتدیله که
بره اوبله قومنه دکل سنی صاحبقران
چینه تعریف ایلدی اولده سنی استر دیوب
الوب کتور دیلر عمر بار کاهدن ایجرو
کیروب رستمه دعا ایدوب رستم کور
دی بر پیر فقیر سازنده حوش کلدین پیرم
دیدکده عمرده حوش بولدق کورور دیوب
بر کوشه ده اوتوروب ساذین بر ده
لرینه نظام و بیروب اندن بر تقسیم ایلدی
بشه وه کیروب بر اهنک شاذلیق ایلله
دیکه جمله سی هیران اولدی رستم عمره
تحنین و آفرین ایدوب عمر عتبار و افر
احسان ایلدی رستم جهانگیر ایتدی ای
قومیه چاغیر مقله بیلور مبین دیدک
عمرده اولدجه کورور دیدک مقدم

عمری

عمری عسکر ایچنده دنله بنلر ایتدیله که کورور
زیاده خوب اوادی وار دیوب مدح ایلدیله
عمرده چالوب چاغیر مغه بشلک اولقدیر
فن ساز و اغاز ایلدیله انده اولنلر هیران
اولوب مست مدح خوش اولدیله عمر
مجلسی تمام ایدوب ساذین بره قیوب
بونلر دعا ایلدی که کیده رستم جهانگیر بوق
احسان ایدوب شاهلر دخی احسان ایلدیله
عمری رستم اولکجه اله قیوب بار کاهله یا
تور دی ابر ترمی کون عمر کینه فصللر ایدن
رستم صفا سندن عمره بر قاج اوج التون
ویر دیکه عمر ساذی بره قیوب دو کولنلر
دو تور ملکه بشلک اطرافده اولنلر ایتدیله
هی در دهنده عمر نده التون کومه مشن دیر
دیدیلر عمر بونلر ایتدیله نه سویدر سیکز بنا

بوق جوقی کورور دیکر دیدک بونلر ایتدیله
بره ادم ساذین چال صکره دو تور بلمه المن
دیدیلر عمر ایتدی بچون دور کون کوز ایلله
بر سکز دیدک بونلر کولشوب نه تحفه ادم
اولور دیر لر ایتدی اندن عمر التونلر
انسانه صالوب کینه ساذ جالمغه بشلک
اندن بر اذجالوب ساذین بره قیوب احسان
او میدی ایلله دعا ایلدی رستم کینه احسان
ایدوب دیدیکه پیرم سن فغنی دیار دن
اولور کون و ادین ندر دیدک عمر ایتدی
سورور ماورای نهر دیار ندن اولورم و
ادیمه حوش کلوم دیر لر دیدک رستم ایتدی
کوزل اما بوبله معرفت ایلله پک فقیر
لیکه گرفتار اولنلر بین دیدک عمر ایتدی
سورور فرق حاتونم وار یوز قدر اولورم
وار دیر

وار دیر هب بنم ایله بقار لر دیدک بکلر
کولشوب ایتدیله سن فرق حاتونه نیجه
خدمت ایدر سین دیدیلر عمر ایتدی دخی
اولسه خدمه تمده قصور اتم دیدک بونلر
کینه کولشوب ایتدیله یا نطقه لرین و کسوه
لرین نیجه ایدر سین دیدیلر عمر ایتدی اشته
بنی بو جوللر قویان انلر دکلمی دیدک
بونلر عمر دخی اکرام ایلدیله اندن عدوان
شاه ایتدی پیرم بره دعا ایلله سناسب اولدق
و کاهجه بزک کینه بوقله دیدک عمر ایتدی
ظاهر کنی عنایت کورور دیکه و نوز اتمک
یدو کبری هیچ اونودور می اما دخی
احسانچق اولسه حاتونلر کوکس کره رک
کیدر دم دیدک عدوان شاه ایتدی بره
نه طبعکار ادم اولور کون دیدک عمر ایتدی

ظاهر فقرايه احسان اولد قدن صکر بردخی
فقیر لک کور مه ملی ذیرا بدک شاه بر روی
سیکز و بوقدر دخی بکریکن وار انردن دخی
احسان استرم کور بهم قنغی سی جو مرد دیر
دبوب باشندن کلارهنی جقاروب تحت
اوکنه کلوب طوتدک شاهلر اوج اوج التون
ویر دیر اما کیرمان شاه اوکنه کلادکه صبر
ایده میوب ایندک بهی قوجه جزار ~~دویسی~~
دوند نبر و صر بهمن حالیندن زیاده
سنا احسان ایلدیک دیدک عمر ایندک نه
وار ای شاه بزیم جزار لغیرکی نه جاپک
یوز و موزه او روی سین برآزده سیز
کرم ای دین دیدک کیرمان شاه ایندک
التونلک بز امانت می ویر دین اشته
ویرم دیدک عمر ایندک البتک ویر
سیدم

کیده هم ایتم وار دیدک کیرمان شاهله جانی
صقلوب عمر بزوب کونا سوز لرندن سودی ملیله
ابدوب بره حریف وار کیت دیوب برسه او
ره هم دیرکن عمر کندیتی بر طرفه صاونجه
کیرمان شاهله الی بوشه کیدوب یوزک
اوزه رینه دوشدکله عمر جهان صحرا یوب
اکسه سنه برسه او روب الووب یوروی
ویردی کیرمان شاه بر طون قاپک دیوب
برندن قالقجه قدر عمر جقوب کندک
راویک رستم جهان کیر بو ایستی کور و پ حجاب
دوشوب بودیلدی اما مقدم حمزه نه و صلی
اولد قده عمر دیر لر بر عیارک وار ایتمش
شویله ایتمش بویله اشتر ایدر مش دیر
لر ایدک رستم اعتماد اتمن ایدک همان
عمر عیار خاطرینه کلوب ایندک او بکیر

عمر عیار بن وصفنی ایدر لر ایدک صافله بوقجه
عمر عیار اولسون ثابت حمزه بز چا سولغه کوند
ملک کر کدیر دیوب ایندک همان لر کیده شمندن
کیر و طور مق اولمن دیوب ابرتمی کون قالقوب
قند سین حمزه صاحبقران دیوب کندیر اما
عمر عیار سوروب مکة مکرمیه کلوب صاحبقرانه
دعا ایدوب دیدیکه سرور عظیم حال لر مشا
هده ایلدم رستم دید کلری دیلر در جهان
ملک قاسمه بندر کند و سیدر و ایکی عیارک
وار طبقی بنا بندر تحقیق بونلر بیانندن دکلر
دیدک حمزه ایندک بزیم ملک قاسم اول دیار
لرده ایکی سنه دن تجاوز کردی یا انک
اولدی نجه اولدی دیدی ملک قاسم
همان ایدیکه دولتیم انا بهم توج بانورن
بر اخلوم اولمش اما اوج کوندن صکر غائب
اولمش

اولمش اون بشن اون التی یلدر بر اشکر
ظهور اتمدی دیدک عمر ایندک اویله ایسه
سنا مزده اولسون بوده اون بشن اون التی
یا شنده انجیق وار دیدک ملک قاسم
رستم جهان کیری مشتاق اولوب ایندک یا صا
حقران بنا اجازت ویر واروب کوه هم اگر
او غلوم جقار سه نه کوزل اگر دکل ایسه
بر کوشمال ویریم دیدک حمزه ده ایندک
نوله اذین ویریم اما دنهار قلیج حکمیسه
سین دیدک ملک قاسم ایندک دولتو
صاحبقران اول بنا جکر سه بیله عهدم اولسه
بن انا حکمه هم دیدک اندن برآز بکیر ایله
فرق برله عسکر البوب بوله روان اولدور
بر کون بر صحرا یه کلوب کور دیلر که رستم
جهان کیر بن عسکر ملک قاسم دخی امر ایلدک
فقیرمشر

اندرده رستم جهانگیر عکرنه فرشو قلوب
قراب ایلدیلر اما اول طرفدن توج بانو
رستم جهانگیر ایله جنگ ایله لیدن برو
رستمه محبتی درونندن جفا یوب بوینم
البتده اولدم اولوق کر کدر دیوب ارفه
سندن جاسوس کوندردی و حمزه طرفه
دخی عیار کوندردی که بر خیر اله و ران عیار
ملک قاسمک رستم جهانگیر او زده رینه کیمکه
صاحبقراننن اجازت الدوغنی کور و ب
کلوب توج بانویه خبر ویردی بانو نکه
قرارک قالمیوب بوینم شهبه سیز اولدم
دیر شاید ملک قاسم بر خطا اتمه صکر
اجسی قیامته قدر درک تمدن جقمزین
اتاسندن اذین الوب صورته تبدل
ایدوب بر ایچی بو ز ادم الوب اول دخی
کلوب

۴۵
کلوب بر طرفه فوندی و ملک قاضی
کوندره روبر تنهاسنه کلوب قاسم ایله کو
رو شو ب ایتدی سرور بو نو جوان بزم اول
دیمز اولدوغنه شبرهم یوقدر اتمار لیکه
کتور و ب تحقیق ایله ایدین ذیر اسیر لدخی
کور دکه محبت دروفی کزده ظهور ایدر
بولیکه بر سهل طریق ایله کتور ایدیکر دیدک
ملک قاسم ایتدی یا شمدی سنله محله ایله
بونده کلمدن مرادین ندر دیدک بانو ایتدی
والله سرور سیزدن حامله اولوب بر اوغلون
طوغور دم اوج کوندن صکر غائب اولدی
اولد ماندنبر و اون التی یلدر بورستم دخی
اون التی باشنده وار و هم کور دیکم کبی
قائم قینادی ممه لریم سیزلک در و نمه
محبتی دوشدی و اصلر کمانم قالمک بند

شمدی جان اتوب بونده کلام دیدک ملک
قاسم اول کجه ذوق صنا و عشرت صحبت
ایدوب صباح اولد قدر ملک قاسم رستم جهان
گیر بر نامه یادوب دیدیکه سیزلرده مسلمان
بزلرده مسلمان کل سنی صاحبقرانه الوب
کتوریم صاحبقران ایله جنگدن و اذ کل و بو
سودادن فارغ اول دیدک رستم نامه ده
بو کوزلری اشیدوب ایتدی بویله شی اولمان
البتده بر دولت صنایع و ادر دیر اکر بول ویر
مم دیر سن بن اول ارضو ایله کلام سنله ایله
دخی جنگ ایدرم و حقتندن کلوب صکر حمزه
دخی بولورم دیوب کلون عیار جواب ویر
دک ایکی طرفدن چونکه جنگ مقرر
اولدی ابرسی کون ایکی طرفدن ات قیل
کر کدان

۴۶
کر کدان رینه سوار اولوب میدان کنارینه
کلوب الیلر و صافله بقلیوب طور دیلر
عجب میدان کیم کیم دیر کن همان رستم جهانگیر
پلنک تانک میدان سور و ب طرفه جوم
لرن ایدوب نعره اور و ب ایدلک توج
بانو ملک قاسم اوکنده بر او یوب سرور
شونکه میدانک بنا احسان ایله بر تقریب
ایله شونکه کیم اولدوغنی خبر الیم دیدک ملک
قاسم رضا ویر مملک دیلک اما بانو زیاد
نیاز ایدوب اجازت الوب توج بانو سور
رستمه او کون الوب سلام ویردک رستم
علیک الوب کور دیکه بر نقابدار دیر دیلر
ویر کیم بین دیدک بانو ایتدی ملک قاسم
دیلر و لرندک نم دیدک رستم جهانگیر ایتدی
دایدک جمله ایله دیدک بانو ایتدی

سرور سنابر سئوالم وار دوعز سوبله
دیدک رستم جهانگیر ایندی بیورون کوره لم
دیدکله بانو ایندی سرور سیز لربوشیرون
شاهله اوذ اولدیمی سیز دیدک رستم الم
جکوب ایندی کوره شول نابکارک یابنی حمام
قبوسنده می بولدیلر دیدک بانو ایندی
برمی سرور بوندک الم جکه جک نسنه بوق
سئوالمز دن بر قصدیم وار دیر دیدک
رستم جهانگیر ایندی هله جمله ایله کور جا
لنی دیدکله بانو کور دی اولمن جمله ایله
چنکه بشلدیلر اما رستم غیرت ایله بانویه
بر کورن اور دیکه ات بوینونه فوجیه
دوشدک رستم ات باشین جویروب کمرینه
ال اوریم دیرکن بوذندن نقاب بر
طرق اولدقده کاکولتک کورون نجه
رستم جهانگیر ایندی بقه شول نابکار
ایکی

۲۱
ایکی دفعه دیر یولومه جقار دیوب بانوی
بیلوب بوذین اوته جویر دی ملک فاسم
اول حال کور نجه اشتر مال بر دکوروت
میدانه کلوب بانویه ایندی ای نابکار
مکاره ایوکی ایلدین بزم عرضیمه حلال
کتور دین دیدکله بانو کندوخ جمع ایوب
نقابیه بوذینه جکوب میداندن جقوب
کندک اندن رستم جهانگیر مقابل اولوب
رستم جهانگیر ملک فاسمه ایندی یا فاسم
سنله عسکرده بر بهادر سرور بوق میدیر
بر عوره تی میدانه کوندک در سیز دیدک
سلطان حاور ایندی ای سرور اول دیوانه
جه بر عورتدر اما رستم له یول ویر من
شهناده لرین باشین ذمینه سلطان
ایدوب بهادر لقلری ظاهر اولشدیر

لکن آفرین سناله بقافی الذن قور تار دین
دیوب وافر صحبت ایلدیلر ملک فاسم ایندی
کل ایهدک سنه اسلام بزده اسلام بر بریمه
عداوت ایده جک بر نسنه بوق سنی ده دم
صاحبقرانه کتوریم سنار عایت ایوب مرته
بندن زیاده سنا صند الیه الی ویر بویله
سنله کبی انده نجه عنقال وار دیر دیدک
اما فاسم رستمی کور دکه زیاده محبتی در
ننه برقی اور دی لکن رستم جهانگیر ایندی
سرور بنم مرادم واروب حمزه دن دوکه
دوکه آرت صاحبقرانه المقدر دیدک
ملک فاسم کولب ایندی سنله حمزه دیوب
ادین اشندیکن حمزه اوله بر عتقا و جهان
دیرکه سنله کبی هو جوق صاحب ظهور
ایدن دلو قنولرین بورنک قبر مشدر
بز لر دخی بر قاج کره آرت صاحبقرانه طالب
اولدوق

۲۱
اما نافلہ عرضیمز بقدر دیق دیدک
رستم جهانگیر ایندی یا ملک فاسم یا سن
بندن بهادر مسین دیدک ملک فاسم ایندی
اور ای میدان بیلور دیدکله رستم ایندی
دایهدک جمله ایله کور لم دیدک فاسم ایندی
بوق دیلور بز لرده اول جمله اتمک اولماز
ذیر بز لر اولد صاحبقرانیز و دجه کشایر
دیدک رستم جهانگیر ایندی سرور بنده خنی بونجه
ذماندر اول بر کیمیه اتمدم و بن دخی دجه
کشایم کنه اول جمله اتم دیدک اگر سن اول
جمله ایدر ایسن ایله اگر اول جمله اتم ایسن
بنم سنله ایله جنکم بوق بن حمزه به کتسم
کر کدیر حمزه به غالب اولور سم بعده سنله
بناسر فرو ایدر سن وار ایهدک صاغ لوق ایله

دیدی اما ملک قاسم همزه دن اذین الوب
 کند کدن صکره همزه عمر عیاره ابتدای یا عمر
 وار شونل ایله بیله بولون حاللرک بیجه
 اولور کور دیدک عمرده طبان قالدیرون
 کتمکده چونکه ملک قاسم رستم جهانگیر ایله
 سوبله شرک برابر حملیه راضی اولدیلر
 اختتام اولنجه کونا کوت جنگ ایدوب
 اختتام اولدقدن طبل ارام چاللوب دونو
 قوندیلر ملک قاسم بکرینه رستمی ذیاده
 مدح ایلدی رستم دخی ملک قاسمی مدح
 ثنا ایلدکده شاور خان ایاغده دوروب
 ابتدای کور کرم ایله یارین میدانه بن
 کوروب قاسم ایله امتحان اوله لم دیدک
 رستم دخی نوله دیوب اجازت ویردی
 چونکه صباح اولدی ایکی طرفدن سوار
 اولوب

۹
 اولوب اولر صاغر بغلیو میدان ایلدقدن
 شاور خان عزم میدان ایدوب طرفید جوب
 لن ایدنجه بر طرفدن ملک سم عسکرندن
 باباسی رستم علمشاه بکریندن ذنکاف
 غورستانی رجا ایدوب ملک
 قاسمدن میدانه کیر مکه
 اجازت استه یوب
 ملک قاسمه اجازت
 ویردی جک زمان
 بوجلدک بوندک
 تمام اولدی

ایلرکده دودیا شاکله منده محمدرانق قری منده
 دردیجی دایره فرادینده هیدر فرشت استور
 دیکلین آخونر صفا باب اولشرد
 رستیدول رستیدول برردوی قنارجی
 کجهن هله بییدیکه کوریه استورورک

۱۳۷۷

۳

شونلوق دودیا شاکله منده محمدرانق قری منده
 رستیدول فرادینده هیدر فرشت استور

اوز قباندر مرز علی لوز قری منده شاکله منده

۲۹
 ۳۳

